

P. b. b.
Verlagsort: 1030 Wien
Plus.Zeitung 09Z038029P

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

- Klub připravuje
- Kalendárium kulturních akcí
- Příloha: Čtení na Vánoce

11-12
listopad – prosinec
2017
37. ročník

Pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzinger StraÙe 11-13, 1140 Wien**
Informace: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Pondělí 11. 12. v 18:00

Sen noci svatojánské (Československo, 1959, 76 min.) – slavný loutkový film na motivy pohádkové komedie Williama Shakespeara

Režie: Jiří Trnka; scénář: Jiří Trnka, Jiří Brdečka (adaptace Shakespearova *Snu noci svatojánské*); kamera: Jiří Vojta; hudba: Václav Trojan; vypravěč: Rudolf Pellar

Loutkový film o jedné májové noci v lese poblíž Athén, kde se odehraje příběh dvou nešťastně zamilovaných párů, divadlem posedlých řemeslníků a nadpřirozených bytostí.

Mezi záplavou shakespeareovských filmových adaptací zaujímá výjimečné postavení loutkový film Jiřího Trnky *Sen noci svatojánské*, a to proto, že půvabnou Shakespearovu féerii transponoval do speciální kategorie filmové tvorby, jakou jsou oživlé loutky. Zároveň jde o první širokoúhlý loutkový film na světě. Jiří Trnka se ve své tvorbě inspiroval významnými literárními díly vícekrát (Andersenův *Cisariův slavík*, Jiráskovy *Staré pověsti české*, Haškovy *Osudy dobrého vojáka Švejka*). A k Shakespearovi, jak Jiří Trnka vzpomíná, měl blízko už od dětství. V jeho loutkovém velkofilmu se střetávají a prolínají tři rozličná prostředí: urozené prostředí tří dvojic athénských milenců, lidové prostředí ochotnického hereckého souboru prostých řemeslníků a konečně pohádkové prostředí kouzelných bytostí ze světa elfů a víl. Film je považován na nejnáročnější Trnkovo dílo. Hudbu, kterou složil Václav Trojan, nahrála Česká filharmonie za řízení Karla Ančerla a zpíval Kühnův dětský sbor. Trnkův *Sen noci svatojánské* získal mnoho domácích i zahraničních ocenění a je právem jedním ze základních děl světové pokladnice animovaného filmu.

Pondělí 08. 01. v 19:30

Konec starých časů (Československo, 1989, 97 min.)

Režie: Jiří Menzel; předloha: Vladislav Vančura; scénář: Jiří Menzel, Jiří Blažek; kamera: Jaromír Šofr; hudba: Jiří Šust

Hrají: Josef Abrhám, Marián Labuda st., Jaromír Hanzlík, Rudolf Hrušínský, Jan Hartl, Jan Hrušínský, Jiří Adamíra, Josef Somr, Chantal Poullain-Polívková, Tereza Chudobová, Stella Zázvorková, František Řehák, Barbora Lechnerová, Rudolf Hrušínský ml., Jan Novák, Alice Šnirychová-Dvořáková, Ljuba Krbová, Pavel Zvarič, Kateřina Frýbová

Film Jiřího Menzela podle stejnojmenného románu Vladislava Vančury je úsměvným vyprávěním, které nás přeneslo do doby prvních let samostatné republiky. Novými majiteli šlechtických sídel se tehdy stávali zbohatlíci, kteří sice měli peníze, neměli však noblesu starých zámeckých pánů... Humorný a melancholický žánrový obrázek je – podobně jako svého času *Rozmarné léto* – hereckým koncertem hlavních představitelů Josefa Abrháma, Mariána Labudy, Rudolfa Hrušínského a Jaromíra Hanzlíka, umocněný Menzelovým režijním mistrovstvím a poetickou kamerou Jaromíra Šofra.

Předběžné termíny promítání v roce 2018: vždy druhé pondělí v měsíci,

tj. 8. 1., 12. 2., 12. 3., 9. 4., 14. 5., 11. 6., 10. 9., 8. 10., 12. 11. a 10. 12. 2018

Začátek přestavení, pokud není uvedeno jinak, vždy v **19:30**, prosincová pohádka v 18:00.

ZMĚNA PROGRAMU VYHRAZENA.

Srdečně Vás zveme na koncert

**Pěveckého sboru a Orchestru
Gymnázia Jiřího z Poděbrad**
(sbormistr a dirigent: dr. Jaroslava Dunovská)

Kdy: 3. 12. 2017 v 16:00

Kde: Karlskirche / Kostel sv. Karla

Vstupné dobrovolné

Srdečně Vás zveme na koncert

Husak Quartet
(mladí posluchači brněnské Konzervatoře)

Koncert bude rozdělen do tří částí.

Každá část bude v jiném hudebním pojetí.

1. část (hudba klasická): W. A. Mozart: *Malá noční hudba*, Karel Stamic, tři věty z Janáčkovy *Suity pro smyčce*, Dvořákova *Humoreska*
2. část (hudba populárnějšího rázu): skladby v úpravách pro housle, housle, violoncello – Cohenovo *Hallelujah* nebo *Without You* Davida Guetty či ohnivě *Libertango* od Astora Piazzolly
3. část (vánoční hudba): koledy, které pro Husak Quartet upravil Matěj Kovanda, violoncellista HQ.

Věnováno k životnímu jubileu Karla Schwarzenberga

Kdy: 20. 12. 2017 19:30

Kde: Karlskirche / Kostel sv. Karla

Vstupné dobrovolné

www.kulturklub.at; <http://www.husakquartet.cz/>

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

15. října 2017 opustil po těžké nemoci krajaňskou obec pan **Vladimír Stejskal**, opora nejen Sokola, Akademického spolku, Čtenářského kroužku, ale i jiných spolků. Vzpomínám si, když moderátor plesu Kulturního klubu v paláci Schwarzenberg kvůli onemocnění odřekl svoji účast a pan Vladimír ochotně a bezplatně za něj zaskočil. Čest jeho památce!

Promítací sezóna 2017 bude zakončena slavným Trnkovým loutkovým filmem na motivy pohádkové komedie Williama Shakespeara **Sen noci svatojánské**. V novém roce 2018 Vás opět můžeme každé druhé pondělí v měsíci pozvat na pravidelná promítání do kinosálu českého velvyslanectví, nadále ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím České republiky.

Začátek představení je, pokud není předem jinak uvedeno, v 19:30 (pouze prosincová pohádka začíná v 18:00), rezervace není možná, změna programu vyhrazena.

Další dvojčíslo (leden/únor 2018) je tradičně z časových důvodů plánováno k vydání na přelomu ledna a února. Bohužel jsme do uzávěrky časopisu Kulturní klub neobdrželi lednové programy některých organizací, abychom Vás mohli včas informovat. Také nás mrzí, že nemůžeme oznámit tituly filmů, které plánujeme promítat v příštím roce v únoru (do uzávěrky jsme neobdrželi smlouvy). Jakmile je dostaneme, názvy filmů ihned ohlásíme na webové stránce Kulturního klubu (www.kulturklub.at).

Upozorňujeme na koncert **Pěveckého sboru a orchestru Gymnázia Jiřího z Poděbrad** 3. 12. 2017 v Karlskirche. Srdečně Vás rovněž zveme dne 20. 12. 2017 do Karlskirche na koncert **Husak Quartet** (mladí posluchači brněnské Konzervatoře). Koncert je věnován panu Karlu Schwarzenbergovi k jeho životnímu jubileu. Těšíme se na vaši účast.

O úspěšné prezentaci/křtu sborníku **Vídeňští Češi 1945-2015: Příklad zdařilé integrace?** v Senátu Parlamentu ČR budeme referovat v prvním čísle Kulturního klubu v novém roce. V roce 2018 připravujeme prezentaci této publikace ve Vídni. O programech, které připravujeme, Vás budeme průběžně informovat v dalších číslech Kulturního klubu a na naší domácí stránce www.kulturklub.at.

V tomto čísle nacházíte přiloženy složeny na zaplacení předplatného:

– pro členy Kulturního klubu na rok 2018: 35 EUR inkl. časopis;

– pro nečleny-abonenty časopisu: 37 EUR.

Prosíme, abyste předplatné vyrovnali co nejdříve, pokud možno ihned, protože opakované zasílání složenek zvyšuje nejen naše náklady, ale znamená i zbytečné pracovní zatížení. Nezapomeňte, prosím, na složence označit, zda se jedná pouze o ABO, jinak bychom mohli mylně doufat, že se jedná o dar na tiskový fond.

A nyní Vám již přeji příjemné chvíle nad stránkami Kulturního klubu!

Na závěr mi dovolu, tak jako každý rok, poděkovat týmu Kulturního klubu – výboru, redakci, redakčnímu kruhu – za jeho obětavou a bezplatnou práci a také vyjádřit dík za podporu a trpělivost jejich rodinným příslušníkům. Srdečné díky patří všem přispěvatelům a příznivcům Klubu, všem spřízněným institucím a spolkům i Vám, čtenářům, za Vaši přízeň. Velice děkuji všem čtenářkám a čtenářům za různé podněty a příspěvky, které obohacují náš časopis.

Jménem Kulturního klubu a také jménem svým Vám přeji pokojné a radostné Vánoce a šťastný a úspěšný nový rok 2018!

ing. Helena Baslerová, šéfredaktorka

Obsah

Klub připravuje	2
Editorial, obsah	3
Impressum	4
Kalendář: prosinec 2017 – únor 2018	4
Církevní kalendář	7
Rozhovor	8
Kultura	10
Události	39
Zajímavosti	43
Ekonomika	52
Správy zo Slovenska	65
Sokol & sport	73
Úvahy & postřehy	79
Z české a slovenské Vídně a okolí	85
Oznámení	93
Informace & inzerce	100
Příloha: Čtení na Vánoce	I-VIII

VÝSTAVY, FESTIVALY, KURZY

do 03. 12. **Ausstellungsbrücke: Zeitgenössische Kunst im Landhaus St. Pölten**

Ausstellung zum 60. Geburtstag des Künstlerehepaars **Herbert CHOULI BASZOLISCH** und **Rosemarie EDER: Realistische Bilderwelten.**

Regierungsviertel, Landhausplatz 1, 3109 St. Pölten

do 08. 12. **Party v 21. storočí**

Výstava predstavuje zaujímavý projekt fotografa Lubomíra Saba a Zuzany Sénašiovej, maliarky Sarah I. Avni a etnologičky Kataríny Chabrečekovej, ktorí vytvorili zaujímavý koncept slovenských tradičných svadobných čepcov – párt do novej štylizovanej podoby. Ponúkajú tak prezentáciu našej ľudovej kultúry, tradičného ľudového odevu ako symbolu nadčasovej krásy majstrovskej ľudovej výšivky na krojoch takmer všetkých regiónov Slovenska.

Slovenský inštitút Viedeň

14. 12. 2017 – 12. 01. 2018 **ONDREJ 4. (ZIMKA)**

13. 12. 18:30 **Vernisáž**

Das Werk von Ondrej 4. bewegt sich in gestalterischer Hinsicht im Spannungsfeld von Skulptur, Plastik und Objektkunst. Er nutzt bei seinem Schaffen Symbolik und Gleichnisse, er enthüllt und verbindet verschiedene Welten und sucht die tiefere Bedeutung alltäglicher Erscheinungen. Seine Skulpturen haben in ihren reinen abstrahierenden Formen einen deutlich metaphorischen Charakter mit Verweisen auf Literatur und Geschichte, aber auch auf das aktuelle Geschehen. Kuratorin: Mária Horváthová, Verein der bildenden Künstler der Slowakei: Slowakisches Institut in Wien

do 31. 12. **Igor FAŠKO: Un-konkrete Sachlichkeiten – Gemälde und Plastiken**

Igor Faško, slovenský súčasný umelec, sa zaoberá maľbou aj komornými plastikami.

Bellart Galerie, Fasangasse 42, 1030 Wien

www.bellart-gallery.com

do 07. 01 2018 **Christine HEUGENHAUSEN – Herta SCHARSACH: Wir zwei**

Eine Initiative zur Förderung neuer und werdender Künstler
Atelier A „Zum blauen Pfau“, Mo-Mi 15:30-18:30
Kirchberggasse 17/II, 1070 Wien
ateliera.at

KUNSTHISTORISCHE MUSEUM

Maria-Theresien-Platz, 1010 Wien, www.khm.at

Di-So 10:00-18:00, Do bis 21:00

do 21. 01. 2018 **Peter Paul RUBENS**

ALBERTINA

Täglich 10:00-18:00 Uhr, Mittwoch 10:00-21:00 Uhr

Albertinaplatz 1 A-1010 Wien, Tel.: +43 1 534 83-0

http://www.albertina.at/ausstellungen/aktuell

do 03. 12. 2017 **BRUEGEL: Das Zeichnen der Welt**

do 07. 01. 2018 **RAFFAEL**

do 21. 01. 2018 **Robert FRANK**

MAK-Österreichisches Museum für angewandte Kunst/ Gegenwartskunst

Stubenring 5, 1010 Wien, office@MAK.at

Tel.: +43 1 711 36-0, Fax: +43 1 713 10 26

http://www.mak.at/besuchen/information

do 25. 02. 2018 **100 Beste Plakate 16: Deutschland – Österreich – Schweiz**

MAK-Kunstblättersaal

do 02. 04. 2018 **Thomas BAYRLE: Wenn etwas zu lang ist – mach es länger**

KUNSTHAUS WIEN

Museum Hundertwasser, Untere Weißgerberstraße 13,

1030 Wien, www.kunsthau Wien.com,

Tel.: +43 1 712 04 91

do 18. 02. 2018 **Vision of Nature**

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Sazba: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha & Jaroslav Bulíček, Praha

Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

(Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Verlagsort: 1030 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &

Tiskárna Sládek, Znojmo, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung und durch MVZ ČR

Dotácia: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien,

mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic, Anna Křivanová

Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler

Redakční kruh: Jan Brabenec, dr. Martin Franc, P. dr. Jan Horák, Ludvík Kavín, Eva Kalinová, Michaela Kováčiková, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makový Nedas, Mag. Andrea Ozábalová, dr. Kweta Ozábalová, Nela Štěrbová, doc. JUDr. Marián Velický, CSc., ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek

Fotografové: Mag. Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová

Distribuce: Tiskárna Sládek, Znojmo

Na přední straně obálky:

Antonín CHITUSSI: Partie od Doubravky

Antonín Chitussi – viz s. 14.

Na zadní straně obálky:

Max ŠVABINSKÝ: Madona s děckem, 1944, heliogravura

Profesor Max Švabinský, celým jménem Maxmilian Theodor Jan Švabinský (1873-1962) – český malíř a rytec, jeden z nejvýznamnějších českých umělců dvacátého století, obdivovaný pro neobyčejnou kreslířskou zručnost a rozmanitost grafických technik.

LEOPOLD MUSEUM

MuseumsQuartier Wien, Museumsplatz 1, 1070 Wien,
Tel./Fax: +43 1 525 70/1500, www.leopoldmuseum.org

do 08. 01. 2018 **Anton Kolig**

do 15. 01. 2018 **Victor Hugo: Der schwarze Roman-
tiker**

do 22. 01. 2018 **Wahlverwandschaften von Klimt bis
Schiele**

do 26. 02. 2018 **Spuren der Zeit**

Spuren der Zeit rückt zeitgenössische künstlerische Strategien in den Fokus, die sich der Erforschung und Hinterfragung der visuellen Kultur widmen. Ihr Augenmerk liegt auf der Konstruktion des Visuellen in Kunst, Fotografie, Architektur oder Gebrauchsgegenständen des Alltags. Das recherchebasierte, auf historische Dokumente und visuelle Formen zurückgreifende Vorgehen der KünstlerInnen kreist hierbei nicht um die Frage „was“, sondern „wie“ kulturelle Dokumente etwas zeigen und welche Funktionen im Wissensdiskurs damit verbunden sind. Ihre Arbeiten können daher als Form einer dokumentarischen Praxis angesehen werden. Das Dokumentarische offenbart sich jedoch nicht mehr als ein Festschreiben von Fakten, sondern ist von einer Offenheit geprägt, welche die Konstruktion von Wahrnehmung und Kultur in den Fokus rückt.

JÜDISCHES MUSEUM

Museum Judenplatz

do 06. 05. 2018 **Helena RUBINSTEIN: Die Schön-
heitserfinderin**

Helena Rubinstein war die Pionierin des weiblichen Unternehmertums. In der Ausstellung werden die Lebensstationen von Helena Rubinstein nachgezeichnet, dabei wird einer der Schwerpunkte ihre Zeit in Wien sein.

MARIA THERESIA

bis 29. 11. (Sa. und So. 10:30) **Die Maria Theresia
Tour im Schloss Schönbrunn**

bis 29. 11. **Familie und Vermächtnis**

Zu sehen sind sowohl offizielle Bildnisse als auch Karikaturen der Königin von Böhmen und Ungarn.
Hofmobiliendepot, Möbel Museum Wien, Andreasgasse 7, 1070 Wien

JEDNOTLIVÉ AKCE

01. 12. 19:00 **„Ty láska pozdravena bud“**

Klubovna školy Komenský, Sebastianplatz 3
Literární kroužek

03. 12. 14:30 **„Tradičné slovenské Vianoce“ s najstar-
ším Orchestrom ľudových nástrojov na Slovensku „Du-
dáci“ (primáš Miroslav DUDÍK)**

Františkánsky kostol vo Viedni, Franziskanerplatz 4, 1010
Wien, info: +43/699 11225099, www.skundwien.at
Karten & Reservierungen / Vstupenky a rezervácie:
skundwien@gmx.at

03. 12. 16:00 Koncert: **Pěvecký sbor a Orchester Gym-
názia Jiřího z Poděbrad**

Sbormistr a dirigent: dr. Jaroslava Dunovská

Karlskirche, Wien

KK

03. 12. 16:00 Koncert: **Žáci škol Komenský s operním
pěvcem Jaroslavem PEHALEM**

Na varhany bude doprovázet Mário Sedlár.
Kostel Maria am Gestade

05. 12. 12:30 Lunchkonzert: **Marco Clavora' BRAULIN**

Marco Clavora' Braulin (* 1993) ist ein in Rom lebender slowakischer Pianist. Er studierte am Konservatorium „Santa Cecilia“ in Rom unter der Leitung von Prof. Maria Mosca. Neben seinem Studium nahm er regelmäßig an Meisterkursen von hervorragenden Klavierpädagogen teil. Er gewann mehrere nationale Klavierwettbewerbe. Im November 2009 gewann er den ersten Preis beim internationalen Klavierwettbewerb „Valentino Bucchi“ in Rom und die Medaille des Präsidenten der Italienischen Republik. Er konzertierte auf vielen bedeutenden Podien, wie Accademia Filarmonica Romana, Theater „Flavio Vespasiano“ – Rieti, Sala Baldini – Rom, im Präsidentenpalast und Casinò in Malta. Im Februar 2015 absolvierte er eine Tournee in mehreren Städten der Russischen Föderation. Slowakisches Institut in Wien

09. 12. 19:00 **Mikulášský večírek**

Schützengasse 30, Wien 3
Jednota sv. Metoděje

10. 12. 17:00-21:00 **Čaj o páté – vánoční**

Velká klubovna školy Školského spolku Komenský, Sebas-
tianplatz 3, 1030 Wien
Vlastenecká omladina

11. 12. 18:00 Filmové představení: **Sen noci svatojánské**
(Československo, 1959, 76 min.)

Režie: Jiří Trnka; scénář: Jiří Trnka, Jiří Brdečka
Slavný loutkový film na motivy pohádkové komedie Wil-
liama Shakespeara.

Kinosál Velvyslancetví ČR, Penzinger Straße 11-13, 1140
Wien

KK + ČcV + ZÚ

16. 12. 15:00 **Společná vánoční oslava**

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien
České srdce II/XX, XII a XVII, Adria, Lumír a Marjánka

16. 12. 19:00 **Vánoční oslava**

Schützengasse 30, Wien 3
Jednota sv. Metoděje

17. 12. 15:00 **Vánoční odpoledne s tombolou**

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien
Sokol Vídeň III/XI a České srdce Vídeň III/XI

17. 12. 15:00 Weihnachtskonzert: **Gesangschor Lúč-
nica**

Der 1948 gegründete Chor Lúčnica gehört zum weltberühmten slowakischen Tanzensemble Lúčnica. Unter der Leitung seiner Chefdirigentin Elena Matušová bereisten sie viele Länder und traten in den renommiertesten Konzertsälen der Vereinigten Staaten, Südkoreas, Argenti-

niens, Jordaniens, Israels, Taiwans und in ganz Europa auf. Mit dem Chor begannen die künstlerischen Karrieren namhafter Opernstars wie Edita Gruberová, Lucia Popp, Gabriela Beňačková oder Martin Babjak. Die Anmeldung ist unter si.wien@gmx.at erforderlich. Peterskirche, Petersplatz, 1010 Wien

19. 12. 18:00 Věra NOSKOVÁ: Bereme, co je

Česká autorka Věra Nosková bude předčítat ze své knihy *Wir nehmen es, wie's kommt* (Bayerwald Buchverlag, Buchverlag Klika, 2016; česky: *Bereme, co je*; nakladatelství Věra Nosková Praha, 2005). Knihu do němčiny přeložil Mirko Kraetsch. Více informací na www.noskova.eu, www.nakladatelstviklika.cz
České centrum Vídeň, Herrengasse 17, 1010 Wien

20. 12. 19:30 Koncert: Husak Quartet (mladí posluchači brněnské Konzervatoře)

Zazní skladby od W. A. Mozarta (*Malá noční hudba*), Karla Stamice, tři věty z Janáčkovy *Suity pro smyčce* nebo také slavná Dvořákova *Humoreska*, skladby v úpravách pro housle, housle, violoncello jako Cohenovo *Hallelujah* nebo *Without You* od Davida Guetty či ohnivé *Libertango* od Astora Piazzolly... a vánoční tematika – koledy pro Husak Quartet upravil Matěj Kovanda, violoncellista HQ. Věnováno životnímu jubileu Karla Schwarzenberga. Karlskirche, Wien
KK

08. 01. 19:30 Filmové představení: Konec starých časů (Československo, 1989, 97 min., režie: Jiří Menzel)

Humorný a melancholický žánrový obrázek je – podobně jako svého času *Rozmarné léto* – hereckým koncertem hlavních představitelů – Josefa Abrháma, Mariána Labudy, Rudolfa Hrušínského a Jaromíra Hanzlíka. Kinosál Velvyslanectví ČR, Penzinger Straße 11-13, 1140 Wien
KK + ČcV + ZÚ

27. 01. 19:00 Masopustní zábava

Schützengasse 30, Vídeň 3
Jednota sv. Metoděje

24. 02. 20:00 Reprezentační maturitní ples

Parkhotel Schönbrunn, Hietzinger Hauptstraße 10-12, 1130 Wien
Školský spolek Komenský a Menšinová rada

DINNER THEATER SCHÖNBRUNN:

Tamara TROJANI & Konstantin SCHENK

31. 12. 20:00 Silvestrgala „Love, Love, Love!“

Ein Comedytrip mit heißen Tanzrhythmen ins Liebesglück

19. 01. 19:30 Kaiser & Schmarren

26. 01. 19:30 Yes, Sir! Rendezvous mit Zarah Leander

Schönbrunner Stöckl Restaurant, Schloss Schönbrunn, Meidlinger Tor, 1130 Wien

Tel. und Info: 0660 63 63 200, www.schoenbrunner-stoeckl.com, www.dinnertheater.wien

INFORMACE:

Podrobnosti a další programy naleznete v oddílech: *Sokol & sport*, *Z české a slovenské Vídně a okolí* a *Oznámení*.

ČESKÉ OZVĚNY / SLOVENSKÉ OZVENY

Der ORF bietet im 25-minütigen Magazin mit dem Titel *České ozvěny / Slovenské ozveny* Beiträge in Tschechisch und Slowakisch. *Ozvěny / Ozveny* wird **sechsmal im Jahr jeden zweiten Sonntag in den Monaten Februar, April, Juni, August, Oktober, Dezember um 13:05 Uhr in ORF2 Wien** gesendet.

SETKÁNÍ ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH MAMINEK S DĚTMI

Pravidelně **každou středu v 15:00** v prostorách českého kostela na Rennwegu 63, 1030 Wien.
Jednota sv. Metoděje

DŮLEŽITÉ KONTAKTNÍ ADRESY:

ČESKÉ CENTRUM:

Herrengasse 17, 1010 Wien, tel.: 535 23 60

e-mail: ccwien@czech.cz

www.tschechischeszentrum.at

<http://wien.czechcentres.cz/cs/>

Více informací k jednotlivým akcím viz na webu ČC Vídeň.

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK a SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at

e-mail: rsk@slovaci.at, sova@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel.: +43 1 596 13 15, fax: +43 1 595 57 99

sekretariát: Ut 9:00-10:30, Št 18:00-19:30

Prehľad našich podujatí:

<http://www.slovaci.at/program.html>

SLOWAKISCHER SCHULVEREIN / SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at/sova, e-mail: sova@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel.: 596 13 15, fax: 595 57 99

Prehľad našich podujatí:

<http://www.slovaci.at/program.html>

SLOVENSKÝ INŠTITÚT

www.mzv.sk/sivieden, e-mail: si.wien@gmx.at

Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien, tel./fax: +43 1 535 40 57

Für alle Veranstaltungen SI ist eine Anmeldung unter si.wien@gmx.at erforderlich.

Upozorňujeme, že i přes veškerou naši snahu a kontrolu kalendária může dojít u oznámených programů ke změně jejich data, resp. náplně. Bohužel, i když se tuto skutečnost dozvíme (ale někdy ani nedozvíme), nemáme již možnost provést jakoukoliv opravu. Změna programu vyhrazena.

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusejí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátiť a upravovat zaslané články po stránce gramatické i stylistické.

KONTAKTY – PŮSOBIŠTĚ

Duchovní správce:

P. Jiří Šindelář CSsR, Salvatorgasse 12, 1010 Wien
tel.: +43 677 614 182 32, e-mail: jiri.sindelar.cssr@gmail.com

FB: **Jiří Šindelář**

Kancelář:

Kláster redemptoristů, Passauer Platz 1, 1010 Wien

Chrám Panny Marie na Nábřeží:

Passauer Platz 1, 1010 Wien

Kostel Nejsvětějšího Vykupitele:

Rennweg 63, 1030 Wien

Klemens Maria Hofbauer klub:

Seitzergasse 5, 4. patro, 1010 Wien

Obecná škola Komenský:

Sebastianplatz 3, 1030 Wien

Reálné gymnázium Komenský:

Schützengasse 31, 1030 Wien

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB A PROGRAM V ROCE 2017/18

NEDĚLE	08:30	mše sv. , chrám Panny Marie na Nábřeží, Passauer Platz 1, 1010 Wien
	09:30-12:00	setkání, Klemens Maria Hofbauer klub, Seitzergasse 5, 4 p., 1010 Wien
	10:00	mše sv. , kostel Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, 1030 Wien
		každá 2. neděle v měsíci příprava dětí na 1. sv. přijímání
		každá 4. neděle v měsíci mše sv. s tematickou promluvou
		(1. a 3. neděle v měsíci slouží mše sv. P. Ludwik Pociask)
STŘEDA	09:00-12:00	návštěvní hodiny, klášter redemptoristů, Passauer Platz 1, 1010 Wien
	13:00-14:00	návštěv. hodiny liché týdny, obecná škola, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
	14:00-15:00	návštěv. hodiny sudé týdny, gymnázium, Schützengasse 31, 1030 Wien
	16:00-18:00	návštěvní hodiny, klášter redemptoristů, Passauer Platz 1, 1010 Wien
	18:00	růženec, chrám Panny Marie na Nábřeží, Passauer Platz 1, 1010 Wien
	18:30	mše sv. , chrám Panny Marie na Nábřeží, Passauer Platz 1, 1010 Wien
	19:15	večerní program, klášter redemptoristů, Passauer Platz 1, 1010 Wien
PÁTEK	14:00-15:00	návštěvní hodiny, kostel Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, 1030 Wien
	15:00	mše sv. , kostel Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, 1030 Wien
SOBOTA		Pouze 1. soboty v měsíci:
	16:00	příprava na biřmování, klášter redemptoristů, Passauer Platz 1, 1010 Wien
	18:00	mše sv. , chrám Panny Marie na Nábřeží, Passauer Platz 1, 1010 Wien
Svátoost smíření (zpověď): Zpověď je možná prakticky kdykoliv, nejlépe však v rámci návštěvních hodin, před nebo po mši sv., popř. i jindy po domluvě.		
Další aktivity během roku: četba a výklad Bible; studium katechismu; konání výletů do přírody a poutí; školní mše sv., koncerty; divadla; přednášky; setkání; prázdninové pobyty apod.		

Aktuálně

Na zasedání pastorační rady dne 5. září 2017 jsme se zabývali hlavně novou situací České duchovní služby a projednali jsme některé změny v pořadu bohoslužeb. Protože Česká duchovní správa nemá ve Vídni svůj kostel, musely být příslušné změny konzultovány s vedením kostela Nejsvětějšího Vykupitele na Rennwegu (rektor P. Szczepański CCG) i s vedením chrámu Panny Marie na Nábřeží (rektor P. Hütter CSsR).

Novinkou je zavedení „návštěvních hodin“, ve kterých mohou přicházet zájemci z řad krajanů a vyřizovat své záležitosti. Návštěvní hodiny jsou poskytovány především v nové kanceláři České duchovní správy, dále v kostele Nej-

světějšího Vykupitele na Rennwegu a také v obou školách českého školského spolku Komenský.

Všem zúčastněným stranám velmi děkuji za pochopení a ochotu ke spolupráci!

Česká duchovní služba ve Vídni hledá placenou pomocnou sílu

Jedná se o místo pomocníka v administrativních a pastoračních záležitostech. Hlavními požadavky jsou: bezúhonnost, znalost prostředí katolické církve, ovládnutí českého a německého jazyka, znalosti práce s PC, komunikační dovednosti apod. Místo je vhodné pro studenty, mladé důchodce, flexibilní jedince apod. Případní zájemci pošlete své nabídky e-mailem na adresu: jiri.sindelar.cssr@gmail.com.

Vitální jubilant prof. Josef Symon,

sochař, mistr šperku, plastiky, oslavil 27. 10. 2017 životní jubileum – 85 let. Nové tvůrčí nápady ho stále provázejí, např. plastika, kterou si „vyžádalo“ vedení 5. vídeňského okresu, kde pan profesor dlouhá léta bydlí, konstantní zůstává jeho oblíbená šedobílá barva kovu. Jeho díla jsou zastoupena ve veřejných sbírkách v Praze, Brně, Jablonci nad Nisou, Liberci, Vamberku, Olomouci, Bratislavě, Pforzheimu, Salcburku, Mnichově, Vídni, St. Pöltenu. Pro Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku vytvořil plastiku T. G. Masaryka, jež je umístěna na Peterském náměstí ve Vídni. Za své dílo byl oceněn v Mnichově, Montrealu, Torontu, Vídni. Nejnověji se mu dostalo v ČR 16. 4. 2017 z rukou náměstka ministra kultury Vlastislava Ouroda ocenění Artis Bohemiae Amicis (Přátelé českého umění).

Díla Josefa Symona překvapují nejen volbou materiálu, ale i uměleckořemeslným zpracováním, především však až udivující uměleckou interpretací skutečnosti. Pokud se s ním setkáte, čeká Vás příjemné povídání se skromným člověkem.

Dnešní rozhovor se uskutečňuje v souvislosti s Vaším nadcházejícím životním jubileem. Jste pro mě, kromě jiného, osobou, která zažila řadu historických událostí. Máte nějaké dětské vzpomínky na roky 1939, 1945, 1948?

Prof. J. Symon: Ano, vzpomínám si. Bydleli jsem v Klánovicích, což je obec vzdálená asi 17 km od Prahy, bylo to tehdy velmi známé výletní místo Pražanů, majetnější si zde zakupovali pozemky a stavěli vily. Z velké části tedy byly Klánovice vilová čtvrť s velkými zahradami. Tento fakt napomohl naší rodině, neboť tehdy majitelka jedné vily hledala zahradníka a můj otec na doporučení svého bratra toto místo přijal. „Získalí“ jsme takto malý zahradní domek a tak zakotvili v Klánovicích. Při okupaci si právě Němci vybrali Klánovice a nastěhovali do těchto vil své právníky, důstojníky, lékaře s rodinami. Byla tam samozřejmě i Hitlerjugend, která chodila v ne-

děli do kamenných lomů střílet. Nepamatuji si ale, že by došlo v Klánovicích v těchto letech k nějakým násilnostem. Konec války jsme „sledovali“ z balkónu, odkud jsem slyšeli, že v Horních Počernicích jsou už Rusové. Pak jsme je viděli u nás, kam přijeli s nákladními auty, tanky do lesa. To byli ti první, druhá linie přišla do osady a zabírala místa ve vilách pro své vysoké důstojníky. Rok 1948 bylo pro mě velmi důležité období, protože jsem začal studovat na Střední odborné keramické škole a začal jsem denně dojíždět do Prahy. Byl jsem na jedinou v úplně jiném světě. Zajímavé na této škole bylo to, že zde byli nejen mladí žáci, ale i dospělí lidé z keramiček, kteří si zvyšovali či doplňovali kvalifikaci.

Pamatujete si z té doby na nějaké umělce, nejen výtvarné?

Prof. J. Symon: To je ošemetná otázka. Tím, že jsem byl v Praze, jsem se

dostal blíže kultuře, měl jsem rád hudbu, a tak dvakrát třikrát do roka jsem se dostal na nějaký koncert. Sám jsem od dětství hrál, z donucení rodičů, na housle.

Znáte současné umělce v ČR, kteří dělají plastiky, pomníky? Co říkáte na pomník J. W. Goethovi v Praze od umělce Jiřího Davida?

Prof. J. Symon: Ještě jsem ho neviděl. Jiřího Davida znám, významný byl i výtvarník Olbram Zoubek, kterému jsem kdysi „přihráł“ ateliér.

Po studiích a umělecké činnosti jste byl do roku 1968 nejvýznamnějším tvůrcem šperku v Československu. Na jak dlouhou dobu po Vaší emigraci do Rakouska (1968) jste byl „vymazán“ z publikací o šperku v ČR?

Prof. J. Symon: Nesledoval jsem to, takže nevím, jestli v průběhu let v nějaké odborné studii o šperku v ČR bylo uvedeno moje jméno.

Materiály dnešního šperku jsou mj. kameny, rohovina, dřevo, textilní vlákno či ptačí peří. Zkusil jste ve svém šperku také něco z toho, anebo jste zůstal věren stříbru?

Prof. J. Symon: Zůstal jsem věren tomu klasickému materiálu – stříbru, kovům. Kombinoval jsem je třeba s obložky, ale základním materiálem byl vždy kov. Ke kovu jsem se dostal vlastně úplně náhodou, a to tak, že jsem se dostal do jiného ateliéru. Jsem totiž „vyučení“ keramik. Odsud jsem vlastně do šperku přenesl onu trojzrůměrnost z keramiky, sochařství.

Od roku 1951 existuje v Rakousku šperk firmy Frey, dnes Frey Wille. Jak hodnotíte tuto manufakturu?

Prof. J. Symon: Nejsem si jist, zdá se mi, že jsem s nimi nějaký kontakt měl, ale dnes už o nich nic nevím. Myslím, že byli vedení úsilím pomoci oboru šperku.

Od předcházejícího rozhovoru pro Klub uplynulo neuvěřitelných devatenáct let. To se muselo mnohé v linii Vaší umělecké činnosti udát. Uvedte alespoň rámcově ty nejdůležitější body.

Prof. J. Symon: Vedle šperku jsem měl možnost udělat několik soch, až skoro v nadživotní velikosti, ale věren jsem zůstal i v tomto případě kovu,

Manželé Josef a Miroslava Symonovi

např. tři sochy, které jsem udělal pro St. Wolfgang. Myslím, že se mi povedly – řeč, kov i to, jak jsem ho zvolil, přesně vyjadřují autory.

Na jaře 2017 se konala v Praze Vaše výstava. Kde to bylo, kdo byl kurátorem, jaká byla odezva v odborném tisku?

Prof. J. Symon: Co tomu odborný tisk říkal, bohužel nevím. Výstava se konala ve Strahovském klášteře v Praze. Zúčastnil jsem se i řady jiných výstav se svými šperky, tyto akce organizovala dr. Vokáčová, ale momentálně prostě nevím, kde to všude bylo.

Dostal jste po roce 1989 nabídku na „gastprofesuru“ na oddělení šperku na Akademii výtvarných umění v ČR?

Prof. J. Symon: Ne, nedostal. Byl jsem v kontaktu s kolegy z Prahy, vědělo se, že zde ve Vídni mám určitou pozici, takže bych asi ani netoužil po tom jít někam jinam. Když jsem šel ve Vídni do penze, přišla nabídka ze Švýcarska, abych tam převzal školu v Curychu. Dokonce jsem dostal nabídku i z Austrálie.

Máte zde v Rakousku své žáky? Jsou úspěšní?

Prof. J. Symon: Řekl bych, že pár by se jich ke mně hlásilo, ale konkrétně nechci jmenovat, abych na někoho nezapomněl, a tak se nedotkl.

Sportovci jsou oproti většině umělců (výjimka balet) v nevýhodě, neboť s přibývajícím věkem jejich výkon „padá“, u umělců naopak zraje a jejich výkony jsou mnohem hlubší. Kolik času věnujete v současné době své umělecké činnosti? Vaše práce je mj. velký záběr na oči a klidné ruce.

Prof. J. Symon: To je hezká otázka. Ne že bych se na to chtěl vylouvat, ale pochopitelně zdravotní důvody hrají také svou roli. Měl jsem velké potíže s očima, téměř jsem neviděl, trápil mě šedý zákal. Nejméně deset roků jsem nedělal žádný šperk. Podstoupil jsem tedy operace očí, jedno oko, právě, bylo po operaci vynikající, operace toho druhého se tak dobře již nepovedla. Ale přelstil jsem to. Mám speciální lupu a ta těm očím velmi pomáhá. Ale díky náhodným objednávkám vše běželo a běží dál. Ty věci, které jsem si vymyslel sám, se mi také podařilo realizovat.

Jak vzniká dílo? Je nejdříve na papíře, pak přijde odlitek? Pracujete doma, či musíte kvůli nějaké technice zpracování někam docházet?

Prof. J. Symon: Kdysi jsem měl tady v blízkosti ateliér, pokud bylo třeba něco udělat, nebyl problém, neboť jsem byl na škole, kde byly dílny. Nejdříve je opravdu návrh na papíře, ale ta představa je tak přesná, že se ihned pracuje s materiálem.

Vedle šperku jste dělal a děláte i plastiky. Jednu jste vytvořil i pro Kulturní klub, a to plastiku T. G. Masaryka umístěnou na Peterském náměstí ve Vídni. Jste autorem pomníku skladatele Alexandra Zemlinského na Centrálním hřbitově ve Vídni a plastiky spisovatele Leo Perutze v St. Wolfgangu. Vycházíte v těchto případech při tvorbě z charakteru osobnosti, který pak výtvarně uchopíte a ztvárníte?

Prof. J. Symon: Ano, dostanu objednávku na pomník, osobu jsem ale nikdy neviděl. Proto je nutné projít fotografie, hledat literaturu o ní, popř. kontaktovat lidi, kteří kdysi mohli s těmito osobami být v přímém kontaktu, u hudebníka si poslechnout jeho hudbu a tak se postupně „vnořit“ do osobnosti. Pro St. Wolfgang jsem postupně udělal tři pomníky, vedle Leo Perutze i pomník rakouské spisovatelce Hilde Spiel a lyriku a dramatikovi Alexandru Lernet-Holeniovi.

Při tvorbě spíše sedíte, či se pohybujete? Platí-li první varianta, jak kompenzujete toto sedavé zaměstnání?

Prof. J. Symon: Já při tvorbě vlastně pořád „běhám“, prostě pohybuji se, tedy sedím minimálně, samozřejmě u šperku ano, ale také málo. Pohyb jsem měl nejen zde ve Vídni, ale protože jsme vlastnili chalupu na venkově bez tekoucí vody, bez elektřiny, za to v přenádherné kopcovité přírodě, tam jsem se tedy „naběhal“ také dostatečně.

V rozhovoru před devatenácti lety jste uvedl, že byste ještě jednou rád chtěl navštívit Egypt, neboť Vás uchvacuje egyptská plastika, či dokonce poznat Čínu. Co se podařilo realizovat?

Prof. J. Symon: V Egyptě jsem nebyl, ani v Číně, byl jsem dvakrát v Japonsku.

Kam chodíte na náměty – do přírody, do literatury, či do hudby?

Prof. J. Symon: My jsme vlastně v přírodě žili pořád. Zajímala mě i jiná příroda, nejen ta středoevropská. Tu jsem poznal ve Skandinávii, v Americe, v Africe. Hudbou jsem byl inspirován také.

Jak „nabízíte“ svá díla – šperky k prodeji? Máte svého galeristu? Jsou nějaká, která byste nikdy neprodal? Jaký šperk jste udělal pro svoji ženu?

Prof. J. Symon: To je veselá otázka. Svého galeristu nemám. Nedělám šperk takřikajíc na prodej, jako je to v případě průmyslové výroby. Udělám na prodej dva tři kusy, je to vložení individuální záležitosti, a pak přijde něco nového. Samozřejmě jsou některé věci, které mám obzvláště rád a nikdy bych je neprodal. Pro svoji ženu jsem udělal vlastně svatební šperk. Iniciovala ho její matka, která mi tehdy do pražského ateliéru přinesla zlomky zlata, které doma posbírala, abych z toho něco udělal. Zřejmě si myslela, jsi umělec, ukaž, co dovedeš. Udělal jsem náhrdelník a brož, práce je tedy hodně stará, myslím, že dnes uchvacuje tak jako tehdy. (Prof. Symon se na moment vzdálil a zmíněné šperky přinesl ukázat. Moje reakce? Hluboký nádech a obdiv neuvěřitelně jemně působícímu zlatému klenotu.)

Podělila i Vaše vnučata talent pro výtvarno?

Prof. J. Symon: Máme tři vnučata, dvě dívky a jednoho mladíka, všichni jsou přes dvacet. Jako malí rádi malovali, jedna z vnuček se věnuje tanci a také taneční pedagogice, vyučuje malé děti tanci.

Víte, odkud pochází Vaše příjmení Symon? Dozvěděla jsem se, že je to častá varianta za podobu Simon na Ukrajině a Litvě.

Prof. J. Symon: Co jsem se setkal, běhá po světě dosti nositelů tohoto jména. Celá naše rodina se vždy psala s měkkým „i“, tedy Simon. Až při mém zápisu do matriky to pan farář nějak popletl a zapsal mě jako Symon. Možná právě on měl nějaké vztahy k oněm oblastem, o kterých jste se zmínila.

Kolik Vás čeká oslavných setkání

v souvislosti s Vašimi 85. narozeninami, kromě rodinných?

Prof. J. Symon: Jedna oslava je naplánována se starostkou 5. vídeňského okresu, slavnost proběhne už 10. října, srdečně Vás zvou. Byl jsem také vyzván, abych pro okres vytvořil nějakou plastiku. Dílo mám již v modelu v měřítku 1:1, je, jak jinak, z bílého kovu. Měl jsem dokonce vybráno pro něj i místo, kde by mělo stát, a to nedaleko od našeho bytu v blízkosti kavárny Rüdigerhof. Ale protože to nepovolil statik, neboť tam blízko má být nějaký technický vchod do U Bahnu, musí se hledat nové umístění. Zřejmě se bude nacházet v parku u Hundsturm. Věřím, že se ozvou i bývalá pracoviště, dnes Universität für

angewandte Kunst, a třeba i další kolegové a známí. Z ČR se zatím nikdo neozval. Zde jsem ale obdržel ocenění Artis Bohemiae Amicis (Přátelé českého umění), bylo to 6. 4. 2017, z rukou náměstka ministra kultury Vlastislava Ouroda při zahájení už zmíněné výstavy ve Strahovském klášteře.

Jaká máte přání do dalšího jubilea?

Prof. J. Symon: Rád bych, aby došlo k realizaci oné plastiky pro 5. okres. Možná bych uvítal ještě nějakou výstavu, a to na obou místech, tedy zde v Rakousku a v České republice. Zatím nápady přicházejí, takže když bude zdraví sloužit, mohla by vzniknout ještě nějaká věc.

Pane profesore, přeji Vám, aby se Vám tato přání vyplnila a aby všechny Vaše narozeninové oslavy probíhaly v příjemné a mírumilovné atmosféře. Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala dr. M. Brandeis

Red. poznámka: „Manželé Symonovi patří mezi přední evropské výtvarné umělce. Po svém odchodu do emigrace naši zemi reprezentovali nejen na mezinárodním výtvarném poli, ale stali se také vzory odvahy, touhy po svobodě a nezištné pomoci. Je mi ctí jim cenu Artis Bohemiae Amicis udělit,“ komentoval své rozhodnutí ministr kultury ČR Daniel Herman.

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Křištof Kintera vysázel v pražském Rudolfinu nervózní stromy

Galerie Rudolfinum nabídla velmi zajímavou výstavu jednoho z nejvýraznějších českých umělců Křištofa Kintera. Expozice pod názvem *Nervous Trees (Nervózní stromy)* odkazuje ke stejnojmenným objektům, které se „nervózně pohybují“ v hlavním výstavním sále Rudolfinu. Výstava je zároveň stou výstavou v dějinách slavné galerie a shrnuje posledních pět let Kinterovy tvorby. Především však obrátila naruby samotný prostor Rudolfinu.

Galerie Rudolfinum na pražském Alšově nábřeží patří bezpochyby mezi nejznámější a nejlivnější kulturní instituce v Česku. Značnou zásluhu na tom má ředitel Petr Nedoma, který už od roku 1994, kdy se do paláce, kde sídlí také Česká filharmonie, vrátilo výtvarné umění, sází na velké výstavy, které se nebojí světového kontextu.

Když Petr Nedoma před časem zjistil, že jubilejní stá výstava připadá právě na Křištofa Kintera, mohl oprávněně doufat, že vznikne něco neobyčejného. Kintera, který se narodil roku 1973, na uměleckou scénu vstoupil asi ve stejné době jako obnovená Galerie Rudolfinum, tedy v půlce devadesátých let. Několik let byl členem experimentální skupiny Jednotka, která spojovala výtvarné umění, performance, scénografii a divadlo. Postupně se prosadil jako sólový umělec, který zaujal svéráznými instalacemi a pohyblivými sochami. Širší pozornost získal jako autor dvou originálních pražských pomníků. Pod Nuselským mostem zkroutil lampu pouličního osvětlení a věnoval ji sebevrahům, kteří zde ukončili svůj život. Na nábřeží Kapitána Jaroše pak instaloval kolo jedoucí do nebes, *Bike to Heaven*, na památku Jana Bouchala, zakladatele sdružení Auto*Mat a všech dalších cyklistů zabitých v dopravních nehodách.

V posledních letech vystavoval v Holandsku – v Rotterdamu (v Kunsthallo 2015), ve Švýcarsku – v Basileji (v Tinguely Museu 2014) nebo Itálii. Od poslední velké domácí výstavy v pražské Městské knihovně mezitím uplynulo

pět let. Svou tvorbu z té doby nyní shromáždil právě v Rudolfinu.

Do vzcných sálů Rudolfinu přestěhoval Křištof Kintera svůj ateliér, namontoval tam lešení, nahrnul polystyren a zakryl podlahy. „Rád bych upozornil na svoji slovnou sbírku linoleí, kterou jsem pečlivě vytahoval z kontejnerů několik let a která zde našla krásné uplatnění. [...] Tužil jsem intuitivně, že kontrast bude pro výstavu dobré podloží. Teď, když jsem to dokončil, je zřejmé, že Rudolfinum je pro mé sochy a instalace dobré,“ uvažuje Kintera, který některé sály za asistence kurátora výstavy Davida Koreckého změnil k nepoznání. Místnost, která na něj působila nejtíživějším dojmem, přestavěl v kutilskou laboratoř. „Vždycky jsem měl pocit, že konečnou instalaci a úklidem výstavního sálu socha trochu ztrácí na své živosti,“ vysvětluje, proč se rozhodl přivést diváky doprostřed tvůrčího čurbesu.

Zájem o proces tvorby zdůrazňuje také film *Hands – Tools of Brain (Ruce – nástroje mozku)*, který je součástí výstavy. Zachycuje práci rukou, které v ateliéru vytváří a testují materiály a postupy, vyrábí a sestavují jednotlivé prvky budoucích soch a instalací.

Konstrukce, proces a proměny jsou znakem celé výstavy. Expozice začíná instalací v někdejší Masarykově pracovně, kde se jakoby zřítíl obří lustr. Absurdní kompozice je jen předehrou k tomu, co následuje. Další místnosti zaplňuje rozsáhlá instalace *Postnaturalia*, kterou Kintera společně s Richardem Wiesnerem a Rastislavem Juhásem více než rok skládal z elektroodpadu. Zhruba sto metrů čtverečních pokrývá umělá krajina nebo fantastický model apokalyptického města z vyřazených součástí. Název instalace naznačuje, že tématem je zde příroda budoucnosti, která vyrůstá z lidské technologie.

Téma spojení přírody a techniky se rozvíjí v další místnosti, která se transformovala na již zmíněnou dílnu. Vodiče připomínají nervovou soustavu živočichů nebo vlákna bylin, pořadače s herbáři doplňují vzorky umělých květin, vyrvané z útrob automobilů nebo tiskařských strojů. Návštěvník má možnost vylézt na improvizované lešení, kde

expoziční překvapivě jasně vysvětluje, o co se snaží. „Jde mi to, aby i desetileté dítě díky didaktickému vysvětlení pochopilo, že dochází ke srovnávání technologií a přírodních systémů, kořenových systémů a internetových sítí,“ říká k tomu sám umělec.

„Nervozitu považuji za důležitou součást života. Stejně jako stres je i nervozita součástí přírody. Myslím si, že být trochu nervózní člověka utužuje.“ Název výstavy *Nervous Trees (Nervózní stromy)* odkazuje k pohyblivým stromolidem, kteří rachotí po jedné z místností. „Může být strom nervózní? A může být nervózní počítač?“ ptá se Kintera. Ve věku vznikající umělé inteligence nepřekvapí, když je smazáván rozdíl mezi hmotou a duchem. Přesto zaujme, když se do hry vezme náboženský nebo mytologický rozměr. Muflon vzpínající se k nebi ze změti kabelů nese název *Electrons Seeking Spirit (Elektrony hledají ducha)*. Méně nápadná, ale neméně zajímavá je skupina klacků, které se modlí v rohu místnosti.

Malý výstavní sál je věnován další podobě Kinterovy práce v podobě obrazů. Rozhodně však nejde o klasická plátna, objekty mezi sochou, kresbou a omylem vznikají z umělé hmoty, žárovek, drátů nebo štětců. Sám autor tvrdí, že jde o „kresby světem“.

„Zabývám se zhmotňováním myšlenek. Říkejme tomu klidně sochy. A socha může být z kouře, ze světla, ze zvuku, z knih, ze starých lahví od piva nebo z peří.“

Zároveň je třeba tvůrčímu týmu, který výstavu do prostor Rudolína rozvrhnu, přiznat smysl pro drama i pro humor. Předposlední instalace má podobu jukeboxu, který se již představil v několika evropských zemích. Stojí na masivním piedestalu z polystyrenu a nabízí návštěvníkům, aby zaplavili místnost rachotem nebo hudbou podle svého gusta.

V poslední místnosti pak rachotí masivní věž, která vznikla návrhem zhruba osmdesáti automatických praček. Stroje, které se spínají a zase utichají, mohou symbolizovat touhu po čistotě a zároveň ironicky prezentují spotřebu, odpad a hluk, které se skrývají za všedním pohledím.

Nejde o to všechno pochopit, konec konců právě prostor pro nesmysl otvírá také prostor pro tvorbu a svobodu. Tváří in tvář absurditě je možné se alespoň smát. A nechat působit kouzlo nechtěného.

Expozice nabídla i doprovodný program, například komentované návštěvy s autorem nebo kurátorem výstavy. Další program pro děti i pro dospělé návštěvníky připravil také prostor Artpark v přízemí Rudolína.

(mk)

Podivuhodný příběh ústeckého van Gogha

Muzeum města Ústí nad Labem připravilo retrospektivní výstavu malíře Zdeňka Koška (1949-2015), která nese název *Život v 360°*, kterou bylo možno vidět do 26. listopadu. Je to jeho druhá ucelená monografická expozice představující v širokém záběru oleje, kresby i meteorologické obrazce.

Zdeněk Košek, duchovský rodák, jenž však spojil svůj život fyzicky i duchovně s metropolí na Labi, je řazen mezi takzvané umělce art brut, tedy tvůrce bez odborného uměleckého vzdělání. Umělec sice čerpal z klasických malířských vzorů, ale díky svému originálnímu vidění (podpo-

řenému i psychickými problémy) posunul vlastní výtvarný výraz do další roviny. Hodně čerpal a svým způsobem i nepřímo navazoval na holandského mistra Vincenta van Gogha. Dokonce se považoval za jeho pokračovatele. Oba určitě spojoval nejen podobný rukopis, ale také životní osudy vydělců na okraji společnosti, uměleckých outsiderů i absolutních solitérů. Tento vliv je patrný na dvojici autoportrétů *Je mi vedro* z roku 1983 a *Je mi zima* z roku 1984, kde divák vnímá zasmušilost a nostalgii, patrnou u všech jeho děl. Zrovna tak je tomu i u podobizen jeho holandského učitele.

Meteorologické obrazce, které Košek vytvářel pouze pomocí barevných fixů, pastelek, působí jako mapy malířovy duše, ve kterých se však vyznal snad jen on sám. Spleť geometrických obrazců, čísel a slov není pro laika téměř srozumitelná, ale působí tajemně a záhadně stejně jako kultovní obrazce starých Mayů.

Zdeněk Košek patří, stejně jako třeba fotograf Miroslav Tichý či grafik Vladimír Boudník, k tvůrcům, kteří svou zarputilostí dospěli na vrchol Olympu z jiné strany.

(mk)

Výtvarník David Černý oslaví v prosinci padesátku

David Černý: *Metalmorphosis*, 2007, nerez ocel, motory, elektronické ovládání, voda, Severní Karolína, USA

Nakladatelství Paseka při té příležitosti vydává jeho monografii. Kniha dokazuje, že lze uchopit i neuchopitelné – život a dílo největšího provokatéra současné české umělecké scény. Monografie nazvaná *David Černý – Fifty Licks* není klasickým žánrovým počinem (v případě Černého by to snad ani jinak nešlo). Je spíše vyprávěním novináře Jana H. Vitvara, do kterého jeho aktér zasahuje jen minimálně, přesto vždy výrazně. Vitvar vykresluje Černého jako osobitého, urputného, často nesnesitelného a ještě častěji impulzivního umělce. Jeho kariéru představuje od začátků. Chronologickou strukturu vyprávění však mnohokrát opouští, aby si čtenář mohl utvořit o svérázném muži celistvější dojem. A začíná to hned u oslavy umělcových dvaceti, které pojal jako svůj pohřeb a všem kamarádům poslal místo

pozvánek parte. „Nevěř nikomu, komu je přes dvacet, že ještě žije,“ tvrdil. Akci pojmenoval Hnus.

Jan H. Vitvar: *David Černý – Fifty Licks*
Vydalo nakladatelství Paseka, 2017, 236 stran

David Černý (* 15. 12. 1967, Praha) je český umělec, který je znám především jako tvůrce různých kontroverzních a provokativních plastik. V letech 1988-1996 studoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze a je laureátem Ceny Jindřicha Chaloupeckého, grantu Nadace Pollocka Krasnera a ceny na bienále v Kortrijku.

David Černý: „Groteskní nadsázka a mystifikace patří ke znakům české kultury a vytváření falešných identit je jednou ze strategií současného umění.“

Jindřich Červenák (* 23. 11. 1972, Hořice v Podkrkonoší) Softwarový umělec Jindřich Červenák řeší otázky vývoje umění s využitím informačních technologií. Je iniciátorem Manifestu Internetové Generace a spoluzakladatel stejnojmenné skupiny. Řeší otázky vývoje umění s využitím digitálních a informačních technologií. Základní esencí současnosti je pro něj soubor. Uměleckou práci tak prezentuje formou datových souborů nebo softwarových algoritmů. (Umělecké dílo je soubor – první bod manifestu IG!) Jindřich Červenák studoval na AVU v ateliéru Vizualních komunikací Jiřího Davida a v ateliéru Intermediální tvorby Milana Knížáka.

Alfréd Symůnek (* 8. 12. 1977, Praha)

Alfréd Symůnek studoval v ateliéru Martina Mainera na Fakultě výtvarných umění v Brně, je držitelem ceny Josefa Hlávky z roku 2004. Ve svých obrazech navazuje s oblibou dialog s historickým vývojem malby, který mu umožňuje nejen konfrontaci s jednotlivými -ismy moderního umění, ale s kořeny umění jako takového, se španělskou Altamirou a francouzskou Lascaux. Vedle olejomalby se věnuje i akvarelu a akrylu. Zatímco akryl pro malíře představuje odpočinek od barev a černobílou kompozici, akvarelové obrazy vybuchují úžasnými barvami v abstraktních i figurálních kompozicích.

Jan Haubelt (* 1977)

Jan Haubelt je výtvarný umělec, který pracuje s fotografií a projekcemi, stejně jako s vlasy nebo vycpaninami zvířat. Často pracuje s principem narušování námi všedně vnímané reality. Přestože jeho práce mohou na někoho pů-

Jan Haubelt: *Zahradnictví* (ze série *Věci z toho místa*), 2009, barevná fotografie

sobit jako hravě úsměvné zpochybňující kreace, hraje si jejich prostřednictvím často s divákem naopak on. Haubeltovu práci není snadné rozklíčovat, což je částečně i jeho záměrem, nicméně každé z děl obsahuje i skryté vodítko, jak systém díla číst.

Je absolventem střední zdravotnické školy, absolvent VŠUP – Ateliér veškerého sochařství Kurta Gebauera, zároveň se zabýval i pohybovými formami umění. S fotografem Jiřím Thýnem, spolužákem ze základky, v roce 2005 ještě během studia na VŠUP zakládali „společensky proaktivní“ skupinu Ládví. Ve druhé polovině nultých let vzbudila značnou pozornost svými spontánními, leckdy utopickými projekty svázanými s nehostinným prostředím ďáblického sídliště – jako např. osázením bývalého mírového pouťáče popínavkami, natažením nových prádelních šňůr do veřejných sušáren nebo blahopřáním spoluobčanům.

Zemřel sochař Jan Koblasa

Ve věku čtyřiaosmdesát let zemřel v říjnu v Praze český sochař, malíř, grafik a autor mnoha filozofických esejů Jan Koblasa.

Koblasa, který byl jedním z nejuznávanějších exilových umělců, žil od roku 1968 v Německu, kde přes dvacet let působil jako profesor na vysoké umělecké škole. V roce 2002 mu prezident Václav Havel udělil medaili Za zásluhy.

Koblasova tvůrčí cesta je syntézou úvah o člověku a roli, kterou ve světě má. Je návratem k pradávným mýtům a archetypům, v nichž je analogie s pocity současného člověka. Výrazným okruhem vynořujícím se z jeho tvorby šedesátých let jsou náměty Králů, Proroků, Strážců a Lament, následovány postavami z řecké mytologie, tématy ze světa opery a divadla, ale i herci a hudebníky ulice.

Táborský rodák Jan Koblasa vystudoval v padesátých letech pražskou Akademii výtvarných umění, kde pak v devadesátých letech krátce učil. Už za studií se aktivně účastnil veřejného života, podílel se například na akcích Malumuzherciáda v duchu neodadaistických recesí (1954) a byl zakládajícím členem Klubu (od roku 1957 Šmidrové), jehož dalšími členy byli například výtvarníci Bedřich Dlouhý, Karel Nepraš a Jaroslav Vožniak. Jako vůdčí osobnost generace Koblasa organizoval mimo jiné neoficiální výstavy *Konfrontace I. a II.* (1960).

V roce 2012 měl Jan Koblasa při příležitosti svých osmdesátých narozenin velkou retrospektivu v Jízdárně Pražského hradu – představila jeho dílo od realistických počátků přes informální šedesátá léta malířská i sochařská a ve větší míře i jeho exilové období. V Koblasově tvorbě jsou časté romantické, existenciální, mytické, intimní a náboženské motivy. Používá snad všechny materiály, které sochař může zkusit – od dřeva přes kameninu, kámen a železo až po umělou hmotu.

V roce 2013 byla Koblasova socha *Vzkříšení* instalována u příležitosti výročí 17. listopadu v katedrále sv. Víta na Hradčanech. Umístěním plastiky do jednoho z nejvýznamnějších symbolů Prahy a Čech se Koblasovo dílo dostalo do sousedství prací významných umělců minulosti. Působivou oltářní sochu *Ukřižovaného* má v chrámu svatého Víta například jedna z největších osobností české secese Bílek. Svá díla má v katedrále i zakladatel novodobého českého sochařství Myslbek.

(mk)

Zemřel karikaturista Vladimír Renčín

Ve věku pětasedmdesáti let zemřel ilustrátor a karikaturista Vladimír Renčín. Kreslené vtipy tohoto výtvarníka byly spojeny s *Mladým světem*, *Dikobrazem* a dlouhá léta také s deníkem *Právo*.

Renčín patřil společně s Vladimírem Jiránkem, Václavem Teichmannem, Miroslavem Kemelem a Štěpánem Marešem mezi nejvýznamnější české kreslíře posledních desetiletí. Přispíval do mnoha zahraničních periodik, například německých *Bild der Wissenschaft*, *Die Zeit* či *Geo*, britského *New Scientist* a amerického týdeníku *Time*.

Po absolvování střední ekonomické školy pracoval Vladimír Renčín postupně na pozicích od učedníka až po re-

daktora či fotografa v několika podnicích, jako byly například Noviny Jablonecka či závodní časopis podniku Železnobrodské sklo. Kreslení „na plný úvazek“ se věnoval od roku 1965. V roce 1974 ho vyšetřovala Státní bezpečnost, kvůli čemuž nemohl několik let publikovat.

Renčín měl přes stovku samostatných výstav kreseb v Česku i v zahraničí. Byl velmi žádaným ilustrátorem nejen zábavných knížek, ale i odborných publikací, které se mu dařilo svým humorem odlehčit. V roce 2011 ho tehdejší prezident Václav Klaus vyznamenal medailí Za zásluhy.

Pracovní nasazení mu přetrhla až vážná nemoc, kvůli které se stáhl do ústraní a přestal veřejně publikovat.

(mk)

VZPOMÍNKA

Bohuslav Dvořák (30. 12. 1867, Praha – 16. 2. 1951, Levínská Olešnice)

Bohuslav Dvořák je absolvent krajinářské školy prof. Julia Mařáka na pražské malířské Akademii. Byl kreslířem a malířem-krajinářem. Pro profesora Mařáka zhotovil studie některých památných míst v Čechách, které byly určeny pro Národní muzeum. Pod Mařákovým vedením je pak v ateliéru Akademie převedl do definitivní podoby. Dvořák se stal zakládajícím členem Spolku výtvarných umělců Mánes a do roku 1926 se pravidelně účastnil velké části výstav. V roce 1941 obdržel státní národní cenu za životní dílo. V odborných mykologických kruzích byl vysoce ceněn za vědecky přesné kresby českých hub, kterých zhotovil více než 800. Některé vyšly jako ilustrace v časopisu *Mykologie*.

Bohuslav Dvořák: *Kovárenské údolí (Duby na hrázi, Železné hory)*, 1895

Josef Ferdinand Hetteš (12. 1. 1864, Jičíněves u Kopidlana – 31. 12. 1927, Praha)

J. F. Hetteš byl akademickým malířem, ilustrátorem. Na počátku 20. století se podílel na založení spolku Mánes. Od roku 1882 studoval na pražské Akademii u F. Čermáka, M. Pirnera ad. Vedle ilustrace se zabýval zejména historickou malbou, portrétem a krajinomalbou. Ilustroval různé české časopisy a knihy pro řadu nakladatelů, *Babička* Boženy Němcové s jeho ilustracemi vyšla poprvé roku 1900.

Vincent Hložník (22. 10. 1919, Svederník – 10. 12. 1997, Bratislava)

Národní umelec Vincent Hložník patří mezi najvýznamnějších predstaviteľov slovenského výtvarného umenia, generácie umelcov druhej svetovej vojny, mladej avantgardy, ku generácii nadrealistov. Svojou prácou bol taký posadnutý, že kritizoval aj svojich žiakov. Hovorieval: „Tvrdá rehoľa prináša stúpencom sladké plody.“ Albín Brunovský ho nazval očarujúcim zjavom, ktorý zaujal svojou charizmou. „Keď niekam prišiel, tak bolo cítiť, že prišiel niekto...“

Vincent Hložník začínal na pražskej „umprumke“ v ateliéri všeobecnej a neskôr špeciálnej školy kreslenia a maľby pod vedením prof. Františka Kyselú. Hložníková grafická tvorba, ktorá sa vyvíjala paralelne s maliarskou, znamená v dejinách slovenského výtvarného umenia mimoriadny prínos. Na „Hložníkovej grafickej škole“ umelecky vyrástli viaceré generácie mladých grafikov. V rokoch 1945-1949 bol členom pražského spolku Mánes, v roku 1945 sa stal zakladajúcim členom Skupiny výtvarných umelcov 29. augusta. V rokoch 1952-1972 pedagogicky pôsobil na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, v období rokov 1960-1964 tu zastával funkciu rektora. V období normalizácie, v roku 1972, bol z politických dôvodov nútený školu opustiť a začal pôsobiť ako umelec vo voľnom povolani. V roku 2009 rodina V. Hložníka darovala Žilinskému samosprávnemu kraju jeho 799 diel a v Považskej galérii umenia bola otvorená stála expozícia jeho tvorby.

Bol členom Spolku slovenských výtvarných umelcov, Spolku umelcov a priateľov grafiky, neskôr Ústredného výboru Zväzu čs. výtvarných umelcov, predsedom Zväzu slovenských výtvarných umelcov a Slovenskej výtvarnej únie. Za svoje dielo získal V. Hložník viacero prestížnych ocenení, medzi inými hlavnú cenu Brightovej nadácie na Bienále v talianskych Benátkach (1958), Cenu Cypriána Majerníka (1962), Zlatú medailu na 1. bienále grafiky v bulharskej Varne (1981), Cenu vydavateľstva Mladé letá za ilustrácie (1983), Rad Tomáša Garriqua Masaryka III. triedy (1991). V roku 1992 mu udelila medzinárodná porota cenu Prix d'honneur za grafiku. Jeho život a dielo zachytáva dokumentárny film *Vincent Hložník* z cyklu *Profily*, ktorý natočila Slovenská televízia v roku 1994.

Antonín Chittussi (1. 12. 1847, Ronov nad Doubravou – 1. 5. 1891, Praha)

Český malíř Antonín Chittussi se narodil 1. prosince 1847 v Ronově nad Doubravou. Jeho matka byla Češka, rodina jeho otce pocházela z Itálie, za což Chittussi vděčí svému zajímavému příjmení. Malovat se naučil nejdříve na Akademii výtvarných umělců v Praze, poté ve Vídni a Mnichově. V roce 1878 sloužil v armádě v Bosně a Hercegovině, což se v jeho plátnech projevilo melancholií a depresivními náměty.

Největší změna v Chittussiho tvorbě přišla poté, co na jaře 1879 odjel do Paříže, kde se inspiroval učením barbizonských a také začal malovat ve volné krajině. V Paříži se Chittussi oprostil od žánrových námětů, které byly dříve základem a hlavním obsahem jeho obrazových kompozic. Chittussi se rovněž s úspěchem zúčastnil Salonu a zapojil se do pařížského uměleckého života.

Po návratu z Francie se Chittussi usadil ve vesničce Člunek u Jindřichova Hradce, později žil v Třeboni. Pracoval ve středních Čechách, u Labe v Pardubicích, v údolí Chrudimky nebo u jihočeských rybníků na Jindřichohradecku. Jeho obrazy polí, luk a pastvin byly plné světla a jasných barev a vyjadřovaly nálady v krajině. Chittussi tak vlastně do českého krajinářství přinesl počátky nového náhledu na krajinářství a impresionismus vůbec.

Ke konci života žil Chittussi téměř poustevnickým životem – s nikým se nestýkal a utápel se v depresích z toho, že nikdo nerozuměl jeho umění. Několik týdnů před svou smrtí dokonce uspořádal svou vlastní hostinu na rozloučenou. Chittussi zemřel 1. května 1891 v Praze ve věku nedožitých čtyřiačtyřiceti let.

Jozef Jankovič (8. 11. 1937, Bratislava – 6. 6. 2017, Bratislava)

Jozef Jankovič je najvýraznejší predstaviteľ moderného slovenského sochárstva. Jeho program vyrástol z originálnej syntézy podnetov pop-artu, novej figurácie a nového realizmu a od šesťdesiatych rokov rezonuje v širokom medzinárodnom kontexte. Jeho celoživotné dielo je monumentálnym podobenstvom o človeku, o drámach jeho individuálneho a spoločenského údely, o odcudzení sebe samému i totalitnej moci v jej najrozmanitejších podobách.

Po vpáde okupantských vojsk v auguste 1968 neemigroval, takže rátať s ťažkosťami, ktoré nasledovali. Na roky, keď ho ako nežiaduceho vykázali z výstavných siení a galériám zakázali kupovať jeho diela, spomínal po rokoch ako na „zaujímavú skúšku ohňom“. Nepodľahol tlaku, o ktorého hrozivých rozmeroch rozprávajú jeho bolesťou pulzujúce sochy. Od roku 1990 pôsobil ako profesor na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, bol prvým rektorom po zmenách roku 1989.

Vzdelanie: 1956-1962, Vysoká škola výtvarných umení, Bratislava, figurálne sochárstvo (J. Kostka), 1956, škola umeleckého priemyslu, Bratislava, rezbárstvo, (A. Drexler, L. Korkoš)

Získal početné ocenenia: Grand Prix na bienále Danuvius v Bratislave (1968), cenu na Bienále mladých v Paříži (1969), Herderovu cenu (1983) a ďalšie. Reprezentoval Slovensko na Bienále v Benátkach (1970, 1995), na výstave východoeurópskej avantgardy Europa-Europa v Bonne (1994) atď. Realizoval sochárske práce v Chorvátsku, Slovinsku, Nemecku, Francúzsku (Paříž), Južnej Kórei (Soul).

Jozef Jankovič: „Celý môj život je ako seriál konfliktov, po ktorých nasledovali prudké zmeny. Pripadá mi ako cesta osamelého autora.“

Vladimír Kompánek (28. 11. 1927 – 20. 1. 2011, Bratislava)

Vladimír Kompánek predstavuje jednu z najvýznamnejších osobností slovenského výtvarného umenia druhej polovice 20. storočia. Jeho rozsiahla sochárska i maliarska tvorba sa bytostne dotýka domáceho slovenského prostredia, vidieka a ľudovej architektúry. Je bohatá na znaky, totemy, symboly, ľudské i zvieracie bytosti, bizarné fašiangové sprievody, zaujímavé konfigurácie prírodných a dedinských motívov. Vo svojej tvorbe vytvára koncepciu „ochranných božstiev“ domova. Venuje sa aj vytváraniu hračiek pre deti i dospelých.

Po dvojročnom štúdiu na Slovenskej vysokej škole technickej prestúpil na Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave. V roku 1957 sa stal spoluzakladateľom Skupiny Mikuláša Galandu. V rokoch 1964 a 1966 reprezentoval Slovensko na Bienále umenia v Benátkach. V roku 1967 sa zúčastnil na Expo '67 v Montreale a v roku 1970 na Expo '70 v Osake. V roku 1968 sa Vladimír Kompánek aktívne zapojil do spoločenského procesu a podieľal sa na vydávaní *Súkromných listov* Skupiny Mikuláša Galandu. V roku 1987 sa Vladimír Kompánek stal jedným z hlavných iniciátorov obrodzujúceho prúdu. Podpísal vyhlásenie Niekoľko viet (1988). Spolu s priateľmi založil V. Kompánek Spolok výtvarníkov Slovenska, bol čestným predsedom. Výrazne sa podieľal na založení Nadácie M. Galandu (1995-1997) a na založení Ateliéru slovenských umelcov v Cité Internationale des Arts v Paříži.

Jeho tvorba je zastúpená v mnohých galerijných a súkromných zbierkach doma a v zahraničí.

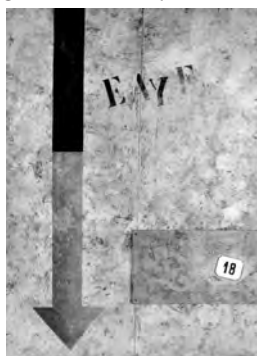
Ocenenia:

- 2008 Krištáľové krídlo za rok 2007, mimoriadna cena za celoživotné dielo
- 2007 Štátne vyznamenanie – Rad Ľudovíta Štúra
- 2003 Cena M. A. Bazovského
- 2002 Cena Martina Benku za pozoruhodný umelecký prínos
- 1968 Štátna cena
- 1967 Cena Gottfrieda von Herdera, Viedeň
- 196 Cena Cypriána Majerníka

Jan Jakub Kotík, též Kotik, (22. 10. 1972 Buffalo, USA – 13. 12. 2007 Praha)

Jan Jakub Kotík byl umělec, rockový bubeník a prapranuk Tomáše Garrigua Masaryka, prvního československého prezidenta. Byl pravnukem českého malíře Herberta Garrigua Masaryka. Šlo o syna hudebního skladatele Petra Kotíka a Charlotty Kotíkové, rozené Pocheové, dcery profesora Emanuela Pocheho a Herbery Masarykové. Rodiče emigrovali začátkem sedmdesátých let 20. století do USA. Jeho bratrem je Tomas Kotík. Jan Jakub Kotík studoval na umělecké škole a hrál na bicí v několika newyorských formacích, jako například Mommyheads. V roce 2000 se přestěhoval do Prahy. V roce 2007 se stal finalistou Ceny Jindřicha Chaloupeckého. Dne 13. prosince 2007 předčasně zemřel.

Jan Kubíček (30. 12. 1927, Kolín – 14. 10. 2013)

Jan Kubíček: *Plocha se šipkou písmeny a číslem*

Kubíček patřil k nejvýznamnějším autorům poválečné racionální geometrické abstrakce v českém umění. Studoval na VŠUP (1948-1954) a scénografii na AMU (1954-1957). Od roku 1963 byl členem Skupiny Křižovatka (J. Kolář, B. Kolářová, Z. Sýkora, K. Malich, O. Slavík, V. Burda a další), člen skupiny Mánes, SČGU Hollar. Začal litými laky a pokračoval etapou lettrismu až k prvním obrazům s řazením, dělením a fázováním geometrických elementů. Jeho konstruktivní tvorba měla značný ohlas zejména v Německu, kde proběhla řada výstav mapujících tuto tendenci. Doma se účastnil výstav Klubu konkrétníků a legendárního projektu Nová citlivost v roce 1968. Od padesátých let se věnoval také fotografii, kterou vystavoval v Brně. Významné postavení má vedle malby i Kubíčková grafická tvorba. Byl za ni oceněn v roce 1999 Cenou Vladimíra Boudníka. Jeho dílo je zastoupeno v řadě významných českých a německých muzeí a galerií a soukromých sbírkách.

Josef Lada (17. 12. 1887, Hrusice – 14. 12. 1957, Praha)

Josef Lada byl malíř a ilustrátor, jevištní výtvarník, karikaturista, scénograf a autor moderních pohádek pro děti. Po vzoru Josefa Mánesa a Mikoláše Alše vytvořil stylizovaný obraz české vesnice a jejích obyvatel s podtextem laskavého humoru. Své kresby uveřejňoval v časopisech *Besídka malých*, *Humoristické listy*, *Šibeničky* a jiné. Byl stálým spolupracovníkem časopisů nakladatelství Melantrich, redigoval přílohu deníku *České slovo – Kvítka z čertovy zahrádky*. Ilustroval četné knihy Jaroslava Haška, J. Š. Kubína, Jana Nerudy a jiných spisovatelů. V roce 1926 vznikaly první ilustrace Švejka pro nakladatelství Adolfa Synka. Josef Lada byl především malíř, ale celý život tvořil v symbióze výtvarného a literárního projevu. Jeho kresby doprovázely verše pro děti od Seiferta či Hrubína, lidovou poezii, např. *Říkadla* nebo *Halekačky naší Kačky*, i umělecko-naučné publikace – *Svět zvířat*, *Veselý přírodopis*. Základem Ladových prací pro děti byla vyprávění jeho vlastním dětem. Vycházel ze známého vesnického prostředí, folklórní tradice, personifikuje svět zvířat, pracuje s nadsázkou.

Jeho dcera Alena byla také známou ilustrátorkou. V roce 1963 vydala knihu *Můj táta Josef Lada*. Zemřela roku 1992.

Jaroslav Malina (5. 12. 1937, Praha – 14. 5. 2016, České Budějovice)

Jaroslav Malina byl český malíř, grafik, scénograf a pedagog, je tvůrcem tzv. akční scénografie, která od šedesátých let 20. století vnášela na jeviště nové inspirující prvky, netradiční materiály, přírodniny i umělé hmoty, které nápaditě zapojoval do iluzivní reality scény. Ale zároveň v sobě nezapřel malíře se zálibou v sytých a kontrastních barevných odstínech. Vždy ale respektoval téma inscenace, nikdy se jako výtvarník neprosazoval na úkor společ-

ného díla. K jeho oblíbeným materiálům patřila látka, jejíž barevnost, pružnost i ornamentálnost dokázal využít v nečekaných souvislostech a kvalitách.

Vedle scénografické tvorby se paralelně věnoval malbě. Jeho obrazy v celkové kompozici, dynamice a dramatismu odrážejí mnoho z jeho divadelního cítění. Ale především jsou odrazem jeho bohaté smyslové zkušenosti, náruživě cítěné barevnosti i stylové vytríbenosti a tvarové oprostěnosti. Přinášejí nahlédnutí do fantaskních krajín, těch biblických i ryze současných, tajuplných nocí, vesnických zákoutí i smyslných ženských křivek. Jsou intimní, něžné, náruživé i veselé, ale vždy nezaměnitelné.

Malina byl i významným pedagogem, uznávaným a vyhledávaným i v zahraničí. V letech 1990-2000 vyučoval na DAMU, v letech 1996-1998 byl rektorem AMU. Docenturu získal v roce 1993, v roce 1998 se stal profesorem. V letech 1968-1971 byl členem exekutivy OISTT. Přednášel na univerzitách v USA, Japonsku, Finsku a Velké Británii, kde mu byl v roce 2002 udělen čestný doktorát na Nottingham Trent University. V roce 1984 získal Zlatou medaili na 7. mezinárodním trienále scénografie v Novém Sadu (v tehdejší Jugoslávii). V letech 1991, 1999 a 2003 byl generálním komisařem Pražského quadrienále. V roce 2003 mu byl udělen britský řád Rytíř umění.

Jeho práce jsou uváděny v prestižních mezinárodních publikacích. Má vlastní heslo v encyklopedii *La Scène Moderne* (Paris: Édition Carré, 1997), v roce 2001 byl vybrán mezi dvanáct světových scénografů současnosti pro Stage Design (RotoVision, London) a je též zastoupen v nedávno vydané knize o historii scénografie v Evropě a v USA *Making the Scene* autorů Oscara G. Brocketta, Margaret Mitchell a Lindy Hardberger (Tobin Theatre Arts Fund, San Antonio, 2010).

Uprostřed příprav na výstavu svých obrazů podlehl srdečnímu infarktu, který ho postihl na jeho chalupě v jihočeské Chomoutově Lhotě, kde v posledních letech žil a tvořil.

Zdeněk Macek (6. 2. 1905, Praha – 18. 11. 1987, Praha)

Studoval klasickou archeologii, jako výtvarník byl autodidaktem. V období mezi válkami žil v Paříži. Jeho kompozice jsou vytvářeny převážně na abstraktním tvaru a výrazné barvě. Patřil k intelektuálně silným umělcům-objevitelům. Jeho tvorbu lze označit jako protopostmoderní.

Miloš Ševčík (27. 6. 1939, Klatovy – 1. 12. 2007, Praha)

V letech 1958-1964 Miloš Ševčík studoval grafiku na pražské VŠUP. Je jedním z výrazných autorů šedesátých let přinášejících nové inspirace pop artem a novou figurací. Souběžně se věnuje malířské tvorbě meditativní, introvertní polohy. Po roce 1968 se uzavírá veřejnému dění, volnému umění se věnuje spíše sporadicky, soustředí se především na kresbu. V osmdesátých letech se opět vrací k malbě a dále rozvíjí principy své osobité tvorby. Byl členem SČUG Hollar, Umělecké besedy a ČFVU.

Ocenění: 1967 – I. Pražský salon, Cena za grafiku; 1968 – Bienále grafiky, Jihlava, 1. Cena za grafiku; 1969 – 3. pražský salon, 3. cena. Z posledních výstav (výběr): 2007 – Miloš Ševčík: Do nitra Obrazy, kresby, grafika, plasty, Dům umění, Zlín; Miloš Ševčík: Chvění / Schwingungen, Hospitalkirche Pirna.

ARCHITEKTURA

Architektem roku je Kateřina Šedá za „to, co není architektura“

Architektem roku 2017 se stala Kateřina Šedá, česká umělkyně, která není architektkou, ale její tvorba má blízko k sociální architektuře. Svými projekty zasahuje do veřejného prostoru a ovlivňuje jimi veřejný život. K těm nejznámějším patří „přestěhování“ jihomoravské obce Bedřichovice do Londýna.

Ocenění Architekt roku patří tomu, kdo se v uplynulých letech svým inovativním přístupem zasloužil o architekturu v Česku a její popularizaci. Kateřina Šedá podle poroty tuto podmínku splňuje – mimo jiné tím, že se svou činností snaží přiblížit co nejširší veřejnosti a zároveň lidi přimět k vlastní (nejen umělecké) aktivitě.

Josef Pleskot, architekt a člen poroty: „To, co dělá Kateřina Šedá, to není architektura. Kateřina se zabývá vztahy mezi lidmi a to je to, z čeho architektura vyrůstá. Je to nesmírně důležitá činnost a architektky a architekti by ji měli znát.“

Kateřina Šedá: *Furt dokola*, 2008

Kateřina Šedá (* 12. 12. 1977, Brno) je absolventkou pražské Akademie výtvarných umění u Vladimíra Kokolii, zasahuje i do jiných oborů. Například za *Brnox*, netypického průvodce brněnskou čtvrtí Cejl, na němž se loni podílela, získala ocenění Magnesia Litera i v soutěži Nejkrásnější české knihy. Své sociálně koncipované projekty realizovala v Česku i v zahraničí. Často do nich zapojuje desítky osob, dokonce celé vesnice, které nemají s uměním nic společného. Experimenty s mezilidskými vztahy a sociálními vazbami chce lidi vykolejit z jejich stereotypů. V roce 2005 obdržela Cenu Jindřicha Chalupického pro mladé výtvarníky za arteterapeutický projekt *Je to jedno*. Jeho smyslem bylo vzbudit u autorčiny babičky opět chuť do života. Pro své koncepce si ráda vybírá obyvatele z Brna a okolí. Například v projektu *Každý pes, jiná ves* rozeslala tisícovce rodin z brněnského sídliště Nová Líšeň košile s motivy inspirovanými barevnými fasádami paneláků. Jako odesílatel uváděla jiné obyvatele sídliště, aby tak propojila neznámé lidi. Do staré Líšně zase pozvala stovky výtvarníků, aby portrétovali místní a pokusili se tak najít Líšeňský profil.

Opakovaně se vracela také do Bedřichovic na Brněnsku. Pro tamní obyvatele uspořádala například soutěž v chytání lelků nebo volby. Bedřichovické také převezla do Londýna před galerii Tate Modern, v níž vystavovala jako první Češka. V prostoru odpovídajícímu velikosti katastrálního území Bedřichovic se věnovali činností běžného života na vesnici, jako je práce na zahradě nebo hasičské cvičení. Na projekt *Od nevidím do nevidím* pak navázal projekt *Bedřichovice nad Temží*, v němž naopak typické znaky Londýna, jako telefonní budku, přenesla do moravské obce. Sociálně-uměleckou akci realizovala také v kalifornském městě Los Altos, kde ve spolupráci s jeho obyvateli vytvářela místní knihu rekordů. Tento projekt ji inspiroval k rekordu, k němuž vyzvala ukrajinské město Slavutyč, které bylo postaveno po černobylské havárii pro lidi zasažené katastrofou – 1 325 lidí na její popud podalo žádost o vízum do Brna. Loni uspořádala v Helsinkách Tram Busers Tour, do níž zapojila pouliční hudebníky.

Vlastislav Hofman a česká kubistická avantgarda

Malby, grafiky i kousky užitého umění jako kubistická hřbitovní lampička nebo prvorepublikový kalamář – více než tři stovky exponátů českého moderního umění představuje výstava *Vlastislav Hofman (1884-1964) – Pocta invenci*.

Ostravská výstava, která navazuje na umělcevo retrospektivu z roku 2004, je zaměřena především na ostravské pozadí. Ústředním tématem se stal příběh místního krematoria, které bylo v době své existence do roku 1979 jedinou kuboexpresionistickou stavbou tohoto druhu v ČR. Výstava, která vznikla ve spolupráci s Ústavem dějin umění, je rozčleněna do čtyř tematických okruhů. Každý představuje jednu z Hofmanových klíčových dovedností, a to v oblasti architektury, urbanismu, designu a užitého umění, malby, grafiky a scénografie. Ve všech sálech ostravského

Vlastislav Hofman: Kubistická hřbitovní lampička

ho Domu umění budou moci návštěvníci objevovat Hofmanova nápaditá díla, v nichž se umělecká stránka prolíná s praktickou. Zastoupeny budou architektonické návrhy, malby, grafiky, užité umění i dokumentační materiály z archivů. Expozice představí například malbu *Děti* z roku 1920 nebo akvarel *Bohumil Kubišta* z roku 1918. Svou výstavní premiéru bude mít několik předmětů užitého umění, například kubistická hřbitovní lampička (1913-1914), kalamář (kolem roku 1920) nebo stůl ze souboru pán-

ského pokoje (1910-1911) a předně scénické návrhy ze soukromých sbírek. Exponáty, které na výstavu zapůjčilo přes dvacet veřejných institucí z České republiky i zahraničí a řada soukromých sběratelů, budou v Domě umění k vidění do 7. ledna 2018.

Kulaták v průběhu dvou století

Před časem měli zájemci možnost vidět zajímavou instalaci panelové výstavy, která zachycovala Vítězné náměstí v Praze 6 tak, jak se měnilo během posledních dvou staletí. Výstava byla předzvěstí soutěže na rekonstrukci Vítězného náměstí, která je v plánu ke konci letošního roku.

Prostor Vítězného náměstí býval kdysi významnou křižovatkou, odkud se rozbíhaly tři cesty: k Písecké bráně a pak do Prahy, do Vokovic a Veleslavína a do Podbabské a dále do Roztok. Urbanistické řešení nového Bubenče a Dejvic bylo na základě soutěže přiděleno architektu Antonínu Englovi. Ten vyprojektoval centrální náměstí celé oblasti, která se začala od roku 1928 postupně zastavovat. Budování však bylo přerušeno hospodářskou krizí a náměstí nebylo nikdy dokončeno. V padesátých letech chtěl generál Čepička prosadit na Vítězném náměstí budovu obrovského armádního domu, v pozdější době se tu měly stavět školy, pak nová radnice a před časem se podařilo občanům vypudit z „Kulatáku“ kontroverzního medvěda Radana Hubičky (kancelářská budova přezdívaná Lední medvěd, kterou zde chtěla vystavět skupina PPF). Další projekty na zástavbu náměstí představilo Kellnerovo PPF před prázdninami, tentokrát z dílny Jakuba Cíglera.

(mk)

Dopravní propojení Prahy s Vítězným náměstím umožnilo přemostění Buštěhradské dráhy

Václavské náměstí oživí výstava snímků tohoto místa

Na Václavském náměstí v Praze je k vidění patnáct panelů s fotografiemi, kresbami i citacemi, které kolemjdoucím představují minulost, současnost i budoucnost tohoto významného pražského místa. Výstavu pořádá hlavní město se společností Medialogue a lidé si ji mohou prohlédnout do 29. prosince. „Výstava ukáže Pražanům i turistům, jak bohatá, pestrá a zajímavá historie Václavského náměstí opravdu je. Navíc upozorní na řadu věcí, které možná ani

sami Pražáci neznají,“ uvedl její autor a ředitel Národního památkového ústavu v Praze Ondřej Šefců.

Veřejnost se prostřednictvím expozice seznámí s tím, jak se vyvíjela podoba náměstí, které vzniklo v roce 1348. K vidění budou i snímky archeologických nálezů z výkopů na Václavském náměstí nebo různých kuriozit, jako například alegorického vozu ve tvaru křížníku Aurora, který náměstím projel v roce 1960. Návštěvníci se také dovědí něco více o trolejbusích, které po náměstí krátce jezdily. Vedle toho budou vystaveny soudobé fotografie náměstí. Budoucnost náměstí naznačí vystavené plány jeho úprav z architektonického ateliéru Jakuba Cíglera.

Ministerstvo kultury prohlásilo kulturní památkou vilu ve Znojmě

Ministerstvo kultury prohlásilo kulturní památkou bývalou vilu znojemského židovského továrníka Fritze Weinbergera. Jedním z důvodů je fakt, že je dílem významného rakouského architekta meziválečného období Armanda Weisera, vyplývá z rozhodnutí ministerstva. Rodina Weinbergerů měla ve Znojmě továrnu na zpracování kůží, kterou založila v roce 1882 a rodina ji provozovala až do nacistické okupace. Podnik patřil k největším ve městě, a proto si Weinbergerovi mohli dovolit i tři honosné vily, které si nechali postavit významnými architekty.

Českobudějovický plavecký stadión se stal kulturní památkou

Ministerstvo kultury prohlásilo českobudějovický plavecký stadión za kulturní památku. Stejný status získala i socha odpočívajícího plavce, která stojí před bazénem. Plavecký stadión navrhl architekt Bohumil Böhm a areál byl otevřen v roce 1971. „Výjimečnost haly spočívá v její technicky náročné konstrukci zavěšené lanové střešy, která má tvar hyperbolického paraboloidu. Užití takovéto konstrukce bylo v roce 1958, kdy byl plavecký stadión navržen, aktuální ve světovém měřítku,“ uvedla Eva Erbanová z Národního památkového ústavu.

Barokní kostel sv. Mikuláše na Starém Městě

Kostel svatého Mikuláše je monumentální barokní stavba zbudovaná v letech 1732 až 6. 12. 1737. Podle plánů K. I. Dientzenhofera byla směrem do Pařížské třídy novodobě upravena. Interiéru se zajímavými světelnými efekty dominuje lustr s křišťálovými skleněnými ozdobami z Harrachovských skláren. Pravoslavné církvi jej pro chrám na konci 19. století věnoval ruský car. Nyní je kostel Československé církve husitské využíván také jako koncertní síň.

Michal Škoda (* 1962, Tábor)

Michal Škoda je umělec a kurátor – zprostředkovatel současného umění a architektury zároveň. Vedle své autorské tvorby působí již od roku 1997 v čele Galerie současného umění a architektury Domu umění města České Budějovice. Za dobu jeho působení se z Domu umění stala instituce se značným mezinárodním přesahem a dá se o ní

hovořit jako o galerii z neaktivnějších u nás, co se týče mezinárodního programu. Vedle předních umělců a architektů z domova se zde představila také řada domácích i zahraničních architektů. Jen namátkou například Takeshi Hosaka, Miroslav Šik, RCR Arquitectes, Pezo von Ellrichshausen, Gion Caminada, Marte Marte Architects, na podzim letošního roku se chystá speciální projekt s Janem Šépkou či výstava připravená přímo pro prostory Domu umění s londýnským studiem Caruso St. John. Galerie se nespécializuje pouze na samotné výstavy, ale nedílnou součástí tvoří také přednášky, především zaměřené na architekturu, a velice důležitou aktivitou je také edukační činnost – speciální pořady pro děti a studenty, stejně jako workshopy pro rodiče a děti, kde je též velký důraz kladen na téma architektury, nejen z pohledu samotných výstav, ale například i speciální pořady, které v letošním podzimu otevrou nový blok pod vedením mladých architektů.

Kaple sv. Václava v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha na Pražském hradě

Svatováclavská kaple je nejposvátnějším místem katedrály. Byla postavena v letech 1362-1367 Petrem Parléřem nad hrobem knížete Václava na místě rotundy, kterou zde nechal Václav postavit již v roce 927, na místě, kde později stála bazilika knížete Svyatopluka z 11. století. Kaple byla vysvěcena 30. 11. 1367. Kaple má čtvercový půdorys, hvězdicovou klenbu, stěny kaple jsou až po římsu vyloženy čes-

kými polodrahokamy vzájemně spojenými zlacenou sádkou. Mezi vyložením jsou malby z let 1372-1373 od neznámého autora znázorňující výjevy z utrpení Kristova. Ve vyobrazení Kalvárie jsou zakomponovány portréty Karla IV. a jeho čtvrté manželky Elišky z Pomořan. Nad římsou kaple je neznámým autorem vymalován cyklus výjevů ze života sv. Václava. Počátkem 16. století ho přemaloval Daniel Alexij z Květné. Na východní straně kaple jsou do cyklu zakomponovány dva andělé držící drapérii za sochou sv. Václava, kterou pravděpodobně zhotovil v roce 1375 Jindřich Parléř. Nad sochou je okno, po jehož stranách jsou vyobrazení krále Vladislava Jagellonského a jeho manželky královny Anny. Ve střední části kaple je nad hrobem knížete Václava umístěn kamenný náhrobek tohoto panovníka zhotovený již ve 14. století a upravený v roce 1913 K. Hilbertem. Náhrobek je opatřen schránkou, v jejíž přední stěně je stříbrná relikviářová busta Václava. Jedná se o pozdně gotickou práci z konce 15. století. Na jihozápadní straně kaple je portál, kterým se vstupuje na schodiště vedoucí do místnosti nad klenbou Zlaté brány. Dveře této komnaty, ve které jsou uloženy české korunovační klenoty, jsou opatřeny sedmi zámky.

21. 11. 1347 Karel IV. založil v Praze Na Slovanech klášter slovanských benediktinů – Emauzy.

Redakční poznámka: Podrobně jsme o klášteře referovali v předešlých číslech Kulturního klubu.

DESIGN

Cenu Stanislava Libenského dostal český sklář Martin Opl

Vítězství v soutěži pro mladé skláře nesoucí jméno legendy českého uměleckého skla Stanislava Libenského zůstalo letos v Česku. Mezinárodní porota ze tří desítek soutěžících vybrala jako nejlepší práci Martina Opla. Jeho instalace se jmenuje *Viditelné a neviditelné* a využívá principu polarizace světla od skleněné plochy. Porota ji ocenila pro vynikající práci s prostorem, umělým světlem a jeho odrazem. Vítězná práce i další díla umělců z devíti zemí byla vystavena v centru DOX.

Martin Opl: *Viditelné a neviditelné*, 2017

Hlavní cenu Designbloku získala obnovená značka Rückl

Absolutním vítězem 19. ročníku tuzemské přehlídky designu a módy Designblok se stala obnovená značka Rückl, která představila novou kolekci broušeného skla ve speciální instalaci v podobě střílnice. Vedle toho získala i cenu za nejlepší nový výrobek. Přehlídku, která se konala na pražském Výstavišti, předčasně ukončila vichřice. Udělení cen se proto uskutečnilo provizorně v Divadle Na Zábradlí.

Pohled do instalace sklářen Rückl

Celkem bylo rozdáno dvanáct ocenění. Jako nejlepší nábytek porota ohodnotila židli Alba značky Ton, která si odnesla zároveň i cenu za nejlepší instalaci výrobce. V kategorii Nejlepší vystavená módní kolekce bodovala Zuzana Hartlová se svojí značkou Soolista a za nejlepší kolekci šperků byla oceněna značka Zorya. Nejlepším prototypem designéra byla zvolena kolekce Torque Markéty Držmíškové a Petra Háka, nejlepší instalaci designéra pak Špagety od dua Herrmann & Coufal. Jako speciální počin mimo kategorie porota vybrala návrh tramvaje T3 Coupé, kterou vystavily pražské Dopravní podniky. Nejlepší bytové doplňky uvedla značka LLEV a ze svítidel nejvíce zaujalo Yakisugi od značky Lasvit.

Jak žije české sklo 60 let po Bruselu

Pražská Galerie Tančící dům a spolek Blok českého skla uspořádaly výstavu *Za hranou skla*, která představila tvorbu deseti českých sklářských výtvarníků dvou generací. Tvorba staršího pokolení spadající do takzvané zlaté generace uměleckého sklářství byla prezentována v zastoupení Mariana Karla, Vladimíry Klumparové, Vladimíra Kopeckého, Dany Zámečnickové a Jiřiny Žertové. Tvorba současníků se předvedla prostřednictvím Luby Bakišové, Zuzany Kubelkové, Jiřího Lišky, Lukáše Nováka a Vendulky Prchalové. „Díla mladých umělců vedle prací starších autorů napoví návštěvníkům, kam se naše současné autorské sklo posunulo za téměř šedesát let po jeho fenomenálním úspěchu na světové výstavě Expo '58 v Bruselu,“ prohlásil k expozici předseda spolku Blok českého skla Michael Macek.

Výstava *Za hranou skla* byla v říjnu doplněna expozicí šperků, soch a designu i aukcí třetího ročníku projektu Křehká síla skla. Expozice byla otevřena do 5. listopadu.

(mk)

Luba Bakišová: *Fragile Support*

Studenti UMPRUM vystavili svůj nábytek v Bruselu

Studenti pražské Vysoké školy uměleckoprůmyslové (UMPRUM) vystavovali na bruselském festivalu designu. Žáci designérů Michala Froňka a Jana Němečka ze studia Olgoj Chorchoj z Ateliéru produktového designu ukážou nové

možnosti a pohledy na práci s ohýbanými trubkami v interiérovém designu.

Největšího festivalu designu v Belgii Design September se studenti z pražského ateliéru zúčastnili už pošesté. Kolekce pro výstavu nazvaná Tubbies vznikala ve spolupráci se společností Tvarmetal v letním semestru 2016/2017. Společnost vyrábí ohýbané trubky pro automobilový průmysl, zadání pro studenty bylo navrhnout bytové doplňky a nábytek.

Medaile jako umění a řemeslo představuje Národní technické muzeum

Na vývoj medailérského umění v Česku v letech 2008-2017 poukazuje nová výstava instalovaná v Národním technickém muzeu v Praze na Letné. Tento obor představuje jako umění i řemeslo, což dokládá bohatou škálou prací členů Asociace umělců medailérů. Zájemci si ji mohou prohlédnout do 25. března příštího roku. Podle historičky umění a teoretičky asociace Juliany Boublíkové Jahnové je medailérství specifickou součástí výtvarného umění, jejíž kořeny sahají hluboko do minulosti. Výstava dokumentuje, že do medailí lze vkládat například různé přírodní látky jako kamínky, hlinu, vodu, dále papír, sklo či počítačové komponenty. Medaile může být i dvoudílná, otevírací nebo s vyměnitelnými částmi. Některé exponáty jsou na hranici drobné plastiky.

Ladislav Sutnar (9. 11. 1897, Plzeň – 17. 11. 1976, New York, USA)

Mezi slavnými plzeňskými rodáky zaujímá čelní místo Ladislav Sutnar, jedna z nejvýznamnějších postav české meziválečné moderny a významná osobnost amerického a světového užitého umění a designu.

Ladislav Sutnar vystudoval grafiku na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Spolupracoval s Artělem, byl členem Tvorbě a Umělecké besedy. Jako pedagog, později ředitel působil na grafické škole v Praze. Během příprav čs. pavilónu na světové výstavě v New Yorku v roce 1939 se vzhledem k blížící válce usadil v USA. Od roku 1947 působil jako profesor Pratt Institute v New Yorku. V květnu 2011 byla po rekonstrukci interiéru otevřena bývalá Univerzitní galerie – nově coby Galerie Ladislava Sutnara.

V případě Ladislava Sutnara, jehož životem i dílem se zřetelně vine linie pedagogického působení (ať už skrze působení na uměleckých školách v Čechách a v USA, či prostřednictvím teoretických statí a knih), je obtížné najít oblast výtvarného umění, ve které by nedosáhl úspěchu a jíž by zároveň neotevřel nové obzory. Obdržel nespočet ocenění. Za všechny uvedme jen jeho úspěchy z období mezi válkami – například stříbrnou medaili za design hraček na Mezinárodní výstavě umění v Paříži v roce 1925, zlatou medaili za výstavnictví na Mezinárodní výstavě v Barceloně 1929 a na trienále v Miláně v roce 1936, Grand prix a čtrnáct zlatých medailí za výstavnictví, knihy a užité předměty na Mezinárodní výstavě umění a techniky v moderním životě v Paříži 1937. Vyznamenán byl i posmrtně – v říjnu 1979 byl uveden do Síně slávy Art Director's Club v New Yorku. V roce 2001 bylo Sutnarovi uděleno prezidentem Václavem Havlem české státní vyznamenání Za zásluhy v oblasti kultury in memoriam.

VÝSTAVY

Muž s hořící hřívou!

Muž s hořící hřívou! Emil Filla a surrealismus, 1931-1939 je název objevné výstavy v Muzeu Kampa v Praze, která představuje obrazy, grafiky a sochy tohoto významného umělce, který se na počátku třicátých let stal jediným zástupcem původní revolující generace Osmy a Skupiny výtvarných umělců. Zároveň jsou vystavena díla českých představitelů surrealismu jako Jindřicha Štyrského, Toyen, Františka Janouška, Vincence Makovského nebo Aloise Wachsmanna. K výstavě vychází k obsáhlá publikace. Čtenáři v ní najdou spoustu konfrontací s nejrůznějšími dalšími autory, rozbory Fillova teoretického díla a v závěru je i antologie málo vydávaných Fillových textů ze třicátých let doplněných o texty Jindřicha Štyrského a Adolfa Hoffmeistera.

Výstavu si můžete v Muzeu Kampa prohlédnout až do 11. února příštího roku.

Výstava 1917-2017 v Centru pro současné umění DOX

V rámci moskevského mezinárodního bienále grafického designu Golden Bee v roce 2016 vyzval ruský kurátor Sergej Serov světové designéry a grafiky, aby se vyjádřili prostřednictvím „neučesané řeči plakátu“ k událostem roku 1917 v Rusku. Cílem výzvy bylo vytvořit otevřenou platfor-

mu vizuálních úvah a názorů týkajících se 100. výročí ruské revoluce. Na pozvání se projektu zúčastnilo více než sedmdesát předních grafických designérů ze třiceti zemí, k účasti v otevřené výzvě pak bylo přihlášeno více než 1 500 prací z padesáti zemí. Nyní jsou k vidění i v Praze. Ty nejzajímavější vybral známý grafický designér Aleš Najbrt. Málokteré ze zaslaných děl reflektovalo revoluci pozitivně.

Výstava Před očima: Příběhy Iráku

Namísto obrazu války, násilí, uprchlických táborů a humanitní krize, které vyplňují televizní zpravodajství, nabízí výstava pohled tamních mladých dokumentaristů, kteří zachycují útržky každodenní irácké reality.

Výstava je otevřena do 8. ledna 2018.

Centrum pro současné umění DOX
Poupětova 1, Praha 7

Rodina připravená k odjezdu

DOX představuje ve spolupráci s rodinou umělce rekonstrukci známého monumentálního sousoší *Rodina připravená k odjezdu*, které autor Karel Nepraš vytvořil po návratu ze své krátké emigrace v roce 1969 v rámci Symposia prostorových forem v Ostravě. Jasný politický podtext obsažený v názvu díla a odkaz k tématu emigrace ze země okupované vojsky Varšavské smlouvy způsobil, že navzdory peticím za zachování výsledků symposia padlo sousoší za oběť normalizační hysterii a bylo zničeno. Politický vývoj v Československu po roce 1968 znamenal pro Karla Nepraše dramatické omezení výstavních možností, účasti na mezinárodním uměleckém dění i rozvoje vlastní tvorby.

Rekonstrukce sousoší byla realizována v letech 2011-2015. Jedná se o druhý odlitek zhotovený podle originálních plánů a dřevěných modelů 1 : 1. Nyní ho můžete vidět na tzv. Sochařské terase u přístupu do vzducholodě Gulliver.

Karel Nepraš (1932-2002) patří k nejvýznamnějším českým umělcům druhé poloviny 20. století. Byl příslušníkem generace, která se zasloužila o rozkvet české výtvarné kultury v šedesátých letech. Nejprve proslul svým kresleným

humorem, z něhož následně vyrůstala i jeho sochařská tvorba. Svou práci charakterizoval jako střetávání humoru a vážnosti. Humor byl v jeho díle nejen uměleckou strategií, ale také obranným mechanismem, byl metodou, jak si zachovat zdravý rozum v absurdní společnosti.

Centrum pro současné umění DOX
Poupětova 1, Praha 7

V Jízdárně Pražského hradu byla otevřena výstava o českém impresionismu

Nová expozice nazvaná *Světlo v obraze: Český impresionismus – Inspirace blízké i vzdálené* byla otevřena v Jízdárně Pražského hradu a jedná se pravděpodobně o dosud největší expozici českého impresionismu, jakou se povedlo uspořádat, a zároveň také přehlídku s nejširším záběrem. K vidění je tu více než 520 obrazů od 78 autorů, zapůjčených od téměř šedesáti státních, městských i soukromých institucí včetně Národní galerie, přičemž pořadatelé představují i předchůdce a různé variace, které z tohoto původně francouzského směru vyrůstají. Přes třicet obrazů ze svých sbírek poskytla také Správa Pražského hradu, která je pořadatelem celého projektu.

Výstavu autorsky zajistil Spolek výtvarných umělců Mánes, který letos slaví 130 let od založení a jenž je se vznikem a rozvíjením českého impresionismu spojen. Navázal na svoji předchozí spolupráci se Správou Pražského hradu při organizování úspěšné výstavy *Má vlast*. „Před dvěma lety vidělo tuto přehlídku české krajinomalby kolem 35 tisíc návštěvníků a stala se druhou nejnavštěvovanější výstavou roku,“ připomíná předseda spolku Ivan Exner a dodává, že i tentokrát doufá v mimořádně příznivé přijetí veřejnosti.

Na přípravě aktuální výstavy, k níž byla vydána i rozsáhlá výpravná publikace, se Exner podílel s historikem umění Michaellem Zachařem. Za cíl si stanovili představit český impresionismus jak ve všech jeho vývojových fázích, tak v celé šíři včetně různých variací. „Chceme ukázat nejen osobitý příspěvek českých umělců, ale i to, co impresionismus znamenal pro růst dalších výtvarných názorů,“ vysvětluje k základní koncepci expozice Zachař. V českém prostředí je podle jeho slov impresionismus obohacován o svébytné prvky, což je dobře vidět u Joži Uprky nebo Ludvíka Kuby, ale také u stěžejní osobnosti, již byl Antonín Slavíček. „U nás často vidíme rázovité odchylky a osobité formy vidění, kdežto třeba u amerických malířů je patrné, že šli více ve šlépějích francouzského vzoru. Konkrétně u Slavíčka najdeme svébytné akordy jak v krajinách, tak městských partiích či dalších specifických námětech, jako byly jeho kladenské hutě. Za těmi obrazy pak často nacházíme spíš úvahu o českých dějinách a kontemplaci než zachycení prchavého okamžiku,“ soudí. Upozorňuje i na to, že vlastní formulace si hledal dokonce také Václav Radimský, který impresionismus do Čech přinesl z Francie a jemuž je dodnes poněkud nespravedlivě přisuzován cejch kopisty.

Další příčinou skutečně širokého záběru přehlídky je podle Zachařových slov skutečnost, že obrazy z přelomu 19. a 20. století dnes už nejsou příliš často k vidění, natož ve větších kolekcích. Organizátoři proto chtěli tuto situaci částečně napravit. „Mnoho českých galerií se dnes soustředí na moderní a současné umění a jejich stálé expozi-

ce začínají až Osmou a kubismem, zatímco ještě poměrně nedávno ukazovaly i Mařáka a Chitussiho, často obsahovaly obrazy Preislera a Slavíčka. Je to škoda. Období impresionismu je zásadní. Právě v něm se rodily talenty a velké osobnosti. V jeho rámci se pak ke skvělým výkonům vypjaly i menší autoři,“ vysvětluje kurátor.

Jízdárna Pražského hradu tedy aktuální výstavou do značné míry také „provětrává depozitáře“ a ukazuje i menší autory, kteří spoluvytvářejí období a jsou důležití pro jeho celkové pochopení i představení. Pořadatelům se však povedlo pro svoji přehlídku shromáždit rozsáhlé autorské soubory u velkých postav sledovaného období a směru. Například Antonín Slavíček a Václav Radimský jsou v Jízdárně zastoupeni každý čtyřiceti plátny, velké kolekce tu mají také Joža Uprka, Antonín Hudeček nebo Max Švabinský. Expozice je však koncipována podle námětů, nikoli jmen, takže i díla z těchto velkých kolekcí jsou rozptýlena v celém prostoru výstavního sálu.

V hlavní aule jsou představeny tři ústřední osobnosti doby – jak Radimský, který impresionismus přivezl z Francie, tak Slavíček se Švabinským, jenž se impresionismu dotkl a vymezil se vůči němu. A dále se výstava člení do tematických oddílů jako Zahrady a parky, Zimy, Zátíší, Kouzlo venkova, Vody či Háje, v nichž se potkávají zásadní díla a velké postavy dobového umění právě se zajímavými obrazy menších autorů. Expozici doplňují i některé zahraniční práce včetně jednoho obrazu mořského pobřeží od stěžejního umělce impresionismu Clauda Moneta. Obraz je k vidění ve výstavní části na ochozu galerie.

Výstava připomíná také umělecké předchůdce impresionismu nebo zástupce akademické malby. Závěr přízemní části expozice je pak věnován spolku Mánes, kde se představují jeho klíčová jména od počátků až do současnosti. Expozice bude otevřena do 7. ledna 2018.

(mk)

Fenomén Masaryk

V letošním roce uplynulo osmdesát let od smrti prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka. Tohoto výročí plně využilo Národní muzeum, které v Nové budově zahájilo výstavu s názvem *Fenomén Masaryk*, věnovanou právě jedné z nejvýznamnějších osobností českých dějin.

Už od vstupu zaujme originální provedení expozice, tvořené do tvaru lípy – národního stromu, který má symbolizovat Masarykovu lásku k vlasti a obět, již pro ni vykonal. „Lístičky“ stromu jsou tvořeny jednotlivými expozicemi, věnovanými té či oné kapitole Masarykova života. V souvislosti s tím návštěvníci jistě ocení všestrannost výstavy, která se nezaměřuje pouze na nejpoblábnější část Masarykova života, ale v rámci možností nahlíží i do jeho soukromí, dětství apod.

Stěny výstavního sálu jsou z obou stran lemovány osvětlenými vitrinami s desítkami exponátů z Masarykova života. Je zde k vidění například cestovní koš patřící Masarykovým rodičům, který Tomáš opatroval jako jednu ze vzpomínek na rodnou hroudu, nebo orlí brk, kterým Masaryk podepisoval v říjnu 1918 ve Filadelfii Deklaraci společných zájmů nezávislých středoevropských států. Avšak nejvýznamnějším exponátem výstavy je oblíbený Masarykův světlý oblek, inspirovaný vojenskými unifor-

mami, ve kterém byl „Prezident Osvoboditel“ vyobrazen i na několika uměleckých dílech.

Prezentace rukopisů připomíná Masarykův boj za odmítnutí falsa, které mělo zdůraznit velikost českého národa – před dvěma sty lety, 16. září 1817, našel Václav Han-ka v kostele ve Dvoře Králové *Rukopis královédvorský*. Na starých foliantech zaznamenával národní zpěvy z přelomu 13. a 14. století. O rok později obdržel hrabě Kolowrat anonymně zasláný *Rukopis zelenohorský* datovaný do přelomu 9. a 10. století. Pro národně se obrozující českou společnost znamenaly potvrzení národní historické slávy. Výzdoba Národního divadla dodnes připomíná vymyšlené hrdiny z rukopisů. Spolu s jazykovědcem Janem Gebauerem se Masaryk zasazoval pro odmítnutí falešných dokladů. Spor se táhl roky, na konci šedesátých let dokázala expertiza falzum, ovšem výsledky byly publikovány až v roce 1993. Od března 2017 podrobují expertize originály obou rukopisů pracovníci Národního muzea v Praze.

Výstava *Fenomén Masaryk* bude přístupná veřejnosti do 31. ledna 2018. Její součástí byla v říjnu i doprovodná expozice nabízející fragmenty z *Rukopisu královédvorského a zelenohorského*.

(mk)

Výstava v Muzeu Kampa

Výstava *Ateliérová sousedství* představuje v pražském Muzeu Kampa poprvé v Čechách díla uměleckého sdružení, které tvořili výtvarníci v ateliérech na pařížském předměstí Puteaux.

Na pařížském předměstí Puteaux se usazovali umělci na začátku 20. století, vzájemně se ovlivňovali a hledali nové cesty ve výtvarném projevu. Nejedná se ani tak o ucelenou skupinu s pevně daným programem, ale spíše o kolegy spřízněné duchovně. Patřili do ní především tři bratři, sochař Raymond Duchamp-Villon, malíř Jacques Villon a výtvarník Marcel Duchamp. A počítat k nim je možné i o generaci staršího českého malíře Františka Kupku, jenž do Puteaux přišel v roce 1906.

Expozice prezentuje šest desítek děl tvůrců pohybujících se mezi klasickými výtvarnými postupy typu historického realismu nebo symbolismu a nastupujícími směry, jakými v té době byly kubismus či futurismus. Ikonickým exponátem výstavy je socha Raymonda Duchampa-Villona *Velký kůň*. Právě na ní je patrné, jak tvůrce pracoval s moderními výtvarnými trendy a snažil se oprostit od zažitých konvencí konce 19. století. Paradoxem je, že výtvarník své dílo nikdy nespátřil v hotové podobě, ale pouze ve formě sádrových modelů, které v roce 1914 zanechal kvůli mobilizaci ve svém ateliéru. Zemřel totiž ve dvačtyřiceti letech na válečná zranění. Vystavený exponát je posmrtným odličkem.

Motiv koně zajímal i Františka Kupku. Na symbolistickém pastelů *Studie pro Rodinný portrét* je vidět, jak formoval figuru ženského aktu a stojícího koně ještě podle klasického modelu a nezapřel tak svoji zálibu v klasické antice jako výrazném inspiračním vzoru. To je další aspekt, který ho spojoval se starým výtvarným viděním. Skica *Jezdci* (hotový obraz se nedochoval) se již vyznačuje moderním projevem, který vedl k umělcovu vrcholnému období abstrakce, zařazující ho mezi nejoriginálnější výtvarníky všech dob.

V souvislosti s oběma umělci se ukrádá myšlenka, na kolik právě Kupka inspiroval Marcela Duchampa při tvorbě světznámého obrazu *Akt sestupující se schodů*. Oba umělci se tehdy zabývali stejnou výtvarnou technikou a vzájemně se museli do jisté míry ovlivňovat. A tak se možná česká stopa nepřímo vtiskla do jednoho z nejslavnějších obrazů v historii.

Na vystavených dílech si tedy mohou návštěvníci ověřit, jak jednotlivá díla vznikala, a to jak materiálně (vedle hoto- vých prací jsou i náčrty), tak i ideově. Nejzajímavější je sledovat právě Kupkovu cestu k abstrakci, protože ne každý ví, že začínal jako talentovaný, ale ne příliš originální figurativní malíř.

Vývoj moderního umění je kromě samotné výstavy zachycen i ve výpravné publikaci, která celou expozici doplňuje. Výstava je přístupná do 9. ledna 2018.

(mk)

Vila Tugendhat na výstavě

Výstavu *Vila Tugendhat 1929-1930* pořádá Muzeum hlavního města Prahy v galerii Studijního a dokumentačního centra Norbertov. Expozice je složena ze čtrnácti ucelených tematických okruhů pojednávajících o historii vily. Informační panely jsou doplněny velkoformátovými fotografiemi, které divákům přibližují atmosféru vily. Součástí je i model v měřítku 1 : 50. Výstavu připravilo Studijní a dokumentační centrum vily Tugendhat Muzea města Brna jako putovní prezentaci, která přibližuje historii vily od jejího vzniku přes náročnou obnovu až po současnost. Od roku 2012 měli možnost zhlédnout tuto výstavu diváci již ve více než pětadvaceti světových destinacích. Podobně jako Müllerova vila v Praze přitahuje brněnská vila Tugendhat tisíce návštěvníků.

Pražská výstava *Vila Tugendhat 1929-1930* bude otevřena do 28. ledna 2018 a lze ji navštívit vždy v úterý, ve čtvrtek, v sobotu a v neděli od 10:00 do 18:00 hodin.

(mk)

Sdružení grafiků Hollar slaví sté výročí výstavou v Obecním domě

Grafické listy všech svých současných členů vystavuje v Obecním domě sdružení Hollar. Výstavou nazvanou *Hollar dnes* připomíná letošní sté výročí založení spolku pojmenovaného po slavném českém rytci a grafikovi. Sdružení letošní rok pojalo jako Rok grafiky, uspořádalo mnoho výstav v Česku i zahraničí, na kterých představilo práce zakládajících členů i mnoha umělců, kteří spolkem prošli. Výstava v Obecním domě potrvá do 20. ledna.

K výstavě *Hollar dnes* vychází stejnojmenná publikace, která mapuje všechny důležité události kolem Hollaru, počínaje jeho založením 3. prosince 1917 až po úsilí o znovuoobnovení jeho činnosti v roce 1989. V pasáži o novodobé historii Hollaru na ni svými osobními vzpomínkami navazuje dlouholetý předseda sdružení, grafik Vladimír Suchánek. Poslání Hollaru Suchánek sledává především ve výstavní činnosti, která seznamuje veřejnost s hodnotami grafiky současnosti i minulosti.

Daniel Herman předal Státní ceny a Ceny Ministerstva kultury pro rok 2017

Spisovatel Jáchym Topol se stal laureátem Státní ceny za literaturu. Porota ocenila zejména jeho román *Citlivý člověk*, který vydal letos na jaře po osmileté pauze. Státní cenu za překladatelské dílo získala in memoriam anglistka Eva Kondrysová. Její jméno je spojeno především s knihami Agathy Christie, Jane Austenové, Henryho Fieldinga nebo Johna Updika. Kondrysová zemřela letos 17. září.

Ceny ministerstva kultury za přínos v kinematografii a audiovizí putovaly k Jaromíru Kallistovi a k Jiřímu Brdečkovi in memoriam. Kallista aktivně prosazoval novelu zákona o kinematografii a několik let byl také členem Rady Státního fondu kinematografie. Brdečka je označován za renesanční osobnost českého filmu, ale také literatury, výtvarného umění a divadla. Jako scenárista pracoval na desítkách filmů, mimo jiné *Limonádový Joe*, *Adéla ještě nevečeřela* či *Tajemství hradu v Karpatech*. Napsal také scénáře k filmům *Vynález zkázy* nebo *Až přijde kocour*.

Za mimořádný umělecký přínos pro taneční divadlo včetně působení v čele Baletu Národního divadla se laureátem ceny za přínos v oblasti divadla stal dvojnásobný držitel Ceny Thálie Petr Zuska. Umělecký ředitel festivalu Ostravské dny nové hudby Petr Kotík obdržel ocenění v oblasti hudby za celoživotní skladatelskou činnost a za organizační úsilí, jež přispělo k zařazení české soudobé hudby do světového kontextu. Ve výtvarném umění porota ocenila Jana Solperu za celoživotní uměleckou tvorbu v typografii a za jeho příspěví k rozvoji této výtvarné disciplíny prostřednictvím teoretické a pedagogické činnosti. Věra Machoninová, která je mj. spoluautorkou obchodního domu Kotva v Praze, získala cenu za architekturu.

Literární vědci Brabec a Opelík obdrželi Seifertovu cenu

V rezidenci pražské primátorky byla předána Cena Jaroslava Seiferta. Jejími letošními laureáty se stali literární kritici a historikové Jiří Brabec a Jiří Opelík. Cenu udílí Nadace Charty 77 a jména laureátů oznamuje vždy v předvečer Seifertových narozenin – 22. září příslušného roku. Cena je spojena s odměnou 100 000 korun.

Porotci ocenili celoživotní práci obou vědců, zaměřenou na moderní české písemnictví. Brabecovo i Opelíkovo podnětné dílo podle nich už dávno tvoří významnou součást českého myšlení o literatuře, je osobité myšlenkově i stylisticky a stále pokračuje. Důležitá je i lexikografická a editorská práce obou laureátů. Prestižní ocenění udílí Nadace Charty 77 už od roku 1986 za vynikající slovesné dílo zveřejněné v posledních třech letech, případně i za dílo celoživotní. Do roku 2012 se udílela každý rok a na seznamu laureátů jsou například Václav Havel, Ivan Martin Jirous, Jáchym Topol, Karel Šiktanc, Milan Kundera či Ludvík Vaculík. Od roku 2015 se cena udílí jen v lichých letech, před dvěma lety ji dostal básník, prozaik, dramatik a publicista Eugen Brikcius.

Zemřel literát František Listopad

Ve věku pětadevadesáti let zemřel 1. října František Listopad, autor řady básnických sbírek a povídek, esejista, kritik, překladatel, básník, divadelní a televizní režisér, který od padesátých let žil v Portugalsku.

Narodil se 26. 11. 1921 v Praze; byl členem tzv. „dynamoarchické“ skupiny, psal do deníku *Mladá fronta* a od roku 1947 pobýval ve Francii, kde po únoru 1948 zůstal. V Paříži pracoval pro francouzský rozhlas a televizi a od roku 1959 trvale žil v Portugalsku, kde působil jako univerzitní profesor a známý televizní, divadelní a operní režisér. Byl členem Svazu portugalských spisovatelů a představitelem četných tamních kulturních institucí, jakož i nositelem vyznamenání, portugalských i udělených v České republice.

Jeho česká bibliografie obsahuje tyto tituly: *Sláva uřknutí* (poezie, Praha 1945), *Vzduch* (poezie, Praha 1946), *Malé lásky* (prózy, Praha 1946), *Jarmark* (poezie, Praha 1947), *Boj o Venezuelu* (povídky, Praha 1947), *Tristan čili zrada vzdělance* (esej, Bohemica Viennensia, Vídeň 1954), *Umazané povídky* (prózy, Sklizeň svobodné tvorby, Lund 1955), *Svoboda a jiné ovoce* (poezie, Bohemica Viennensia, Vídeň 1956), *Byty a prostory* (esej, edice Lucernička, nákladem Čsl. uprchlického výboru v Německu, Mnichov 1958), *Černý bílý nevím* (poezie, Index, Kolín nad Rýnem 1973), *Nástroje paměti* (poezie, Poezie mimo Domov, Mnichov 1982), *Soukromé sklenářství v Brně* (poezie, Petrov, Brno 1991), *Final Rondí* (poezie, Petrov, Brno 1992), *Daleko blízko* (antologie, Praha 1993), *Oprava houslí a kytar* (poezie, Mladá fronta Praha 1995), *Zlý pes bez zahrady* (povídky, Atlantis, Brno 1996), *První větvy* (antologie, Praha 1996), *Krleš* (poezie, Vetus Via, Brno 1998), *Tristan z města do města* (eseje, H&H, Jinočany 1997), *Příští poesie* (poezie, Paseka, Praha-Litomyšl 2001), *Chinatown s Rózou* (povídky, Dauphin, Praha 2001), *Milostná stěhování* (poezie, Vetus Via, Brno 2001).

František Listopad, nositel Ceny Jaroslava Seiferta i státních vyznamenání, které přebíral z rukou někdejšího českého prezidenta Václava Havla a bývalého portugalského prezidenta Cavaka Silvy, zůstal přes svůj dlouhodobý pobyt v zahraničí pevnou součástí českého písemnictví, uvedlo velvyslanectví. Tvorba tohoto pražského rodáka je podle něj přirozeným mostem mezi českou a portugalskou kulturou.

(mk)

Zemřel Petr Šabach

16. září zemřel v Praze po těžké nemoci spisovatel Petr Šabach. Bylo mu šestašedesát let.

Šabach byl autorem mnoha románů a povídek. Velmi oblíbená je například povídková sbírka *Hovno hoří*, podle které vznikl úspěšný film *Pelíšky*.

Petr Šabach se narodil 23. srpna 1951 v rodině vojáka z povolání. Již v sedmdesátých letech vycházely jeho povídky v časopisech a úplně první knihu, sbírku povídek *Jak potopit Austrálii*, vydal Šabach v roce 1986. To už měl

za sebou všelijaká povolání – technický redaktor v Prago-koncertu, metodik kulturního domu, noční hlídač v Národní galerii nebo odborný referent Galerie hlavního města Prahy. Následovaly knihy *Hovno hoří*, *Opilé banány* nebo *Putování mořského koně*. Jeho díla se stala námětem několika filmů, za nimiž stojí režisér Jan Hřebejk a scenárista Petr Jarchovský. Kromě *Pelíšků* to byla například *Šakalí léta*, *Pupendo* či *U mě dobrý*.

„Byl to skvělý kamarád,“ reagoval na Šabachovo úmrtí režisér Jan Hřebejk, režisér snímku *Pelíšky*. Na spisovatele vzpomíná jako na velkorysého a hodného člověka. „Skutečně nejvíc si ho vybavuji jako vypravěče. Měl jsem rád jeho humor, který byl stejný, jako lidé znají z jeho knih,“ doplnil Hřebejk.

Petr Šabach

Šabachovu tvorbu zfilmoval také režisér Ondřej Trojan, který se inspiroval novelou *Občanský průkaz*. „Jeho postavy byly živé, obyčejné a lidské – strašně dobře se filmovaly. Na Petrovi bylo krásné, jak uměl i smutné věci předkládat s nadhledem,“ řekl ve vysílání Radiožurnálu režisér.

Knihu *A nakonec Vánoce* zasadil Petr Šabach do Ameriky, *Rotschildovu flašku* do Anglie, ale „pravý“ Petr Šabach se pohyboval v okruhu pražské Hanspaulky, pivnic, bigbitu a dospívání za totality.

(mk)

Dvůr Králové v říjnu vystavoval originál Rukopisu královédvorského

Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem vystavilo originál Rukopisu královédvorského. Je tomu tak u příležitosti letošního 200. výročí nalezení rukopisu jeho údajným tvůrcem Václavem Hankou v klenuté kobce věže dvorského kostela svatého Jana Křtitele. Kulaté výročí nalezení rukopisu si Dvůr Králové připomíná od září do listopadu řadou dalších akcí pod souhrnným názvem Rukopisné dny. Originál Rukopisu královédvorského je trvale uložen v Knihovně Národního muzea v Praze, ve Dvoře Králové se naposledy vystavoval před padesáti lety.

Ve věku 90 let zemřela překladatelka Eva Kondrysová

Ve věku devadesáti let v září zemřela významná překladatelka z angličtiny Eva Kondrysová. V letech 1952-1983 pracovala jako redaktorka ve Státním nakladatelství krásné literatury, hudby a umění (od roku 1966 Odeon), z toho

v letech 1958-1969 v revue Světová literatura. „Za takzvané normalizace projevila velkou osobní statečnost: nejenže své jméno propůjčila překladatelům postiženým publikačním zákazem, ale obětavě organizovala »pokryvání« mnohých dalších zamlčovaných překladatelů. Po listopadu 1989 stála u zrodu anticeny Skřípec, udělované Obcí překladatelů za nejhorší překlady krásné literatury,“ uvedla Obec překladatelů v nekrologu.

Eva Kondrysová se ve své překladatelské práci, zahrnující téměř sedmdesát titulů, zaměřovala na románovou a povídkovou tvorbu anglických a amerických autorů 19. a 20. století. Její životní láskou byla Jane Austenová – v rozmezí čtyřiceti let přeložila všech šest jejích románů. Věnovala se též detektivní literatuře, jejími oblíbenci byli Arthur Conan Doyle a Agatha Christie. Loni Kondrysová získala cenu za svobodu, demokracii a lidská práva. Ústav pro studium totalitních režimů tak ocenil právě její pomoc perzekvovaným kolegům za minulého režimu.

Cenu Knižního klubu získal *Ladič*

Vítězkou letošní Literární ceny Knižního klubu se stala Anna Vovsová s novelou *Ladič*. Prozaický debut o vině a trestu, udavačství a pomstě se prosadil v konkurenci rekordních 179 zaslaných rukopisů. Odměnou je vydání knihy, prémie 100 000 korun a skleněná plastika ve tvaru knihy. Cenu Vovsová převzala od organizátorů soutěže v zaplněném Kaiserštejnském paláci na pražské Malé Straně.

Na knižní veletrh do Havlíčkova Brodu zamířilo rekordních 179 nakladatelů

Letošního 27. ročníku Podzimního knižního veletrhu v Havlíčkově Brodě se zúčastnilo rekordních 179 nakladatelů. Řada vystavovatelů se na veletrh pravidelně vrací, ale každý rok přibývají nová zajímavá nakladatelství a projekty. Součástí doprovodného programu byly tradičně besedy s autory, autorská čtení, představení knižních novinek, přednášky a výstavy.

„Letošní motto veletrhu Literatura nebo život zachycuje trend rostoucího zájmu o literaturu faktu a jejího prolínání s beletrií,“ uvedla ředitelka veletrhu, spisovatelka a nakladatelka Markéta Hejkalová. Tématu se věnovala řada doprovodných programů.

V rozšířeném vydání vychází kniha o podivínovi z Jizerských hor

V rozšířeném vydání vychází kniha o svérázných postavě Jizerských hor Gustavu Ginzeli. Známy cestovatel a pábítel se dostal do povědomí veřejnosti zejména jako majitel Hnojového domu na Jizerce v Jizerských horách, který až do požáru v roce 1995 každoročně navštěvovaly tisíce turistů. Kniha nazvaná *Podivín, který okrášlil svět* ukazuje širou rozmáchlého Gustava Ginzela v celé jeho velikosti, ale někdy i malosti. „Prvního vydání *Podivína* se prodalo 2 500 kusů. Zdálo se mi ale, že ještě několik lidí může o Ginzeli mnoho říci, a tak jsem první vydání oživil jejich pozoruhodnými vzpomínkami a knížku rozšířil,“ uvedl autor, liberecký novinář v důchodu Jan Šebelka. Rozšířené vydání přináší i množství nových historek či fotografií.

Vyšla rozsáhlá monografie o prvním českém králi

Vratislav II., který vládl v českých zemích koncem 11. století, se dočkal zatím nejrozsáhlejší monografie. Ze střípků českých i zahraničních pramenů ji zpracoval absolvent Masarykovy univerzity v Brně Lukáš Reitingger. Knihu s názvem *Vratislav. První král Čechů* vydalo nakladatelství Argo. Svědectví o době dávno minulé jsou často protichůdná a historik si musí poradit například se vztahem dobových kronikářů k danému velmoži či králi. Nejznámější a nejcitovanější český kronikář Kosmas Vratislava vykreslil bezmála jako tyрана. Podle Reitingera Kosmovi na Vra-

tislavovi vadila asi samotná podstata jeho vlády, tedy snažit prosadit v zemi majestát korunovaného a pomazaného krále, který do určité míry narušoval tradiční uspořádání země a dával panovníkovi vyšší a na velmožích nezávislou legitimitu.

Vratislav se stal králem díky své vojenské pomoci římskému císaři Jindřichu IV. Korunován byl v roce 1086. Pak se zřejmě snažil prosadit přímé následnictví svých potomků oproti tradiční praxi, kdy zemi vládl nejstarší Přemyslovec. Založil i vyšehradskou kapitulou, kde byl také pohřben. Předtím přitom Přemyslovci nacházeli poslední odpočinek výlučně na Pražském hradě. Vratislav obnovil i olomoucké biskupství a podporoval sázavské mnichy.

VZPOMÍNKA

Eliška Krásnohorská, vl. jm. Alžběta Pechová, (18. 11. 1847, Praha – 26. 11. 1926, Praha)

Eliška Krásnohorská byla česká básnířka, prozaička, libretistka a překladatelka, autorka knih pro mládež, průkopnice ženského hnutí. Pocházela z početné rodiny pražského řemeslníka. Vzdělání ze soukromé německé školy si Eliška Krásnohorská rozšiřovala samostatným studiem a četbou.

Eliška Krásnohorská v mladém věku

Přispívala do řady časopisů (*Lumír*, *Květy*, *Světlozor* aj.) i do druhého a třetího ročníku almanachu *Ruch*. Překládala hlavně díla romantiků – Byron, Puškin, Mickiewicz. Proslula i jako libretistka, zejména k operám Bedřicha Smetany (*Hubička*, *Tajemství*, *Čertova stěna*, *Viola*), dále pak Bendlovým a k Fibichově *Blaníku*. Byla redaktorkou *Ženských listů*, předsedkyní Ženského výrobního spolku a zakladatelkou první dívčí střední školy Minerva (1890). Trvalé přátelství navázala se spisovatelkou Karolínou Světlou. V roce 1922 byl Elišce Krásnohorské udělen čestný doktorát Univerzity Karlovy.

Viktor Dyk (* 31. 12. 1877, Pšovka u Mělníka – 14. 5. 1931, Lopud u Dubrovniku)

Viktor Dyk byl významným českým básníkem, prozaikem, dramatikem, divadelním a literárním kritikem, publicistou a nacionalistickým politikem. V mládí se stal jedním z představitelů tzv. generace anarchistických buřičů, později nacionalisticky orientovaným autorem, překladatelem z francouzštiny a němčiny. Pád Badeniho vlády v roce 1897, prosincové národnostní bouře a stanné právo i reakce českých sociálně demokratických poslanců na státoprávní ohrožení mladočechů natrvalo ovlivnily Dykovu ideologickou orientaci. Tyto události se také staly inspirací Dykovy beletrie.

František Xaver Šalda (22. 12. 1867, Liberec – 4. 4. 1937, Praha)

František Xaver Šalda byl literárním kritikem, prozaikem, básníkem a vědcem. Věnoval se literární tvorbě a od začátku devadesátých 19. století let působil jako kritik. Vytvořil z kritiky, do jeho doby používané jen občas, samostatný literární útvar. Psal výtvarná a literární hesla do *Ottova slovníku naučného*. Od roku 1916 přednášel literaturu na pražské univerzitě. Literárními a výtvarnými kritikami přispíval do řady časopisů, pár z nich sám redigoval. Šalda se také podílel na volném seskupení mladých spisovatelů a novinářů v devadesátých letech 19. století, toto seskupení neslo název Manifest české moderny. Významně se zasloužil o vývoj kritického myšlení o literatuře.

DIVADLO

Zlínské divadlo uvede ke vzniku Československa hru *Masaryk – Štefánik*

Městské divadlo Zlín v příští sezóně připomene sto let od založení Československa hrou nazvanou *Masaryk – Štefánik*. Nyní ji pro tuto scénu píše slovenský dramatik Peter Pavlac. Uvedl to nový umělecký ředitel divadla Patrik Lančarič, který se ujme režie. „Měl by to být příběh o zakladatelích Československa, T. G. Masarykovi a Milanu Rastislavovi Štefánikovi. Bude to jakási rekonstrukce jejich příběhu i jejich vztahu učitele se žákem,“ uvedl Lančarič. Premiéra hry by měla být za rok, na začátku nové divadelní sezóny.

Jára Cimrman má již 50 let své divadlo

Fenomén fiktivního českého génia a všeměla Járy Cimrmana se zrodil již před více než půlstoletím. Vymysleli ho Jiří Šebánek se Zdeňkem Svěrákem a zpočátku nezávazná mystifikace kolem něj se časem rozrostla do netušených rozměrů. Poprvé se o něm rozhlasoví posluchači dozvěděli v prosinci 1966 v humoristickém vysílání z nealkoholické vinárny U Pavouka.

Obdivovatelé Járy Cimrmana brzy zjistili, že mistr nebyl jen vynálezcem, matematikem, fyzikem, hudebníkem, cestovatelem a vlastencem, ale také autorem divadelních her. Tak vzniklo Divadlo Járy Cimrmana, jehož první představení, premiéra divadelní hry *Akt*, se konalo 4. října 1967.

Jméno Járy Cimrman v rozhlase zaznělo již 16. září 1966 ve vinárně U Pavouka, tehdy to ale ještě byl řidič parního válce, který v nafukovací hale vinárny vystavoval své naivní sochy. Exponáty tvořily předměty, které přešel svým válcem.

U Cimrmanova zrodu stáli scenáristé a spisovatelé Jiří Šebánek (ten se později po neshodách s částí souboru osamostatnil), Zdeněk Svěrák a jazzman Karel Velebný. Objevitelem Cimrmanova odkazu se stal doktor Evžen Hedvábny (Karel Velebný), který ve zdi své chalupy v Jizerských horách našel kovanou truhlu. Bohužel si však na její otevření pozval svého přítele pyrotechnika Štáhlavského. Tak byla v jednom okamžiku objevena a zároveň zničena rukopisná pozůstatost tajemného génia.

Jako hlavní předobrazy slavné postavy uvádějí autoři dobrušského technologického nadšence a naivistického malíře Aloise Beera, profesora, amatérského filozofa a vynálezce Jakuba Hrona Metánovského či cestovatele a dobrodruha Jana Eskymo Welzla.

Samotné divadlo dosáhlo obrovského diváckého úspěchu, jeho hry se staly notoricky známé a řada citátů z nich zlidověla. Čistě pánské obsazení hereckého souboru, které musí zvládnout i výrazné ženské role, uvedlo na jeviště celkem patnáct her, z nichž ani jedna nezmizela z repertoáru. Historicky prvním představením divadla bylo uvedení hry *Akt* v sále Malostranské besedy v Praze. Vstupné na neznámý soubor bylo patnáct korun a herci měli takovou trému, že si museli vzít léky na uklidnění. První část představení autoři nouzově vyplnili odborným pojednáním o životních osudech Járy Cimrmana a nečekaný úspěch semináře předznamenal budoucí podobu divadla. Divácká přízeň

ale měla svůj protipól v podobě značně nepřízně komunistického režimu, jehož cenzoři mnohdy zasahovali do textů, a divadlo dokonce jeden čas nesmělo hrát v Praze. Dlouho muselo hledat svoji mateřskou scénu.

Nedobrovolné putování po nejrůznějších pražských scénách a kulturních klubech (začínalo v Malostranské besedě) cimrmani ukončili v roce 1992 na Žižkově v divadle T. G. Masaryka. Jeden velikán českých dějin nakonec musel ustoupit druhému a žižkovská scéna od listopadu 1996 nese jméno Járy Cimrmana.

(mk)

Národní divadlo zahájilo 135. sezónu a ocenilo tři mladé umělce

Pražské Národní divadlo bude pokračovat v rekonstrukci budovy Státní opery a otevře nové sídlo činoherního souboru v areálu Anenského kláštera. V hledišti historické budovy to řekl ředitel české první scény Jan Burian, když symbolicky zahájil 135. sezónu. Umělecké soubory v ní připraví jednadvačacet nových inscenací. Státní opera bude podle Buriana znovuotevřena začátkem sezóny 2019/2020. Ve Stavovském divadle finišuje kompletní oprava orchestřiště, počítá se rovněž s opravou jeho fasády.

Divadlo v Dlouhé uvede inscenaci *Adriana Molea*

Novinkou pražského Divadla v Dlouhé bude 8. listopadu premiéra inscenace podle knižního bestselleru *Tajný deník Adriana Molea ve věku 13 a 3/4* spisovatelky Sue Townsendové. Na jeviště se dostane v autorčině adaptaci a úpravě Miroslava Hanuše. Ten je zároveň režisérem a autorem textů jedenácti písní, které ji doprovázejí. V inscenaci se objeví například Martin Matejka, Pavel Tesař, Jaroslava Pokorná, Marie Turková, Eva Hacurová, Jiří Wohanka a Jan Meduna. Inscenace navazuje na dramaturgickou linii hudebních inscenací s živou hereckou kapelou, které v Dlouhé připravoval především Jan Borna. Jde o osmdesátá léta minulého století v Anglii, velká pozornost byla proto věnována scéně, kostýmům i hudební stránce.

Přímým předchůdcem pražského Národního divadla bylo Královské zemské prozatímní divadlo

Budova tohoto divadla se později stala součástí „zlaté kapličky.“ Královské zemské české prozatímní divadlo, výhradně česká scéna, bylo otevřeno slavnostním představením 18. listopadu 1862.

Roku 1852 zakoupil Sbor pro zbudování Národního divadla pozemek na nábřeží Vltavy v blízkosti dnešního mostu Legií. Roku 1859 se podařilo shromáždit asi 100 tisíc zlatých. Po určitém váhání byla přijata první varianta, kterou navrhl František Ladislav Rieger, tedy postavit Prozatímní divadlo. Budova podle plánů architekta V. I. Ullmanna byla postavena během šesti měsíců v roce 1862. Její prostory byly poněkud stísněné, chyběly šatny, hlediště však pojalo asi tisíc diváků. Od září 1866 byl kapelní-

kem opery divadla Bedřich Smetana. V orchestru hrál na violu také Antonín Dvořák. Premiéru zde měly mj. Smetanovy opery *Prodaná nevěsta* a *Hubička*. Ředitelem se stal Jan Nepomuk Maýr.

Vedle Prozatímního divadla začala vyrůstat od roku 1868 budova Národního divadla. Prozatímní divadlo mělo být uzavřeno roku 1881, kdy začal provoz v Národním divadle. Po požáru Národního divadla 12. srpna 1881 však Prozatímní divadlo sloužilo nadále. V březnu 1882 těsně uniklo požáru, když pod jevištěm došlo k výbuchu dvou zásobníků plynu. Oheň byl tehdy po včasném zásahu rychle uhašen.

Po slavnostním otevření znovuvystavěného Národního divadla 14. dubna 1883 byla budova Prozatímního divadla přestavěna a propojena s jižním křídlem Národního divadla, jehož se stala součástí.

Ve věku 83 let zemřel herec a dabér Vladimír Brabec

Ve věku třiaosmdesáti let zemřel herec a dabér Vladimír Brabec. Popularitu mu přinesla v sedmdesátých letech role majora Zemana v normalizačním seriálu. Ve filmu a divadle ztvárnil za svůj život desítky rolí. Rád se věnoval i babinu, za který obdržel cenu Františka Filipovského za celoživotní mistrovství. V Národním divadle ztvárnil pětasedmdesát rolí. Na filmovém plátně a televizní obrazovce dvojnásobek. Tou nejpopulárnější a zároveň pro něj osudovou byla titulní úloha v kontroverzním ideologicky exponovaném normalizačním seriálu *30 případů majora Zemana* z první poloviny sedmdesátých let, který falšoval dějiny a manipuloval událostmi. Dodnes se vysílá, má odpůrce, ale i svůj fanklub a účinkovala v něm spousta dalších předních herců. „Na začátku jsme netušili, do čeho jdeme – a pak z toho nešlo utéct,“ komentoval Brabec své účinkování v seriálu před lety ve své televizní 13. komnatě.

Zemřela Květa Fialová

Známa a oblíbená česká herečka Květa Fialová zemřela v Praze 28. září ve věku osmaosmdesáti let. Oblíbená herečka po angažmá v oblastních scénách spojila svou kariéru s Městskými divadly pražskými, do Divadla ABC ji přijal Jan Werich již v roce 1958. Od té doby tu ztvárnila bezpočet rolí, v posledních letech jako stálý host. Květa Fialová se narodila 1. září 1929 ve slovenské obci Velké Dravce. Obdivuhodný byl především její šarm a jemný smysl pro ironii hlavně v rolích komediálního a konverzačního charakteru. Hostovala na různých scénách, například hlavní ženskou roli ze hry *Harold a Maud* ztvárnila také v Mladé Boleslavi a v Uherském Hradišti. Filmovým divákům se zapsala do paměti rolemi ve filmech *Limonádový Joe*,

Fantom Morrisvillu, *Adéla ještě nevečeřela* či *Účastníci zájezdu*.

(mk)

Zemřel herec Jan Tříška

Ve věku osmdesáti let zemřel 25. září v Ústřední vojenské nemocnici v Praze český herec Jan Tříška, který patřil mezi nejvýznamnější české filmové a divadelní herce.

Jan Tříška utrpěl nehodu, kdy zřejmě nešťastnou náhodou přepadl přes okraj Karlova mostu do Vltavy. Poté byl převezen do pražské Vojenské nemocnice, kde zemřel. Jan Tříška měl začít natáčet nový film *Na střeše* s hercem a režisérem Jiřím Mádlem. Podle Mádlových slov chodil herec na Karlův most čerpat síly z doteků soch a je prý vyloučené, že by mohlo jít o pokus o sebevraždu.

Jan Tříška debutoval ve filmu v roce 1956 ve snímku *Váhavý střelec*. Do roku 1977 účinkoval v celé řadě filmů, televizních snímků a inscenací. Hrál také v seriálech, např. v *Záhadě hlavolamu*, který natočil v roce 1969 Hynek Bočan, nebo v *F. L. Věkovi* Františka Filipa z roku 1970. Z filmů lze jmenovat alespoň jeho role ve snímcích *Kde alibi nestačí*, *Tarzanova smrt*, *Hvězda zvaná Pelyněk*, *Lidé z maringotek*, *Radúz a Mahulena*, *Na kometě*. Tříška byl také významným dabérem. Jeho hlasem promlouval například Jean-Paul Belmondo. Nezaměnitelným způsobem namluvil animované filmy Karla Zemana o námořníku Sindibádovi nebo *Pohádky z tisíce a jedné noci*.

Jan Tříška s manželkou Karlou Chadimovou v roce 1977 po podpisu Anticharty z Československa emigroval do Kanady, kde měli příbuzné, a později do Spojených států amerických. S Milošem Formanem spolupracoval na jeho filmu *Ragtime* a o mnoho let později hrál malou roli atentátníka v jeho snímku *Lid versus Larry Flynt*.

Tříškova nejvýznamnější porevoluční role byl učitel Igor Hnízdo ve Svěrákově filmu *Obecná škola*. Jeho poslední filmovou rolí tak zůstala role ve Svěrákově nejnovějším snímku *Po strništi bos*, prequelu *Obecné školy*. Vedle filmu bylo jeho významnou uměleckou doménou také účinkování v každoročních Letních shakespearovských slavnostech, kde ztvárnil nezapomenutelným způsobem hlavní roli v *Králi Learovi*. Za svůj život získal řadu významných ocenění, nebyly mu cizí ani věci veřejné a lidské.

Ministr kultury České republiky Daniel Herman o Janu Tříškově řekl: „Byl to velký umělec. Ne národní, ale nadnárodní. Velmi dobře uspěl v našem i americkém prostředí. Dokázal si uchovat rovnou páteř, a to je silná přidaná hodnota. Potkali jsme se v rámci Shakespearovských slavností, měli jsme možnost spolu hovořit. Vždy jsem si ho vážil a jsem rád, že jsem měl tu čest rozloučit se s ním jménem svým i jménem české vlády.“

(mk)

VZPOMÍNKA

Věra Galatíková (19. 8. 1938 – 21. 12. 2007)

Věra Galatíková byla česká divadelní a filmová herečka a dabérka. Dokázala, že i vedlejší, rozsahem nevelké role lze zahrát tak, aby divákovi její výkon nadlouho utkvěl v paměti. Byla manželkou herce Ladislava Freje, matka her-

ce Ladislava Freje mladšího (* 1973) a herečky Kristýny Frejové (* 1971).

Po maturitě na pedagogickém gymnáziu rok učila v jihomoravském Vracově, následně vystudovala Janáčkovu akademii múzických umění (absolutorium 1962), poté

působila ve Východočeském divadle v Pardubicích (1962-1967), Činoherním klubu (1967-1972), Divadle S. K. Neumanna (1972-1979) a Městských divadlech pražských (1979-1993). Od roku 1993 až do svého skonu byla členkou činohry Národního divadla, v roce 1994 získala výroční divadelní Cenu Thálie. Spolupracovala s filmem, rozhlasem, televizí a Lyrou Pragensis. Divákům se vryla do paměti skvělým dabingem, hlas propůjčila například francouzské herečce Annie Girardotové. V roce 1988 byla jmenována zasloužilou umělkyní a za celoživotní mistrovství v dabingu obdržela v roce 2000 Cenu Františka Filipovského. Od roku 1993 byla pedagogicky činná jako docentka herecké tvorby na DAMU. Jako silná kuřačka bojovala posledních pět let života s nádorovým plicním onemocněním, kterému nakonec v prosinci 2007 podlehla. Bylo jí devětašedesát let. Ještě předtím se však angažovala v protikuřácké kampani.

Jiří Pleskot (3. 5. 1922 – 1. 12. 1997)

Cesta Jiřího Pleskota k divadlu vedla sice přes školu spojenou s tímto oborem, i když v trochu jiném zaměření – Pleskot vystudoval divadelní vědu a estetiku na filozofické fakultě Univerzity Karlovy (studium dokončil roku 1949), již jako student ale tíhnul k divadlu více prakticky než teoreticky a hrál v avantgardním souboru Modrá halena v Kladně. Na přelomu čtyřicátých a padesátých let vystřídal dvě krátkodobá angažmá v Mladé Boleslavi (1948-1950) a v Hradci Králové (1950-1951), až se nakonec jeho stálým půso-

vištěm stalo Vinohradské divadlo (1951-1988). Na jeho jevišti ztvárnil přibližně 120 rolí, dramatického i komediálního charakteru. Všechny jeho postavy vynikaly civilním a realistickým herectvím, zároveň jim ale dokázal dodat intelektuální vyznění, přičemž zúročil i své vysokoškolské vzdělání v oblasti kultury. Pověstná byla také jeho cílevědomá příprava a studium rolí. Po odchodu do důchodu v roce 1988 nadále účinkoval ve Vinohradském divadle pohostinsky.

Filmová a televizní práce Jiřího Pleskota čítá přes osmdesát rolí. Souběžně navázal spolupráci s televizí, již v šedesátých letech hrál v řadě inscenací a také v seriálech (*Sňatky z rozumu*, 1968; *F. L. Věk*, 1971), jednu z hlavních rolí ztvárnil v nadčasové televizní komedii *Tchyně* (1969). Poslední filmovou rolí Jiřího Pleskota byla postava otce dvou hlavních hrdinů ve filmu *Skřivánčí ticho* (1989). S prací v televizi se rozloučil nevelkou rolí v dramatu *Uzavřený pavilón* (1991).

Posmrtně mu byla později udělena cena Senior Prix od Nadace Život umělce (2002). Byl dvakrát ženatý; poprvé v letech 1953-1955 s herečkou Jiřinou Jiráskovou (1931-2013), s níž i po rozvodu zůstali celoživotními přáteli. Podruhé se oženil po roce 1968 s moderátorkou Olgou Čuříkovou (1932-2016), které tím pomohl vyřešit existenční problémy po jejím nuceném odchodu z televize.

24. 11. 1907 představením hry Jaroslava Vrchlického *Godiva* zahájilo činnost Městské divadlo na Vinohradech.

FILM

Hřebejkova *Učitelka* vstoupila do amerických kin, Čína chce remake

Film Jana Hřebejka *Učitelka* vstoupil do americké, kanadské, argentinské, estonské a italské distribuce. Poté přijdou na řadu francouzská kina. Britský portál BBC zařadil snímek na první místo do výčtu nových deseti filmů, které je třeba vidět. Čína projevila zájem o natočení remaku. Scénář filmu si vyžádala oscarová Knihovna Akademie filmových umění a věd, aby ho zařadila do své stálé kolekce 15 000 amerických i zahraničních scénářů od roku 1910 až po současnost. Film natočený ve slovensko-české koprodukcí měl v zahraničí premiéru loni. Hřebejkův snímek se Zuzanou Mauréryovou v hlavní roli vypráví příběh zdánlivě empatické a laskavě vyhlížející pedagožky, která kvůli osobnímu obohacení manipuluje prostřednictvím svých žáků jejich rodiči.

Kvarteto Miroslava Krobota míří na festivaly do USA a Španělska

Nový film režiséra Miroslava Krobota *Kvarteto* bude před domácí premiérou 30. listopadu uveden na třech festivalech v USA a Evropě. Světovou premiéru měl koncem října v Chicagu a pak se bude promítat v Denveru. Snímek byl přijat i do soutěže festivalu Muces v Segovii, který začne 15. listopadu. Tvůrci vypráví intimní příběh o členech smyč-

cového kvarteta, které interpretuje soudobou klasickou hudbu. Stejně jako usedá rodina stále u jednoho stolu, scházejí se jeho členové vždy u dalšího koncertu. Poněkud nesusoudná čtveřice zažívá humorné situace i nedorozumění.

Aneta Langerová v roli ruské básničky Anny Barkovové

Příběh ruské básničky Anny Barkovové (1901-1976), nespoutané ženy, která se vzpouzela společenským konvencím i režimu, vstoupil do českých kin v polovině října. Režisérka Marta Nováková do hlavní role obsadila zpěvačku Anetu Langerovou. Režisérka na filmu *8 hlav šílenství* pracovala devět let, při přípravě studovala množství dobových dokumentů a cestovala také na Sibiř po stopách zaniklých gulagů. V sovětských lágrech a ve vyhnanství strávila Barkovová dvaadvacet let. Nováková se rozhodla její příběh vyprávět pomocí poskládaných obrazů, děj se neodvíjí chronologicky a některé z osmi částí doplňují animované sekvence nebo scénické výjevy odkazující k výtvarné avantgardě.

Herečka Luba Skořepová se vrací ve filmovém dokumentu do divadel

Filmový dokument *Sama* režiséra Otakara Faifra o posledních letech života herečky Luby Skořepové se bude promí-

tat především v divadelních sálech. Herečka, která zemřela loni v prosinci ve věku třidevadesáti let, se tak symbolicky vrací na jeviště. Snímek se odehrává pouze v jejím bytě. Skořepová se v něm zamýšlí nad touhou po uznání, smyslem života i nad blížící se smrtí. Novináře o tom tvůrci informovali v pražském Divadle Rokoko, kde se uskutečnila premiéra filmu. Producent plánuje film prezentovat na českých i zahraničních filmových festivalech a v menších kinech v ČR. Skořepová, emeritní členka Národního divadla, během svého téměř sedmdesátiletého působení na české první scéně vytvořila 160 rolí. Více než stovku dalších rolí ztvárnila ve filmu a v televizi. Hrála po boku slavných herců a pod vedením věhlasných režisérů.

Ceny Františka Filipovského získali Hudečková a Plachý

Ceny Františka Filipovského za nejlepší výkon v dabingu v Přelouči získali Martina Hudečková za roli Bridget Jonesové ve filmu *Dítě Bridget Jonesové* a Jiří Plachý za roli Freda Ballingera ve filmu *Mladí*.

Ocenění za nejlepší dabing se v Přelouči, kde se herec František Filipovský narodil, uděluje od roku 1995. Ceny mají podle pořadatelů zlepšit kvalitu a prestiž českého dabingu.

Hlavní cenu Brněnské šestnáctky získal polský snímek

Hlavní cenu na letošním 58. ročníku mezinárodního festivalu krátkého filmu Brněnská šestnáctka získal polský snímek *Čas jít* režiséra a scénáristy Grzegorze Moldy. Patnáctiminutový snímek popisuje složitou životní situaci hlavních protagonistů. Marta pracuje jako automechanik v otcově dílně. Když se dozví, že její kluk byl zatčen, snaží se mu ze všech sil pomoci. Ocítá se při tom v bezvýchodné situaci, ve které jí otec nepomáhá, ba naopak. Toto poznání vede k zásadnímu životnímu zlomu. Diváčkou cenu si z Brna odváží americký režisér Mitch Magee za snímek *Buzz*. Pojednává o tom, jak dvě kamarádky zachránějí své přátelství a získají lásku.

Filmová přehlídka ve svém 58. ročníku nabídla přes devadesát krátkých filmů, z toho 42 soutěžních. Držitel hlavní ceny získal také finanční odměnu 800 eur (přes 20 000 korun). Jednotlivé projekce letos volně spojovalo téma rodiny. „Šestnáctka“ je ve filmařské hantýrce výraz pro filmový formát o šířce 16 milimetrů. Festival prezentuje krátké filmy již od roku 1960.

Snímek Český Alláh získal cenu na slovenském festivalu

Dokumentární snímek *Český Alláh* režisérky Zuzany Piusi, který mapuje názory a postoje české společnosti v letech 2015 a 2016 k uprchlické krizi, získal na 18. ročníku slovenského festivalu Jeden svět cenu za nejlepší slovenský dokument. „Cena mě velmi potěšila, protože za film *Český Alláh* jsem si odnesla asi nejvíce kritiky a nenávisti. Asi je to tím, že film není »sluníčkářský« ani antiislamistický, žádnou skupinu jsem nepotěšila. Film ukazuje zevnitř, jak se řídí strach z uprchlíků, které nemáme,“ uvedla Piusi.

Hlavní cenu Zlaté Prahy získal snímek Červená

Od roku 1964 se pravidelně koná mezinárodní festival Zlatá Praha, který pořádá Česká televize a patří k nejstarším televizním přehlídkám na světě. Letošní hlavní cenu tohoto festivalu získal český snímek *Červená* o operní zpěvačce Soně Červené, která se stala mezinárodní hvězdou. Titulní hrdinka filmu si toto ocenění osobně převzala na Nové scéně Národního divadla v Praze spolu s režisérkou Olgou Sommerovou a dalšími tvůrci filmu.

Olga Sommerová a Soňa Červená

Vítězný film festivalu ukazuje podle poroty příběh ženy, která se z kabaretní pěvkyně stala operní hvězdou světové velikosti. Životní pouť Soni Červené poznamenaly bouřlivé dějiny 20. století. Zažila dva nejzrušnější totalitní systémy: nacismus a komunismus. Přesto jimi prošla jako silná osobnost. Její umělecká dráha čítá sto operních rolí ve čtyřech tisících vystoupeních na pěti kontinentech. Na pódiu stála vedle Jana Wericha, Maria Del Monaca, Luciana Pavarottiho i Plácida Dominga, spolupracovala s Rafelem Kubelíkem, Herbertem von Karajanem, Robertem Wilsonem, Lou Reedem a Tomem Waitsem.

Ve filmu Soňa Červená představí svého dědečka, věhlasného výrobce žestových nástrojů Václava Červeného, i svého otce, pražského advokáta a zakladatele kabaretu Červená sedma Jiřího Červeného. Také svoji matku a její návrat z koncentračního tábora, po němž došlo k jejímu střetu s další totalitou, tentokrát komunistickou, kterou ovšem již nepřežila a zemřela za podivných okolností v Pankrácké věznici. V neposlední řadě je ve snímku vylíčen i dramatický útěk Soni Červené přes berlínskou zeď.

Podle vyjádření festivalové poroty „*Červená* je ale také filmem, který mistrovsky propojuje filmové archivy o Evropě 20. století s emocionálním a někdy až humorným kontrastem mezi vřelostí protagonistky a traumatickými situacemi, v nichž se ocitla.“

Po třiceti letech emigrace se Soňa Červená vrátila do Prahy, aniž by ztratila svoji perfektní češtinu, a ve svých sedmasedmdesáti letech začala letos již dvaadvadesátiletá umělkyně svoji druhou českou kariéru.

Další cenu – Český křišťál na festivalu Zlatá Praha získal snímek v kategorii dokument o hudbě, tanci a divadle pod názvem *Mladí muži* z produkce BBC. Film, pojednávající o první světové válce, je vyprávěn výhradně hudbou a tancem, přičemž natáčen byl v reálných lokacích.

Stejná cena v kategorii dokument byla udělena německému snímku *Umlčeni – skladatelé v revolučním Rusku*. Film ukazuje, jak ruská revoluce mnohé hudební skladatele nejprve propagandisticky využila a potom zlikvidovala.

Zvláštní cenu poroty za originalitu snímku si odnesl *Příběh Florence Foster Jenkinsové* německého režiséra Ralfa Plegera. Zvláštní ocenění za mimořádný umělecký počín udělila porota švédskému filmu *Ingmar Bergman očima choreografa*.

Cenu České televize získal švédský taneční snímek *Sekyra*. Ocenění Nadace Dagmar a Václava Havlových Vize 97 si odnesl norský dokument *Nečekaně. Kaleidoskop*.

Cenu za celoživotní dílo, kterou festival uděluje, získala operní umělkyně Gabriela Beňačková a cenu Evropské vysílací unie a Mezinárodního hudebního a mediálního centra za celoživotní dílo dostal britský režisér Brian Large.

(mk)

V Praze se natáčí nový film o Janu Palachovi

Filmový štáb režiséra Roberta Sedláčka začal natáčet scény zachycující 21. srpen 1968 očima Jana Palacha. Sedláčkův celovečerní hraný film *Jan Palach* bude mít premiéru příští rok, a to přesně v den, kdy od vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Československa uplyne půl století. Natáčení začalo scénou, v níž Palach prochází kolem studentů shromážděných před Rudolfinem. Snímek se má soustředit hlavně na vnitřní proměnu studenta, který se v lednu 1969 na protest proti letargii společnosti po srpnové okupaci upálil. Scénář napsala prozaička a někdejší mluvčí Charty 77 Eva Kantůrková.

Palacha zachytil před čtyřmi lety seriál *Hořící keř* světoznámé polské režisérky Agnieszky Hollandové.

Na festivalu Cinekid získal cenu český animovaný film *Plody mraků*

Film české animátorky Kateřiny Karháňkové *Plody mraků* získal jednu z cen mezinárodního filmového festivalu Cinekid v Amsterdamu. Snímek zvítězil v sekci nejlepší evropský krátký animovaný film. Krátkometrážní desetiminutový snímek vypráví příběh o překonávání strachu a objevování nových věcí.

Pásmo *Zkrátka kráťas* představí animované filmy nadějných tvůrců

Pod názvem *Zkrátka kráťas* vstoupil do kin 21. září výběr nejzajímavějších krátkých animovaných filmů nadějných mladých filmařů ze zemí střední a východní Evropy. Jde o současnou tvorbu posledních dvou let, zahrnující abstraktní experiment i černou komedii *Happy End* z užšího výběru na Oscary loňského roku. Pásmo o délce 69 minut tvoří jedenáct filmů z šesti zemí.

Režisér Jiří Svoboda točí televizní film o Rašínovi

Ke stému výročí vzniku Československa uvede příští rok Česká televize film věnovaný politikovi Aloisi Rašínovi

(1867-1923), který nyní natáčí autor scénáře a režisér Jiří Svoboda. Interpretaci událostí, které významnému milníku československých dějin předcházely, sestavil do dramatického příběhu, který přiblíží události související s vyhlášením samostatného státu. Prvního československého ministra financí Aloise Rašína hraje Ondřej Vetchý, do role ministerského předsedy Karla Kramáře byl obsazen Miroslav Donutil. Jejich manželky ztvární Zuzana Stivínová a Lenka Vlasáková, v dalších rolích se objeví například Viktor Preiss a Petr Štěpán.

Festival outdoorových filmů má v programu dvě světové premiéry

Mezinárodní festival outdoorových filmů, který začal v Ostravě a potrvá do 9. prosince, nabídne v soutěžních kategoriích 129 snímků. Promítat se budou v čtyřiapadesáti českých a slovenských městech. Dva z filmů budou mít světovou premiéru. Například snímek *K2, Klára, Krásno* mapuje pokus zatím jediné Češky, která zdolala nejvyšší horu světa, vystoupat na vrchol hory K2. Everest Kolouchová zdolala v roce 2007. Loni se neúspěšně pokusila o výstup na horu K2. Členem jejího týmu byl i Petr Juračka, který je zároveň režisérem a scenáristou premiérového filmu. Světovou premiéru bude mít film *Odile – z Madagaskaru do moravské domácnosti* filmaře a cestovatele Miloše Brunnera. Film představuje dívku z Madagaskaru, která si zvyká na život na Českomoravské vysočině.

Vladimír Pucholt (* 30. 12. 1942)

Vladimír Pucholt je bývalý český herec, v současnosti působící jako lékař v Kanadě.

Pucholt absolvoval Divadelní akademii múzických umění v Praze, debutoval v dětských rolích, ale proslavil se především svými prvními významnými rolemi ve Formanových filmech *Černý Petr* a *Konkurs* (1963). Dále ztvárnil hlavní roli v muzikálu *Starci na chmelu* (1964) a *Lásky jedné plavovlásky* (1965). Po ukončení studia roku 1965 se stal hercem v Činoherním klubu. Zde hrál až do roku 1968, kdy emigroval do Velké Británie. Po počátečním období, kdy se živil příležitostnými pracemi, vystudoval medicínu a stal se

Lásky jedné plavovlásky

lékařem. Do staré vlasti se přesto přijel po roce 1989 několikrát podívat. V roce 1999 si dokonce zahrál ve filmu *Návrat ztraceného ráje* Vojtěcha Jasného a v roce 2011, k pětasedmdesátým narozeninám Jana Kačera, nastudoval hru Pavla Landovského *Hodinový hoteliér*. Když po letech přemýšlel nad svou emigrací, řekl: „Kdybych tady zůstal, tak bych musel ve stále větší míře přistupovat na kompromisy v zásadních věcech. Jediným bohatstvím, které člověk má, je jeho duše. A tu si nesmí nechat zkazit. To byl jeden z nejdůležitějších důvodů, proč jsem odešel.“

Historie: Něco z kinematografie

Osmička má v dějinách Čech svůj význam, a to i v roce 1898, který je považován za vznik české kinematografie. Již v roce 1897 byl v Čechách natočen první, dokonce na svoji dobu rozsáhlý snímek *Hořícký pašijový film*. Slavné pašijové hry v Hořicích na Šumavě (u Českého Krumlova) tady byly předváděny soustavně od roku 1816. Bylo pro

ně vybudováno velké dřevěné divadlo. V srpnu roku 1897 zde byly pro americké agenty bratří Lumièrů W. B. Hurda a kameramana W. W. Freemana hry sehrány a podle farní kroniky „americká filmová společnost směla tyto hry fotografovat a tyto předváděti v Americe, Anglii a jiných zemích, kde němčina není mateřštinou“.

Film obou Američanů, kteří zároveň byli jeho producenty, je nejen prvním dramatickým americkým filmem natočeným mimo USA, ale je i prvním dramatickým filmem natočeným v Čechách a Rakousku-Uhersku. (Bohužel film, dlouhý 250 m, se do dnešní doby nedochoval.) Je to však film uváděný ve všech dějinách světové kinematografie jako první známé dramatické téma vybrané pro nové umění – film. Při premiéře v Paříži se však důsledně český původ neuváděl. V anglickém zfilmování *Pašijí* v roce 1905 výrobce dokonce předstíral, že jde o zfilmování her v šumavských Hořicích a film je uváděn záběrem na české podkrkonošské městečko.

(mk)

VZPOMÍNKA

Josef Rovenský (17. 4. 1894, Praha – 5. 11. 1937, Praha) Josef Rovenský se řadí mezi průkopnické osobnosti české kinematografie. Za režii *Maryši* (1935) získal cenu Pořadního sboru za režii (1935) a Zlatý štít časopisu *Filmová politika* (1935). Film *Řeka* (1933) byl uveden na II. Mezinárodním filmovém festivalu (MFF) v Benátkách a získal čestné uznání a Cenu města Benátek. *Maryša* (1935) byla prohlášena za nejlepší český film roku a na IV. MFF v Benátkách (1936) získala čestnou medaili. Na II. MFF v Benátkách byl rovněž uveden jeho film *Tatrská romance* (1934). Rovenského filmy získaly i řadu českých ocenění (např. Modrou stuhu).

Jako mladík začínal u kočovných společností, první angažmá v „kamenném divadle“ získal v Plzni. Po návratu do Prahy začal pravidelně vystupovat v kabaretech Červená sedma, Rokoko, Bum, Revoluční scéna, Divadle Vlasty Buriana a Divadle Komédie. Jako herec debutoval již roku 1914 v komedii *Zamilovaná tchyně*. V němém filmu sehrál na čtyřicet rolí, hojně hrál rovněž v zahraničních produkcích, zejména v rakouských a německých. Na začátku třicátých let byl na vrcholu své popularity. Na přelomu dvacátých a třicátých let byl z českých herců jedním z nejobsazovanějších. Ve dvacátých letech se začal věnovat také filmové režii. Debutoval v roce 1920 dramatem *Komediantka*. Největší úspěch mu však přinesla třicátá léta. Jeho nejslavnějšími filmy se staly poetická *Řeka* (1933) a *Maryša* (1935) s Jiřinou Štěpničkovou v hlavní roli. Filmy byly velmi úspěšné i v zahraničí. Ke svým filmům psal i náměty a scénáře. Díky úspěchu byl pozván do Rakouska, kde vytvořil film *Marja Valevská* (1936). V Německu začal točit film *Pan* (1937), pro neshody s německou stranou a kvůli špatnému zdravotnímu stavu film nedokončil a vrátil se zpět do Československa. Zde roztočil filmy *Hlídač č. 47* (1937) a *Panensství* (1937). Onemocněl však znovu a těsně před koncem *Hlídače č. 47* a po dvou natáčecích dnech *Panensství* podlehl dlouhodobé nemoci 5. listopadu 1937 v Praze v pouhých třiačtyřiceti letech.

Gustav Nezval, vl. jm. Augustin, (18. 11. 1907 – 17. 9. 1998)

Gustav Nezval patřil na přelomu třicátých a čtyřicátých let k největším hvězdám československého filmu, po válce ale musel – stejně jako řada jiných – ustoupit nové generaci a v poválečné kinematografii pro něj prakticky nebylo místo.

První výrazné úspěchy ve filmu vedly k tomu, že Nezval získal nové trvalé zázemí v Praze, kam přišel z Brna v roce 1942 a svou další divadelní dráhu spojil s Vinohradským divadlem (1942-1977). Na této přední pražské scéně vytvořil více než stovku rolí, především v domácí i světové klasice (*Lucerna*, *Marie Stuartovna*, *Večer tříkrálový*, *Lazebník sevillský*, *Lakomec*), stejně hodnotné výkony ale podával i v moderně (*Válka s mlouky*, *Návštěva staré dámy*). Po roce 1945 doba nepřála hercům Nezvalova typu, což se projevilo nejen v divadle, ale především ve filmu. Opět v režii Františka Čápa dostal ještě velkou příležitost v okupačním dramatu *Muži bez křídel* (1946), který získal Velkou cenu na mezinárodním filmovém festivalu v Cannes (1946), poslední titulní roli pro něj představoval film *Nikola Šuhaj* (1947).

Od konce čtyřicátých let se musel Gustav Nezval spokojovat s vedlejšími, nakonec až epizodními rolemi, výrazně se snížila i frekvence jeho vstupů před kameru. Větší prostor dostal jako dělnický ředitel v dramatu *Nevěra* (1956), z dodnes reprízovaných filmů můžeme připomenout *Plavecký mariáš* (1952) nebo kriminálku *Kde alibi nestačí* (1961). S dalšími hvězdami své generace se pak setkal při práci na filmu *Hvězda* (1969). Začal spolupracovat také s televizí a například v seriálech *Hříšní lidé města pražského* (1968) nebo *F. L. Věk* (1971) se objevil v roli lékaře. Po několika dalších menších rolích se připomněl divákům nevelkou úlohou dvořana v komedii *Šašek a královna* (1987). Jako devadesátiletý pak uzavřel krátce před smrtí svou filmografii malou rolí sedláka Štveráka v okupačním dramatu *Je třeba zabít Sekala* (1998).

Hercovým osudům se věnovala Pavla Vajčnerová v biografické knize *Gustav Nezval: ...oči spíše sympatické* (2005).

Jiří Kodet (6. 12. 1937, Praha – 25. 6. 2005, Praha)

Již během studia herectví na pražském DAMU hostoval v Městských divadlech pražských. Po ukončení studií (1961) krátce působil ve Východočeském divadle v Pardubicích. V letech 1963-1965 byl členem ostravského Divadla P. Bezruče. Od roku 1966 až do roku 1991 působil v Činoherním klubu v Praze, v roce 1991 se stal Jiří Kodet členem souboru Národního divadla. Do diváckého podvědomí se

dostal především díky televizním a filmovým rolím. V roce 1966 si zahrál ve filmu režiséra Jiřího Menzela *Ostře sledované vlaky* natočeném podle stejnojmenné novely Bohumila Hrabala. Z dalších filmů můžeme jmenovat mj. *Vrchní, prchni!* (1980), *Jak svět přichází o básníky* (1981), *Srdečný pozdrav ze zeměkoule* (1982), *Rozpuštěný a vypuštěný* (1984), *Jak básníkům chutná život* (1987), *Tankový prapor* (1991) nebo *Morgiana* (1997). Roku 1999 si zahrál jednu z hlavních rolí v úspěšném filmu režiséra Jana Hřebejka *Pelíšky* a o rok později se objevil v dalším Hřebejkově filmu *Musíme si pomáhat*. Ze seriálů můžeme jmenovat např. *Arabela* (1979) nebo *Nemocnice na kraji města* (1977).

FOTOGRAFIE

Výstava ukazuje snímky Prahy z přelomu 19. a 20. století

Dosud neznámé a nepublikované snímky Prahy z přelomu 19. a 20. století ukazuje výstava, která je přístupná v pražském Clam-Gallasově paláci. Fotografie jsou ze sbírky Archivu hlavního města a identifikovat je pomohl nedávný objev inventářů negativů ateliéru H. Eckert, nalezených při stěhování sbírky do budovy archivu na Chodově. Návštěvníci uvidí více než 200 velkoformátových zvětšenin, které zachycují třeba mizející stavby při pražské asanaci, dokumentaci tehdy nových budov či parků i mimopražské scenerie. Výstava, která potrvá do 10. prosince, ukazuje snímky pořízené zakladatelem významného pražského ateliéru H. Eckert Jindřichem Eckertem a jeho nástupci v letech 1863-1926. Velké fotografie jsou zvětšeninami vyrobenými z digitálních kopií původních skleněných negativů, které jsou v archivní sbírce uloženy.

Zakladatel ateliéru Jindřich Eckert (1833-1905) patřil k průkopníkům fotografie, ale byl i angažovanou osobností pražského kulturního a politického života. Snažil se fotoaparátem zachytit tehdejší proměny Prahy i Čech a v tom pokračovali i jeho nástupci. Do roku 1924 ateliér vyprodukoval tisíce snímků. Významná část, téměř 3 500 kusů, původních velkoformátových skleněných negativů ateliéru zůstala zachována právě v Archivu hlavního města Prahy.

Totalitní systémy jako umělecká inspirace

Výstava *Tenkrát v Evropě*, kterou připravila plzeňská Západočeská galerie, se věnuje uměleckému zpracování dvou zločinných etap našich zemí, nacistické a komunistické totality. Expozice je složena ze šedesáti uměleckých děl od více než třiceti umělců a tvoří ji fotografie, obrazy, koláže a prostorové objekty.

V letech 1938-1953 došlo k sedmi nedobrovolným uprchlickým vlnám, protože totalitní systémy se rády zbavují lidí, kteří nejsou k jejich politice loajální. Proto ve výstavní síni vítá návštěvníky u vchodu červené heslo „Migrace není krizí čísel, ale politiky“. A za ním visí série černobílých velkoformátových fotografií, které mapují období od hitlerovského vpádu do Československa až po osvobození Plzně americkou armádou. Jako kontrast působí propagandistický plakát Jindřicha Januse z roku 1952 k výsta-

vě *Hanebná úloha amerických okupantů v západních Čechách*. Najdeme na něm tytéž vojáky, kteří si na snímcích podávají s vítajícími lidmi ruce.

Propagandistické umění musí mít jasné a výrazné poselství, jak je tomu u plakátu Johna Heartfielda, který uprchl do Prahy před Hitlerem. Na něm je stěžejní svastika složená z krvavých seker. U malířů a fotografů je to přesně naopak. Ideová podstata je ukrytá pod surrealistickými, kubistickými nebo symbolistickými znaky. Nebezpečí totality je buď volně naznačené, nebo nepřímo zobrazené prostřednictvím jiných výrazových prvků. František Hudeček například vyjádřil přicházející okupaci na obraze *Surreálné městečko* z roku 1939 temnou černou hmotou valící se mezi barevnými romantickými domy. Připomíná dálnici do pekel, po které se svezou v budoucích letech milióny lidí. Na obraze Josefa Istlera *Smrtihlav* z roku 1949 zase vyjadřuje přicházející komunistický režim roztaženými křídly noční motýl.

Ještě dál jdou v používání symboliky fotografové. Jiří Toman zachytil na fotografii z roku 1946 symbol srp a kladiva namalovaný na zdi a napůl zamazaný nápis „Vol komunisty“. Pojmenování díla *Bez názvu* už jeho zdrcující symboliku jen dokresluje. Vilém Reichman se na snímku z roku 1945 s plotem obtočeným ostnatým drátem stal vizionářem příštích událostí, zatímco koláže Karla Teigeho se už přímo ptají. Jsou fragmenty těl umístěných v plénu oslavnými pomníky, anebo roztrhanými lidmi po frontovém útoku?

Expozice *Tenkrát v Evropě* má dvě významové roviny. V jedné je možné obdivovat estetické vyjádření tvůrců a jejich touhu zaznamenat okolní realitu abstraktními prostředky bez ohledu na politickou nebo ideovou příslušnost. Ve druhé je zase nutné se zamyslet nad fenoménem uprchlictví jako takovým – nejhorší forma emigrace je totiž útěk člověka, který marně prchá sám před sebou, nechce vidět své problémy, a navíc je nikdy nepochopí.

Výstava v plzeňské Západočeské galerii bude otevřena do 21. ledna 2018.

(mk)

Blatenský fotofestival

Před nedávnem proběhl již 12. ročník Blatenského fotofestivalu, jehož letošním tématem byla „IDentita“. Návštěvníci

fotofestivalu si mohli prohlédnout v prostorách Městského muzea v Blatné a v prostorách blatenského zámku přehlídku tvorby významných českých fotografů, jakými jsou například Milena Dopitová, Pavel Mára, Miroslav Němeček a mnoho dalších stálíc i začínajících nových talentů české fotografické scény. Výstavy byly nainstalovány i v kostele Nanebevzetí Panny Marie, v blatenském informačním centru a v na mnoha dalších místech Blatné. Součástí doprovodného programu byly přednášky významných fotografů, například Tomáše Pospěcha nebo Jiřího Hankeho.

(mk)

Výročí Jaroslava Rösslera

V letošním roce uplynulo 115 let od narození Jaroslava Rösslera (1902-1990), jednoho z nejvýraznějších tvůrců české a světové fotografie, nejtalentovanějšího žáka Františka Drtikola. Výstava pod názvem *Od symbolismu k psychedelii*, která byla donedávna instalována v Artinbox Gallery v Praze, představila sedmdesát významných prací z rodinného archivu a soukromých sbírek od roku 1923 až do počátku sedmdesátých let minulého století.

Jaroslav Rössler byl jedním z nejvýznamnějších tvůrců českých a světových dějin umění 20. století. Narodil se ve Smilově v roce 1902, zemřel v Praze ve věku sedmácti let, poté, co žil a tvořil v rámci téměř všech důležitých uměleckých období 20. století ve střední Evropě – od pozdního rozkvětu symbolismu až po počátky psychedelické vize šedesátých a sedmdesátých let. Výstava v Artinbox Gallery představila Rösslerovy fotografie, kresby a malby z období od roku 1923 až po začátek sedmdesátých let 20. století.

Rösslerovi bylo patnáct let, když se stal žákem v ateliéru Františka Drtikola – excentrického mistra fotografa, který už v té době byl velmi slavný. Byla to éra nepokojů a změn v uměleckém světě. Velké množství nových vjemů a informací – časopisy, knihy, výstavy, divadla – měly velký vliv na mladého muže, který přišel z malého českého města Smilov do úžasné středoevropské metropole, jakou tehdy Praha byla.

V roce 1917, v atmosféře modernistické scény pražských umělců, začal pronikat do tajů fotografického řemesla. Také si začal pro sebe kreslit, malovat a fotografovat – už tehdy byly jeho kompozice velmi vkusné a kvalitní. Když mu bylo jednadvalet, poté co důkladně vstřebal filozofická a ideologická témata té doby, začal vytvářet kubisticko-futuristické obrazy a fotografie. Abstrakce v mnoha formách pak zaujala jeho tvorbu do konce jeho života. Tvorba Jaroslava Rösslera vykazovala všechny klíčové prvky avantgardy: německý expresionismus, dadaismus, italský futurismus, kubismus, ruský konstruktivismus a francouzský surrealismus.

V roce 1920 vznikla v Praze umělecká skupina Devětsil. Zakladateli byli básník Vítězslav Nezval a spisovatel Karel Teige. Devětsil přinášel do umění modernu ve všech formách, spojil se s tím, co bylo později nazýváno poetismus. Filozofické a ideologické základy tohoto hnutí měly hluboký vliv na všechny aspekty designu, typografie, umění, architektury a fotografie – zejména v kolážích, básních a fotomontážích.

Jaroslava Rösslera přizval v roce 1923 Karel Teige, aby se stal jedním z nejmladších členů a zároveň jediným fo-

tografem Devětsilu. V roce 1933 byla jeho tvorba součástí výstavy Devětsilu v Rudolfinu, jednalo se o výběr experimentálních a abstraktních prací, s kompozicemi, které se vyznačovaly plochými geometrickými povrchy a konstrukcemi světla a stínu. Byla to náročná díla, která formovala poetický konstruktivismus.

V Drtikolově ateliéru se Rössler seznámil se svou budoucí ženou Gertrudou. V roce 1926 se jim narodila jediná dcera Sylva. V letech 1927-1935 Rössler s rodinou přesídlil do Paříže, kde rodinu živil pracemi pro reklamní ateliéry Manuel Freres, Studio Piaz a Lorelle. Jeho reklamní fotografie z té doby jsou nyní považovány za umělecká díla.

Rösslerovo nepřetržité tvůrčí experimentování od konce války až do jeho smrti v roce 1990 vytváří velkolepé dílo: imaginární krajiny, abstraktní světelné kompozice, negativní a vícenásobné expozice, solarizace, fotografování skrz křišťálový hranol....

(mk)

Stálá výstava představí Franze Kafku jako venkovana

Do malé obce uprostřed chmelnic se po sto letech symbolicky vrátil Franz Kafka. V Siřemi na Žatecku se v někdejší sušárně chmele na místním statku otevřela expozice věnovaná venkovskému období tohoto německy píšícího spisovatele židovského původu. Stálá výstava fotografií chce přiblížit Kafku jako člověka, který měl kondici, holdoval vegetariánské stravě či rád vesloval.

Do Siřemi přijel Kafka (1883-1924) v létě roku 1917 poté, co mu lékaři diagnostikovali tuberkulózu. „Jeho příbuzní si tehdy mysleli, že si vybere nějaké sanatorium, ale on se vydal za svou milovanou sestrou Ottlou, která v Siřemi hospodařila,“ řekla ČTK jedna z autorek expozice Judita Matyášová, která společně s fotografem Janem Jindrou čtrnáct let putovala po stopách Kafkových cest.

Na statku v tehdy německé obci se Kafkovi natolik zalíbilo, že zde zůstal osm měsíců, což je nejdelší doba, kdy byl na venkově. Právě Siřem, která se za sto let téměř nezměnila, byla podle některých literárních historiků inspirací pro román *Zámek*.

Výstava ukáže umělecké poklady a život renesančního kavalíra

Osobnost renesančního vladaře a mecenáše Ferdinanda II. Habsburského představuje prostřednictvím jeho umělecké sbírky Národní galerie v Praze. Jako místodržitel v českých zemích významně ovlivnil podobu Pražského hradu, vybudoval letohrádek Hvězda, pořádal honosné slavnosti a turnaje, podporoval učence a sbíral umění. Zámek Ambras u Innsbrucku, kde žil až do smrti, je nyní díky Ferdinandovi nejstarším dochovaným muzeem na světě, řekla novinářům kurátorka výstavy ve Valdštejnské jízdárně Blanka Kubíková. Od doby, kdy syn českého a uherského krále Ferdinanda I. arcivévoda Ferdinand II. Habsburský (1529-1595) přijel do Čech, aby tu zastupoval zájmy habsburské dynastie, letos uplynulo 470 let. Arcivévoda Ferdinand patřil dosud k méně známým postavám evropské historie. Svými zájmy inspiroval svého synovce, pozdějšího císaře Rudolfa II., za jehož vlády se české země staly centrem evropské politiky a kultury.

HUDBA

Marta Kubišová se v Praze rozloučila *Modlitbou* a písní Beatles

Zpěvačka Marta Kubišová zřejmě naposledy vystoupila v Praze. V beznadějně vyprodané Lucerně v závěru koncertu nabídla také legendární skladbu *Modlitba*. Nekonečné ovace ji vrátily na pódium, kde si s dojatým publikem zazpívala píseň z repertoáru Beatles *Hej Jude*. Poslední pražské vystoupení jedné z největších osobností tuzemské popové scény bylo součástí jejího rozlučkového turné. Pražské vystoupení mělo hosty Lucii Bílou, Anetu Langerovou a Václava Neckáře. Kubišová zpívala za doprovodu skupiny Petra Maláska. Vydavatelství Supraphon během koncertu Kubišové předalo multiplatinovou desku za album *Songy a balady*, jehož se prodalo celkem 420 000 kusů. Série koncertů nazvaných Marta naposledy začala 26. září v Košicích. S koncertní kariérou se Kubišová rozloučila v rodných Českých Budějovicích 1. listopadu, tedy v den svých 75. narozenin.

Jedním z důvodů ukončení kariéry je její zdravotní stav. Předloni prodělala infarkt, který ji podle ní „vyvedl z omylu o nesmrtelnosti“. Někdejší mluvčí Charty 77 se mohla vrátit k veřejnému vystupování až po téměř dvaceti letech v listopadu 1989.

Zpěvačka Marta Kubišová

Vychází dvojalbum *Protestsongy 1966-2017*

Silné texty a niterná interpretace charakterizují výběrové dvojalbum *Protestsongy 1966-2017*, které sestavil producent a vydavatel Tomáš Padevět. Vychází právě teď a obsahuje osmačtyřicet písní, jejichž texty poukazují na občanskou nebo politickou nsvobodu, zákazy, manipulaci, válku a jiné negativní jevy ve společnosti. „Tento hudební titul obsahuje ty nejzásadnější písně v podání Marty Kubišové, Karla Kryla, Davida Kollera, Karla Černocho, Petra Nováka, Pavla Nováka, Waldemara Matušky, Petra Spáleného, Bány Polákové, Hany Hegerové, Evy Pilarové, Synkop 61, Miroslava Palečka s Michaelem Janíkem, Bohdana Mikoláška, Leška Semelky a dalších. Tucet nahrávek vychází na CD poprvé, další z archivu České tele-

vize se vůbec poprvé objevují na hudebním nosiči,“ řekl Padevět ČTK.

Jazzový hudebník Jiří Stivín slaví 75. narozeniny

Supraphon mu jako dárek vydává výběrové trojalbum *Quodlibet*, na kterém shrnuje nejdůležitější momenty v jeho kariéře. V den narozenin – 23. listopadu – Stivín vystoupí se svým kvartetem v pražské Redutě.

První část výběrového trojalba *Quodlibet* flétnisty Jiřího Stivína nabízí kombinaci skladeb z alb *Zvěrokruh* a *Status Quo Quo Vadis*, na nichž hudebník spolupracoval s Michalem Pavlíčkem, Ivou Bittovou nebo Talichovým kvartetem. Druhé CD nese název *Jazz v tandemu* a Stivín ho věnoval dlouhodobé spolupráci s kytaristou Rudolfem Daškem. „Vzpomínám si, že po koncertě v Lublani ke mně přišel slavný americký kytarista Barney Kessel, který tam také se svým triem hrál, a povídá: Hochu, ty máš obrovské štěstí, ten tvůj kytarista hraje vlastně jenom pro tebe. A měl pravdu. Dašek se nikdy nesnažil prosazovat a toleroval můj impulzivní přístup k improvizacím. Byl to skvělý parták i člověk,“ říká Stivín na adresu kytaristy, který zemřel v roce 2013. Třetí disk je nazvaný *Barokní zobcovky* a patří hudbě Stivínových oblíbených skladatelů Georga Philippa Telemanna a Antonia Vivaldiho. „Flétnista, dirigent a hudební organizátor Milan Muncliger, který mě mimo jiné uvedl do tajů hry na příčnou flétnu, ale také mi přiblížil barokní hudbu, se mě jednou zeptal, proč nehraji Vivaldiho koncerty, které jsou pro sopraninovou zobcovku napsány,“ vzpomíná Stivín. „Byla to pro mě novinka, protože v šedesátých letech minulého století se tyto koncerty hrály na příčnou flétnu nebo pikolu. Tak jsem tu výzvu vzal vážně. Nakonec jsem se s tím dostal až na festival Pražské jaro.“

Jiří Stivín studoval kameru na FAMU, ale po absolutoriu se věnoval výhradně hudbě. Jeho hudební projev charakterizuje nespoutanost, improvizace, časté přecházení mezi jednotlivými hudebními styly. Vystupoval v rockové kapele Sputniki, byl členem činoherního souboru hudebního divadla v Karlíně. Jeho hlavním oborem je však jazz. Spolu s Martinem Kratochvílem založil v šedesátých letech soubor Jazz Q. V rámci ročního pobytu v Londýně studoval Královskou hudební akademii. Po návratu do Československa založil soubor Stivín & Co. Jazz Systém. V letech 1970-1973 účinkoval jako člen, sólista a nakonec i dirigent činoherního orchestru Národního divadla v Praze. Později utvořil s Rudolfem Daškem uskupení System Tandem, které se setkalo s velkým úspěchem jak u posluchačů, tak u odborné veřejnosti na mnoha předních evropských jazzových festivalech. V osmdesátých letech působil především jako sólista účastníkem se mnoha vlastních i cizích hudebních projektů. Jeho dvojalbum *Výlety* bylo v roce 1981 zařazeno mezi nejpozoruhodnější evropské jazzové projekty roku. Od poloviny osmdesátých let také pedagogicky působí na Pražské konzervatoři, kde vyučuje hru na flétnu. Věnoval se i tvorbě hudby pro film a divadlo. 28. 10. 2007 mu prezident ČR Václav Klaus udělil Státní vyznamenání Za zásluhy o stát v oblasti kultury a umění.

Jazzový festival v Přerově

V Přerově proběhl Československý jazzový festival, jehož tradice sahá až do roku 1966, který tři dny hostil jazzové hvězdy z tuzemska, ale i z USA, Španělska či Velké Británie. Kapela Borise Urbánka Tutu slavila na pódiu 30. výročí svého založení.

Zemřel zpěvák Karel Štědrý

Ve věku osmdesáti let 7. listopadu zemřel zpěvák, herec, konferenciér a scenárista Karel Štědrý. Patřil k hlavním představitelům slavné éry české populární hudby šedesátých let. Působil v Redutě, Semaforu či Rokoku. Kromě jiného má na kontě duet s Waldemarem Matušskou *Mám malý stan*, známé jsou i jeho hity *Písmena* nebo *Magdaléna*. Jako herec se objevil ve filmech *Kdyby tisíc klarinetů* nebo *Ta naše písnička česká*.

Štědrý vystudoval železniční stavitelství, toto povolání však nikdy nevykonával. Uplatnil se také jako moderátor v rozhlasu a televizi. V pořadu *Melodie stříbrného plátna* spojil hudební um s celoživotní vášní pro film, uváděl pořad *Vysílá Studio A* a účinkoval například v *Kabaretu u dobré pohody*.

Zemřel swingový zpěvák Adam, bylo mu 86 let

Ve věku šestaosmdesáti let zemřel zpěvák Richard Adam, který patřil k hvězdám českého swingu poloviny 20. století. Největší popularity dosáhl zpěvák na přelomu padesátých a šedesátých let, kdy k jeho hitům patřily písničky *Páni kluci*, *Můj strýček*, *Cestář*, *Příliš mlád* nebo *Sulika*. Jeho nejúspěšnější písničkou byla *Tina Marie*. Richard Adam byl populární i v zahraničí, zejména v bývalé NDR. Na kontě má přes 300 nahrávek, z nichž 250 bylo pro rozhlas a zbytek pro Supraphon.

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti hudby Petru Kotíkovi

Na počest dirigenta, skladatele a flétnisty Petra Kotíka, který letos oslavil pětasedmdesáté narozeniny, uspořádá jeden z nejslavnějších hudebních klubů zaměřených na současnou klasickou hudbu Le Poisson Rouge v New Yorku speciální premiéru dokumentu České televize *Nezkrotitelný Kotík*, který vznikl v Tvůrčí producentské skupině Kateřiny Ondřejkové a v režii Adama Olíhy.

Skladatel, dirigent a flétnista Petr Kotík (* 1942, Praha) pochází z rodiny s dlouhou uměleckou tradicí: otec z matčiny strany byl dirigent a skladatel Hanuš Epstein, dědeček Pravoslav Kotík i otec Jan Kotík byli malíři.

Petr Kotík studoval v Praze a ve Vídni. Ještě na Pražské konzervatoři založil ansámbl pro novou hudbu Musica viva Pragensis (1961-1964), po návratu ze studií na Vídeňské akademii pak QUaX Ensemble (1969-1969). V roce 1970, krátce po svém příchodu do Spojených států, založil S.E.M. Ensemble, který byl v roce 1992 rozšířen na The Orchestra of the S.E.M. Ensemble, stal se dlouholetým spolupracovníkem stěžejní postavy americké hudby 20. století Johna Cage. V roce 1997 začal spolupracovat s Janáčkovou filharmonií v Ostravě a od roku 2001 žije střídavě v Ostra-

vě a v New Yorku. Od počátku šedesátých let působil především jako komorní a sólový hráč. V roce 1992 přesunul svůj zájem na práci s orchestrem. Mezníkem byl koncert s šestaosmdesátičlenným Orchestra of the S.E.M. Ensemble v Carnegie Hall s Davidem Tudorem jako sólistou. V letech 1999-2005 dal podnět k provedení a byl jedním z dirigentů skladeb pro tři orchestry na koncertech v Ostravě, Praze, Berlíně a Varšavě. Na programu byly *Gruppen* Karlheinz Stockhausena i skladby Christiana Wolffa, Olgy Neuwirth, Philla Niblocka, Petra Kotíka, Earle Browna, Alvin Luciera a Martina Smolky, většinou psané na Kotíkovu objednávku.

V roce 2001 se pod vedením Petra Kotíka konalo první bienále Ostravských dní, v roce 2005 stál Petr Kotík také za vznikem mezinárodního orchestru Ostravská banda, který se vyprofiloval mezi nejlepší světová tělesa soudobé hudby. Díky němu se Ostrava stává pojmem v oblasti světové nové hudby.

V roce 2012 zakládá společně s Jiřím Nekvasilem, ředitelem NDM, festival Dny nové opery Ostrava (NODO).

Ředitel Národního divadla Jan Burian uvedl do Síně slávy české první scény operní pěvkyni Gabrielu Beňáčkovou

Stalo se tak v historické ředitelně, symbolicky v úvodu 135. sezóny. Beňáčková je teprve třetí osobností, které se této pocty dostalo. Loni vstoupil do Síně slávy tanečník Vlastimil Harapes, rok před ním herečka Vlasta Chramostová. „Její úspěšná mezinárodní kariéra, neodmyslitelná spojitost s Národním divadlem a letošní životní jubileum, kdy 25. března oslavila sedmdesátiny, z ní činí ideální volbu pro další osobnost v Síně slávy,“ uvedl Burian.

Gabriela Beňáčková v Síně slávy

„V roce 1970 bylo tady v této místnosti koncertní křídlo a já tu tehdy 5. května dopoledne dělala zkoušku a zpívala Mařenku z *Prodané nevěsty*. Vedení opery i divadla se muselo tehdy utvrdit v tom, že taková mladinká může do zlaté kapličky,“ uvedla. Ocenění si moc váží, diplom o vstupu do Síně slávy Národního divadla prý u ní doma nalezne místo hned vedle apoštolského požehnání od papeže. „Pro mě je to obrovská čest. I proto, že jsem tady začínala – a tady symbolicky po sedmačtyřiceti letech končím,“ dodala umělkyně, která při znovuotevření Národního divadla v roce 1983 zpívala titulní roli Smetanovy *Libuše*.

Mezi její největší úspěchy patří Káta Kabanová v prvním uvedení díla v newyorské Metropolitaně opeře v roce 1991. Na téže scéně ztvárnila o dva roky později i Jenůfu a Rusalku, v roce 1995 Mimi a Leonoru a v roce 1998 Desdemonu.

Gabriela Beňačková se narodila v Bratislavě. V roce 1969 zvítězila v Dvořákově pěvecké soutěži v Karlových Varech a v letech 1970-1981 byla angažována v pražském Národním divadle (s přerušením 1973-1974, kdy hostovala ve Slovenském národním divadle v Bratislavě). Od roku 1981 je ve svobodném povolání. Hostuje na předních světových scénách: od roku 1976 v Bavorské státní opeře v Mnichově, od roku 1978 ve Vídni a od roku 1979 v londýnské Covent Garden. Také propůjčila svůj hlas postavě Emy Destinnové (hrála ji Božidara Turzonovová) v životopisném filmu *Božská Ema*.

Gabriela Beňačková se vdala za svého uměleckého partnera z ND Josefa Čápa, se kterým žila až do jeho smrti v roce 2002. Po rozdělení státu přijala české občanství.

Přírodní divadlo v Šárce uvedlo Dvořákovu operu *Jakobín*

Pražské přírodní divadlo v Šárce uvedlo operu Antonína Dvořáka *Jakobín*. Navázalo tak na tradici minulých let, kdy s koncem prázdnin místo s bohatou divadelní historií ožívá inscenací umělců Národního divadla. Stejně jako při předešlých dvanácti ročnících byl i při tom třináctém vstup zdarma. V předchozích letech operu v Šárce zhlédlo kolem 14 000 diváků. Oproti představení v budově divadla venkovní prostředí nabízí častěji situace k improvizaci, které musí pěvci vyřešit. Také předchozí ročníky opery v Šárce přinesly slavná česká operní díla. Od roku 2005, kdy byla tradice obnovena, zde mohli diváci zhlédnout například *Dvě vdovy*, *Prodanou nevěstu*, *Rusalku* či *Čerta a Káču*.

Hudeček si na festivalu připomene 50 let na světových pódiiích

Na zahajovacím vystoupení cyklu koncertů Svátky hudby v Praze 24. října v Rudolfinu oslavil houslista Václav Hudeček padesát let na světových pódiiích. S houslovým virtuosem za doprovodu Symfonického orchestru Českého rozhlasu, který řídil Jan Kučera, zahrál houslista Jan Mráček. Znamé operní árie předvedli slovenská mezzosopranistka Jana Kuručová a italský tenorista Luciano Mastro.

Pětašedesátiletý Hudeček studoval na Pražské konzervatoři a na hudební fakultě Akademie múzických umění. Byl žákem světově proslulého houslisty Davida Oistracha. Začínal koncertovat na velkých pódiiích již v patnácti letech, v sedmnácti vydal první album s nahrávkami Paganiniho *Koncertu pro housle a orchestr* a *Sonáty* George Friedricha Händela. Zejména v sedmdesátých letech se svým častým vystupováním v televizi zasloužil o popularizaci klasické hudby. Na kontě má několik desítek vydávaných alb.

Klavírista a pedagog Ivan Klánský převzal Cenu Antonína Dvořáka

Klavírní virtuos Ivan Klánský z rukou ministra kultury Daniela Hermana (KDU-ČSL) převzal hudební Cenu Antonína

na Dvořáka. Ocenění každoročně uděluje Akademie klasické hudby osobnostem, které se svým celoživotním dílem nebo mimořádným uměleckým počinem významnou měrou zasloužily o propagaci a popularizaci české klasické hudby v zahraničí i v České republice. „Klavírní tvorba není pro Dvořáka zcela typická a dostat tuto cenu znamená pro mne jako klavíristu ocenění mé celoživotní práce,“ uvedl Klánský. Pravidelně koncertuje v Evropě, Asii, Austrálii, USA a Jižní Americe – celkový počet jeho vystoupení se blíží číslu 5 000.

Na Dvořákově Praze vystoupil Pavel Haas Quartet

Zaplněné Rudolfinum na festivalu Dvořákova Praha dlouze aplaudovalo vystoupení Essenské filharmonie, v jejímž čele stojí český dirigent Tomáš Netopil. Vrcholem večera byl pro mnohé posluchače *Koncert pro smyčcové kvarteto a orchestr* Bohuslava Martinů, kdy se k filharmonikům přidal Pavel Haas Quartet. Během festivalových týdnů řídil Netopil vedle domovské Essenské filharmonie i Vídeňské symfoniky při závěrečném *Te Deum*. V *Te Deum* se představili slovenská sopranistka Simona Šaturová, basbarytonista Adam Plachetka a Pražský filharmonický sbor vedený Lukášem Vasilkem.

Desátý ročník festivalu Dvořákova Praha také uctil památku skladatelova vnuka Antonína Dvořáka III. a dirigenta Jiřího Bělohávkva. Dvořák III. zemřel letos 29. května.

Hlavním festivalovým centrem bylo tradičně Rudolfinum, koncerty komorní řady se uskutečnily kromě Dvořákovy síně také v Anežském klášteře. Vedle známých i méně hraných děl Dvořáka zazněla hudba dalších autorů. Festival nabídl dvaadvacet koncertů, které celkem navštívilo podobně jako v loňském ročníku 16 000 posluchačů.

V Brně zazněla *Symfonie sirén*

Festival Moravský podzim letos rozezněl celé Brno. Na jeho programu byla totiž i *Symfonie sirén*, údajně nejhlásnější skladba v dějinách. Dílo Arsenije Avraamova bylo původně uvedeno v roce 1922 v Baku. V Brně se do něj zapojili hasiči, sanitky, policejní vůz, dělostřelci, fanoušci hokejové Komety a parní lokomotiva. Festival je letos obsahově vymezen pojmy revoluce a evoluce.

Domingo dirigoval v Praze *Dona Giovanniho* v přímém přenosu

Národní divadlo uvedlo večer na své piazzettě přímý přenos opery *Don Giovanni*, kterou ve Stavovském divadle dirigoval světový pěvec Plácido Domingo. Cílem projektu je připomenout, že premiéra díla se uskutečnila přesně před 230 lety, kdy ji v Praze uvedl její autor, Wolfgang Amadeus Mozart. „Opera oper“, jak se dílu o potrestaném prostopášníkovi Donu Giovanni někdy přezdívá, je s českým hlavním městem nerozlučně spjata. Mozart se ji totiž rozhodl složit pro Prahu poté, co Pražané s nadšením přijali jeho *Figarovu svatbu*, která ve Vídni propadla. Ve Stavovském, tehdy Nosticově, divadle představil své dílo na motivy literární předlohy Dona Juana 29. října 1787. Budova zůstává jediným dosud existujícím a plně funkčním

divadlem, kde Mozart působil. *Don Giovanni* se v ní hraje dodnes.

Na Plzeňsku proběhly Haydnovy hudební slavnosti

Kostely a zámky na jižním Plzeňsku a v Plzni rozezněl nejstarší festival takzvané staré hudby v Česku – Haydnovy hudební slavnosti. Přehlídka letos nabídla třináct koncertů barokní, klasicistní a raně romantické hudby. Festival slaví pětadvacet let. I když nepatří k masově vyhledávaným akcím, za dobu trvání ho navštívily desetitisíce lidí. Festival připomíná zahájení profesionální hudební kariéry mladého Josepha Haydna na zámku v Dolní Lukavici koncem padesátých let 18. století. Právě zde zřejmě složil svou první symfonii.

Brňané se bavili pouličním divadlem, JAMU slaví 70 let existence

Brňané se mohli vydat městem po stopách Leoše Janáčka. Studenti akademie, která nese skladatelovo jméno a letos slaví sedmdesát let existence, pro ně na pěti místech připravili pouliční divadelní program.

Akademie vznikla na základě vládního zákona ze září 1947, výuka začala následující měsíc. První profesorský sbor čítal čtrnáct mužů, z nichž někteří se ještě znali s Janáčkem, případně byli jeho žáky. Školu ze začátku navštěvovalo třidvacet studentů. Pro srovnání, k poslednímu dni roku 2016 hudební fakultu školy řádně studovalo 368 studentů a divadelní 352 studentů.

Vzniká opera o soukromém i tvůrčím životě Boženy Němcové

Komorní operu inspirovanou soukromým i tvůrčím životem spisovatelky Boženy Němcové připravuje brněnský soubor Ensemble Opera Diversa. Pod titulem *Jsem kněžna bláznů* bude mít premiéru 17. listopadu v Redutě. Libreto sepsala dokumentaristka Olga Sommerová a hudbu složila skladatelka Lenka Nota. „Božena je přítelkyně všech českých žen, které nerezignovaly na touhu po osobní i společenské svobodě. Inspiruje nás k odvaze myslet a konat jinak, než se od nás žen od věků očekávalo, nacházet svou identitu a sebeúctu,“ uvedla Sommerová. Autorka se při psaní inspirovala básněmi Františka Halase, Vladimíra Holana a Františka Pavlíčka. V hlavní roli spisovatelky Němcové se představí mladá pěvkyně Jarmila Balážová.

Filharmonii Brno povede jako šéfdirigent uznávaný Američan Davies

Filharmonii Brno jako šéfdirigent povede od příští sezóny Američan Dennis Russell Davies. Třiasedmdesátiletý umělec má za sebou spolupráci s předními orchestry a skladateli světa. Posledních patnáct sezón působil v Linci v Rakousku a pravidelně pracoval také v Basileji ve Švýcarsku. Místo šéfdirigenta Filharmonie Brno je uprázdňené více než dva roky. V letech 2009-2015 u orchestru působil Srb Alexander Marković, poté začalo hledání jeho nástupce. Davies poprvé a zatím naposledy spolupracoval s Filharmonií Brno letos v květnu, kdy na Pražském jaru provedl

Faustovskou kantátu Alfreda Schnittkeho a *Planety* Gustava Holsta. S orchestrem prý rychle našel společnou řeč. Davies je známý značným rozpětím repertoáru od baroka po soudobou hudbu. Není jen dirigentem, ale také uznávaným pianistou.

Nový šéfdirigent České filharmonie Byčkov má smlouvu na pět let

Ředitel České filharmonie (ČF) David Mareček v pražském Rudolfinu za přítomnosti ministra kultury Daniela Hermana (KDU-ČSL) podepsal pětiletou smlouvu s novým šéfdirigentem Semjonem Byčkovem. Čtyřiašedesátiletý Američan ruského původu filharmonii povede po zesnulém Jiřím Bělohávkovi. Semjon Byčkov byl jmenován šéfdirigentem a hudebním ředitelem České filharmonie od sezóny 2018/2019. Orchestru se současně ujmou dva hlavní hostující dirigenti Jakub Hrůša a Tomáš Netopil.

Byčkov první dirigentské zkušenosti získal už za studií v devatenácti letech. V roce 1975 emigroval do Spojených států, kde později získal americké občanství. Během dosavadní kariéry dirigoval téměř všechny významné orchestry světa, jako jsou například Berlínská a Vídeňská filharmonie, Londýnský symfonický orchestr nebo Newyorská filharmonie.

Ve věku 73 let zemřel dramaturg Pražského jara Antonín Matzner

Ve věku třiasedmdesáti let zemřel hudební publicista, producent a dramaturg Pražského jara Antonín Matzner. Hudebně se věnoval v několika směrech – byl uznávaným hudebním publicistou, autorem rozhlasových pořadů, pedagogem, ale také producentem a hudebním režisérem více než 120 alb převážně jazzu a populární hudby. Z knižních titulů největšího ohlasu dosáhla jeho monografie *Beatles* (1987) a nebo trojdílná *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby* (1980-1990), jejímž byl jedním z editorů. Založil festival Musica Iudaica, byl ředitelem Festivalu komorní hudby Český Krumlov, vyučoval hudební management na Hudební fakultě Akademie múzických umění v Praze.

V 70 letech zemřel skladatel a bývalý šéf ČF Václav Riedlbauch

V sedmdesáti letech zemřel v pražské nemocnici hudební skladatel, kulturní manažer, někdejší ředitel České filharmonie a bývalý ministr kultury Václav Riedlbauch. Zemřel po ročním boji se zákeřnou nemocí, uvedla jeho manželka. Riedlbauch byl kromě působení v mnoha kulturních institucích také pedagogem, učil na Hudební fakultě AMU, vedl do poslední chvíle katedru managementu kultury na VŠE.

Riedlbauch se narodil 1. dubna 1947. Po absolutoriu Pražské konzervatoře a studia skladby na Akademii múzických umění v Praze pedagogicky působil na Pražské konzervatoři, poté na katedře skladby Hudební a taneční fakulty AMU, kterou v letech 1990-2004 vedl. Je autorem řady komorních a orchestrálních skladeb, jeho celovečerní balet *Macbeth* se na Nové scéně Národního divadla hrál od roku 1984 po šest sezón. Riedlbauch obdržel řadu ocenění ve skladatelských soutěžích.

VZPOMÍNKA

Barytonista Václav Bednář (20. 12. 1905 – 12. 11. 1987) Václav Bednář patří bezesporu k nejvýraznějším osobnostem poválečné éry českého operního divadla a především ke kmenovým pěvcům pražského Národního divadla této doby, kde působil téměř tři desetiletí. V letech 1922-1925 studoval soukromě zpěv u Karla Küglera v Ostravě, později v letech 1934-1942 ve Vídni u K. Grünwalda a M. Ullanovského. Do Národního divadla přišel již jako zcela vyzrálá umělecká osobnost a velmi záhy se stal přední osobností ve svém oboru. Základ svého repertoáru nastudoval již v Ostravě a v Brně. Svůj baryton uplatnil především v dílech Bedřicha Smetany, kde na dlouhou dobu vytvořil vzor smetanovských barytonových postav. Jeho výkon v roli krále Vladislava v *Daliborovi* je zaznamenán ve filmové verzi této opery z roku 1952. Za všechny ostatní je třeba vyzdvihnout Bednářovo ztvárnění ušlechtilého Bohuše z Harasova (Dvořák: *Jakobín*), Samka (Foerster: *Eva*), Revírníka (Janáček: *Příhody lišky Bystroušky*) a Petra Voka (Pauer: *Zuzana Vojířová*). Ze světového repertoáru nastudoval např. Knížete Igora (Borodin: *Kníže Igor*), Eugena Oněgina (Čajkovskij: *Eugen Oněgin*) a Valentina (Gounod: *Faust*). V letech 1961-1975 učil zpěv na Pražské konzervatoři. Byl držitelem čestných titulů laureát státní ceny (1949, 1955), zasloužilý umělec (1955), v roce 1963 byl jmenován národním umělcem.

František Spilka (13. 11. 1877 – 20. 10. 1960) František Spilka byl významný český sbormistr, skladatel a hudební pedagog, zakladatel a sbormistr Pěveckého sdružení pražských učitelů (v letech 1908-1922), zakladatel Pěveckého sdružení pražských učitelek. S jeho jménem je spojeno první souborné provedení sborů Bedřicha Smetany (2. 3. 1912).

Před 80 lety zemřel dirigent Oldřich Havránek

Dirigent, sbormistr, violoncellista a pěvecký pedagog Oldřich Havránek byl znám především v Rusku, kde úspěšně působil přes šedesát let. Od úmrtí někdejšího hlavního sbormistra Státní opery v Moskvě, který byl v Rusku znám pod jménem Ulrich Josifovič Avranek, uplynulo 12. srpna osmdesát let.

Havránek se narodil v roce 1853 v Klučenicích na Příbramsku. Do Ruska se vydal čtyři roky po absolvování pražské konzervatoře, kterou zakončil v roce 1870. Zatímco v Čechách vystupoval především jako sólista a prosadil se i jako skladatel písní, v Rusku začal působit jako dirigent – v Astrachani, Kazani, Charkově a Nižním Novgorodu se stal hlavním sbormistrem Státní opery v Moskvě, později zde působil i jako druhý dirigent. Jeho zásluhou bylo na této přední scéně uvedeno mnoho novinek, mimo jiné první moskevské provedení opery *Kníže Igor* od Alexandra Borodina a oper *Noc před Vánoce* a *Mozart a Salieri* Nikolaje Rimského-Korsakova.

Před deseti lety zemřel zpěvák, filmový i muzikálový herec a skladatel Karel Černoch

Za jeho odchodem stála zákeřná rakovina, se kterou celé léta bojoval. „Nesmíte se před tou potvorou třást,“ říkával muž se sametovým hlasem. Černoch se stal hvězdou československé populární hudby, tzv. středního proudu. Jeho písně se staly tradiční součástí české populární hudby.

Karel Černoch

Karel Černoch se narodil 12. října 1943 v Praze. V roce 1962 se na vojně setkal s Miloslavem Šimkem (1940-2004) a Jiřím Grossmannem (1941-1971) a spolu založili divadelní soubor The Vojsko. Po vojně se věnoval bigbitu v kapelách Komety, Karkulka nebo Donald, později Juventus. V druhé polovině šedesátých let natočil hity jako *Nářek převozníka* nebo *Ona se brání*. V roce 1972 nastoupil do divadla Ateliér (dnešní Ypsilonka). Současně s účinkováním v Ateliéru zpíval Karel Černoch i v souboru divadla Semafor ve hře *Zuzana v lázni*. Na začátku osmdesátých let spolupracoval Karel Černoch s Country Beatem Jiřího Brabce a se zpěvačkou Nadou Urbánkovou. Společně vytvořili specifickou podobu moderní české country hudby, která měla a i dnes má spoustu posluchačů a příznivců. V roce 1985 založil Karel Černoch vlastní skupinu Bonton, se kterou vystupoval až do roku 1991. Vedle svých profesí koncertního zpěváka, moderátora a hudebníka se začal věnovat i muzikálům, ve kterých patřil k výrazným osobnostem, byl i majitelem uměleckých agentur Charlie a Route 102. Obě agentury zprostředkovávaly pro špičkové umělce vystoupení v médiích i na koncertech.

Nazpíval stovky písní vydaných na gramofonových deskách, kazetách nebo CD nosičích. Vystupoval v desítkách televizních pořadů, a to nejen v roli zpěváka, ale často i moderátora. Téměř patnáct let spolupracoval s Jiřím Wimmerem, se kterým účinkoval i v několika společných divadelních pořadech. Tuto spolupráci ukončilo v roce 2001 tragické úmrtí Jiřího Wimmera.

Karel Černoch obohacoval svoji pěveckou profesi i inteligentním hereckým klaunstvím, které předvedl v televizních pořadech *Možná přijde i kouzelník*. Svůj pěvecký i herecký talent spojil v sérii pohádek *Co takhle svatba, prince nebo Ať přiletí čáp, královno*.

Karel Černoch byl osobitým zpěvákem s téměř tříoktávovým rozsahem tenoru. Jeho písně byly malými výpověďmi, které sděloval publiku. Nepatřil k interpretům jednoho vyhraněného žánru.

Na pražském Vítkově se konala pieta k výročí vzniku státu

Politici, zástupci armády, váleční veteráni z druhé světové války i zástupci spolků si u Národního památníku v Praze na Vítkově připomněli výročí vzniku samostatného Československa. U hrobu neznámého vojína položili věnce prezident Miloš Zeman, premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD) a zástupci ministerstva obrany. Oslavy 99. výročí vyhlášení státu se konaly po celém Česku a vyvrcholily večerním udělováním státních vyznamenání na Pražském hradě.

Rektoři několika vysokých škol položili květiny u sochy Tomáše Garrigua Masaryka na Hradčanském náměstí. Setkávají se tam pravidelně už několik let, na večerní předávání vyznamenání na Hradě znovu nešli. Spory mezi Hradem a prezidentem Milošem Zemanem začaly kvůli nejmenování některých profesorů a odmítnutí jeho přednášky na Masarykově univerzitě před volbami.

Prezident Zeman předal vyznamenání 39 osobnostem

Devětatřicet lidí na Hradě vyznamenal večer 28. 10. prezident Miloš Zeman u příležitosti státního svátku. Nejvyšší státní vyznamenání, Řád bílého lva, dostala šestice vojáků a zahraničních politiků. Za zvlášť vynikající zásluhy ve prospěch České republiky ho udělil vídeňskému starostovi Michaelu Häuplovi, slovinskému prezidentu Borutu Pahorovi a německému exkancléři Gerhardu Schröderovi, jehož nazval svým přítelem. Řád bílého lva vojenské skupiny prezident propůjčil trojici českých a československých vojáků. Posmrtně vyznamenal legionáře a velitele Pražského povstání armádního generála Karla Kutlvašra, který byl vězněn za komunistického režimu. In memoriam byl oceněn i další československý legionář a někdejší náčelník hlavního štábu, armádní generál Ludvík Krejčí. Řád bílého lva Zeman propůjčil také armádnímu generálovi Karlu Pezlovi, prvnímu náčelníkovi generálního štábu české armády.

Druhým nejvyšším státním vyznamenáním, Řádem Tomáše Garrigua Masaryka, Zeman vyznamenal tři osobnosti. In memoriam řád udělil slovinskému architektu Josipu Plečnikovi, který se mimo jiné podílel na současné podobě Pražského hradu. Posmrtně řád dostal také Charles Crane, americký diplomat, který podporoval slovanskou kulturu. Sponzoroval například *Slovanskou epopej* Alfonse Muchy. Zemřel v roce 1939, ke konci života se ale podle některých zdrojů dostal do pozice antisemity a neskrýval obdiv k politice Adolfa Hitlera. Řádem TGM byl přímo na Hradě vyznamenán Petr Beck, který přežil věznění v koncentračním táboře Osvětim a pak se zapojil do bojů proti nacistickému Německu.

Zeman udělil také čtyři medaile Za hrdinství. Posmrtně ocenil policistu Václava Haaseho, který loni v prosinci společně s kolegou zasahoval proti agresivnímu mladíkovi poblíž jihočeského městyse Olešník. Přestože mladík policisty zranil, dokázali jej zneškodnit a zavolat posily. Haase později na následky zranění zemřel v nemocnici. Medaili převzal jeho otec. Za záchranu lidského života a značného majetku byl stejnou medailí vyznamenán hasič Jan Odermatt. Zemřel letos v únoru, když podlehl zraněním, která utrpěl při rozsáhlém požáru lakovny ve Zvoli u Prahy.

Medailí Za zásluhy se Zeman rozhodl ocenit řadu známých jmen. Z kulturní oblasti vyznamenal například legendárního spisovatele a autora Rychlých šípů Jaroslava Foglara, „ikonu českého skautingu“. Medaili dostali herci Juraj Kukura, Jan Skopeček a Luděk Sobota, režisér Troška nebo umělci Helena Vondráčková, Jaromír Nohavica, Štefan Margita, Eva Urbanová, Yveta Simonová a in memoriam Jarmila Šuláková. Podle očekávání byla vyznamenána rychlobruslařka a olympionička Martina Sáblíková a ocenění si odnesl i několikanásobný vítěz rallye Paříž – Dakar Karel Loprais. Z oblasti vědy či lékařství byli oceněni zakladatel Českého institutu informatiky, robotiky a kybernetiky Vladimír Mařík, lékař a politik Boris Šťastný či zřizovatel hospicové péče Miroslav Wajsar. Oproti minulým letům Zeman ocenil jediného podnikatele – Lubomíra Stoklásku, který založil a vede firmu Agrostroj. Za zásluhy o stát vyznamenal i novináře a publicistu Petra Žantovského a odborníka na etiketu a bývalou poradkyni prezidentů USA Elišku Haškovou-Coolidge.

Zeman: Přímo volený prezident má mít širší pravomoci

Miloš Zeman by chtěl rozšířit pravomoci přímo voleného prezidenta. V pořadu *Týden s prezidentem* na TV Barrandov řekl, že hlava státu by měla mít zákonodárnou iniciativu a na některá rozhodnutí, například při udělování státních vyznamenání, by už nebyl nutný spolupodpis premiéra. Také by ztížil možnost Poslanecké sněmovny přehlasovat prezidentské veto. Nyní stačí k přehlasování 101 hlasů ve dvousetčlenné Sněmovně, podle současného prezidenta by to mělo být 120 poslanců.

Zeman už letos v březnu uvedl, že by vrátil prezidentovi právo předkládat Parlamentu zákony. Zákonodárnou iniciativu čeští prezidenti ztratili v roce 1993 za éry Václava Havla. Pokud současný prezident na začátku roku obhájí mandát, chce si v dalším volebním období zvat poslance a senátory, kteří by zákony mohli předkládat za něj. V případě zvolení chce také prosazovat povinnou volební účast a možnost voličů sestavovat si vlastní kandidátky i u parlamentních a krajských voleb.

Zeman má 113 038 podpisů pro prezidentskou kandidaturu

Prezident Miloš Zeman má k dispozici 113 038 podpisů občanů, které ho opravňují podat kandidaturu do prezidentských voleb. Na tiskové konferenci to oznámila jeho žena Ivana, která je předsedkyní petičního týmu. Zhruba hodinu po společné tiskové konferenci prezidenta a jeho ženy Zemanová také oficiálně podala přihlášku a odevzdala petiční archy na ministerstvu vnitra. Zeman odmítl říci, koho z dalších kandidátů považuje za nejvážnějšího soupeře. Zdůvodnil to tím, že se už při ohlášení kandidatury zavázal nekomentovat své vyzývatele.

Nominaci od občanů získali ještě bývalý předseda Akademie věd Jiří Drahoš, který sesbíral 142 000 podpisů, a podnikatel a textař Michal Horáček, který jich získal 86 000. Pro nominaci je třeba nejméně 50 000 podpisů. Ostatní uchazeči o Hrad se rozhodli jít cestou politické podpory, tedy získat podpisy deseti senátorů, nebo dvacet poslanců. Poslaneckou nominaci odevzdali bývalý šéf

Škody Auto Vratislav Kulhánek (ODA), prezident Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu Jiří Hynek (za Realisty) a hudebník a šéf strany Rozumní Petr Hannig. Se senátorskou nominací kandidují bývalý velvyslanec ve Francii Pavel Fischer a lékař a aktivista Marek Hilšer, bývalý premiér a někdejší předseda ODS Mirek Topolánek.

Mezi favority bývají řazeni i bývalý předseda Akademie věd Jiří Drahoš a podnikatel Michal Horáček.

Ve volbách zvítězilo hnutí ANO

Vítězem letošních voleb do Poslanecké sněmovny je hnutí ANO. Po sečtení naprosté většiny hlasů získalo 29,67 % a 78 mandátů. Úspěchem skončily volby i pro druhou ODS, získala 11,31 % a 25 mandátů. Na třetím místě jsou Piráti (10,78 % a 22 mandátů). S 10,65 % skončila dále SPD, kterou vede Tomio Okamura, i za ni bude ve sněmovně hlasovat 22 poslanců. Následuje KSČM (7,77 % a 15 mandátů), ČSSD (7,28 % a 15 mandátů), KDU-ČSL (5,8 % a 10 mandátů), TOP 09 (5,24 % a 7 mandátů) a STAN (5,17 % a 6 mandátů).

Vítěz voleb Andrej Babiš (ANO) s manželkou Monikou

Ve volbách v cizině se dařilo Pirátům a TOP 09

Ve volbách českých poslanců na zahraničních zastupitelských úřadech se podle průběžných výsledků dařilo zejména Pirátům a TOP 09. Výsledky byly kolem 18:00 sečteny na Slovensku a v Austrálii a Oceánii, kde nejvíc hlasů dostali Piráti, a v Africe, kde si největší zisk připsala TOP 09. Vyplývá to z údajů Českého statistického úřadu a propočtů ČTK. TOP 09 průběžně vedla ještě v Evropě, Americe a Spojených státech, Piráti byli zatím první v pořadí také v Asii a Německu. ODS průběžně vedla v Rusku a hnutí ANO v Afghánistánu. V Evropě byla kolem 18:00 sečtena polovina ze 44 okrsků, druzí byli průběžně Piráti a třetí občanští demokraté. TOP 09 vyhrála například ve Vatikánu před lidovci, v Česku vítězné ANO zde nedostalo ani jeden z 25 hlasů z 25 registrovaných voličů.

Češi v cizině si podobně jako před čtyřmi lety vybírali ze středočeských kandidátů. K volbám v zahraničí se zapsalo do voličských seznamů více než 9 000 Čechů. Tento počet se ale podobně jako při minulých volbách zvyšuje o ty, kteří přijdou hlasovat s voličským průkazem.

Ve Sněmovně bude nejvíc stran v historii – devět

V letošních sněmovních volbách získalo poslance devět stran. Je to rekordní počet od vzniku samostatné ČR. Poslance získali ANO 2011, ODS, SPD Tomia Okamury, Piráti, KSČM, ČSSD, KDU-ČSL, Starostové a nezávislí a také TOP 09. Doposud nejvíce stran mělo zastoupení ve Sněmovně po rozdělení Československa, kdy v dolní komoře Parlamentu bylo osm stran. Po minulých sněmovních volbách bylo ve Sněmovně sedm poslaneckých klubů.

Babiš si neumí představit vládu bez důvěry celé volební období

Předseda hnutí ANO Andrej Babiš si nedokáže představit, že by vláda bez důvěry fungovala celé čtyřleté volební období. Ve vyjádření pro ČTK tak reagoval na výroky prezidenta Miloše Zemana, který naznačil, že by kabinet hnutí ANO vládl, přestože by ve Sněmovně nezískal důvěru. Babiš dostal od Zemana pověření jednat o sestavení vlády, pár dnů poté vyjádřil přesvědčení, že jeho kabinet důvěru získá.

„Mým cílem je sestavit vládu odborníků a uděláme všechno pro to, aby důvěru získala. Ve volbách jsme dostali hlas jednoho a půl miliónu voličů a zasloužíme si dostat šanci ukázat, co umíme,“ uvedl rovněž Babiš. Už dříve řekl, že chce vytvořit menšinový kabinet, ve kterém by kromě členů ANO byli i nestraniční experti.

Andrej Babiš chce sestavit vládu, která se bude aktivně podílet na reformě Evropské unie, to řekl po schůzce s lídrem frakce ALDE v Evropském parlamentu Guyem Verhofstadtem. Babiš prohlásil, že není důvod, proč by Česko nemohlo v EU důrazněji prosazovat vlastní zájmy. Babiš zmínil, že Česká republika by mohla obsadit místo ředitele evropského policejního úřadu. Českým kandidátem na místo šéfa Europolu je bývalý policejní ředitel Oldřich Martinů. Babiš, který ve svých vystoupeních bývá vůči EU často kritický, poukázal na přínosy evropské integrace. „Ten projekt je skvělý hlavně z toho důvodu, že máme mír, ale problémy, které tu jsou, se neřeší už dlouho,“ podotkl.

Kalousek nebude v listopadu na sněmu obhajovat funkci šéfa TOP 09

Miroslav Kalousek nebude na listopadovém sněmu obhajovat funkci předsedy TOP 09. Podle informací ČTK to oznámil na jednání předsednictva strany. TOP 09 ve volbách získala 5,31 % hlasů, do Sněmovny se dostala především díky hlasům z pražských okrsků. Od posledních voleb přišla o 19 mandátů, v dolní komoře bude mít sedm poslanců.

Kalousek TOP 09 spoluzaložil a od listopadu 2009 byl jejím prvním místopředsedou. Šéfem strany se stal na sněmu v listopadu 2015, kdy v čele nahradil Karla Schwarzenberga. V minulosti vedl necelé tři roky také KDU-ČSL. Rezignoval v roce 2006 poté, co nevyšel plán na účast lidovců v menšinové vládě s ČSSD podporované komunisty. V červnu 2009 z KDU-ČSL vystoupil. Dlouholetý poslanec Kalousek působil v devadesátých letech na minister-

stvu obrany. Po zkušenostech z funkce předsedy rozpočtového výboru Sněmovny se dvakrát stal ministrem financí. Post zastával od ledna 2007 do května 2009 ve vládě Mirka Topolánka (ODS) i v kabinetu Petra Nečase (ODS) od července 2010 do července 2013.

Mezi Čechy mírně převažuje nespokojenost s výsledkem voleb

Mezi Čechy mírně převažuje nespokojenost s výsledky voleb, ukázal průzkum společnosti Median. Podle průzkumu většina lidí nemá obavy o budoucnost demokracie v zemi, dotázaným by ale vadilo, kdyby vládu měl vést trestně stíhaný člověk. Trestnímu stíhání čelil předseda vítězného hnutí ANO Andrej Babiš a první místopředseda hnutí Jaroslav Faltýnek. Oba byli obviněni z podvodu kvůli dotaci pro farmu Čapí hnízdo. Po volbách však získají opět imunitu a Sněmovna bude zřejmě znovu rozhodovat o jejich vydání k trestnímu stíhání.

Podle průzkumu je s výsledkem voleb spokojeno 44 % dotázaných, nespokojeno je 46 procent. Spokojení lidé převažují mezi voliči ANO, hnutí Svoboda a přímá demokracie (SPD) a Piráti. Nejméně spokojeni jsou s výsledkem voliči TOP 09, která jen těsně překonala pětiprocentní práh pro vstup do Sněmovny. Nespokojení lidé převažují i mezi nevoliči.

Sté výročí Velké říjnové socialistické revoluce

Sto let po bolševickém převratu je v Rusku idea osvobodujícího povstání mas pořád živá, ikony bolševismu jsou uctívány a popularita diktátora Josifa Stalina je nejvyšší od začátku století. Kreml ale stále jako by váhal, jak se k revolučnímu odkazu bolševiků postavit.

Zatímco prezident Vladimir Putin nedávno tvrdě odsoudil represe Stalinova režimu, k odstranění Leninova mauzolea z Rudého náměstí v Moskvě a k pohřbení „profesionálního“ revolucionáře se ruské vedení stále nemá. Není prý na pořadu dne, dokud neodejde pokolení pamětníků. Oficiálně se výročí VŘSR v Rusku neslaví. Kreml je podle ruských politologů přesvědčen, že neutrální vztah ke komunistické minulosti je podmínkou národního smíru. Pro ruské vedení je dnes bolševická revoluce národní tragédií nikoli kvůli krvavým represím a nastolení totalitního režimu, ale s ohledem na fatální rozdělení ruského národa a na likvidaci jeho jednoty. Právě národní jednotu je osou státní ideje dnešního ruského režimu, který z tohoto hlediska hodnotí i všechny události spojené s listopadem 1917, soudí někteří ruští analytici.

Carská dynastie je dnes v Rusku s mlčenlivým souhlasem Kremlu předmětem srovnatelného uctívání jako sám Lenin. Platformou pro udržení národní jednoty a pro režimní stabilizaci je tichý konsensus vládní strany Jednotné Rusko s komunisty, kteří carskou rodinu vyvraždili, i s pravoslavnou církví, která oběti svatořečila.

Idea komunismu se ale neomezuje hranicemi Ruska, kulaté výročí revoluce si podle agentury TASS připomenou v osmdesáti zemích světa. Jedním z vrcholů je mezinárodní konference komunistických stran v Petrohradě. Ruský akademik Žores Alferov, dlouholetý komunista a držitel Nobelovy ceny za fyziku z roku 2000, na tiskové konferen-

ci před zahájením akce podpořil názor, že američtí pracující žijí lépe díky Velké říjnové socialistické revoluci.

Ruští historikové tak jasno nemají, o výročí události z roku 1917 vzrušeně diskutují. Podle moskevského tisku se jejich názory různí, ale shodují se v jednom: do objektivního hodnocení bolševického převratu má ruská společnost ještě daleko.

Ruský prezident Vladimir Putin pokládá svazek rudých růží u Zdi zármutku. Jde o první památník v Rusku, který je věnován obětem sovětských represí.

Válečný hrdina bude mít v místě svého skonu pamětní desku

Válečný hrdina plukovník František Truhlář bude mít v místě svého tragického skonu v Lomnici nad Popelkou pamětní desku. Odhalena bude při vzpomínkové akci 100. výročí Truhlářova narození. „Příběh Františka Truhláře je neuvěřitelným příkladem pevného charakteru, morální síly a odhodlání překonat nepřízeň osudu,“ uvedl místostarosta Lomnice Zdeněk Rajm. O životních osudech československého letce, střelce a stíhače britské RAF byl v roce 2008 natočen dokumentární snímek *Nepřítel osudu*.

V Semilech je náměstí Pavla Tigrida

Jméno politika, novináře a spisovatele Pavla Tigrida nově nese náměstí v Semilech-Podmoklicích. Tigridova rodina je se Semily spojena, v roce 2013 mu město udělilo in memoriam čestné občanství. Pojmenování náměstí je jednou z akcí čtyřdenních Dnů Pavla Tigrida v Semilech, které jsou připomínkou 100. výročí od jeho narození. V místním muzeu byla odhalena plastika Pavla Tigrida od akademické sochařky Terezy Pecinové Salabové a zároveň začala výstava nazvaná *Pavel Tigríd – slovy proti totalitám*. Do Semil, města svých předků, zavítal Pavel Tigríd po sametové revoluci čtyřikrát a zasloužil se o dobudování Pojizerské galerie v prostorách semilského muzea

Začal projekt Příběhů bezpráví, přibližuje vzdor proti komunismu

Statečnost a vzdor lidí, kteří se postavili totalitnímu komunistickému režimu, přibližuje letošní projekt *Příběhy*

bezpráví – Měsíc filmu na školách. Jeho 13. ročník začal v pražském kině Lucerna udílením Ceny Příběhů bezpráví. Ocenění získali někdejší odbojář Jan Lukáš, chartistka Hana Jüptnerová a bývalý vězeň Pavel Horák. „Statečných a odhodlaných lidí nebylo moc – jenže to je jen další důvod, abychom jim věnovali pozornost a projevíli úctu,“ uvedl ředitel vzdělávacího programu Jeden svět na školách společnosti Člověk v tísni Karel Strachota.

Cena Příběhů bezpráví za odvážné postoje a činy v době komunistického režimu se uděluje od roku 2009. Nominují na ni mladí lidé do třiceti let a rozhoduje o ní studentská porota. Letos ocenění získal čtyřiašedesátiletý Jan Lukáš, který se už za druhé světové války zapojil do odboje. Po únoru 1948 s přáteli tiskl letáky a prováděl sabotáže na železnici. V roce 1952 byli zatčeni a po roce výsledků a týráni odsouzeni k trestu smrti. Jeho dva přátelé byli popraveni, jeho trest se nakonec změnil na doživotí. S podlomeným zdravím se v roce 1964 dostal na svobodu.

Pětašedesátiletá Hana Jüptnerová pracovala jako učitelka. Když byla v roce 1979 jako samoživitelka se dvěma dětmi na mateřské, podepsala Chartu 77. Do činnosti se zapojila víc po uvěznění disidenta Pavla Wonky, kvůli němuž pak zorganizovala protestní hladovku.

Třiašedesátiletý Pavel Horák po smrti básníka a signatáře Charty 77 Jaroslava Seiferta v roce 1986 vyrobil letáky, které informovaly o posledním rozloučení. Po Teplicích je sám rozvážel. Příslušníci komunistické tajné policie StB po něm pátrali dva týdny, dostali se k němu až po udání. Za pobuřování byl odsouzen na 14 měsíců do vězení, po prokurátorově odvolání se mu trest zvýšil na rok a půl.

BIS: Česko loni čelilo masivním kyberšpionážním útokům z Ruska

Česko v minulém roce čelilo rozsáhlým počítačovým špionážním útokům z Ruska. Nejaktivnější byla kampaň APT28/Sofacy zaměřená na rozmanité oblasti od diplomacie a vojenství přes vědu a výzkum až k akademické sféře. Uvedla to Bezpečnostní informační služba ve výroční zprávě za loňský rok.

Kampaň využívala k útokům proti českým cílům počítačovou infrastrukturu umístěnou v zahraničí. Útočníci se dostali do několika soukromých e-mailových účtů osob s vazbami na české vojenské prostředí. Z účtů se mohli dozvědět mimo jiné množství osobních informací o jejich majitelích. Terčem se stala také česká vojenská výzkumná instituce. V průběhu podzimu loňského roku Sofacy zaútočila na ministerstva zahraničních věcí a obrany v evropských státech.

Legendárního pilota Fajtla připomíná v Praze 6 netradiční pomník

Legendárního československého stíhacího pilota Františka Fajtla připomíná v Praze 6 netradiční pomník. Tvoří jej silueta letadla Spitfire umístěná ve svahu v parku mezi ulicemi Vokovická a K Červenému vrchu. Podobu letadla znázorňuje jiná barva trávy a nerezový pásek, který siluetu odděluje od zbylého trávníku. Pomník byl odhalen za přítomnosti rodiny včetně manželky hrdiny druhé světové války Hany Fajtlové.

Generál Fajtl se během války zapojil do zahraničního odboje v Polsku, Francii a Británii. Byl také velitelem letectvého stíhacího pluku, který působil v týlu nepřítele při Slovenském národním povstání. Koncem války se zúčastnil operace k osvobození Ostravska. Historik Michal Burian z Vojenského historického ústavu při odhalení pomníku připomněl, že Fajtl byl sestřelen nad Francií, dokázal se ale dostat zpět do Británie a pokračovat v boji proti nacistickému Německu. Svůj příběh popsal po válce v knize *Sestřelen*, vzpomínky na válku zachytil i v řadě dalších populárních knih.

Zemřel válečný veterán Antonín Štícha, bylo mu 93 let

Zemřel válečný veterán Antonín Štícha, bylo mu triadevadesát let. Štícha za druhé světové války spolupracoval s odbojem a zapojil se do Pražského povstání. Do armády se přihlásil po válce, v roce 1968 mu byl kvůli nesouhlasu se vstupem vojsk Varšavské smlouvy zastaven služební postup. Hodnost plukovníka získal při rehabilitaci v roce 1990. Štícha byl do loňského června dlouholetým místopředsedou svazu bojovníků za svobodu.

Ve čtrnácti letech musel Antonín Štícha s rodinou sudetské pohraničí opustit, odstěhovali se do Prahy. Za války jako člen Sokola dělal spojku, až do heydrichiády vozil vlakem tajné materiály. Byl nasazen na práci v Německu do továrny na letadla Junkers. Po udání, že dává jídlo vězňům z koncentračního tábora, kteří v továrně pracovali, skončil v pracovním táboře. Při spojeneckém náletu z tábora utekl, dostal se zpátky do Prahy, vyslýchalo ho gestapo. Pražského povstání se zúčastnil jako člen jednotky 1. praporu střelce Jana Čapka. Rok po osvobození absolvoval školu důstojníků tankového vojska v Milovicích a stal se velitelem čety u tankové brigády. U tankového vojska později prošel řadou velitelských funkcí, učil také na vojenských katedrách. Po roce 1968 zde pracoval jen jako starší učitel bez možnosti služebního postupu. Rehabilitace se Štícha dočkal po listopadové revoluci.

V Jindřichově Hradci vzpomínali členové 311. perutě RAF na válečné letce

Desítky lidí přišly na setkání československých válečných a poválečných letců v Jindřichově Hradci. Přijeli i brigádní generál Pavel Vranský a podplukovník Jiří Kafka, kteří za druhé světové války létali u 311. bombardovací perutě RAF. Na akci navázalo na letišti mistrovství ČR v akrobacii na kluzácích. Vranský se do armády přihlásil v Polsku, když mu bylo osmnáct let. Po rok a půl dlouhé internaci v Rusku se pak lodí dostal z Oděsy do Haify, bojoval v obklíčeném Tobruku. Pak se přihlásil k letectvu, výcvik s Kafkou prodělali ve Walesu a Skotsku. Zatímco Kafka zůstal v Anglii, kde založil firmu, a do Česka se vrátil nedávno poté, co mu tam zemřela manželka, Vranský přijel hned po válce.

Vzpomínkový akt pořádal patnáctičlenný Klub historie letectví Jindřichův Hradec. Akce dělá od roku 1994, památník letců odhalili 28. října 2000. Setkává se šedesát až osmdesát lidí. Památník připomíná stíhačku spitfire, bájného lkaru i Jana Kašpara, který měl poslední veřejné vystoupení 28. října 1912 v Jindřichově Hradci, kde rozbil letadlo.

Hrad se chystá na jubileum

Na Pražském hradě se v příštím roce odehraje rozsáhlá výstava mapující sto let od vzniku Československa. Historici připravují na výstavu množství unikátních exponátů, například legionářské vlajky a prapory.

Vlajka vztyčená legionáři na palubě parníku plujícího kolem světa, krajanská náborová cedule z USA či archiválie tak vzácné, že mohou zůstat na světle jen měsíc a pak musí zpět do depozitářů, budou k vidění na výstavě ke 100 letům Československé republiky. Výstava nabídne exponáty, které dosud Češi neviděli, třeba i proto, že čekaly na restaurování nebo určení, k jakému příběhu z české minulosti se přesně vážou.

Teprve nedávno se například podařilo historikům identifikovat ručně malovanou vlajku s nápisem Pravda vítězí, kterou si vyrobili vojáci cvičící se v Jerichu na nasazení u severoafrického Tobruku. Další zajímavostí bude prostora, které pracovníci chystající výstavu přezdírají Klenotnice. V klimatizovaném a světelně šetrném prostoru návštěvníci uvidí listiny z minulosti českého státu. Ty se budou každý měsíc střídat, déle je archiváři na světle nechat nemohou. V březnu zde budou k vidění originály všech československých a českých ústav, dojde ale i na Zlatou bulu sicilskou či Rudolfův majestát.

Denní počet návštěvníků citlivých expozic bude omezený. „Při překročení limitu by se mohly zhoršit právě přísné klimatické podmínky, které vzhledem k charakteru exponátů musíme dodržovat,“ řekl David Šebek ze Správy Pražského hradu.

Výstava potrvá od ledna do října 2018. Kromě Pražského hradu a Vojenského historického ústavu se na ní podílejí Česká pošta, Národní technické muzeum i archivy ministerstva vnitra či Poslanecké sněmovny. Některé exponáty zapůjčí Národní muzeum.

Mauricius po česku

Česká pošta představila známku s motivem jedné z nejcennějších poštovních známek, legendárního Modrého Mauricia. Bude mít hodnotu 16 korun. Původní známky označované jako Modrý a Červený Mauricius byly vydány v roce 1847 na ostrově Mauricius, každá po pěti stech kusech. Patří k nejstarším poštovním známkám světa, obě barevné varianty nesou podobu královny Viktorie.

Studie: Praha byla loni 20. nejnavštěvovanější město na světě

Praha byla loni dvacátým nejnavštěvovanějším městem na světě. Vyplývá to ze studie Mastercard Global Destination Cities Index. Česká metropole si s loňským počtem 6,1 miliónu přespávajících mezinárodních návštěvníků udržela pozici z předminulého roku. Letos by mělo Prahu podle studie navštívit o 4,5 procenta lidí více. V čele žebříčku je opět thajský Bangkok (19,4 miliónu) následovaný Londýnem, Paříží, Dubají a Singapurem. Praha patří podle studie mezi města, o která zájem rok od roku roste.

Prahu devět z deseti cizinců vyhledává kvůli poznávání, nakupování a zábavě. Největší část útrat návštěvníků Prahy jde na stravování (29,3 procenta). Podle tohoto kritéria náleží Praha mezi trojici měst, kde útraty za stravování

tvoří největší podíl na celkových výdajích. Více je to z jen v Soulu (47 procent) a Istanbulu (33,6 procenta). Mastercard Global Destination Cities Index zahrnuje 132 měst a řadí je podle počtů přespávajících zahraničních návštěvníků a jejich útrat.

Titul Vesnice roku 2017 získal Heřmanov z kraje Vysočina

Vesnicí roku 2017 České republiky se stal Heřmanov z Kraje Vysočina. Na druhém místě se umístila obec Lukavice z Pardubického kraje a na třetím Slavkov ze Zlínského kraje. Hodnotící komise vybírala ze třinácti finalistů, vítězů krajských kol. Letošního 23. ročníku klání se zúčastnilo 213 obcí, což bylo o 38 méně než loni.

Cílem soutěže Vesnice roku je vyzdvihnout aktivity obcí, jejich představitelů a obyvatel, kteří se snaží nejen zvelebovat svůj domov, ale rozvíjejí i místní tradice a zapojují se do společenského života v obci. Loni zvítězila obec Kašava na Zlínsku.

Brno získalo zlatou medaili v soutěži Evropských kvetoucích měst

Brno získalo zlatou medaili v soutěži Evropských kvetoucích měst Entente Florale Europe 2017. Mezinárodní odborná porota ocenila nejen kvalitu péče o zeď a přírodu ve městě, ale také úroveň ekovýchovy, služeb pro turistický ruch či zapojení veřejnosti do projektů zlepšujících životní prostředí. Zástupci města si ocenění převzali ve slovinském městě Podčetrtek, kde se slavnostní vyhlášení konalo.

Soutěž Evropských kvetoucích sídel každoročně vyhláší organizace Association Européenne pour le Fleurissement et le Paysage (AEFP), což je nevládní nezisková organizace se sídlem v Bruselu.

Nový památník v Hodoníně u Kunštátu bude spravovat romské muzeum

Nový památník v Hodoníně u Kunštátu na Blanensku v místech protektorátního koncentračního tábora pro Romy bude spravovat Muzeum romské kultury. Areál převezme od Národního pedagogického muzea, které pamětní centrum vybuďovalo. Památník se měl původně otevřít letos v srpnu. Přípravy se ale pozastavily kvůli nejasnostem kolem toho, kdo by měl expozice provozovat a jak by měly vypadat. Kdy bude areál zpřístupněn, zatím není jasné.

Zemřel bývalý senátor a majitel nižborské sklárny Jiří Růckl

V nedožitých sedmasedmdesáti letech zemřel 11. září bývalý senátor a podnikatel Jiří Růckl, který v roce 1992 obnovil slavnou rodinnou tradici nižborských skláren. Sklárna Růckl Crystal v minulosti vyráběla mimo jiné filmové ceny Český lev. Růckl, který se narodil 20. října 1940 v Nižboru, pocházel z rodiny se sklářskou tradicí. V roce 1992 v rámci privatizačního projektu koupil sklárnu Nižbor u Berouna a obnovil tradiční firmu Antonín Růckl a synové, která byla později přejmenována na Růckl Crystal. Ve sklárně vedle běžných výrobků vznikaly například sošky Českých lvů,

cena Ferdinanda Peroutky nebo takzvané Křišťálové oko pro vítěze soutěže Czech Press Photo. Sklo od nižborských sklářů se dostalo k papeži Janu Pavlu II., anglické královně Alžbětě II. nebo bývalému americkému prezidentovi Billu Clintonovi. V roce 2015 na sebe ale firma podala insolvenční návrh. Novým majitelem nižborské sklárny se tak v roce 2016 stala společnost BVY Czech podnikatele Martina Wichterleho.

Čeští autoři promluví o Chartě 77 na veletrhu knih ve Frankfurtu

Literární historik Martin Putna či spisovatel Jáchym Topol zastupovali Českou republiku na největším evropském knižním veletrhu ve Frankfurtu nad Mohanem. Národní stánek letos zajišťovala Moravská zemská knihovna v Brně. Hlavním tématem českého stánku byla Charta 77 a český underground. „V Chartě fungovalo něco fantastického, a to vzájemnost. Tlakem doby a režimu tam spolu pracovali například evangelíci, exkomunisti, dlouhovlasí hipíci, takže lidé, co by spolu normálně nekomunikovali,“ řekl signatář Charty Jáchym Topol.

Muzeum Vysočiny v Jihlavě si připomene 125 let od svého založení

Ukázky z Dalbergovy sbírky ptáků, nerost lepidolit objevený poprvé na Vysočině, poháry z dvojitého stříbrného skla, které vyrobila jihlavská firma Hugo Wolf, a řadu dalších exponátů uvidí návštěvníci v jihlavském Muzeu Vysočiny. Výstava začala 13. října, muzeum jejím prostřednictvím připomene 125. výročí svého založení.

Dalbergova ornitologická sbírka, která obsahuje 543 položek, je první přírodovědeckou sbírkou jihlavského muzea. „Tato kolekce patří díky své ucelenosti a kvalitní dokumentaci k nejcenějším sbírkám ptáků v České republice,“ řekla ČTK zástupkyně ředitele muzea Ludmila Moržolová. Tvůrcem sbírky je Friedrich Franz Ferdinand Egbert von Dalberg ze staré německé šlechtické rodiny. Rok po jeho smrti, v roce 1909, ji jeho syn věnoval Městskému muzeu v Jihlavě.

Na Valašském Slavíně byl odhalen náhrobek Jarmily Šulákové

Na Valašském Slavíně v areálu rožnovského skanzenu byl odhalen symbolický náhrobek folklórní zpěvačky Jarmily Šulákové. Zpěvačka zemřela letos v únoru ve věku sedmaosmdesáti let. Valašský Slavín je čestným pohřebištem osobností, které se zasloužily o rozkvět a povznesení Moravského Valašska, připomíná například sportovce Emila Zátopka či Jiřího Rašku. Asi 140 centimetrů vysoký náhrobek Šulákové znázorňuje postavu ženy se šátkem a tradiční sponou, které byly pro zpěvačku typické. Autorem je akademický sochař Miroslav Machala.

Ostatky držitele Oscara Ivana Jandla spočinou na pražském Vyšehradě

Herecká asociace uložila do hrobu na pražském Vyšehradě urnu s popelem prvního českého držitele Oscara Ivana Jandla (1937-1987). Prestižní sošku získal v roce 1949 jako

dvanáctiletý za herecký výkon ve snímku *Poznamenání* režiséra Freda Zinnemanna. Jandlovy ostatky dosud spočívaly v kolumbáriu na Olšanech.

Počátkem roku 1947 si Jandla v rozhlasovém studiu vybrali filmaři, kteří hledali dětského představitele do hlavní role ve švýcarsko-americkém filmu *Poznamenání* (*The Search*). Roli Ivanovy matky hrála ve filmu sólistka Metropolitan opery v New Yorku Jarmila Novotná. Hlavní mužskou postavu amerického vojáka ztvárnil Montgomery Clift. Drobný blondáček je zaujal a roli ve filmu, který se zabýval poválečnými osudy malých dětí zavraždených za druhé světové války na území nacistického Německa, získal. Dojímavý příběh sklídl velký ohlas a Jandl se na čas stal mezinárodní dětskou hvězdou. Koncem roku 1948 dostal Zlatý glóbus, další rok Oscara.

Přes světový ohlas filmu a prestiž Oscara a Zlatého glóbu je povědomí české veřejnosti o Ivanu Jandlovi velmi malé. Může za to politický vývoj po vzniku filmu: mezi SSSR a USA začala studená válka. Do Ameriky pro Oscara a Zlatý glóbus Jandla nepustili. Ale „náhradou“ mu nabídli roli v československém socialistickém filmu. Jandlovo „uklizení“ proběhlo nejméně napadnutelným a zároveň nejúčinnějším způsobem. Byl odsouzen k zapomenutí. Všechny cesty k úspěchu v zahraničí mu byly odříznuty a doma se o něm nemluvilo ani nepsalo. Tato rána podlomila jeho důvěru ve svět i v sebe. S křivdou se nikdy nesmířil. Montgomery Clift, se kterým Ivan Jandl hrál ve filmu *The Search*, se dočkal vlastní hvězdy na hollywoodském chodníku slávy. Ivan Jandl se své hvězdy taky dočkal. V roce 2007 in memoriam ve Zlíně.

Mladí Češi rozumí slovenštině jen s obtížemi

Češi a Slováci se spolu dobře dorozumí i čtvrt století po rozdělení společného státu. Mladí Češi sice mají dnes se slovenštinou větší potíže než Slováci s češtinou, většinou jde ale jen o neznalost některých odlišných slov. Oba jazyky jsou si stále velmi blízké, takže zájem o výuku jazyka druhého národa je zřejmě zejména kvůli tomuto faktu poměrně malý, a tudíž ani nabídka kurzů slovenštiny v Česku a češtiny na Slovensku není velká, zjistila v anketě ČTK.

„Narážíme na to, že dříve, kdy na střední nebo i základní škole byla četba slovenských textů a byla plošně slovenština v televizi, tak znalost a porozumění slovenštině byly skoro stejné u každého. V současnosti hodně záleží na jednotlivcích,“ uvedl Sloboda, který vede katedru slovakistiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Sochař Netík dostává po úspěchu ve Florencii velké množství nabídek ze zahraničí

Poté, co v říjnu na prestižním bienále ve Florencii získal bronzovou plaketu za sochařství, je o díla Jiřího Netíka ve světě velký zájem. Zjistil však, že vystavovat sochy ve světových galeriích znamená pro umělce velké vstupní náklady, především na převoz děl a výstavní plochu.

„Je to jiné než v Česku. Tady jsem nikdy za výstavu platit nemusel,“ řekl umělec, který dostal po říjnovém úspěchu v Itálii pozvání vystavovat třeba na Manhattanu nebo v Římě. „Je to ale strašně drahé,“ vysvětlil Netík agentuře ČTK. Vystavovatelé sice umělce pozvali, ale výstavní plochu

společně s převozem děl by si musel zaplatit sám. Přesto uvažuje o nabídce vystavovat své sochy v kostele San Lorenzo ve Florencii, kde jsou díla takových velikánů, jakými byli renesanční sochaři Donatello nebo Michelangelo.

Jiří Netík (* 9. 8. 1953, Brno) je český sochař, řezbář a restaurátor, původní profesí profesionální hudebník. Je považován za nejvýznamnějšího současného řezbáře. Ve Slavonicích můžete navštívit řezbářský ateliér sochaře Jiřího Netíka, který se nachází na Horním náměstí čp. 514. V červenci a srpnu je otevřeno denně, avšak doporučujeme ověřit si to telefonicky na čísle +420 603 973 798.

Výstava ukáže vývoj poštovní schránky za 200 let

Znamé i méně známé modely poštovních schránek, které se na území České republiky vyskytovaly od doby jejich zavedení, ukáže výstava v Poštovním muzeu. Připomíná tak, že poštovní schránky začaly v českých zemích fungovat právě před dvěma sty lety. Výstava samotných trojrozměrných exponátů je doplněna snímky schránek, které zachytil na svých cestách po světě kameraman a fotograf Evžen Janoušek.

Poštovní schránky, resp. jak uvádějí lidé z pošty listovní schránky, byly poprvé rozmístěny v Paříži již roku 1653. Větší rozšíření schránek nastalo až se zavedením poštovních známek v rakouské monarchii 1. června 1850. Od roku 1873 přibýly venkovské poštovní schránky, a to většinou na domě starosty. V roce 1899 se v Praze po vídeňském vzoru objevily speciální schránky na potrubní poštu, které se lišily červeným nátěrem. Pražská potrubní pošta se rozrostla až do celkové délky 60 kilometrů a do povodní v roce 2002 byla poslední funkční městskou sítí. I když poslední městský systém potrubní pošty zničily povodně, vnitřní systémy v ČR stále fungují a využívají je třeba nemocnice.

Výstava potrvá do 25. února.

Kbelské letecké muzeum má nově opravený bitevník Suchoj Su-25

Vojenský historický ústav (VHÚ) dokončil generální opravu bitevního letounu Suchoj Su-25, který v minulosti užívalo české a československé vojenské letectvo. Sovětský dvoumotorový bitevník bude nově vystaven v expozici kbelského leteckého muzea v Praze v nedávno opravených hangárech Staré Aerovky. Podle ředitele VHÚ Aleše Knížka stála oprava asi 900 000 korun. „Od poloviny osmdesátých let byly stroje sovětské výroby zařazeny i do výzbroje československého letectva, ve kterém byly jedinou specializovanou platformou pro úder na pozemní cíle. Československo se stalo jejich prvním zahraničním uživatelem, postupně jich dostalo šestatřicet. Do Kbel se přišel na opravený letoun podívat i Martin Hejra, jeden z pilotů, který na něm deset let létal.“

Kameny v Černovičkách připomínají romské oběti holokaustu

Nenápadnou připomínku romských obětí holokaustu najdou pozorní chodci v někdejší brněnské nouzové kolonii Černovičky. Stačí sklonit zrak k zemi, kde se lesknou kovové pamětní kameny, takzvané stolpersteiny. Jsou první v Česku, které nesou jména Romů, konkrétně Jana a Amálie

lie Danielových. „Připomínají, že Romové byli systematicky vyvražďováni stejně jako Židé nebo další oběti nacistů,“ uvedl autor projektu Stolpersteine Gunter Demnig.

„Základy dnešních Černoviček položil romský rod Danielů v osmdesátých letech 19. století,“ popsal historik Muzea romské kultury Dušan Slačka. Původně polokočovní romští kováři a kotláři se usadili v blízkosti továrny na kostní uhlí – odtud také název nově vzniklé osady U kostivárny. Asi dvě stě romských mužů, žen a dětí kolonii nuceně opustilo na jaře 1943. Transport je dovezl do vyhlazovacího tábora Březinka u Osvětimi. Po válce se vrátilo jen pár přeživších. Jan Daniel zemřel 17. března, Amálie pak 20. května 1943, doplnil Slačka. Kameny jsou zasazené do dlažby před posledním dobrovolným bydlíštěm obětí. V Brně je podobných připomínek zatím kolem 150, zpravidla jsou věnované židovským obětem.

V Olomouci bude položen na bývalém shromaždišti Židů speciální kámen

Tragický osud Židů za druhé světové války bude připomínat v Olomouci i speciální více než půlmetrový kámen zvaný Stolperschwelle. Umístěn bude před základní školu v Hálkově ulici, kde bylo shromaždiště Židů určených k transportu. Odjelo odsud přes 3 500 lidí, téměř všichni byli zavražděni. Položen bude 14. listopadu, ve stejný den budou v ulicích Olomouce vsazeny další dvě desítky menších kamenů před domy, kde olomoučtí Židé žili. ČTK to řekl předseda Židovské obce Olomouc Petr Papoušek.

Ze školy v Hálkově ulici odjely podle zástupců Židovské obce v červnu a červenci 1942 čtyři transporty do Terezína. Bylo v nich celkem 3 508 osob včetně dětí i starých lidí. Zavražděno bylo 3 213. Přežilo jen 295 osob. Text na kameni bude lidem připomínat, že odtud byli deportováni Židé z Hranic, Kojetína, Kroměříže, Lipníku nad Bečvou, Loštic, Olomouce, Prostějova, Přerova a Tovačova.

Svatováclavská medaile se prodala za 2,2 miliónu

Zlatá medaile vydaná k 1000. výročí smrti sv. Václava u příležitosti dokončení chrámu sv. Víta byla v Praze vydražena za 85 000 eur (zhruba 2,2 miliónu korun). K tomu se připočítává ještě aukční přírůžka 15 procent. Nejatraktivnější položka aukce, zlatý československý desetidukát z roku 1930, kterých bylo vyraženo jen 401 kusů, se prodala za 42 000 eur. Uvedl to Pavel Kroužek z pořádající aukční síně Antium Aurum. V aukci převažovaly mince z doby vlády Františka Josefa I. a zlaté ražby z doby první republiky.

Národní technické muzeum vystavuje plachetnici Niké

Národní technické muzeum v Praze (NTM) vystavuje jachtu Niké, kterou postavil ve sklepě panelákového bytu v Bohumíně Richard Konkolski a v polovině sedmdesátých let s ní obeplul svět. Šlo o mimořádný sportovní i cestovatelství úspěch – ve své době byla jeho plachetnice druhou nejmenší lodí, která takovou cestu zdolala, a Konkolski prvním Čechoslovákem, který ji samostatně uskutečnil. Niké bude vystavena do konce roku, což doprovodí projekce dokumentárních filmů.

Niké postavil Konkolski v roce 1968. Aby mohl na mezinárodní scéně reprezentovat socialistický stát, musel ji převést do majetku Železáren a drátoven Bohumín, kde byl členem jachetního oddílu. V červnu 1972 startoval v závodě osamělých mořeplavců přes Atlantik, kdy pak z cíle, amerického města Newport, pokračoval v sólo plavbě kolem světa. Urazil 41 000 námořních mil a plavbu ukončil v červenci 1975. O rok později se Konkolski s Niké zúčastnil dalšího ročníku závodu přes Atlantik, ze 125 přihlášených skončil druhý. Pro další plavby postavil dokonalejší loď Niké II. V roce 1982 emigroval. Zvolil emigraci, ale zůstal vlastencem, vždy plul pod československou vlajkou.

Na historické setkání rodu Němejců přijelo 110 příslušníků

Přes 110 příslušníků rodu Němejců se sešlo v Nepomuku na pátém setkání všech tří českých větví rodu. Setkání se koná pod záštitou města Nepomuku v hotelu na náměstí Augustina Němejce, kam se sjeli také potomci ze Slovenska, Rakouska, Německa a USA. Organizátor Rostislav Němejc prezentoval už páté rozšířené vydání Almanachu rodu Němejců, který má 158 stran a zahrnuje kompletní aktualizované údaje o rodu od první poloviny 16. století po loňský rok. Účastníci také odhalili pamětní desku Petru J. Němejcovi (1890-1951), plzeňskému primátorovi a vězni nacistických táborů. Součástí setkání byla přednáška shrnující nové poznatky z historie rodu a prezentace objevené šlechtické větve rodu Němejců v Rakousku (Edler von Nemeč).

ZOO Brno má cedulky v hantecu, chová třeba vlčmena

Návštěvníci brněnské ZOO mohou získat klamný dojem, že chovatelé získali nové, dosud vědecky nepopsané druhy zvířat. Jména jako štyngec nebo vlčmen totiž v odborné literatuře chybí. Nejde však o výsledek nových objevů ve světě zvířat, ale o hru s jazykem. ZOO Brno připravilo druhý ročník své hantecové akce. Už loni v září rozmístili pracovníci zahrady u sedmi zvířat, třeba plameňáka a ledního medvěda, cedulky s kompletním popisem v brněnské hantýrce. Letos přibudou další, uvedla mluvčí ZOO Gabriela Tomíčková. Právě vlk hřivnatý získal v hantecu jméno vlčmen hároš. Skunk je štyngec pruhovaný.

Hantec je hovorová varieta češtiny užívaná v minulosti některými společenskými vrstvami v Brně. Vznikla během několika staletí smíšením hanáckých nářečí češtiny s řečí brněnských Němců a historickým středoevropským argoem, zejména vídeňským. Dodnes přežívá v Brně množství jednotlivých výrazů.

Dědictví moravských Chorvatů připomíná slavnost kiritof

Stopy, které Chorvati zanechali v kulturním bohatství jižní Moravy, připomíná v Jevišovce na Břeclavsku slavnost kiritof. Právě Jevišovka v minulosti patřila k obcím osídleným moravskými Chorvaty neboli Charváty. Slavnost zahájí dopolední mše, odpoledne patří zábavě, v jejímž centru se překvapivě ocitá nazdobený kozel. „O kozla se na sklouku hodů hrálo v kuželkách,“ popsala tradici Lenka Kopři-

vová ze Sdružení občanů chorvatské národnosti. Chorvati přicházeli na jižní Moravu v 16. století, jejich migrace souvisela s tureckým nebezpečím i s tvrdostí feudálního systému v Uhrách. Tři obce na Mikulovsku, Jevišovka, Nový Přerov a Dobré Pole, zůstaly chorvatské až do roku 1948. Poté ale Chorvaty postihlo nucené vystěhování a rozptýlili se po severní a střední Moravě.

Výstava představuje počátky i vývoj vojenských raket

Počátky, vývoj i nasazení vojenské raketové techniky v posledních sto letech představuje nová výstava před generálním štábem armády v Praze. Na venkovních panelech připomíná první použití raket za první a druhé světové války, jejich další rozvoj a zabývá se třeba i rozmístěním sovětských raket v bývalém Československu. Autoři výstavy uvádějí, že předchůdce raketových střel lze hledat téměř před 1000 lety na Dálném východě, kde čínští válečníci používali zápalné šípky opatřené primitivním prachovým raketovým motorkem. Později se jednoduché rakety objevily v Evropě, jejich význam ale začal narůstat až od 19. století.

Turisté začínají objevovat Janatův mlýn, stojí už 250 let

Novou atrakcí pro turisty se v Krkonoších pomalu stává Janatův mlýn v Buřanech na Semilsku. Letos slaví 250 let od první zmínky, patří mezi národní kulturní památky. Jeho majitel Jiří Krch ho s kamarády postupně opravuje. Mlýn stojící nedaleko Jablonce nad Jizerou je jedinečnou ukázkou lidové roubené architektury ze druhé poloviny 18. století. Nejstarší dochovaná část pochází z roku 1767. Mlýn byl původně dvoupodlažní. Rod Janatů, který ho vlastnil po čtyři generace od roku 1841, objekt výrazně rozšířil a přibyla další tři podlaží. Provoz mlýna byl ukončen před šestašedesáti lety, úředním výnosem 13. srpna 1951. Podařilo se v něm ale zachovat kompletní technologii, nabízí tak unikátní doklad historie mlynářského řemesla.

Opravy Janáčkova divadla budou kvůli azbestu delší a dražší

Opravy Janáčkova divadla v Brně budou delší a dražší, než se očekávalo. Stavbaři, kteří tam nastoupili na začátku prázdnin, objevili nebezpečné azbestové materiály, což ovlivní rozsah víceprací i schválený harmonogram. „Nyní vzniká návrh, jak se s takovým množstvím azbestu vyrovnat, bude ho muset zlikvidovat nějaká odborná firma,“ řekl novinářům ředitel Národního divadla Brno Martin Glaser. Očekává, že opravy se prodraží o jednotky milionů a prodlouží o jeden či dva měsíce.

V Českých Budějovicích vznikla expozice Přemysla Otakara II.

V Českých Budějovicích jako první v republice je otevřena stálá expozice věnovaná Přemyslu Otakaru II. a jeho době. V části věže Železná panna představí život českého panovníka dokumenty a dobové předměty. Přemysl Otakar II. založil České Budějovice roku 1265. Největším odkazem Pře-

mysla Otakara II. jsou královská města. Založil jich více než tři desítky a trvali více než 750 let.

Prostějov si nechá vyrobit 3D plastiku básníka Wolкера

Centrum Prostějova ozdobí bronzová plastika básníka Jiřího Wolkerja. Právě v Prostějově se tento básník a představitel proletářského umění v roce 1900 narodil. Plastika básníka v životní velikosti bude zhotovena s pomocí moderních 3D technologií. Její výroba bude stát zhruba 1,1 miliónu korun. Ke vzniku plastiky pomohou dobové fotografie, Wolkerova posmrtná maska i různé soukromé artefakty. K neznámějším Wolkerovým dílům patří básnické sbírky *Host do domu* (1921) a *Těžká hodina* (1922). Jiří Wolker zemřel ve třidvaceti letech na tuberkulózu.

Budvar navaří zvláštní pivo pro papeže Františka, dá mu 122 lahví

Budějovický Budvar navaří zvláštní várku piva, ze které naplní 122 lahví pro papeže Františka, který je dostane osobně při adventní audienci 13. prosince. Předá mu je česko-budějovická delegace, v níž bude diecézní biskup Vlastimil Kročil i zástupci pivovaru. „Je to poprvé, co pivo pro Vatikán dodáváme. Bude to limitovaná edice lahví, které se nebudou prodávat,“ řekl mluvčí Budvaru Petr Samec. Budvar zaměstnává 670 lidí. Loni vyvezl do 77 zemí 975 000 hektolitrů, tedy 60,4 procenta své produkce.

Langweilův model stále září

V letošním roce uplynulo deset let od doby, kdy byl v hlavní budově Muzea hlavního města Prahy znovu zpřístupněn Langweilův model Prahy.

Po vyčištění a novém osvětlení zase zazářil v plném lesku a diváci tak mohou na 20 metrech čtverečních obdivovat historické jádro Prahy včetně stovek zbořených domů bývalého Židovského města a Starého Města. Dva tisíce budov je zde zachyceno v měřítku 1 : 480, se všemi detaily fasád, dvorů, zahrad a zástavby nitra domovních parcel a přilehlých pozemků.

Teprve dnešní doba dokáže ocenit skutečný význam Langweilova modelu. V letech 1962-1970 procházel model restaurací pod vedením akademického malíře Jiřího Boudy, umělce, který před dvěma lety zemřel, ale jeho dílo žije a bude žít dál.

V Muzeu hlavního města Prahy je možné si objednat komentovanou prohlídku modelu, která obsahuje výklad k reálnému modelu i návštěvu 3D kina s jeho digitální verzí. (mk)

Jaké byly svatby v minulosti

Výstava *Svatba tady*, která je instalována v Letohrádku Kinských v Praze, je zaměřena na všechny důležité momenty tradiční svatby na venkově v Čechách a na Moravě v 19. a 20. století.

Letohrádek Kinských

Jak je v Letohrádku Kinských zvykem, mohou si návštěvníci v rámci výstavy prohlédnout kroje, které si k této slavnostní události oblékali ženich a nevěsta – u svatebního oblečení se uplatňovaly starší typy oděvů a krojových prvků, které ukazovaly jejich mravopočestnost i místní kulturní identitu.

Výstava na Smíchově představuje několik svatebních krojů z různých regionů. Vystavena je i unikátní svatební kytičky z východních Čech, konkrétně z Litomyšlska, nebo vysoký svatební koláč ze střední Moravy.

I v dobách dávno minulých znamenaly námluvy a samotná svatba velmi důležité okamžiky v životě nejen muže a ženy, ale i jejich rodin. Výstava odpoví i na, to jak vznikaly nejen tyto důležité okamžiky slavnostní chvíle, kterou svatba bezpochyby je, ale jaké bylo například pozadí některých svazků, které byly často předem domluveny mezi rodiči. Tím docházelo ke spojení párů, které sice svazek uzavřít nechtěly, ale rozhodnutí rodin respektovaly.

Všechny obřadní úkony spojené se svatbou byly jakousi svatební „exhibicí“, v níž podle tradice dívka předváděla a prožívala zármutek nad dosavadní ztrátou způsobu života a zosobňovala nejistotu z života budoucího.

Také je zde připomenuta úloha takzvaných svatebních obřadníků, kteří svatební obřad vykonávali. První zmínky o nich jsou uveřejněny již v pramenech ze 14. století. Na konci 18. století a v první polovině 19. století se objevují různí obřadníci v Čechách („starek“), na Moravě („starosvat“) a ve Slezsku („starosta“). Vedle „svata“ se ustavuje „družba“, který v 19. století přebírá úlohu svatebního obřadníka.

Zvykem, jenž přetrval do dnešní doby, bylo obdarování nevěsty a ženicha. Některé dary byly součástí obyčejného práva – výbava či dary poskytované nevěstě nebo formou sousedské výpomoci (přinášení potravin do svatebního domu). Jiné pak měly funkci odměny za práci – dary poskytované kuchařkám, muzikantům kočimu a podobně.

Expozice *Svatba tady* potrvá v Letohrádku Kinských až do začátku roku 2018.

Letohrádek Kinských na Smíchově je bývalé letní sídlo známého šlechtického rodu, zvané též Musaion. Bylo postaveno na začátku 19. století jako součást nyní neméně slavné zahrady. Prostory bývalých vinic, na nichž se i s přilehlým parkem rozkládá, zakoupila rodina Kinských v roce 1828. Stavby rozlehlého zahradního komplexu a především letního sídla rodiny Kinských započaly ještě v tom samém roce. Návrh letohrádku pochází od věhlasného vídeňského architekta Heinricha Kocho, pod jehož vedením byl také celý objekt o tři roky později dokončen.

Vnější stavby je sice klasicistně strohý, ale uvnitř se mimo jiných zdobných prvků, které se dochovaly dodnes, nacházely i dvě sochy z bílého mramoru – *Vlasta a Psyché*. První z jmenovaných pocházela z dílny českého sochaře Emanuela Maxe a druhou vytvořil Ital Antonio Canova. Ani jedna z nich však nezůstala v letohrádku napořád.

(mk)

Zajímavá dražba v Londýně

Národní knihovna v Praze vydražila na aukci v Londýně modlitební knihu z roku 1655, která patřila dceři majitele Faustova domu. Za vzácný rukopis, který sloužil také jako památník, zaplatila 148 000 korun. Knížku nabízela londýnská aukční síň Dreweatts and Bloomsbury Auctions. Modlitební kniha, která je zdobena malovanými erby Karbanů z Volšan a Kechellů z Hollensteinu, patřila mladičce Anně Kateřině Karbanové z Volšan, dceři zamožného erbovního měšťana a radního Nového Města pražského Lukáše Karbana z Volšan. Drobná kniha provázela Annu Kateřinu celým životem nejen jako kniha modlitební, ale plnila i důležitou osobní funkci – byla zároveň Anniným památníkem. Jsou do ní vevázány verše jejích přítelkyň i zápisky svědčící o vděčnosti a lásce jejích nevlastních dětí, uvádí knihovna.

Vzhledem ke Karbanovu výraznému angažování během stavovského povstání v letech 1618-1620 byl po porážce stavů nejprve odsouzen k smrti, později byl trest zmírněn na doživotí. Nakonec byl Karban propuštěn na svobodu, ale jeho majetek byl částečně konfiskován včetně známého Faustova domu v Praze. Musel tedy odejít z českého království. S celou rodinou se uchýlil do saského Freibergu.

Anna Kateřina Karbanová se pravděpodobně narodila až v exilu z jeho druhého manželství s Johannou Kechelovou z Hollensteinu. Anna Kateřina se roku 1659 provdala za dvojnásobného vdovce Johanna Gastella (1611-1673) a stala se tak matkou šesti sirotek. O jejím vztahu k nim svědčí modlitební knížka – synové Johann Georg, Johann August a Johann Gottlieb učinili při svém odchodu z domova v letech 1660, 1671 a 1673 do knihy zápisy svědčící o vděčnosti a lásce k nevlastní matce.

(mk)

Zajímavosti: Po stopách znojemského vinobraní

Tradice znojemských vinobraní pochází z dob těsně po druhé světové válce. Zmínky jsou z roku 1946, proběhlo i v roce 1965. Ale až v roce 1966 se poprvé přidal historický průvod, jehož autorem a zakladatelem byl František Koukal, kterému se v něm podařilo skloubit slavnou minu-

lost královského města na řece Dyji, historické kulisy i vinařskou tradici.

Městská slavnost připomíná návštěvu Jana Lucemburského v roce 1327, kdy sem král přijel zapít zdařilé státnické jednání ve Vratislavi. Tradiční vinobraní bylo v roce 1974 přerušeno a obnoveno bylo až v devadesátých letech 20. století. Začátky byly velmi skromné, vinobraní se rozjíždělo pomalu, protože chyběly finance. František Koukal sháněl prostředky všude možné, uměl dobře jednat s lidmi. Používal například chybou bižuterii, kterou se mu podařilo získat v Jablonci, studoval ale velmi pečlivě šlechtické erby, aby vše bylo autentické a hodnověrné. Výprava nesměla být drahá. Na tehdejší dobu to byla pasťva pro oči, i když rytíři byli v papundeklových brněních. Účast v historickém průvodu byla pro zúčastněné prestižní záležitostí. Místo v průvodu se „dědilo“ a tak se na různých pozicích někdy setkávaly celé rodiny – ti věrní dostávali postupně větší role, místo v průvodu si předávali a brali to jako rodinnou záležitost.

V dnešní době je úroveň kostýmů samozřejmě nesrovnatelně vyšší. Pro hlavní postavy jsou zapůjčovány z Barandova a spousta kvalitních středověkých kostýmů si přivážejí profesionální rytířské nebo hudební skupiny, které se na vinobraní sjíždějí z celých Čech.

Vinobraní ve Znojmě

Přestože tato oslava vína a historie nabízí dnes daleko větší podívanou, návštěvnost se s šedesátými a sedmdesátými léty nedá srovnat – už v roce 1967 navštívilo vinobraní 110 tisíc návštěvníků a o pět let později jich bylo dokonce již 123 tisíc.

I když měl František Koukal velké plány s vinobraním do budoucna, zrealizovat je již nestihl. Komunistický režim si nejdříve vynutil, aby místo krále šel v čele průvodu Jan Žižka a za ním husité a v roce 1974 pak vinobraní zakázal úplně.

Doslova z popela – většina kulisy byla totiž spálena – je v roce 1990 vzkřísil Ladislav Rakušan. V letošním roce prošel průvod Jana Lucemburského městem už po čtyřiačtyřicáté. V loňském roce mělo vinobraní třetí největší návštěvnost v historii – 87 tisíc.

Přestože základ vinobraní zůstává stejný, pořadatelé se snaží nabídku zábavy rozšiřovat. Například letos se nově otevřelo hradní nádvoří, kde vedle menších vystoupení měli návštěvníci možnost ochutnat středověkou kuchyni.

Často diskutovanou otázkou znojemských vinobraní zůstává jejich komerčnost. Výběr by měl být pečlivější, lidovější a lépe zasazený do prostředí.

(mk)

Rekonstrukce sochy sv. Jana Nepomuckého

Koncem loňského roku byl schválen zastupitelstvem Prahy 5 finanční dar 200 tisíc korun zlíchovské římskokatolické farnosti na restaurování barokní sochy svatého Jana Nepomuckého.

Půvab lokality na Zlíchově v okolí kostela svatého Filipa a Jakuba doplňuje pískovcová barokní socha sv. Jana Nepomuckého. Tento objekt byl již velmi poničen a v současných podmínkách se restaurování sochy ujal odborný asistent restaurátorské a sochařské školy AVU Michal Polák. Ten koncem června se svým týmem celou sochu demontoval a odvezl do ateliéru k restaurování. Po provedeném restaurátorském a laboratorním průzkumu bylo provedeno očištění povrchu sochy a odstraňování nečistot pomocí laseru. Následovat by mělo plastické doplnění chybějících částí povrchu sochy, barevné sjednocení nově vzniklých plastických doplňků a závěrečné povrchové ošetření celé sochy.

Obnovené dílo by poté mělo být zpětným transportem dopraveno z ateliéru na zlíchovskou vápencovou skálu. Celá realizace tohoto projektu by měla být ukončena do konce roku 2017.

V této souvislosti je také třeba i lidsky připomenout rozměr pozitivního hrdinství osobnosti svatého Jana Nepomuckého a jeho vliv na české kulturní dědictví. Jan či Johánek z Pomuka (* mezi 1340-1350) byl český kněz, kanovník vyšehradský, český zemský patron, který se ve funkci generálního vikáře dostal v roce 1393 do sporu s králem Václavem IV. kvůli obsazení kladubského opatství. Byl zatčen, mučen a následně svržen z Karlova mostu do Vltavy – dodnes je místo na Karlově mostě označeno křížkem s pěti hvězdičkami. Mučedník Jan Nepomucký je pohřben v katedrále sv. Víta a v roce 1729 byl prohlášen za svatého. Je patronem mlynářů, vorařů, lodníků a zpovědníků. Byl často zobrazován jako poutník, který si ukazuje na ústa, symbolem mlčenlivosti.

(mk)

Procházka Prahou

Málokdo z procházejících po Karlově mostě mine bez všimnutí dům zvaný „U obrázku Panny Marie“. Je to jeden z nejzajímavějších domů v Praze, který podle legend zažil několik zázraků. Na fasádě domu zaujme především balkon s tepanou mříží a lucerničkou, ve které neustále svítí světlo. Podle pověsti v ní věčným světýlkem svítí duše nešťastné dívky Petrušky, která žila na půdě, cítila se osamělá a rozmlouvala s hvězdami. Původně na balkónku svítily lucerničky tři, ale za komunismu se musely dvě odstranit. Jejich místo zabrala sovětská a československá vlajka. Tehdejší prezident Antonín Novotný to rozkázal kvůli návštěvě nejvyššího sovětského představitele Nikity Chruščova. Po dlouhých šestapadesáti letech se ale toto léto lucerničky vrátily zpět na své původní místo. Odřezané lampičky se totiž, jak říká David Černý z webu Miluju Prahu, neuvěřitelnou shodou náhod našly.

„Ten dům, který vlastně všichni známe, protože je na statisících fotografiích, je opředený spoustou zázraků. A nalezení lampiček mi přijde také zázračný. Obyvatel domu pan Skřivan mi říkal, že jeho soused byl na bleším trhu v Jičíně,

kde se náhodou dal do řeči s místním prodejcem, panem Fischerem. Padli si do oka a pan Fischer mu předal vizitku a pozvání, aby se stavil u něj v Bradlecké Lhotě, kde má prý různé harampádí. Soused si vizitku vzal, a i když původně myslel, že do Bradlecké Lhoty ani nepojede, už po dvou dnech přes obec náhodou projížděl. Vzpomněl si na pana Fischera a zajel k němu. V domě si pak všimnul lampičky, kterou znal z balkónku svého domu. Pan Fischer sousedovi vyprávěl, jak zvláštním způsobem k lampičce přišel. Řekl, že v roce 1961 dostal zvláštní úkol lucerničku odříznout a od té doby ji má doma. Soused panu Fischerovi vysvětlil, proč se o lampičku tak zajímá, a zeptal se ho, jestli by ji neprodal. Pan Fischer mu řekl, že o tom nemůže být řeč a lucerničku mu daroval. Litoval přitom, že třetí lampičku nemá. Soused panu Fischerovi ale řekl, že se našla před čtyřmi lety na půdě domu. Takže jsou lampičky všechny.“

Odřezané lampičky nejsou jediným nalezeným „pokladem“ domu na Kampě. Svoji historii má i starobylý zasklený obraz Panny Marie s Jezulátkem ve výklenku, podle kterého dostal dům jméno. Kromě slavného balkónku s lampičkou je tam mariánský obraz Panny Marie. Ten připlaval na Kampu po rozbouřené řece při velkých povodních v roce 1784. Tehdejší majitel domu František Pelzl ho s nasazením života vytáhl z rozbouřené řeky a vsadil do výklenku nad balkonem. Kolem obrazu jsou pak dva dřevěné válečky z mandlu, ke kterým se váže zajímavá pověst. Ve dvoře domu byla do padesátých let 20. století prádelna s mandlem. Jedna z pradelnek jménem Marie strčila do mandlu omylem ruce a válečky jí je uvěznily. Zoufalá dívka se začala modlit k obrazu panny Marie a údajně se stal zázrak, válečky se rozestoupily a dívka bez úhony mohla vyndat ruce. Dokonce se říká, že pomohly i sochy z Karlova mostu.

(redakčně zkráceno)
Radio Praha

Palác Žofín na Slovanském ostrově

Palác Žofín má nesmírně zajímavou historii. Například před 135 lety se zde konala 5. listopadu 1882 premiéra cyklu *Má vlast* Bedřicha Smetany. Žofín (zvaném podle arcivévodkyně Žofie) je novorenesanční budova stojící na Slovanském ostrově. Na ostrově byly před rokem 1817 vystavěny lázně a barvírny, též hostinec. Roku 1830 koupil ostrov mlynář Václav Novotný, který si zde v letech 1836-1837 postavil dům a na místě starého hostince zbudoval jednopatrovou novorenesanční budovu s koncertním a společenským sálem podle plánů architekta Carla Pollaka. Nová budova byla slavnostně otevřena roku 1837 velkým plesem. 2. června 1848 zde byl zahájen Slovanský sjezd, na němž vystoupil také Ludovít Štúr. V roce 1925 byl celý ostrov na památku Slovanského sjezdu přejmenován na Slovanský. Ostrov proslul svými národními besedami. Tak se říkalo bálům, jejichž výtěžek podporoval české národní instituce. V roce 1841 a 1843 zde na bále tančila i Božena Němcová. Konaly se tu všeslovanské bazary, výstavy, v roce 1899 např. schůze proti ničení pražských památek při asanaci Prahy, kterou zorganizoval Vilém Mrštík. Známé byly především koncerty vážné hudby: koncertoval zde např. Franz Liszt, Hector Berlioz, Zdeněk Fibich, Petr Iljič Čajkovskij, roku 1863 dirigoval na Žofíně svůj koncert Richard Wagner, který prý jako vůbec první dirigoval

zády k obecenství. Poprvé zde vystoupil budoucí houslový virtuos Jan Kubelík a poprvé zde souborně zazněla Smetanova *Má vlast*. V roce 1840 tady byla založena Žofínská akademie, významný českoněmecký hudební spolek. Často zde vystupoval i pěvecký spolek Hlahol, roku 1878 zde měl první samostatný koncert Antonín Dvořák. Na budově je i deska na paměť vystoupení ukrajinského politika a spisovatele Ivana Jakovyče Franka, překladatele českých autorů (1891). Pamětní desku na budově má i Zdeněk Fibich a Julius a Eduard Grégrovi.

V roce 1884 zakoupila celý ostrov pražská obec, která rozhodla o důkladné přestavbě a rozšíření původní budovy, která již zdaleka nepostačovala potřebám a zájmu Pražanů. Projekt vypracoval mladý architekt Jindřich Fialka. Byla vystavěna nová dvoupatrová novorenesanční budova, ze staré zůstal zachován suterén a část přízemí v severní části. Objekty lázní, které stávaly před budovou, byly zbořeny v roce 1928. Na Fialkovu architekturu navázal architekt Achille Wolf, který navrhl doplnění budovy o přízemní trakty (restaurace) a rozšíření velkého sálu. V letech 1991-1994 proběhla generální rekonstrukce objektu podle projektu arch. Tomáše Šantavého a ing. Alexandra Döberta. Nástrupní malby byly také zrestaurovány. Budova byla slavnostně otevřena v roce 1994. Dnes je Žofín jedním z nejvýznamnějších kulturních a společenských center v Praze.

Historické výročí

Zikmund Lucemburský (14. 2. 1368, Norimberk – 9. 12. 1437, Znojmo)

Andrea Pisanello: *Zikmund Lucemburský*, 15. století

Zikmund Lucemburský byl synem Karla IV. a jeho čtvrté manželky Alžběty Pomořanské, braniborským markrabětem (od roku 1373), uherským králem (od 31. března 1387), římským králem (zvolen roku 1410 a znovu 21. července 1411, korunován 8. listopadu 1414), slezským vévodou a lužickým markrabětem (od 1419), moravským markrabětem (1419-1423), českým králem (korunován 28. července 1420, vládl v letech 1436-1437), lombardským králem (25. listopadu 1431) a římským císařem (31. května 1433).

Zikmund, pojmenovaný po svatém Zikmundovi (který se za přispění Karla IV. stal novým českým patronem), byl významným evropským politikem vrcholného středověku, v Čechách však neoblíbeným kvůli Janu Husovi, na jehož smrti je mu připisován podíl. Zikmundovi se skutečně od mládí říkalo „liška ryšavá“, ovšem jenom kvůli zrzavým vlasům, ne prohnání. Mluví se o něm jako o „posledním císaři středověku“. Jeho hlavním zájmem byla reforma církve (koncily v Kostnici a v Basileji) a reforma Říše, ale zasahoval i do sporů mezi Anglií a Francií (Zikmund byl první císař Svaté říše římské, který stanul na půdě Anglie), do sporů mezi Polským královstvím a Řádem německých rytířů a v neposlední řadě se snažil zorganizovat křížovou výpravu, která by pomohla Byzantské říši proti Turkům. V těchto snahách často býval osamocen. Zastával podřízenost církve světské moci, v letech 1403-1404 zakázal odvádět peněžní dávky papežské kurii a sám se rozhodl obsazovat některé církevní úřady, včetně biskupských.

Jako první vytvořil podunajské soustátí, které sestávalo z uherského a českého království a říše a zřejmě mělo být hrází proti dravé osmanské expanzi. K jeho dalšímu rozšíření směřoval také sňatek Zikmundovy dcery Alžběty s rakouským arcivévodou Albrechtem V.

Už v roce 1374 Karel IV. syna zasnoubil s Marií, nejstarší přeživší dcerou polského a uherského krále Ludvíka I., který zamýšlel, že Marie se svým manželem ho po jeho smrti nahradí v Polsku. V roce 1378 se Zikmund po otcově smrti stal braniborským markrabětem. Zikmund byl ovšem na několik příštích let poslán na uherský dvůr a s Uherskem se silně identifikoval.

V roce 1381 poslal třináctiletého Zikmunda jeho starší bratr Václav IV. do Krakova, aby se naučil polsky, zvykl si na zem a místní lid. Král Ludvík zemřel roku 1382 a Poláci odmítli další spojení s Uhrami. Za polskou královnou zvolili Mariinu mladší sestru Hedviku, provdanou za Vladislava II. Jagella. V Uhrách nechala královna, vdova Alžběta Bosenická, korunovat královnou Marii, která se zasnoubila s Ludvíkem Orleánským. 15. listopadu 1385 si Zikmund vynutil sňatek s Marií a získal tak uherský trůn. Po zajištění podpory šlechty se nechal korunovat uherským králem 31. března 1387 v Székesfehérváru.

Zikmund byl sice jediným Lucemburkem na uherském trůně, ale udržel se na něm celých padesát let. Roku 1396 se spolu s Joštem Moravským postavil do čela odporu proti Václavovi IV., toho roku také s Václavem obnovují smlouvy o vzájemném nástupnictví a byl jím jmenován vikářem v Německu. Křížová výprava, kterou organizoval proti Osmaňské říši, byla v září 1396 rozbita Turky u Nikopole, sultán ovšem toto vítězství nevyužil k expanzi.

Roku 1401 vypukla v Uhrách vzpoura a král byl dočasně uvězněn. Václav IV., byť sesazen z německého trůnu, se obrátil o pomoc ohledně císařské korunovace (stále ješ-

tě možné) k Zikmundovi a nabídl mu správu Čech. Zikmund začal zabírat královské hrady, kvůli Václavovu odporu ho nechal zajmout a odvést do Vídně. Odpor, který proti němu v Čechách rychle vzrůstal, se pokusil zlomit vojensky, současně však musel znovu zasahovat v Uhrách proti novému uchazeči o trůn. Mezitím Václav z Vídně uprchl a roku 1404 se bratři smířili.

Po smrti Václavova římského protikrále Ruprechta III. je Zikmund 21. července 1411 s Václavovým souhlasem zvolen hlasy pěti kurfiřtů římským králem (korunován 8. listopadu 1414). V té době podruhé zastavil Braniborsko, tentokrát svému přívrženci, norimberskému purkrabímu Fridrichu I. Hohenzollernskému, a definitivně je tak odtrhl od Čech.

Jako německý král se Zikmund snažil o odstranění církevního schizmatu (trojpapežství). V květnu 1410 zemřel papež Alexandr V. Situace se nelíbila římskému králi Zikmundovi, který přiměl jednoho z papežů, Jana XXIII., aby svolal nový koncil do Kostnice. Ten roku 1414 rozhodl o abdikaci všech tří papežů a jako nového papeže zvolil Ottu Colonna 11. listopadu 1417, který přijal jméno Martin V. Jan Hus, kterému dal Zikmund ochranný glejt na cestu, měl v Kostnici obhájit své učení, byl 6. července 1415 upálen. Po koncilu mělo křesťanstvo opět jediného papeže.

Po Václavově smrti (1419) se stal Zikmund jediným dědicem českého království, kterého katolická šlechta očekávala se samozřejmostí, husitská šlechta pak s určitými obavami. Připravovaly se volební požadavky: přijímání z kalicha a sekularizace (zabavení) církevního majetku. Zikmund podporovala jako příštího českého krále vdova po Václavovi IV. Žofie Bavorská, ta se ovšem nakonec sama uchýlila pod Zikmundovu ochranu.

V březnu 1420 byla ve Vratislavi za jeho přítomnosti vyhlášena křížová výprava proti kacířským Čechům. Koncem května oblehl Zikmund s křížáckým vojskem Prahu. Byl poražen na Vítkově (14. července) a pod Vyšehradem (2. listopadu), nechal se ale korunovat českým králem, neboť měl ve své moci Pražský hrad (28. července). Na jaře 1421 se v Čáslavi sešel sněm, který ho jako krále odmítl; na Moravě, ve Slezsku a Lužici ho šlechta uznala.

Po prohrané bitvě u Německého Brodu 8. ledna 1422 ze země odtáhl, snažil se jí příští léta získat kombinací diplomatického a vojenského nátlaku. Teprve v roce 1429 navázali husité kontakty se Zikmundem, jehož hodlali přijmout za krále, pokud by uznal jejich program. To ovšem byla pro světskou hlavu křesťanstva nepřijatelná podmínka. Zikmund tedy musel čekat celých sedmáct let po Václavově smrti, než byl v českých zemích všeobecně přijat jako král.

Dne 31. května 1433 byl Zikmund papežem Evženem IV. korunován římským císařem. Po bitvě u Lipan se mu otevřela cesta k vládě v českých zemích. Dne 6. srpna 1436 na sněmu v Jihlavě byla vyhlášena kompaktáta (kompromis mezi stanovisky basilejského synodu a husitů), následovala jednání o podmínkách přijetí císaře Zikmunda za českého krále a jeho slavnostní přijetí v ceremoniálu na jihlavském náměstí 14. srpna 1436. Na sněmu 30. září 1437 byla proti Zikmundovi vznesena celá řada stížností – například že dal popravit hejtmána Jana Roháče z Dubé.

Zikmund se chystal zajistit dědictví manželovi své jediné dcery Alžběty Albrechtovi, snažil se vyhnout politickým ambicím své druhé ženy Barbory a jejího bratra Oldřicha Celského. Poslední slavný Lucemburk zemřel 9. prosince 1437 při cestě do Uher ve Znojmě.

LISTOPAD, PROSINEC

Pranostiky v listopadu

Na začátku listopadu teplo se se zimou hádá.
Hřmí-li v listopadu, bude úrodný rok.
Udeří-li v listopadu zima brzy, hnedle ji to mrzí.
Listopadové hřmění, pšenici ve zlato mění.
Zima-li na Kateřinu, přilož sobě o peřinu.
Martinův led a sních brzy odvané jih.
Martin a Kateřina na blátě, Vánoce na ledě.
Svatá Kateřina zakazuje se smíchem, svatý Ondřej pod hříchem.
Na svatého Ondřeje se člověk ještě zahřeje.
Na svatou pannu Kateřinu sluší se schovat pod peřinu.

Listopad nám připomene především svátek Všech svatých, který je vzpomínkou na všechny zemřelé. Následný svátek Dušiček je památkou na všechny zemřelé. Úctu a vděčnost svým zemřelým projevovali lidé již od nejstarších dob.

Listopad je také nejjoblačnějším měsícem z celého roku a má spoustu významných svátků: Svatý Martin by se měl o svém svátku projet na bílém šemíku a rozhodit sněhové vločky. Jeho svátek je spojen s posvícením. Sva-

tá Kateřina když nepřinese sních, schovává si ho pro Ondřeje.

(mk)

Pranostiky v prosinci

Není-li prosinec studený, bude příští rok hubený.
Když prosinec bystří, po Vánocích jiskří.
Je-li studený prosinec, hodně práce bude mít žnec.
Na svatého Ondřeje ještě se nám zahřeje, ale na svatého Mikuláše už je zima celá naše.
Jasná noc o Štědrém dnu, mrazy lezou ke dnu.
Mráz na Boží narození – zima se udrží bez prodlení.
Když na Štěpána silný vítr bouří, vinař smutně oči mhouří.

Prosinec by měl být nejkřídlnějším měsícem, který má již vše připraveno k zimnímu spánku. Nejkratší den a nejdelší noc nám dává Tomáš, který slaví svůj svátek 21. prosince, ale také zimní slunovrat. Ani počasí nebývá tak zimní, jak bychom si přáli. Kolem svatého Mikuláše k nám proniká teplejší vzduch od západu a přináší oblevu. Druhá obleva začíná na Vánoce, tradičně na Adama a Evu.

(mk)

Prognóza MF: Ekonomická úroveň ČR k 19 zemím eurozóny poroste

Ekonomická úroveň Česka v poměru k devatenácti zemím eurozóny v následujících letech mírně poroste. Ministerstvo financí v aktuální makroekonomické prognóze letos počítá s růstem českého hrubého domácího produktu na obyvatele v poměru k eurozóně na 85 % a příští rok na 86 procent. Loni byla ČR na 83 % zemí eurozóny. Česko by tak na tom bylo lépe než Polsko, Maďarsko, Slovensko, Portugalsko či Slovinsko.

Cenová hladina v ČR loni podle dokumentu zůstala na 63 % průměru eurozóny. „V následujících letech by se měla komparativní cenová hladina HDP postupně zvýšit až na úroveň 68 % v roce 2018, což však bude i nadále napomáhat konkurenceschopnosti české ekonomiky,“ uvedl úřad.

Státní dluh letos ke konci září klesl na 1,61 biliónu korun

Státní dluh za tři čtvrtletí letošního roku klesl o 3,3 miliardy korun na 1,61 biliónu korun. To je nejnižší výše dluhu od roku 2011, informovalo ministerstvo financí. Podle úřadu se tak podle očekávání vyrovnal krátkodobý nárůst státního dluhu v průběhu letošního roku, když ministerstvo využilo mimořádně příznivých podmínek na trhu při prodeji krátkodobých státních dluhopisů, a to někdy i za záporný úrok. Na každého Čecha tak hypoteticky připadá dluh zhruba 152 000 korun.

MF tak v současnosti eviduje státní dluhopisy a přijaté úvěry, se kterými nejsou a nebudou spojeny žádné úrokové výdaje, za 276,3 miliardy korun. To představuje 17,2 % státního dluhu. Na konci roku 2016 tyto dluhopisy činily 12 % dluhu. Státní dluh je tvořen dluhy vlády a vzniká především hromaděním schodků státního rozpočtu. Financován je pokladními poukázkami, státními dluhopisy, přímými půjčkami nebo půjčkami od Evropské investiční banky.

ČSÚ potvrdil růst české ekonomiky ve 2. čtvrtletí o 4,7 procenta

Česká ekonomika vzrostla ve druhém čtvrtletí letošního roku meziročně o 4,7 procenta. Proti předchozímu kvartálu se hrubý domácí produkt zvýšil o 2,5 procenta. Uvedl to Český statistický úřad, který tak potvrdil údaje ze začátku září. Mezičtvrtletní růst ekonomiky byl nejlepší za více než dvacet let. K příznivému vývoji české ekonomiky ve druhém čtvrtletí přispěla jak domácí, tak zahraniční poptávka. K růstu přispěl hlavně zpracovatelský průmysl tažený nejen výrobou aut, ale například i zvýšením produkce elektrických přístrojů a zařízení.

ČNB zlepšila odhad růstu ekonomiky pro letošní i příští rok

Česká národní banka v nové prognóze zlepšila odhad růstu české ekonomiky v letošním roce na 4,5 % z 3,6 % odhadovaných v srpnu. Pro příští rok ČNB zlepšila odhad na 3,4 % z předchozích 3,2 %. Na tiskové konferenci po jednání bankovní rady to uvedl guvernér Jiří Rusnok. Banka podruhé v tomto roce zvýšila úrokové sazby. Základní

úroková sazba, od které se odvíjí úročení komerčních úvěrů, stoupla o 0,25 procentního bodu na 0,5 %. Bankovní rada zvýšila úrokové sazby již na počátku srpna, a to poprvé od února 2008. Základní úroková sazba tehdy stoupla o 0,2 procentního bodu. V září rada nechala sazby beze změny. Ekonomové očekávají v příštím roce, a možná ještě letos, další zvyšování sazeb.

Poslanci už mají návrh rozpočtu, schvalovat ho bude nová Sněmovna

Poslanci už mají na stolech návrh státního rozpočtu na příští rok. Rozpočet počítá s růstem platů ve veřejné správě i se zvýšením rozpočtu vysokých škol o tři miliardy korun. Ministerstvo financí ČTK sdělilo, že příjmy státního rozpočtu jsou pro rok 2018 navrženy ve výši 1302,3 miliard korun, naopak výdaje státního rozpočtu by měly činit 1352,3 miliard korun. Ministryně práce Michaela Marksová (ČSSD) novinářům řekla, že jednotlivé položky rozpočtu byly už dohodnuty před schůzí vlády, takže jednání nebylo bouřlivé. Ministr zemědělství Marian Jurečka (KDU-ČSL) návrh na twitteru označil za kompromis možného.

Rozpočet bude schvalovat až nová Sněmovna vzešlá z říjnových voleb. Rozpočet počítá se schodkem 50 miliard korun, letošní schválený schodek má představovat 60 miliard korun. Poslanci budou mít letos na projednání rozpočtu mnohem méně času než v jiných letech. Do konce roku budou muset nejen ustanovit sněmovní orgány, ale i stihnout všechna tři čtení. Bude se tak opakovat situace z roku 2013, kdy stihli rozpočet projednat a schválit během třinácti dní. V jiných letech na to mají zhruba dva měsíce.

Vláda v návrhu počítá s růstem ekonomiky o 3,1 % a průměrným růstem spotřebitelských cen o 2,3 procenta. Na straně rizik a nejistot poukazuje vláda na to, že není jisté, jaké důsledky přinese výsledek vyjednávání o odchodu Británie z EU. Českou ekonomiku by také mohla podle vlády nepříznivě ovlivnit eskalace problémů italského bankovního sektoru. Negativním faktorem je také možnost prudkého zpomalení růstu čínské ekonomiky, které by zasáhlo evropský vývoz do této oblasti.

Tři miliardy pro vysoké školy budou, shodlo se vedení vlády

Předsednictvo vlády se shodlo na zvýšení rozpočtu vysokých škol na příští rok o tři miliardy korun. ČTK to během jednání vlády sdělil vicepremiér Pavel Bělobrádek (KDU-ČSL). Pro kapitolu vědy a výzkumu, kde panovaly spory, navrhl kompromis tak, aby balík peněz činil 35,6 miliardy korun. Růstem minimálně o tři miliardy korun podmiňovaly souhlas se svým rozpočtem vysoké školy. V případě, že by vláda zvýšení neschválila, hrozily protesty.

Hospodářská komora: Česká ekonomika letos zrychlí růst na 4,5 %

Česká ekonomika letos zrychlí růst na 4,5 % z loňských 2,5 %. V příštím roce hrubý domácí produkt zpomalí na 3,6 %. Vyplývá to z prognózy, kterou zveřejnila Hospodářská komora ČR. „Česká ekonomika prožívá dobré období. Základním zdrojem růstu HDP je zahraniční poptávka,

stabilizace v eurozóně, která se přetavuje do zahraničního obchodu, ale dopadá i na soukromé investice firem. To vede k větším zakázkám, tlaku na přijímání lidí. Při situaci na trhu práce to znamená růst mezd. Ten se potom přelévá do dalšího pozitivního faktoru, kterým je rostoucí spotřebitelská poptávka," řekl prezident komory Vladimír Dlouhý. Reálné mzdy zvýší podle předpovědi růst letos na 5 % z loňských 3 %, v roce 2018 vzrostou o 5,8 %. Nezaměstnanost se po letošním poklesu na 4,3 % sníží na 4,1 %. Inflace vzroste z 2,4 % v tomto roce na 2,9 % v roce 2018, odhadla komora. Průměrný kurz koruny očekává prognóza pro příští rok na 25,40 Kč za euro, dnes se pohybuje okolo 25,60 Kč/EUR.

Analytici: Růst tržeb obchodů bude pokračovat, podpoří je i bonusy

Výplaty odměn a bonusů před Vánoce podle analytiků ještě podpoří spotřebitelský optimismus Čechů, který je již nyní blízko dosavadních maxim. Silný růst maloobchodních tržeb by měl pokračovat i v dalších měsících. K růstu jim pomáhá velmi nízká nezaměstnanost, rychle rostoucí mzdy a vysoká spotřebitelská důvěra. Za zrychlením prodejů oděvů a obuvi v září stál nástup chladnějšího počasí. Růst maloobchodních tržeb v září zrychlil na 6,2 % a překonal tak očekávání ekonomů. I v mezinárodním kontextu je růst maloobchodních tržeb v ČR výrazně vyšší než ve většině zemí Evropské unie. „Důvodem je právě rychlý růst české ekonomiky s velmi nízkou nezaměstnaností a růstem mezd. A silný růst tržeb bude pokračovat i v závěru letošního roku. V souhrnu za celý letošní rok lze počítat s růstem maloobchodu přes pět procent," uvedl analytik společnosti Akcenta Miroslav Novák. Spotřeba domácností nadále zůstává klíčovým tahounem české ekonomiky. S blížícím se koncem roku lze navíc očekávat výplatu celoročních odměn a bonusů, které by letos díky prosperitě ekonomiky měly být rekordní.

Průmyslová výroba v Česku v září zpomalila meziroční růst na 4,4 % po srpnovém zvýšení o 5,8 procenta. K růstu nejvýrazněji přispěly energetika a výroba vozidel. Proti srpnu průmyslová produkce klesla. Letošní září mělo ve srovnání se stejným měsícem předchozího roku o jeden pracovní den méně. Údaje naznačují, že průmysl se bude pozitivně vyvíjet i v dalších měsících. Rizikem dalšího vývoje je podle analytiků vývoj v automobilovém průmyslu, kde trh již začíná být nasycený.

Stavební produkce v září po šesti měsících růstu meziročně klesla o 1,1 procenta. Pozemní stavitelství se sice zvýšilo o 0,8 procenta, ale inženýrské bylo o 5 % nižší. Stavební úřady v září vydaly 7 425 stavebních povolení, což bylo o 3,8 % více než loni. Stavební výroba podle analytiků zaostává za poptávkou a neodpovídá prosperitě české ekonomiky. Důvodem je neúnosně dlouhé stavební řízení.

Společnost Travel Service ovládne České aerolinie

Společnost Travel Service ovládne České aerolinie. Dohodla se současnými akcionáři ČSA aerolinkami Korean Air a státní firmou Prisko na odkupu jejich akcionářských podílů. Stát ale ještě může od smlouvy odstoupit do pěti pracovních dnů po obdržení posledního souhlasu příslušné-

ho antimonopolního úřadu v případě, že se tak rozhodne. V tiskové zprávě to sdělila společnost Travel Service.

Travel Service nyní má v ČSA 34 % akcií a po vypořádání transakcí se stane majoritním akcionářem ČSA s podílem 97,7 procenta. V případě, že by stát od smlouvy odstoupil, by firma držela v ČSA 78,7 procentní podíl. Travel Service patří do skupiny Unimex Group, kterou vlastní podnikatelé Jiří Šimáně a Jaromír Šmejkal. Necelý poloviční podíl v dopravci drží čínská investiční společnost CEFC.

BIS: Podnikatelské skupiny posilují vliv na ekonomické zájmy ČR

Bezpečnostní informační služba (BIS) v loňském roce sledovala významné posilování vlivu velkých podnikatelských skupin na ekonomické rozhodování státu. Ačkoliv svůj vliv prosazovaly legální cestou, významně zasahovaly ekonomické zájmy Česka, uvedla kontrarozvědka ve výroční zprávě za rok 2016. V souvislosti s aktivitami, které ohrožují významné ekonomické zájmy země, předala v minulém roce BIS policii a státním zástupcům zhruba o polovinu víc případů než o dva roky dříve.

BIS v kapitole o ochraně významných ekonomických zájmů kladně hodnotí efekt nově zřízeného registru smluv. Dodává však, že některé státem ovládané subjekty se předpis snažily účelově obcházet. BIS také upozorňuje na rozpory mezi ekonomickou výhodností zakázek a bezpečnostními zájmy.

Pravidla pro alternativní taxislužby se změní

Řidiči služby Uber a dalších alternativních taxislužeb se podle expertní skupiny musí řídit jinými pravidly než klasické taxislužby. Členové skupiny se na tom shodli na jednání na Úřadu vlády. Podle nich je nutné sdílenou ekonomiku regulovat. Změny pravidel v taxislužbě má přinést novela zákona, kterou připraví ministerstvo dopravy. Ta by umožnila provozovat taxislužbu i bez taxametru, na základě aplikace v mobilním telefonu. Proti službám typu Uber několikrát protestovali pražští taxikáři.

Česko je a zůstane domovem společnosti Škoda Auto, uvádí šéf Maier

Vedení společnosti Škoda Auto se snaží uklidnit obavy zaměstnanců. Ty vyvolaly nepotvrzené informace, že se má část výroby přesunout do Německa. Objevily se totiž informace, že vedení i odbory automobilky Volkswagen prý chtějí, aby se část produkce Škody Auto přesunula do Německa a aby česká divize platila více peněz za sdílené technologie. „Česká republika je a nadále zůstane domovem společnosti Škoda Auto," napsal v dopise předseda představenstva Škody Auto Bernhard Maier. Zároveň uvedl, že firma pracuje v současné době na hranici kapacity a výrobní závody jsou plně vytíženy. „Poptávka je však tak vysoká, že musíme prověřovat i možnosti dalšího rozšíření našich kapacit. V tomto ohledu je nám ku prospěchu výrobní svazek koncernu Volkswagen. V této záležitosti se však jedná výlučně o pokrytí špiček ve výrobě," píše Maier v dopise. Mluvčí automobilového koncernu Volkswagen na dotaz ČTK uvedl, že koncern v tuto chvíli žádné změny u své české značky Škoda Auto nechystá.

Prodejci aut očekávají rekord

Prodej nových osobních aut v Česku vzrostl za tři čtvrtletí letošního roku o více než 6 a půl procenta. Proдало se přes 205 tisíc vozů. Poprvé byly nejprodávanější auta kategorie SUV. Data zveřejnil Svaz dovozců automobilů. Největší zájem měli lidé o Škodu Auto. Prodejci za celý letošní rok očekávají překročení loňského rekordu 260 tisíc prodaných aut.

Nové byty v Praze zdražily skoro o čtvrtinu

Průměrná nabídková cena nových bytů v Praze na konci června meziročně vzrostla o 22,5 % na 92 600 korun za metr čtvereční. Počet volných bytů v nabídce developerů klesl meziročně zhruba o desetinu na 4 259. Vyplývá to z údajů poradenské společnosti Deloitte. Nejdražší jsou nové byty v Praze 1, kde se metr čtvereční prodával za 168 200 korun, následuje Praha 6 (121 200 Kč). Naopak nejlevnější je Praha 10 s průměrnou cenou 71 500 korun za metr čtvereční.

Češi kupují více nemovitostí v zahraničí

Češi v posledních letech stále více kupují nemovitosti v zahraničí. Největší zájem je o stavby v Rakousku, Chorvatsku, Itálii a Španělsku. Více než domy a vily jsou populární apartmány. Vyplývá to ze studie společnosti Rellox, která se zaměřuje na prodej zahraničních nemovitostí. Statistika počtu Čechů, kteří loni a v minulých letech koupili zahraniční nemovitost, podle firmy neexistuje. „Podle kvalifikovaných odhadů se jedná o počty v řádu několika stovek lidí ročně s narůstající křivkou,“ uvedla společnost. U firmy Rellox činil meziroční růst nákupu mezi předloňským a loňským rokem 11 procent.

Ostravská Ekova opraví 65 tramvají pro Göteborg

Ostravská firma Ekova Electric zahájila práce na zakázce na opravu pětadesáti tramvají pro švédský Göteborg. První opravená vozidla už Ostravu opustila, letos jich podnik plánuje opravit deset až čtrnáct. Zakázka je plánována do roku 2021 a její hodnota je přibližně 600 miliónů korun. Ostravská společnost Ekova Electric se zabývá modernizacemi tramvají nebo výrobou elektrobuses, které sama i vyvíjí.

McDonald's rozšíří síť provozoven

Společnost McDonald's plánuje v ČR ještě letos otevřít dvě nové restaurace, příští rok pak až pět dalších provozoven. Nyní jich má pětadvadesát, 82 % z nich je v rukou českých franšizantů. Řetězec rychlého občerstvení předpokládá, že v příštím roce by také mohl spustit rozvoz jídla ve spolupráci s aplikací UberEATS. Uvedl to ředitel společnosti pro ČR a SR Tomasz Rogacz.

CzechInvest dojednal za 25 let investice za téměř bilión korun

Státní agentura CzechInvest dojedнала za čtvrtstoletí v Česku investice za 981 miliard Kč. Ve všech krajích vy-

tvorily přes čtvrt miliónu nových pracovních míst. Agentura slaví letos pětadvacet let od svého založení. Od roku 1993 v Česku nejvíc investovaly německé společnosti. Do 364 projektů šlo 226 miliard korun a vzniklo přes 60 tisíc pracovních míst. Druhé místo patří investorům z Japonska, třetí jsou firmy z USA a čtvrté společnosti z Jižní Koreje. Za pětadvacet let do ČR přišli investoři z více než třiceti zemí světa.

Největší investiční akcí dojednanou agenturou je výstavba korejské automobilky Hyundai Motor Manufacturing Czech za 34,4 miliardy korun v Nošovicích oznámená v roce 2006. Druhá je japonsko-francouzská továrna Toyota Peugeot Citroën Automobile Czech v Kolíně. Trojici největších investičních akcí uzavírá korejská Nexen Tire, která svůj záměr na stavbu závodu na výrobu pneumatik za 22,8 miliardy korun oznámila v roce 2014.

Guvernér Rusnok byl za ukončení intervencí oceněn magazínem GlobalMarkets

Guvernér České národní banky Jiří Rusnok získal od magazínu *GlobalMarkets* ocenění Guvernér centrální banky pro střední a východní Evropu pro rok 2017 za hladké ukončení devizových intervencí, včetně důkladné přípravy a efektivní komunikace. Oceněna byla také politika ČNB v oblasti finanční stability. Magazín *GlobalMarkets* je oficiálním časopisem výročního zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky.

Režim devizových intervencí zahájila ČNB v listopadu 2013 s cílem oslabit korunu a držet její kurz poblíž 27 Kč/EUR kvůli obavám z deflace. Stalo se tak rok poté, co klíčovou úrokovou sazbu stlačila k nule a vyčerpala tím prostor k uvolňování měnové politiky tradičním způsobem. ČNB se po centrálních bankách Izraele a Švýcarska stala teprve třetí centrální bankou, která použila kurz jako nástroj své měnové politiky. Intervence ukončila ČNB letos 6. dubna.

Zájem Čechů o práci v zahraničí patří k nejnižším na světě

Ochota Čechů trvale nebo dočasně se odstěhovat za prací do zahraničí patří mezi nejnižší na světě. Češi také nejsou příliš nakloněni lákání zahraničních pracovníků pro obsazení volných pracovních míst v tuzemsku. Vyplývá to z globálního průzkumu Workmonitor personálně poradenské společnosti Randstad v několika desítkách zemí světa. Na otázku ochoty odstěhovat se za prací se v pravidelném čtvrtletním průzkumu v ČR vyjádřilo kladně 35 % dotázaných, což je druhá nejnižší míra vůbec. Menší mělo pouze Dánsko s 34 procenty, následovaly Rakousko a Nizozemsko s 36 procenty.

Průzkum: Mladí dávají přednost jistotě zaměstnání před podnikáním

Čím dál více mladých lidí dává přednost jistějšímu zaměstnání před nejistotou vlastního podnikání. Důvodem jsou zajímavé nabídky zaměstnavatelů v důsledku nedostatku pracovníků na trhu práce, mladé ale odrazuje i byrokracie v podnikání. Vyplývá to z průzkumu Asociace malých a středních podniků mezi 600 studenty.

Zatímco v roce 2013 vnímalo jistotu zaměstnaneckého vztahu 66 % studentů, dnes je to 82 procent. Přibývá i názorů, že být zaměstnán je pohodlnější než podnikat. Lidé mířící do pracovního poměru vidí benefity i v tom, že zaměstnavatel za ně bude řešit řadu administrativních povinností, mnoho dotázaných oceňuje i snazší kariéerní růst v zaměstnání. Studenti, kteří se již rozhodli podnikat, tak učinili kvůli finančnímu úspěchu a částečně i proto, že ve svém okolí nebo rodině mají s byznysem zkušenosti.

Slevomat koupili Britové

Jedničku na českém trhu s nabídkou hromadných slev Slevomat.cz koupila britská skupina Secret Escapes. Dosavadní vlastníci, fondy Miton, Enern a In-Bridge, prodali i slovenský Zlavomat.sk a agregátor slev Skrz.cz. Ve všech třech firmách získá Secret Escapes stoprocentní podíl. Podle

měsíčníku *Forbes* cena lehce přesahuje 1,5 miliardy Kč. Účastníci transakce cenu nechtěli komentovat.

Komerční banku vede Juchelka

Jan Juchelka

Novým předsedou představenstva a generálním ředitelem Komerční banky se stal Jan Juchelka, který posledních pět let působil v centrále mateřské banky Sociétés Générale v oblasti korporátního a investičního bankovníctví. Juchelka se stal prvním českým předsedou představenstva a generálním ředitelem

KB od doby, co se banka stala součástí francouzské skupiny Sociétés Générale.

VĚDA A TECHNIKA

Jediný český CyberKnife je plně vytížen

Robotický ozařovač CyberKnife (kybernetický nůž), který osmým rokem funguje ve Fakultní nemocnici Ostrava, je stále plně vytížen. Dosud byl využit u 4 500 případů, nejvíce u nádorů plic či prostaty. Ostravský tým odborníků je ale specifický tím, že umí přístroj využívat u široké škály diagnóz. Přístroj je v provozu každý všední den zhruba čtrnáct hodin, čekací doby se pohybují v rozmezí od tří dnů až po tři měsíce, vždy záleží na konkrétní situaci a naléhavosti případu. Lékařům se přístroj v roce 2014 podařilo využít také při léčbě onkologického onemocnění a pomohli první pacientce s maligní srdeční arytmií.

V Česku je CyberKnife jediný a slouží tak pacientům z celé země, nemocnice spolupracuje i s některými slovenskými pracovišti.

Cenu rady vlády za popularizaci vědy převzal entomolog Žďárek

Cenu za propagaci a popularizaci vědy, kterou uděluje jednou ročně předseda vládní rady pro výzkum, převzal entomolog Jan Žďárek. Mezinárodně uznávaný vědec je autorem řady publikací, ve kterých život hmyzu popsal veřejnosti a získal pro entomologii nové nadšence. Žďárekův profesní život je spojen se dvěma pracovišti Akademie věd ČR, s Entomologickým ústavem a s Ústavem organické chemie a biochemie. Jak připomněl člen vládní rady Zdeněk Havlas, Žďárek přednášel také na Univerzitě Karlově a na Jihočeské univerzitě. Nyní je v penzi. Cena je spojena s finanční premii 350 000 korun.

Ostravští vědci vytvořili aplikaci o vážkách, napadla zpěváka Bártu

Vědci z Ostravské univerzity vytvořili mobilní aplikaci Lovec vážek CZ, díky níž lidé zjistí zajímavosti o životě tohoto hmyzu a mohou přispět k jeho ochraně. S nápadem přišel zpěvák Dan Bárta, který se o vážky zajímá a s ostravský-

mi biology úzce spolupracuje, řekl ČTK mluvčí univerzity Adam Soustružník.

Ojedinělý projekt vědců z Katedry biologie a ekologie Přírodovědecké fakulty slouží biologům i veřejnosti. „S mobilní aplikací Lovec vážek CZ (Dragonfly Hunter CZ) mohou všichni milovníci přírody zpestřit své výlety a procházky kolem vody i trochou poznání,“ uvedl Soustružník. Aplikace, která je dostupná zdarma na Google Play, zájemcům umožní rozpoznat druh vážky, zároveň mohou lidé data z daného místa odeslat s připojenou fotografií do databáze a přispět tak k vědeckému výzkumu, který umožní zlepšit ochranu nejen vážek.

Syn britské královny ocenil aktivní mladé lidi

Nejmladší syn britské panovnice Alžběty II. princ Edward, hrabě z Wessexu, předal v Senátu zlatá ocenění vzdělávacího programu Mezinárodní cena vévody z Edinburghu (DofE), kterého se účastní 2 500 mladých Čechů. Česko letos hostilo také setkání absolventů programu z celého světa. Princ Edward usedne v porotě, která bude hodnotit jejich projekty zaměřené na startupy i pomoc znevýhodněným. Aby mladí dosáhli na některou ze tří úrovní ocenění, musí splnit vlastní cíl ve čtyřech oblastech – rozvoj talentu, sport, dobrovolnictví a dobrodružná expedice.

Program DofE byl založen v roce 1956 manželem britské královny princem Filipem a v Česku působí od roku 1994. Nyní je do něj zapojeno přes 170 škol, dětských domovů a dalších institucí, které pracují s dětmi a mládeží.

Předsedkyně Akademie věd předala ocenění třem špičkovým vědcům

Předsedkyně Akademie věd (AV ČR) Eva Zažímalová předala prestižní ocenění třem špičkovým vědcům. Cenu Praemium Academiae dostali ekolog a odborník na fyziologii půdních hub Petr Baldrian, fyzik se specializací na atmosféru Michal Fárník a informatik zaměřující se na zpracování

obrazu Jan Flusser. Každý z oceněných získá až 30 milionů korun na výzkum v dalších šesti letech. Akademickou přemii může každý vědec dostat jen jednou za život. Podmínkou pro udělení ceny je to, že vědec musí být kapacitou v mezinárodním, nejen v českém měřítku. Většinou ji získávají v jednom roce jen dva lidé. Udílí se od roku 2007.

Mezi vědci oceněnými za základní výzkum jsou tři ženy

Grantová agentura (GA ČR) ocenila pět českých vědců, kteří v loňském roce vedli nejlepší projekty podpořené v minulosti agenturou. Ocenění vědcům předala předsedkyně GA ČR Alice Valkárová. Ceny předsedkyně jdou tentokrát napříč obory, mezi laureáty je informatik, biochemička, astronomka, archeoložka a hydrobiolog.

Michaela Rumlová z Vysoké školy chemicko-technologické se zabývá retrovirovými částicemi HIV. Vedla výzkum, který by v budoucnu mohl umožnit lepší léčbu lidí infikovaných virem HIV. Kdyby se podařilo vytvořit látku, která by viru znemožnila buňku opustit, infekce HIV by se nemohla v těle šířit.

Další oceněná vědkyně Ivana Orlitová z Astronomického ústavu Akademie věd studuje ranou fázi vývoje vesmíru. Pro svá zkoumání mohla využívat i Hubbleův dalekohled, který je umístěn na oběžné dráze Země. Už to je velký úspěch, o přidělování pozorovacího času na teleskopu rozhoduje mezinárodní vědecká porota. Dostane se jen na deset až dvacet procent zájemců. Tým Orlitové zkoumá pět trpasličích galaxií zvaných „zelené hrášky“, ve kterých se odehrávají stejné procesy jako na počátku vesmíru.

Archeoložku Gabrielu Blažkovou ocenila předsedkyně agentury za výzkum života a technologií výroby v renesanci.

Tým laureáta Lukáše Sekaniny z Fakulty informačních technologií Vysokého učení technického v Brně navrhuje elektronické obvody tak, že se inspiruje principy z biologické evoluce – mutací a křížením. Výsledkem jsou energeticky úspornější přístroje. „Náš budoucí výzkum bude směřovat k využití navržených metod pro realizaci umělé inteligence přímo na čipu,“ uvedl Sekanina.

Hydrobiolog Jiří Kopáček z Biologického centra AV ČR dostal cenu za svůj výzkum o samoozdravné síle přírody. Vedl pětiletý projekt, který zkoumal dopady kůrovcové kalamity na lesní ekosystém. Se svým týmem došel k závěru, že bezzásahovost je nejefektivnějším řešením pro regeneraci lesa.

Akademie věd udělila ceny za vědecké výsledky i popularizaci

Ceny za výsledky vědecké práce, ale také za propagaci výzkumu předala osmi odborníkům Akademie věd ČR (AV ČR). Jsou mezi nimi i tři mladí badatelé do 35 let. Devátý vědec dostal společnou cenu předsedkyně akademie Evy Zažímalové a Nadačního fondu Neuron za popularizaci vědy.

Za vynikající výsledky velkého vědeckého významu získali ocenění tři vědci a jejich týmy. Jsou to fyzik Lukáš Palatinus, který se spolu s dalšími vědci z Fyzikálního ústavu AV ČR věnuje určování krystalových struktur, entomo-

log Marek Jindra specializující se na hormony hmyzu a Josef Houštěk z Fyziologického ústavu AV ČR s výzkumem mechanismů, které stojí za některými chorobami. Další tři ceny putovaly mladým vědcům do 35 let. Dostali je Rhys Taylor za výzkum původu mezihvězdného vodíku, Filip Kolář za popis změn rostlin po změnách klimatu ve čtvrtohorech a sociolog Filip Vostal za teorii, jak se všeobecná tendence ke zrychlování projevuje ve vědecké sféře.

Kromě cen za vědecké výsledky dostali ceny i badatelé, kteří se dlouhodobě podílejí na propagaci a popularizaci vědy. Jsou to Václav Hořejší z Ústavu molekulární genetiky a Jaroslav Peregrin z Filosofického ústavu. Hořejší je jedním z nejcitovanějších českých vědců a o šíření vědeckých poznatků se stará i v rozhlasových vystoupeních, účastí v publicistických pořadech České televize nebo na svém blogu. Společnou cenu předsedkyně AV ČR a Nadačního fondu Neuron za popularizaci vědy převzal fyzik Martin Ledinský.

Česká firma získala cenu za endoprotézy, které s pacienty rostou

Za endoprotézy stehenní kosti pro děti, které s pacientem dokážou růst, dostala firma Beznoska ocenění Technologické agentury ČR. Vyvinuté endoprotézy stehenní kosti v současnosti užívají v Česku dva dětské pacienti, operovali je lékaři Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně. V rozhovoru pro ČTK to řekl hlavní konstruktér David Sitte. Endoprotézou se nahrazuje kolenní kloub a část stehenní kosti především u nádorových onemocnění. Tato diagnóza je u dětí častější než u dospělých, jenže právě u dětí se obtížněji řeší. Důvodem je to, že kosti dětí do určitého věku rostou, zatímco klasická endoprotéza zůstává stále stejně velká. Konstruktéři proto museli vyvinout takovou náhradu, kterou půjde jednoduše prodlužovat podle toho, jak pacient roste.

Technické muzeum představuje kontaktní čočky i Wichterleho

Historii kontaktních čoček a příběh vynálezce jejich první použitelné varianty a jednoho z nejvýznamnějších českých vědců Otto Wichterleho ukazuje nová expozice v Národním technickém muzeu, která doplňuje stálou výstavu *Chemie kolem nás*. Návštěvníci uvidí také funkční model zařízení na odlévání čoček, jehož předlohu Wichterle sestrojil a na níž v roce 1961 vyrobil první měkké kontaktní čočky.

Vedle funkčního modelu čočkostroje, který z Merkuru sestrojil sběratel Jiří Mládek, si návštěvníci mohou prohlédnout i jeden z původních čočkostrojů z roku 1961, lahvičku s částí prvního milionu odlitých čoček, odlévací desku na přípravu prefabrikátů pro výrobu kontaktních čoček soustružením a další zařízení. Vystaveny jsou také kontaktní čočky z různých období. Expozice vznikla ve spolupráci s Ústavem makromolekulární chemie Akademie věd ČR.

Vědci našli látku proti obezitě a cukrovce druhého typu

Vědcům z Ústavu organické chemie a biochemie (ÚOChB) Akademie věd ČR se podařilo objevit látku, která má pozitivní účinky při léčbě obezity a cukrovky druhého typu.

Zatím se její účinky potvrdily u myši. O další vývoj látky včetně klinických studií projevila zájem farmaceutická firma Novo Nordisk. Podle Martina Fуска z ÚOChB by se nový lék mohl v ideálním případě objevit na trhu za osm let. Není to první úspěch odborníků z ÚOChB. V minulosti se jim například podařilo vyvinout látku z oblasti antivirotik, o níž také projevila zájem farmaceutická firma.

Na Kutnohorsku byl objeven nový minerál staročeskéit

Čeští vědci našli na Kutnohorsku nový minerál, jehož základem je vzácný sulfid stříbra. Pro nerost si prosadili pojmenování staročeskéit, a to i přes nesouhlas některých členů mezinárodní komise pro názvosloví. Název nakonec komise schválila a od srpna používají jeho anglickou variantu staročeskéite používají vědci z celého světa.

Čeští botanici vyšlechtili fialové a modré brambory

Výzkumný ústav bramborářský v Havlíčkově Brodě vyšlechtil novou odrůdu brambor s tmavomodrou slupkou i dužninou. Je to jeho druhá odrůda s nezvyklou barevností hlíz, dříve už ústav představil fialovou Valfi. Nová odrůda s hlízami ve tvaru rohlíčku, která dostala název Val Blue, se v kuchyni dá použít jako příloha, ale i do salátů.

Vědci vyřešili otázku kosmického záření, přichází z jiné galaxie

Skupině vědců spojených s Observatoří Pierra Augera v Argentině, s nimiž spolupracují i čeští badatelé, se podařilo najít odpověď na otázku o původu kosmického záření. Nad tímto problémem si odborníci lámali hlavu od šedesátých let 20. století, kdy byla potvrzena existence částic kosmického záření. Díky výpočtům a experimentům na observatoři se ukázalo, že částice mají původ mimo naši galaxii. Objev popisuje článek, který 22. září byl vydán v prestižním vědeckém časopise *Science*. Informovala o tom Akademie věd ČR, jejíž vědci s observatoří spolupracují.

Historik Sommer se zabývá středověkými kláštery a žebavými řády

Společná duchovní kultura Evropy je podle historika a archeologa Petra Sommera téma, které se dnes dostává znovu do popředí. Tohoto významného vědce nominovala vládní Rada pro výzkum, vývoj a inovace na národní cenu Česká hlava 2017, která se uděluje za mimořádný a dlouholetý přínos české vědě. Sommer prováděl výzkumy v kláštrech v Praze Břevnově, na Ostrově u Davle, na Strahově a zejména v Sázavě. Nyní vede tým, který zkoumá historii žebavých řádů a jejich roli v životě středověkých měst.

Vědec získal evropský grant k léčbě nádorů

Brněnský vědec Vojtěch Adam získal prestižní grant Evropské výzkumné rady. Zaměřil se na protein metalothionein, který dokáže vázat kovy. Výsledky výzkumu mohou v budoucnu přispět k efektivnější léčbě nádorových onemocnění.

Výše grantu činí 1,3 miliónu eur (34 miliónů korun). Oznámila to mluvčí Mendelovy univerzity v Brně Kateřina Loutocká Brettschneiderová.

Vědci v Brně vyvinuli metodu na oddálení poškození buněk v mozku

Vědecký tým v Brně vyvinul metodu, kterou chce pomoci pacientům s nevléčitelnou a dědičnou Huntingtonovou chorobou. Je to poškození nervových buněk v mozku, projevuje se záškuby, zapomínáním, ale i demencí. Vědci úspěšně vyzkoušeli na prasatech takzvanou genovou terapii, jejíž pomocí se snaží oddálit nástup nemoci. Výzkum bude pokračovat, vědci požádají o možnost zkusit metodu u lidí. Huntingtonovou chorobou trpí zhruba jeden člověk z 10 000, informoval ředitel svatoanenské nemocnice Martin Pavlík. „Zatímco v České republice je jich zhruba tisíc, celosvětově se dá počet pacientů odhadnout na 750 000. Nemoc je dosud považovaná za nevléčitelnou, a proto jakýkoliv krok směrem k nalezení cesty vyléčení nebo oddálení může mít vliv na velký počet pacientů a jejich rodin,“ dodal Pavlík.

Česká fyzioložka a biochemička prof. Helena Illnerová slaví osmdesátiny

Helena Illnerová

Prof. RNDr. Helena Illnerová, DrSc. (* 28. 12. 1937) jako první na světě objevila závislost funkce biologických hodin v mozku savců na délce dne během ročních období. Oddělení, které vedla ve Fyziologickém ústavu AV ČR, je dnes mezinárodně uznávané a významně se podílí na výzkumu mechanismu synchronizace biologických

hodin s vnějším prostředím. Studium chronobiologie, tj. nauky o čase v živých organismech, zavedla nejen ve Fyziologickém ústavu, ale i v rámci celé ČR.

Dr. Helena Illnerová po studiu chemie a biochemie na Přírodovědecké fakultě UK v Praze nastoupila v roce 1961 do Fyziologického ústavu ČSAV (nyní AV ČR) jako vědecká pracovníce. V roce 1989 byla zvolena do Komory volených zástupců ČSAV, v roce 1993 do Akademického sněmu AV ČR. V letech 1993-2001 pracovala v Akademické radě AV ČR ve funkci místopředsedkyně. Předsedkyní se stala v letech 2001-2005, kdy zavedla program podpory mladých nadějných vědců. Je stále aktivně činná v organizaci vědy v českých zemích i na mezinárodní úrovni. Publikovala přes 100 článků v impaktovaných časopisech, jednu monografii a více kapitol v knihách. Za přínos pro vědu a její řízení jí byla udělena řada domácích i zahraničních ocenění, jako Ceny České lékařské společnosti J. E. Purkyně, Senior Fellowship in Neuroscience Award, získala státní medaili za zásluhy 2. stupně a zlatou medaili UK. Je zakládající členkou Učené společnosti České republiky a její předsedkyní v letech 2008-2010. Vždy se zasazovala o předávání radosti z poznání širší společnosti a o povzbuzování zájmu mladých lidí o vědu, vystupuje v médiích a předává své znalosti a zkušenosti formou přednášek pro veřejnost.

VZPOMÍNKA

Před deseti lety 26. listopadu ve věku 91 let zemřel docent Skála, duchovní otec záchytek

MUDr. Skála, původní profesí psychiatr, se zaměřil na léčení lidí závislých na alkoholu. V únoru 1948 založil spolu se svými pacienty dodnes existující Klub usilujících o střízlivost (KLUS) a v září téhož roku vzniklo v těsném sousedství kostela sv. Apolináře v Praze protialkoholní oddělení psychiatrické kliniky.

„Alkohololog“, jak se sám nazýval, prosadil v roce 1951 zřízení první záchytné stanice na světě v pražské nemocnici U Apolináře. Jejím prvním klientem byl ruský voják, vzpomínal Skála v Českém rozhlasu. Nyní je v hlavním městě jediná záchytky na Bulovce. Díky záchytným stanicím mohou zdravotníci včas rozpoznat poškození, které pacientovi alkohol způsobil. Je to myšlenka, která našla ve světě odezvu a podobná zařízení vznikla například v Kanadě a dalších zemích.

Skála kladl důraz na dodržování režimu, závislost považoval za kombinaci nedisciplinovanosti a duševní poruchy. Jeho tvrdé metody byly proslulé a dokonce se staly součástí lidové tvořivosti – traduje se například vtip, v němž jeden alkoholik říká druhému: „Nemůžu jezdit na výlety do přírody. Jak vidím skálu, zvracím...“ Skálova tvrdá metoda se však již dnes nepraktikuje.

Jeho význam pro obor dokládá i vznik Ceny Jaroslava Skály, která se uděluje za autorské práce na téma prevence a léčba závislostí.

Jaroslav Skála se narodil 25. května 1916 v Plzni. V letech 1946-1982 pracoval na psychiatrické klinice Lékařské fakulty UK a od roku 1948 vedl její protialkoholní oddělení. V roce 1982 odešel do důchodu.

Ladislav Mikeš Pařízek (19. 11. 1907, České Budějovice – 28. 3. 1988, Praha)

Poslední cestovatel-objevitel ze staré školy. Pařízek byl v padesátých letech velkou cestovatelkou osobností a jeho objevy se zapsaly do učebnic zeměpisu. 21. května 1959 byl prvním bělochem, který mohl vidět skutečný pramen afrického veletoku Niger. Vedle cestopisů vydal Pařík dvě vzpomínkové knihy *Mé cesty za dobrodružstvím* a *Legie sebevrahů* a převyprávěné domorodé pohádky a bajky *Prales kouzelných snů*.

Josef Jungmann (16. 7. 1723 – 14. 12. 1847)

Josef Jungmann byl českým filologem, lexikografem, spisovatelem a překladatelem. Celý život věnoval položení teoretických základů novému vývoji češtiny. To se mu také prakticky podařilo. Byl vůdčí postavou druhé generace národních obrozenců. Jungmannův přínos pro českou literaturu a českou kulturu byl obrovský. Je autorem první učebnice literární teorie a poetiky, mj. vydal pětidílný *Slovník česko-německý*.

Práce Josefa Jungmanna byly nejen vědeckými, ale i vlasteneckými činy velikého dosahu. Jeho organizační schopnosti i neúnavná pracovitost k němu přitahova-

ly celou řadu příslušníků mladší generace, mladé básníky i vědce.

Josef Jungmann přeložil velké množství děl z němčiny, francouzštiny a angličtiny. Překlady světových děl se Jungmann snažil dokázat, že čeština je schopna přetlumočit a vyjádřit díla velmi složitá nebo díla zcela aktuální. Jungmann si kolikrát nevystačil pouze s běžnou slovní zásobou, doplňoval ji o výrazy ze staršího nebo z lidového jazyka nebo používal slova z jiných slovanských jazyků, případně tvořil nová slova.

Na gymnáziu v Litoměřicích začal zdarma vyučovat češtinu, a tím se stal prvním učitelem češtiny v českých zemích. Josef Jungmann odešel v roce 1915 do Prahy, kde se stal ředitelem Staročeského gymnázia a poté i rektorem pražské univerzity.

Jan Evangelista Purkyně (18. 12. 1787, Libochovice – 28. 7. 1869, Praha)

Jan Evangelista Purkyně byl český fyziolog, anatom, biolog a filozof; otec malíře Karla Purkyně. Svým příspěvkem o živočišných tkáních složených z buněk s jádrem (v Karolinu roku 1837) se stal jedním ze spoluzakladatelů cytologie. Živil se jako vychovatel v šlechtických rodinách, jeden z jeho zaměstnavatelů nasměroval Purkyněho zájem směrem k lékařství. Už v prvním ročníku pražského studia mu ve Vídni vyšla první báseň *Orázení obrazu bez konce*. Doktorskou práci *O zření v ohledu subjektivním* obhájil roku 1818 a stal se asistentem na pražské lékařské fakultě.

Pro vlastenecké názory se ale marně ucházel o profesuru. Teprve na mocnou přímluvu Goethovu, který také studoval proces vidění, byl angažován na univerzitu mimorakouskou, do tehdy pruské Vratislavi. Tam roku 1832 získal výkonný mikroskop. Svůj nejvýznamnější objev prezentova-

Jan Evangelista Purkyně

val Purkyně na sjezdu německých přírodovědců a lékařů v pražském Karolinu roku 1837, kde mezi prvními na světě přisoudil buňkám jejich stěžejní význam pro život.

V práci *O spánku, snech a stavech příbuzných* z roku 1857 Purkyně zdůraznil osvěžující a léčivou funkci snů pro duševní rovnováhu. Předjímá tím budoucí Freudovy úvahy o snu, ale i Jungovu teorii kompenzační funkce snu. Ve stati *Individuální duševní ústrojí člověka* (1864-1866) Purkyně rozlišil dvě hlavní metody zkoumání lidské psychiky – antropologickou, která zkoumá souvislost duševních zvláštností s tělesnými, a psychologickou, jež je založena na vlastní vnitřní zkušenosti, na sebezpozorování. Třetí možností je fenomenologická metoda, která hledá souvislosti mezi výjevy duševního života. Přestože byl Purkyně věřící, jako jeden z mála českých vědců přijal ve své době Darwinovu evoluční teorii, což svědčí o jeho otevřenosti.

Purkyňovo jméno nesla v letech 1960-1990 brněnská univerzita (dnes fungující opět pod původním názvem Masarykova univerzita). Roku 1991 vznikla pod názvem Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem přejmenováním někdejší Pedagogické fakulty nová česká univerzita. Později byla rozšířena, dnes má sedm fakult. Purkyňovo jméno nese také Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně.

Roku 1850 se Purkyně vrátil na pražskou lékařskou fakultu. Založil Fyziologický ústav, nad výzkumem už ale převládala činnost organizační a buditelská. Stal se členem londýnské Královské společnosti, vídeňské a pařížské akademie věd, poslancem zemského sněmu, nositelem Leopoldova rytířského řádu.

Purkyňeho lze považovat i za průkopníka v oblasti animovaného filmu. V roce 1861 nechal podle svých nákrešů vyrobit kotouč zobrazující animovanou sekvenci práce lidského srdce. Je to první známý případ užití této techniky (považované za v té době za zábavnou hračku) pro výuku vědeckého oboru.

Zemřel historik a disident Milan Otáhal

Ve věku devětaosmdesáti let zemřel historik a bývalý disident Milan Otáhal. Ve svém díle se zabýval především tématem normalizace. Spolu s historikem Vilémem Prečanem sestavil publikaci *Sedm pražských dnů*, takzvanou

Černou knihu, což je dokumentace o nenásilném odporu proti sovětské vojenské intervenci ze srpna 1968. Kvůli tomu byli oba autoři trestně stíháni komunistickou prokuraturou.

„Oba historici dělali přesně to, co mají historici dělat, když dějiny doženou přítomnost: třeba se jim věnovat ze všech sil, a ne utéci před nimi do archivů, i když na odstup není čas ani místo,“ napsal v nekrologu *Lidových novin* bývalý politik Petr Pithart, který s Otáhalem od roku 1975 pravidelně spolupracoval. Podle něj možná oba autory uchránila od trestu i zbytková solidarita mnoha lidí a institucí: „Texty v knize kompromitovaly půlku Prahy,“ podotkl Pithart.

Milan Otáhal se narodil 9. června 1928. Vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy. Pracoval mimo jiné jako vědecký pracovník Historického ústavu ČSAV a řídil oddělení novodobých československých dějin. Mezi jeho díla patří například *Sto studentských revolucí, Podíl tvůrčí inteligence na pádu komunismu, Ferdinand Peroutka muž přítomnosti* nebo *Deset pražských dnů. 17.-27. listopad 1968*.

V šedesátých letech se Otáhal jako člen Komunistické strany Československa podílel na reformním procesu, později byl ze strany vyloučen. Jako jeden z prvních podepsal Chartu 77. „Zdaleka však nesdílel všechna havlovská témata, havlovské akcenty. Více než disidenti ho zajímali lidé, kteří Chartě neporozuměli, anebo je míjela. Sám pohrdal převažujícím tehdy konformismem, byl ale k některým disidentským postojům a aktivitám kritický,“ uvedl Pithart. (mk)

Pár dat

08. 12. 1857 byl zřízen zvláštní spolek (sbor), který poskytoval pomoc jistou a spolehlivou při požárech a všelijakých živelných nehodách – v dnešní době nese název záchranná služba.

12. 11. 1952 byla založena Československá akademie věd.

30. 11. 1967 byl vydán zákon o hlavním městě, který s platností od 1. 1. 1968 připojil k území hlavního města jedenadvacet obcí středočeského kraje.

2. 12. 1997 Strahovským tunelem projely první automobily.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

ČSÚ: V ČR přibýlo za pět let 73 400 obyvatel, hlavně díky migraci

Za posledních pět let Česku přibýlo 73 400 obyvatel. Za přírůstkem jsou hlavně cizinci. I když se v posledních letech rodí víc dětí, česká společnost přesto stárne. Průměrnému obyvateli republiky bylo loni 42 let. Děti do 15 let tvoří 15,6 % populace, lidé nad 65 let téměř 19 procent. Zvyšuje se i podíl svobodných a rozvedených. Téměř polovina dětí přichází na svět mimo manželství a stále jich přibývá. Téměř polovinu chlapců a děvčat – přesně 48,6 procenta – přivedly loni na svět neprovdané ženy. Ženy rodí v průměru ve třiceti letech. Česko mělo loni cel-

kem 10 578 820 obyvatel. Od roku 2012 do loňska se do ČR přistěhovalo 24 900 Slováků, 5 800 Rusů, 5 400 Němců, 5 300 Rumunů a 4 700 Bulharů. Ukrajinců je o 500 víc. Zemi naopak opustilo 1 100 lidí z Vietnamu. Vystěhovali se i Češi, do ciziny odešlo 6 300 lidí. Výsledky na tiskové konferenci představil Český statistický úřad.

Češi hodnotí svou situaci pozitivně, bojí se imigrace

Většina Čechů hodnotí svou životní situaci pozitivně, především z ekonomické stránky. Každý druhý Čech očekává, že se mu bude v následujících dvanácti měsících dařit lépe,

56 % je spokojeno se svým životním standardem. Vyplývá to z průzkumu agentury GfK pro společnost Provident Financial, jehož se zúčastnilo 1001 Čechů. Odpovídali také Poláci, Maďaři a Rumuni.

Zatímco v ekonomických aspektech převládá mezi Čechy optimismus, obavy mají z příchodu imigrantů z mimoevropských zemí. Tento názor vyjádřila pětina respondentů, což je trojnásobně více než průměr v ostatních zemích. Češi mají větší obavy z imigrace (19 %) než kupříkladu z rostoucích životních nákladů (17 %) či nezaměstnanosti (9 %). Proti tomu respondenti z jiných zemí vyjadřovali obavy spíše z rostoucích životních nákladů (22 %), imigrace se jich tam obává v průměru 6 procent.

Přírodovědci objevili u Toužimi na Karlovarsku vzácné rostliny

Přírodovědci objevili u Toužimi na Karlovarsku vzácné rostliny. V jednom rybníčku našli řasu lesklenku vlasatou. Čtyři rybníčky u Toužimi jsou cenné nejen z hlediska živočichů, ale i rostlin.

Nynější délky života na Západě dosáhne ČR nejdříve začátkem 30. let

Nynější délky života v bohatších zemích EU by Česko mohlo dosáhnout nejdříve na začátku třicátých let. I když se naděje dožití v ČR od roku 2000 u mužů zvýšila o téměř 4,5 roku a u žen o skoro čtyři roky, přesto Češi a Češky žijí v průměru o několik let méně než lidé ve Francii, Španělsku, Itálii či Skandinávii. Čeští muži se nyní průměrně mohou dožít 76,2 roku a české ženy 82,1 roku. Vyplývá to z projekce obyvatelstva ČR do roku 2100, z výsledků mezinárodního srovnání a z dat Českého statistického úřadu o obyvatelích republiky.

Na 1. října připadá mezinárodní den seniorů. Česká společnost stejně jako obyvatelé jiných vyspělých států stárne. Lidé nad 65 let tvoří nyní asi 18,8 % české populace.

V ptačím parku u Josefova roste vodní ptačník pro mokřadní ptáky

Česká společnost ornitologická začala v minulých dnech v ptačím parku Josefovské louky u Josefova na Náchodsku budovat soustavu mělkých tůní a prohlubní zvanou ptačník. Dílo Slavíkovský ptačník o vodní ploše asi 1,5 hektaru by mělo vytvořit vhodné prostředí pro ohrožené mokřadní ptáky. Hotovo by mohlo být do konce letošního roku. ČTK to řekl správce parku Břenek Michálek.

Ústecká ZOO zahajuje výstavou oslavy 110 let od založení

Ústecká zoologická zahrada se pyšní historií, kterou žádná jiná v Česku nemá. Vystavěna byla na základech parku pro ptáky založeném v roce 1908 Heinrichem Lumpem. Oslavy kulatého výročí zahájila ZOO s předstihem už otevřením výstavy, kde díky srovnávacím pohlednicím a fotografiím návštěvníci uvidí, kam se areál za sto deset let posunul. S postavou ústeckého podnikatele, obchodníka s kovovým

zbožím a milovníka ptactva je spojeno mnoho zajímavostí, návštěvníky chce výstava naladit na příští rok. „Začínáme význačným exponátem, kterým je kronika parku,“ řekl historik městského muzea Martin Krsek, který se na přípravě výstavy v ZOO podílel.

Návštěvníci uvidí také posmrtnou masku zakladatele ptačí rezervace. Lumpe od města koupil na místě bývalé cihelny na svahu Mariánské skály pozemky, o kterých věděl, že jsou místem častého výskytu drobného ptactva. Park se rozkládal na ploše šesti hektarů. Z Durynska sem bylo dovezeno dvacet vagónů horniny ze sopečného popela, která byla použita na vytvoření mnoha stovek úkrytů pro ptačí hnízda i umělých prohlubní s vodou. „Ptáci u něho byli vždy na prvním místě a návštěvníci tehdy procházeli tvrdou osvětou, jak se o ně mají ve volné přírodě starat,“ uvedl Krsek. Volně žijící ptáci patří k zoologické zahradě i dnes.

Kvalita pohonných hmot je letos nejlepší za 15 let

Kvalita pohonných hmot byla v letošním prvním pololetí nejlepší za posledních patnáct let, kdy Česká obchodní inspekce (ČOI) trh monitoruje. Proti prvnímu pololetí loni se kvalita pohonných hmot mírně zlepšila, podíl nevyhovujících vzorků klesl z 1,4 na 1,3 procenta. Zhoršení jakosti ČOI zaznamenala ale u benzínu, a to z 0,6 na 1,9 % nevyhovujících vzorků. V prvním pololetí inspektoři kontrolovali obsah metylesterů mastných kyselin u 657 vzorků nafty. Obsah ethanolu v benzínu zkontrolovali u 528 vzorků. Inspekce ve čtrnácti případech zakázala od ledna do června prodej pohonných hmot, které nesplňovaly požadavky na jakost a složení.

Češi loni nasbírali lesní plodiny za pět miliard, nejvíc houby

Češi loni nasbírali lesní plody za 5,06 miliardy korun. Meziročně šlo o snížení o zhruba 800 miliónů korun, méně se urodilo například malin. Celkově lidé nasbírali 33 800 tun lesních plodin, což je proti dlouhodobé hodnotě 39 300 tun podprůměrný výsledek. Jedna domácnost nasbírala 8,14 kilogramu lesních plodů. Uvádí to zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství.

Mezi nejčastěji sbírané plody patří houby, borůvky, maliny a ostružiny. Počet sběračů ale meziročně mírně poklesl. Houby sbírá 68 % lidí, borůvky 43 %, maliny 35 % a ostružiny 31 % lidí. Bezinky a brusinky se sbírají nejméně, což se meziročně nezměnilo. Na jednu domácnost připadlo loni 5,29 kilogramu hub, 1,75 kilogramu borůvek, 380 gramů malin, 390 gramů ostružin, 240 gramů bezinek a 90 gramů brusinek. Dohromady tak každá domácnost v průměru nasbírala 8,14 kilogramu lesních plodů.

Plocha vinic v ČR se zvětšuje, nejvíc se vysazuje Ryzlink rýnský

Plocha vinic v ČR se ke konci července meziročně zvětšila o 78 hektarů na 17 832 hektarů. Nejvíc se nově vysazuje Ryzlink rýnský, Pálava a Hibernál, který patří mezi odrůdy odolné proti houbovým chorobám.

V ČR se na více než dvou třetinách vinic pěstují bílé moštové odrůdy, modré zabírají 5 305 hektarů. Menšinou jsou vysázené stolní a podnožové odrůdy, na části výměry se vedou pěstivelské pokusy. Naprostá většina vinic je na Moravě, v Čechách je 638 hektarů.

Do Česka zavítal budníček pruhohlavý, pták ze sibiřské tajgy

Několik neobvyklých ptačích druhů zaznamenali v Česku ornitologové a dobrovolníci při Festivalu ptactva. Podle koordinátorky festivalu Gabriely Dobruské z České společnosti ornitologické byl nejzajímavějším z nich budníček pruhohlavý, který běžně žije v sibiřské tajze. Účastníci vycházek do přírody objevili ale i další neobvyklé druhy, například luňáky červené, ostralku štíhlou, zrzohlávku rudozobou, husici rezavou či moudivláčka lužního, u něhož přesný původ prozradil italský kroužek. Budníček pruhohlavý je na českém území skutečně raritou. Při Festivalu ptactva ho pozorovali také ornitologové a dobrovolníci v Lucembursku, Nizozemsku a Maďarsku.

Naopak nejčastěji pozorovaným ptákem jsou v Česku dlouhodobě špačci. Špačci byli i v celoevropském měřítu nejčastěji viděnými ptáky, ornitologové jich mají hláše-

no přes 620 000. Předstihla je jen berneška bělolící, ta ale v Česku nežije. Letošního festivalu se v Česku účastnilo 885 lidí, v celé Evropě to bylo přes 21 700 lidí.

V ZOO Dvůr se narodilo mládě vzácného nosorožce dvourohého

V zoologické zahradě ve Dvoře Králové nad Labem se opět narodilo mládě nosorožce dvourohého, druhu, který je ohrožen vyhynutím. Nové mládě je samička, stala se 45. nosorožcem dvourohým, který se ve dvorské ZOO narodil. Dvorská ZOO chová nosorožce dvourohé jako jediná v České republice. Ve volné přírodě žije posledních několik stovek jedinců tohoto druhu. Samička při narození vážila 34 kilogramů. Dvorská ZOO má s novým přírůstkem celkem dvacet nosorožců, což je největší skupina chovaná v Evropě.

Pražská ZOO je na pátém místě

ZOO Praha se v konkurenci stovek špičkových zoologických zahrad celého světa umístila na výborném pátém místě. Jedná se o hodnocení globálního cestovatelského portálu TripAdvisor, které vychází ze recenzí návštěvníků. ZOO Praha v něm obstála již potřetí za sebou.

(mk)

ARCHEOLOGIE

Vichřice odkryla historický nález ve Starých Křečanech

Nedávná vichřice pomohla odhalit přes dvě stě let staré písemnosti a mince v kostele ve Starých Křečanech na Děčínsku. Cenný nález byl ukrytý v makovici, kterou poryvy větru srazilily na zem, řekla ČTK Klára Mágrová z rumburského děkanství. Nálezy budou předány Oblastnímu muzeu v Děčíně. Makovice vydala schránku s písemnostmi z roku 1813 a 1901, několik pohledů a velké množství mincí. „Ve speciálně pořízené dubové špulce byla listina ze 14. května 1813, kterou sepsal starokřečanský kaplan páter Franz Lumpe. Pochází z dob napoleonských válek a týká se i důsledků státního bankrotu habsburské monarchie v roce 1811,“ uvedl historik Jan Němec. Mimo to schránka ukrývala více než sto mincí. „Cenný je zvláště pamětní říšský tolar, který 31. října 1717 vydal Vilém Arnošt vévoda sasko-výmarský,“ doplnil Němec. Tolar je datován do podzimu roku 1717, kdy ve Výmaru vznikl konflikt mezi vévodou Vilémem Arnoštem a hudebníkem Johannem Sebastianem Bachem.

Archeologové objevili na Pardubicku velké bronzové tepané vědro

Archeologové v září objevili na Pardubicku neobvykle velké bronzové vědro s tepanou výzdobou. Ke kovové nádobě je přivolan nálezců. Možná až 3 000 let starý předmět

archeologové vyzvedli a předali konzervátorům Východočeského muzea v Pardubicích. Místo i okolnosti nálezu nezveřejňují kvůli pokračujícím průzkumům lokality, uvedla Kateřina Procházková z muzea.

Vyzvednutá nádoba je 60 centimetrů vysoká a 56 centimetrů široká. „Jedná se o mimořádný nález, ve východních Čechách první svého druhu, a ani podobné nálezy na Moravě nebo v jižních Čechách se nemohou chlubit srovnatelnou výzdobou nebo velikostí,“ uvedl ředitel Východočeského muzea v Pardubicích Tomáš Libánek. První ohledání místa zatím nepřineslo žádnou indicii, která by osvětlila okolnosti uložení nádoby.

Moravské zemské muzeum vystavilo venuši a další unikáty

Cenné svědectví o duchovním životě pravěkých lidí, „Venuši“ z Hlubokých Mašůvek, mimořádně vystavilo Moravské zemské muzeum v Brně. Komorní výstava v Dietrichsteinském paláci vznikla u příležitosti 200. výročí muzea a představuje soubor cenných předmětů z fondů archeologického ústavu. „Vybírala jsem tak, aby pro každé období bylo ve výstavě něco unikátního,“ řekla novinářům vedoucí archeologického ústavu Alena Humpolová. Vedle vitríny s venušemi lidé najdou ukázky bronzových prací – nejmenší z nich je evropským unikátem z hlediska uměleckého ztvárnění zvířecí plastiky. Jde o stylizovanou figurku koně nalezenou v žárovém hrobě z pozdní doby bronzové

v Brně-Obřanech. Dalším unikátem je náhlenice objevená u Kuřimi na Brněnsku, jediný doklad tohoto typu zbroje z doby bronzové v českých zemích. Posledním unikátem je soubor bronzových kování, původně zdobily dřevěnou nádobu z keltského pohřebiště porušeného stavbou nákladního nádraží v Brně-Maloměřicích v roce 1941. Archeologové tvar nádoby podle kování rekonstruovali, lidé si tedy mohou prohlédnout, jak nejspíš vypadala.

Na Roudnicku objevili hledači pokladů 1 300 mincí ze 14. století

Na poli v okolí Roudnice nad Labem na Litoměřicku objevili hledači pokladů 1 300 mincí z druhé poloviny 14. století. Nález skončil v Podřipském muzeu, které ho po ošetření a prozkoumání vystaví. Na pole k jedné obci na Roudnicku vyrazil s detektorem kovů jednu prázdninovou neděli z Ústí nad Labem Miroslav Bartoš. „První pocit je šok a radost. Hlavně si člověk říká, že by chtěl takový poklad najít, a najednou se to stalo,“ popsal pocity z objevu novinářům. Z obavy, aby mince někdo nesebral, nebo je nezničil traktor při orbě, je nálezce s kolegou vyzvedli a předali muzeu. Mezi mincemi jsou hlavně stříbrné pražské a míšeňské groše, feniky a další mince z různých slitin.

„Pro nás je více než mince zajímavý ten příběh, který spojujeme s válečnými událostmi. V roce 1467 se Jiří z Poděbrad rozhodl, že oblehne města, která mu vzdorovala, a tehdy to byla i Roudnice, proto možná obyvatelé ukryli své cennosti na bezpečné místo mimo obydlí,“ řekl archeolog Milan Sýkora. Mince jsou kvůli korozi většinou zelené, na některých už je patrná ražba, objevuje se míšeňský lev a další motivy. Středověký nález byl objeven v hloubce zhruba 30 centimetrů. Na místo se odborníci ještě vrátí, aby lokalitu prozkoumali. Nálezci se zřejmě dočkají odměny od Ústeckého kraje, kterému poklad patří.

V Jablonném probíhá archeologický průzkum

Liberecký kraj financuje rozsáhlý archeologický průzkum v Jablonném v Podještědí. Město spojené s patronkou kraje svatou Zdislavou patří v kraji k nejcennějším lokalitám s městským osídlením doloženým už z poloviny 13. století. Celé staré město bylo uzavřeno v hradbách a jeho plocha je několikanásobně větší než v posledních letech zkoumaná města Frýdlant nebo Český Dub. Uvedl to archeolog Severočeského muzea v Liberci Petr Brestovanský.

DOPRAVA

Jízdní řád 2018: Rakousko dopravce ÖBB

Prosincové změny v jízdním řádu v Rakousku jsou spíše kosmetické. Více změn nastane spíše ve vozovém parku či samotných nabídkách dopravce, ať už v rámci tarifu, nebo služeb. Dojde k posílení regionálního provozu, v součtu vlaky ujedou o dva milióny kilometrů více než letos. Jednotky určené pro regionální provoz projdou modernizací do standardu CityJet (brzy vyjde aktualita) a zdražení jízdného bude pod míru inflace, tj. o 1,4 %. Naopak mezinárodní jízdenky čeká zlevnění.

Mezinárodní denní doprava

Asi nejzajímavější novinkou je zavedení druhého páru vlaků z Vídně do Benátek. Oba páry vlaků budou vedeny nově soupravami railjet a zatímco ranní spoj pojedje z Vídně v 6:25, polední bude hlavní město Rakouska opouštět ve 12:25. Zpátky budou nové spoje odjíždět z Benátek v 9:55 a v 15:55, bude tedy vytvořeno obousměrné spojení Prahy s Benátkami s jedním přestupem ve Vídni. Poslední spoj z Vídně na severní Moravu bude nově pokračovat až do Katovic, ráno bude z Katovic vyjíždět v 5:35 a do Vídně dorazí před desátou hodinou ranní. Vlaky do Maďarska, které nebudou vedeny soupravou railjet, již nebudou nabízet první třídu, půjde o rychlík Avala do Bělehradu, Lehár do Budapešti, večerní rychlík Dacia, který z Budapešti dále pokračuje do Bukurešti a Hortobágy, který bude nově pokračovat z Budapešti až do města Záhony na hranici s Ukrajinou.

Obnovení se také dočká přímé denní spojení Vídně, Žiliny, Tater a Košic. Jeden pár vlaků IC Košice – Bratislava bude dále z Bratislavy pokračovat jako REX přes Marchegg do Vídně, přičemž souprava tohoto vlaku bude

využita dále na zmíněný rychlík Vídeň – Budapešť – Debrecín – Záhony. EC Sobieski bude z polského Trojměstí veden o dvě hodiny později. Od Baltského moře vyrazí přibližně v poledne a do Vídně dorazí před 22. hodinou, v opačném směru se jeho časy nemění. Poslední významnou novinkou pak budou dva nové spoje railjet z Česka v každém směru – ráno dorazí první vlak z Prahy do Vídně už před 9. hodinou, v opačném směru pak poslední railjet opustí Vídeň až ve 21:10, jeho cílovou stanicí pak bude brněnské hlavní nádraží.

Mezinárodní noční doprava

Vícero změn nastane také v noční dopravě v rámci Rakouska. Začneme rušením – po devíti letech trasování vlaku Vídeň – Berlín přes ČR dochází k jeho ukončení v Praze. Zatímco ve směru z Vídně půjde o poměrně praktické spojení (jízdní doba přes osm hodin), ve směru do Vídně bude mít člověk ke spánku jen lehce přes šest a půl hodiny, což tomuto spojení nepřidává na atraktivitě. EuroNight Chopin pak bude veden v nové trase mimo Katovice, příjezd do Krakova tak bude poměrně brzký (krátce po šesté hodině ranní), naopak do Varšavy vlak dorazí až v 9:16, v opačném směru bude Varšavu opouštět před 20. hodinou a do Vídně dorazí v 6:55. Zrušeny také budou přímé vozy z Vídně do Petrohradu a Moskvy, dnes vedené jednou týdně. Do Vídně tak bude možné cestovat nově pouze vlakem Moskva – Nice a opačně.

Další změny jsou poměrně pozitivní – noční spojení Vídně a Bregenzu bude mít více zastávek mezi městy Bregenz a Feldkirch. Pozitivní zprávou na závěr pak je již dříve avizované obnovení přímého spojení Vídně a Kyjeva, po zcela nové trase přes Budapešť. Z Vídně bude vůz vlaku Hortobágy odjíždět v 16:42 a na maďarsko-ukrajin-

skou hranici dorazí krátce po půlnoci. Do Lvova pak lůžkový vůz dorazí časně ráno a v Kyjevě bude odpoledne. V opačném směru bude z Kyjeva vyjíždět dopoledne, na ukrajinsko-maďarské hranici bude vůz v noci a přes Budapešť dorazí do Vídně před polednem.

Vnitrostátní dálková doprava

Novinkou bude výměna soupravy railjet mezi spojem z Vídně do oblasti východních Alp (Zell am See) a spojem z Vídně do jihotyrolského Lienzu. Zatímco dnes je spoj Vídeň – Zell am See veden jako jeden z mála z klasických vozů a Lienz je od letoška nově tvořen soupravou railjet, od prosince bude spoj Kitzbüheler Alpen veden soupravou railjet, zatímco ranní spojení Vídně, Korutan a jižního Tyrolska bude tvořeno soupravou z klasických vozů. Těm se jinak nasazení příliš nemění, i nadále jde převážně o mezinárodní vlaky, spoje Vídeň – Lienz, Vídeň – Stainach-Irdning o víkendech a rychlíky z Vídně do Lince, vedené obvykle pět minut před zastávkovými railjety z Vídně do Salcburku. Novinkou bude spoj Wels – Linec – Vídeň – letiště Schwechat s příjezdem na letiště v 5:57. Odpoledně-večerní railjet Vídeň – Innsbruck s odjezdem z Vídně v 16:30 bude prodloužen do Bregenzu, kam dorazí ve 23:17. Večerní vlak z Vídně do Villachu pak bude veden zastávkově v taktu s ostatními spoji, nově tedy zastaví například ve městě Judenburg nebo Velden am Wörthersee.

Vnitrostátní regionální doprava

Novinkou bude celodenní hodinový takt rychlých vlaků mezi Vídní a městem St. Pölten přes stanici Tullnerfeld, tedy po vysokorychlostní trati. Pasážérům tak bude umožněno cestovat z vídeňského západního nádraží na západ Rakouska s jedním přestupem, všechny vlaky navíc budou vedeny jednotkami Siemens Desiro ML, cestujícím tak bude nově k dispozici bezdrátové připojení k internetu nebo palubní portál. Nahrazeny tak budou rychlé spoje REX200, ačkoliv jízdní doba těchto souprav bude pouze o minutu delší, než u vlaků, jedoucích o 40 km/h rychleji. Z Vídně do města St. Pölten tak budou celodenně vedeny tři rychlé spoje za hodinu, s odjezdy z vídeňského západního nádraží ve 20. minutu a s odjezdy z vídeňského hlavního nádraží ve 30. a 55. minutu. Zavedeny také budou nové regionální vlaky k posílení taktového provozu v celém Rakousku.

Vozový park

Nasazení souprav Siemens Desiro ML na rychlé spoje Vídeň – St. Pölten bude mít pozitivní dopad i na nás – 35 vozů Bmz 21.90 se tak stane nadbytečnými a je velká šance, že doplní v současnosti už 13 vozů Bmz 232 Českých drah. Jisté však je, že velmi pozitivní dopad na rakouské cestující má značka cityjet, reprezentující moderní vozový park rakouských železnic v regionální dopravě. Do standardu cityjet tak bude upraveno 60 motorových jednotek Siemens Desiro Classic a 187 souprav Bombardier Talent, podrobnosti budou zmíněny v aktualitě v následujících dnech. V průběhu příštího roku budou do regionu Voralberg nasazeny první soupravy Bombardier Talent 3, první soupravy z rámcové smlouvy na 300 jednotek. V průběhu roku pak bude zařazeno 47 nových souprav Siemens Desiro ML, jejich počet tak vzroste ze současných 98 k letošnímu prosinci na 145 k příštímu prosinci.

Tarif

Jízdné v Rakousku podraží o 1,4 %. V praxi řádově o desítky centů, například jízdenka z Vídně do Lince podraží

o 40 centů. Zdražení se však bude týkat pouze standardního tarifu, nikoliv časových jízdenek, akčních nabídek anebo slevových karet Vorteilscard. Naopak mezinárodní jízdenky zlevní – z Vídně do Prahy se bude možno dopravit už od 14 EUR (cca 372 Kč), základní cena jízdenek ve vlacích nightjet klesne z 39 EUR na 29 EUR. Nižší jízdné budou platit také motoristé, kteří využijí služeb autovlaků. Velmi praktická pak bude možnost pojištění storna jízdenky kvůli nemoci či mimořádnosti. I o této tarifní novince vyjde v následujících dnech podrobnější aktualita.

Další novinky

Rakouské železnice vyjdou vstříc potřebám cestujících a ve vlacích railjet budou nové tiché a rodinné zóny. Ty budou jasně označeny a v rodinné zóně budou na stolicích různé hry, známé z některých vozů Českých drah nebo ZSSK. Palubní portál Railnet projde inovací vzhledu a bude nabízet více možností díky propojení se službou ORF TVThek. Inovací pak prochází průběžně také prodejní automaty, jejichž systém bude vzhledově sjednocen s ostatními. Cestující tak najde shodné rozhraní pro nákup jízdenek či vyhledání spojení jak na svém počítači a notebooku, tak na automatech na jízdenky, kterých bude v inovované podobě přes tisíc. Od příštího roku začne také spolupráce mezi rakouskými drahami a společností Swiss Post. V průběhu příštího roku tak bude umožněn nákup jízdenek také na vybraných poštovních pobočkách. Novinkou bude také možnost zakoupení voucherů na jízdenky v síti některých supermarketů, např. Lidl Libro anebo Pagro.

Na závěr zbývá zmínit také start nové služby Rail & Drive, tedy sdílení osobních automobilů pod hlavičkou ÖBB. Od prosince tak bude možné si ve vybraných větších stanicích půjčit jedno ze 150 vozidel. Za půjčení bude zákazníkům účtována částka 2 EUR za hodinu plus ujeté kilometry dle tarifu.

(Zdroj: TZ ÖBB)

Zpracoval ing. J. Zajíček

Provoz na trati Kars - Tbilisi - Baku slavnostně zahájen

Prosinec letošního roku znamená revoluci v železniční dopravě pro mnoho zemí. Zatímco Německo zahájí provoz na nové trati ve středním Německu a kapacitní řecká Desira dosáhne na příměstských linkách svého jižního cíle v přístavu Pireas, na pomezí Turecka a Gruzie dojde ke zprovoznění dlouho očekávané železniční trati spojující města Kars, Tbilisi a Baku. Slavnostní inaugurační nákladní vlak byl vypraven 30. října z ázerbájdžánského přístavu Baku. Rozsáhlý projekt si vynutily poměry v oblasti mezi Kaspickým a Černým mořem, kdy železniční trať, vedoucí z Turecka přes Arménii, byla uzavřena v roce 1993 a pro spojení přístavu Baku bylo nutné vybudovat novou trať, obcházející Arménii přes území Gruzie.

V roce 2008 byla zahájena realizace tohoto 826 kilometrů dlouhého a náročného projektu, jehož součástí je výstavba 105 km dlouhé tratě z tureckého města Kars na gruzínskou hranici do města Akhalkalaki, z čehož přes 4 kilometry tvoří tunel poblíž gruzínských hranic. Zde bylo vybudováno překladiště a trať se mění z normálněrozchodné tratě (1435 mm) na širokorozchodnou (1520 mm). Širokorozchodný úsek z Akhalkalaki do města Marabda poblíž Tbilisi, který byl dlouhodobě nevyužíván, prošel

rekonstrukcí. Rekonstruována byla i hlavní trať Tbilisi – Baku.

Tento klíčový projekt, spojující Evropu a Turecko s Kaspickým mořem, měl být původně dokončen již v roce 2010, avšak kvůli zpoždění bude pravidelný provoz zahájen až v jízdním řádu 2018, tedy od prosince letošního roku. Trať umožní dodávku zboží z Číny do Evropy za patnáct dnů a počítá se, že současná kapacita 6,5 miliónů tun nákladu a 1 milión cestujících ročně bude v roce 2034 navýšena na 17 miliónů tun zboží a 3 milióny cestujících za rok. Ázerbájdžánské železnice si pro provoz osobních vlaků nechaly vyrobit u firmy Stadler celkem dvacet lůžkových vozů s měnitelným rozchodem, určených pro dálkové vlaky na této nové trati. Jak však bude vypadat jízdní řád osobní dopravy, prozatím není známo.

(Zdroj: Railway Gazette, Seat6)
Zpracoval ing. J. Zajíček

Cesta z Moravy do Vídně zrychlí, Rakušané otevřou 25 kilometrů dálnice A5

Rakouští silničáři nadělí českým řidičům mířícím do Vídně na adventní trhy začátkem prosince dárek v podobě nového úseku dálnice A5. Téměř 25 kilometrů od Schricku až k Poysbrunnu nedaleko českých hranic se provozu otevře 8. prosince, uvedl Rakouský rozhlas (ORF). Stavba trvala dva a půl roku a rakouský ASFINAG (vzdálená obdoba českého ŘSD) stála v přepočtu přibližně 7,5 miliardy korun. Řidiči se díky novému úseku cestou do a z Vídně vyhnou řadě obcí na původní trase B7, které byly zahlceny tranzitní dopravou, především Poysdorfu.

ASFINAG chce zároveň ještě během následující zimy zahájit práce na pětakilometrovém dálničním obchvatu příhraniční obce Drasenhofen, který by měl být hotov za dva roky, v první fázi se počítá s polovičním profilem. Pak budou zbývat k dostavbě A5 pouhé dva úseky po dvou kilometrech, se kterými rakouští silničáři chtějí vyčkat na dění na české straně. To není nijak překotné, dlouhá léta se čekalo na zásady územního rozvoje kraje a příprava stála. Reálně se dá v příštích pěti letech počítat maximálně se stavbou čtyřkilometrového obchvatu Mikulova.

Podobnou lekci dal ASFINAG českým protějškům nedávno i rychlostní silnicí S10, kterou před dvěma lety dotáhl od Lince až za Freistadt, pár kilometrů od české hranice. I zde Rakušané vyřešili problémy vlastních obcí a měst s tranzitní dopravou a dále k hranici kvůli české nečinnosti nespíchají. Ještě před deseti lety přitom české ministerstvo dopravy tvrdilo, že nemá cenu spíchat kvůli nečinnosti Rakušanů.

Zpracoval ing. J. Zajíček

Cestujících na železnici mírně přibýlo na téměř 91 miliónů

Počet cestujících na železnici se v pololetí zvýšil o zhruba 1,7 miliónu na 90,9 miliónu. Výrazněji vzrostl takzvaný přepravní výkon, který kromě počtu přepravených osob zohledňuje ujetou vzdálenost. Tento ukazatel se meziročně zvýšil o 6,5 % ze 4,25 miliardy osobokilometrů na zhruba 4,5 miliardy. Počet cestujících v autobusové dopravě se meziročně téměř nezměnil a zůstal na 173 miliónech. Vyplývá to z předběžných dat zveřejněných ministerstvem dopravy.

Počet zákazníků využívajících železniční přepravu v posledních letech roste. Za celý loňský rok se množství pasažérů ve vlacích zvýšilo o 1,5 %, nynější pololetní růst je tak o zhruba dva procentní body rychlejší. Vyšší počet cestujících hlásí v posledních letech státem řízené České dráhy i soukromá konkurence. Soukromým společnostem cestující přibývají razantněji, v celkovém počtu cestujících ale zatím dosahují zlomku přepravených. Z celkové počtu cestujících České dráhy přepravily 86,9 miliónu lidí.

České dráhy kupují další vozy z Rakouska

Rakouské spolkové železnice ÖBB stále více uplatňují v provozu moderní elektrické či netrakovní jednotky, a tak jim následně přebývají desítky starších osobních vozů, pro které již nemají uplatnění. Zájem však o ně projevují opakovaně (nejen) čeští dopravci, ať už státní České dráhy, anebo soukromý RegioJet. Druhý jmenovaný dopravce nakoupil vozy ve dvou sériích, České dráhy obdržely vozy ve třech sériích. Vzhledem k prosincovým změnám v jízdním řádu se rakouským železnicím však nyní uvolňují další vozy, o které rovněž projevily České dráhy zájem. Jedná se o typy, kterými České dráhy již disponují. Nákup v hodnotě 387 miliónů Kč má již souhlas dozorců rady a čeká se pouze na znalecký posudek. O vozy ÖBB projevují zájem i další dopravci mimo ČR, v loňském roce bylo například pětadvacet vozů prodáno maďarsko-rakouskému dopravci GySEV.

(Zdroj: Zdopravy.cz)
Zpracoval ing. J. Zajíček

Wi-fi bude v šesti v šesti stanicích pražského metra

Cestující se budou moci v šesti stanicích pražského metra připojit k internetu prostřednictvím wi-fi. Pražský dopravní podnik (DPP) za pokrytí zaplatí téměř deset miliónů korun bez DPH. Zařízení podniku dodá společnost ČD-Telematika. Vyplývá to ze znění smlouvy zveřejněné na serveru Hlídač smluv. DPP rovněž uvažuje o internetovém signálu v tunelu, zkušebně by měl být na trase C a nyní funguje v novém úseku metra A do Motola. Připojení k internetu bude fungovat ve stanici Florenc na trase B a C. Na trase B pak bude ještě na Náměstí Republiky a Smíchovském nádraží a na trase C na Hlavním nádraží a Pražského povstání. Na internet by se mohlo zvládnout podle serveru Lupa.cz připojit naráz až 32 000 uživatelů a připojení má dosáhnout 300 Mb/s.

D4 je delší, kompletní by měla být do roku 2023

Dálnice D4 z Prahy směrem na Strakonice a Písek se prodloužila o necelých pět kilometrů. Výstavba začala před dvěma lety a stála 417 a půl miliónu korun bez DPH. Stavbaři podél úseku vybudovali také dva dálniční mosty, dva nadjezdy nad dálnicí, podchod pro pěší a mimoúrovňovou křižovatku. Ministerstvo dopravy chystá stavbu dalších úseků. Šéf resortu Dan Ťok za ANO uvedl, že by se mělo začít stavět v roce 2019. Celá D4 by mohla být kompletní do roku 2022 nebo 2023.

Polícia objasnila vraždu Ernesta Valka

Polícia po siedmich rokoch objasnila vraždu Ernesta Valka, prominentného právnik, ktorá sa udiala v jeho vlastnom dome v Limbachu. Páchatelom má byť lupič J. R., ktorého pri súdnom pojednávaní svedčil človek, ktorý pri vražde bol osobne prítomný. Muž, ktorého J. R. obvinil, sa bránil tým, že z vraždy obvinil J. R. Objasnenie prípadu i po tak dlhom pátraní potvrdili orgány činné v trestnom konaní a považujú ho v tomto štádiu za veľký úspech vyšetrovateľov. Valko bol v roku 1992 predsedom Ústavného súdu ČSFR. Na túto pozíciu ho menovala Verejnosť proti násiliu.

(DMN)

Ernest Valko

V kauze nástenkového tendra sú obvinení aj dvaja bývalí ministri

Kauza nástenkového tendra sa týka aktivít vtedajšieho ministerstva výstavby z roku 2007. V tom čase malo ministerstvo zverejniť oznam o tendry v hodnote 120 miliónov eur. Oznam bol vyvesený iba na nástenke v uzavretej chodbe ministerstva. Lukratívnu zákazku tak malo získať konzorcium, ktoré o súťaži výhradne vedelo. Škandál sa týka taktiež dvoch ministrov, nominantov Slovenskej národnej strany (SNS) – Mariána J. a neskôr jeho nástupcu Igora Š., ktorí následne prišli o svoje pozície. Menovaná zmluva bola po vypuknutí škandálu zrušená, no napriek tomu nastala škoda vo výške 12 miliónov eur, ktoré boli medzičasom vyplatené súkromným firmám. Brusel Slovensku odmietol preplatiť túto sumu z plánovaných eurofondov. Podľa výpovedí zamestnancov bývalého ministerstva výstavby, medzi nimi aj riaditeľov odborov či sekcií, nemali zamestnanci žiadne informácie o konaní tohto konkrétneho verejného obstarávania. Napriek značnej výške hodnoty o zmluve zamestnanci prvýkrát počuli až z médií. Tresty ministrov sa pohybujú v rozmedzí 10-20 a 7-12 rokov. Datočne boli navrhnuté taktiež peňažné tresty.

(DMN)

Odmena pre advokáta znížená na 12,7 milióna eur

V spore medzi spoločnosťou Enel (Slovenské elektrárne) a štátom vyhral štát spor o 705,6 milióna eur. Ďalších takmer 600 miliónov eur Slovensko získa počas budúcich 21 rokov za prevádzkovanie VEG namiesto spoločnosti Enel. V arbitráži štát napadol nevýhodnú privatizáciu vodnej elektrárne Gabčíkovo (VEG). Súdny spor sa skončil pre štát úspešne aj napriek tomu, že protistranu zastupovala celosvetová právna kancelária s tisíckami právnikov. Slovensku sa podarilo zachrániť obrovské finančné zdroje. Za zastúpenie štátu bola advokátskej kancelárii JUDr. Radomíra Bžána zmluvne sľúbená odmena vo výške 11 % z celkovej sumy, ktorá sa celkovo spolu so súdnymi trovami vyšplhala na takmer 80 miliónov eur. Verejnosť napriek tomu otriasla výška dohodnutej odmeny, ktorú s Bžanom následne prerokoval predseda predstavenstva akciovej spoločnosti MH Manažment Branislav Bačík a znížil sumu na 2,5 % z celkovej získanej hodnoty. Momentálne prebieha previerka zmluvy s Bžanom a nevylučuje sa, že môže byť vyhlásená za neplatnú. Zmluvu s právnikom svojho času uzavreli ľudia blízky Smeru-SD.

(DMN)

Kauza mafiánskych vražd pokračuje

V 90. rokoch a taktiež začiatkom nového milénia otriasali Slovenskom série vražd. Jednalo sa prevažne o teritoriálne spory zločineckých skupín, ktoré si takto vyplácali účty. Jedným z mediálne známych prípadov bola vražda Petra Čongrádyho, jedného z bossov bratislavskej skupiny sýkorovcov. Čongrádyho zavraždili pred pizzeriou na Pečnianske ulici v Bratislave. Strelci ho zasiahli do hlavy a rôznych častí tela 24 ranami, na následky ktorých na mieste činu zomrel. Čongrády alias Čongi bol považovaný za jedného zo štyroch nástupcov, vplyvných osôb skupiny sýkorovcov, po zavraždení jej zakladateľa Miroslava Sýkora. Bol to bývalý vekslák a odchovanec detského domova. Mal na starosti ekonomickú časť skupiny. Pred súdom momentálne stoja piati muži – Sergej M., Peter H., Roman J., Dušan Š. a Vladimír Š. Obžalovaní sú vo väzbe a v prípade dokázania viny im hrozí až výnimočný trest. Viny popierajú. Proces sa začal 9. 10. a 10. 10. vypovedali pred senátom Okresného súdu Bratislava na hlavnom pojednávaní znalci z odboru zdravotníctva, psychológie a psychiatrie. Rozsudok bude vyslovený po vypočutí všetkých svedkov.

(DMN)

Igor Matovič naďalej bojkotuje parlament

Kontroverzný podnikateľ, politik a poslanec Národnej rady SR Igor Matovič (OĽaNO) neprišiel ani na októbrovú schôdzu parlamentu, ktorá sa uskutočnila 10. októbra v Bratislave. Od mája 2017 sa odmieta zúčastniť, pokiaľ bude predsedom parlamentu Andrej Danko (SNS). Dankovi vyčíta profesionálne zlyhanie. Na tlačovej konferencii uviedol: „Dnes máme za predsedu parlamentu človeka, ktorý je hanbou parlamentu, slovenského parlamentarizmu a nemá tam čo robiť. Kým takýto človek bude šéfovať parlamentu, určite nebudem sa zúčastňovať riadne schôdzí.“

Počas bojkotu si Matovič neuplatňuje nárok na poslanecký plat. Matovič sa zviditeľnil okrem iného aj obvinením premiéra Fica z držania účtu v hodnote 700 miliónov eur na Belize. Matovič môže byť za toto tvrdenie obvinený z ohovárania a čeliť trestnému konaniu.

(DMN)

Náboženstvo versus etika na školách

Predseda poslaneckého klubu hnutia Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OĽaNO) Richard Vašečka a poslanec Európskeho parlamentu Branislav Škripek (OĽaNO) protestujú proti zmene náboženstva z povinne voliteľného školského predmetu na dobrovoľný. Ide o návrh zákona s celoplošnou povinnosťou žiakov a študentov navštevovať etiku a zvoliť si náboženstvo len ako voliteľný predmet. Momentálne sa môžu rodičia rozhodnúť medzi náboženstvom a etikou ako povinne voliteľnými predmetmi, pričom si prevažne vyberajú náboženstvo. „Je potrebné, aby tvorcovia reformy prehodnotili túto oblasť a svoj čas i energiu smerovali tam, kde skutočne školstvo potrebuje zmenu. A to sú hlavne postavenie učiteľov v spoločnosti, dostupnosť učebníc či reforma študijných odborov, ktoré produkujú nezamestnateľných mladých ľudí,“ uviedol Škripek. „Okrem toho, etika je súčasťou náboženstva,“ vysvetlil Vašečka.

(DMN)

Opozícia vyzýva premiéra Róberta Fica na odchod z funkcie

Opozíčné strany Sloboda a Solidarita (SaS), OĽaNO a Sme rodina vyzvali premiéra Roberta Fica (Smer-SD), aby odstúpil z funkcie. Podľa záveru vyšetrovateľa sa predseda vlády dopustil trestného činu porušenia daňového tajomstva, keď pred voľbami 2016 na tlačovej konferencii hovoril o informáciách o daniach Igora Matoviča. „Nemôžeme sa stotožniť s jeho argumentom, že v tomto prípade dostalo prednosť právo na slobodu prejavu. Predseda vlády s úmyslom diskreditovať svojich politických oponentov nemôže v mene práva na slobodu prejavu porušovať zákony SR, pretože by tým porušil niekoľko ústavných článkov,“ uviedli v spoločnom stanovisku zástupcovia opozičných strán. Zároveň žiadajú generálneho prokurátora Jaromíra Čížnára, aby sa zasadil o nestranné a nezávislé vyšetrovanie tohto prípadu. „Vyzývame Roberta Fica, aby odstúpil z funkcie. Okolnosti nasvedčujú tomu, že práve jeho funkcia predsedu vlády bráni priechodu spravodlivosti,“ dodali šéfovia opozičných strán.

Vyšetrovateľ podľa zástupcu Igora Matoviča Daniela Lipšica konštatuje, že „predseda vlády naplnil svojím konaním formálne znaky prečinu ohrozenia obchodného, bankového, poštového, telekomunikačného a daňového tajomstva“. „Ale keďže išlo o tému vo verejnom záujme, keďže sloboda prejavu v politike musí byť veľmi široká, tak nebol naplnený tzv. materiálny znak, teda závažnosť činu, a tak trestné konanie prerušil,“ dodal Lipšic. V prerušenom konaní boli podozrivé aj ďalšie osoby, ktoré mali Ficovi dokumenty kryté daňovým tajomstvom doručiť. Konanie voči Ficovi bolo prerušené, avšak Matoviča prokurátor navrhol obžalovať pre ohováranie premiéra. V Matovičovom prípa-

de, na rozdiel od Fica, vyšetrovateľ nezohľadňoval slobodu prejavu.

(DMN)

Výtvarník Peter Kalmus podmienene odsúdený za odstránenie kosákov a kladív

Peter Kalmus, ktorý bol už v rokoch 1968 a 1989 známy protestným odstraňovaním symbolov komunistického režimu z pamätníkov, bol v superrýchlom konaní odsúdený na štyri mesiace podmienenej väzby. Kalmusa identifikoval očitý svedok ako páchatela v prípade odstraňovania novonalepených kosákov a kladív na pamätníku sovietskych vojakov v Košiciach. Tento pamätník bol v minulosti terčom vandalizmu, no doposiaľ potrestaní odišli s finančnými pokutami. Hoci je Kalmus známy tým, že sa k protestným akciám hlási, v tomto prípade proklamoval svoju nevinu. Na pojednávaní, pri ktorom sa neprezentovali dôkazy a nevystupovali všetci zainteresovaní svedkovia, sudca na protest verejnosti i osobností verejného života vyslovil rozsudok.

Kauza opäť rozpútala verejnú diskusiu o zaobchádzaní so symbolmi bývalých režimov a uplatňovaní si práva na slobodu prejavu.

(MK)

Viac ambulantných hodín pre lekárov

Novela zákona o zdravotnej starostlivosti, ktorú schválili poslanci, prináša zmeny v ordinačných hodinách všeobecných lekárov. Lekári majú byť podľa návrhu v ambulancii pre pacientov k dispozícii minimálne 35 hodín, z toho najmenej dvakrát do 15:00. Cieľom zmeny je zlepšiť dostupnosť starostlivosti všeobecných lekárov. Zároveň bolo schválené skrátenie hodín ambulantných pohotovostí do 22:00. Pacientom to má umožniť navštíviť lekára počas dňa, aby nemusel vyhľadávať ambulantnú pohotovosť. Doposiaľ sa stávalo, že všeobecní lekári boli dostupní len dopoludnia, čo pacientom neumožňovalo návštevu podľa potreby a preťažovalo systém ambulantnej pohotovosti. Slovenská komora lekárov, Asociácia súkromných lekárov SR, Slovenská spoločnosť všeobecného praktického lekárstva a napokon aj lekári sami zmeny prijímajú negatívne, nakoľko sa na rozhodovaní o zmenách nijak nepodieľali.

(DMN)

Komora sestier protestuje proti vysokému veku zamestnancov

Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek už pred niekoľkými rokmi žiadala vládu cez petíciu o prehodnotenie skoršieho odchodu sestier a pôrodných asistentiek do dôchodku. Podľa aktuálnych dát má viac ako sto sestier už minimálne 71 rokov, 2 800 sestier je vo veku 61 až 70 rokov. KOVO sa preto usiluje o vytvorenie podmienok na skorší odchod do dôchodku. Z údajov ďalej vyplýva, že najviac sestier pracuje na Slovensku vo veku 41 až 50 rokov, je ich viac 14 600. Zväz navrhuje, aby bola zákonom stanovená maximálna hranica veku odchodu do starobného dôchodku na 64 rokov. Tiež navrhuje umož-

niť skorší odchod do dôchodku aj pri náročnejších pracovných pozíciách tak, aby im to nespôsobilo krátenie dôchodcovskej dávky. Komora nepovažuje za únosné, aby sestry vo vysokom veku mali na starosti desiatky pacientov. Argumentovali nielen ich fyzickými možnosťami, ale aj kvalitou poskytovania zdravotníckych služieb. Zákonný dôchodkový vek 62 rokov sa bude každoročne meniť v závislosti od strednej dĺžky života, pričom horná hranica veku odchodu do dôchodku na Slovensku nie je pevne stanovená.

(DMN)

V4 má nedostatok zdravotných sestier

V Starom Smokovci vo Vysokých Tatrách sa 21. septembra uskutočnila internacionálna konferencia zdravotných sestier na tému Ošetrovateľstvo a pôrodná asistencia v procese zmien. Hlavnou témou konferencie bol nedostatok sestier a pôrodných asistentiek, ktorý je problémom krajín Slovenska, Česka, Poľska a Maďarska. Toto strategické podujatie komory zamerané na budúcnosť ošetrovateľstva slúžilo na zistenie, na čom je potrebné pracovať, akým smerom sa treba uberať a ako je nutné navonok komunikovať, čo je ošetrovateľstvo a čo pre spoločnosť znamená práca sestier a pôrodných asistentiek. V diskusii bolo zistené, že s nedostatkom sestier a pôrodných asistentiek sa pasujú všetky krajiny V4, a preto sestry vyzvali jednotlivé vlády, aby tento problém riešili spoločne a v spolupráci s európskymi inštitúciami.

„Na 100 000 obyvateľov máme na Slovensku 5,7 sestier, v Poľsku to je 5,4. Kým v Nemecku sa jedna sestra stará o siedmich pacientov, na Slovensku je to jedna sestra zhruba na 30 pacientov,“ uviedla prezidentka Slovenskej komory sestier a pôrodných asistentiek Iveta Lazorová. Poľsko je podľa štatistik OECD v počte sestier na chvoste krajín V4, pričom sestry vyčerpávajú aj to, že musia robiť celú ošetrovateľskú činnosť, keďže nemajú žiadny pomocný personál. Česká republika zrušila registráciu a celoživotné vzdelávanie sestier a pôrodných asistentiek a porušila tak smernice EÚ. K ďalším kľúčovým témam konferencie patrili potreby zdravotníckeho asistenta, ale aj stratégie rozvoja ošetrovateľstva a pôrodných asistentiek v zahraničí či systém duálneho vzdelávania.

(DMN)

Nebud' otrok drog IV.

Tlačová agentúra Slovenskej republiky zorganizovala s finančnou podporou Ministerstva zdravotníctva SR v rámci účelovej dotácie na podporu protidrogových aktivít štvrtý ročník súťaže Nebud' otrok drog. Do súťaže sa môžu zapojiť všetci žiaci druhého stupňa základných škôl a študenti stredných škôl na Slovensku. Súťažnou úlohou je tvorivo stvárniť odpoveď na otázku „Ako by mi drogy skomplikovali život?“ a zamerať sa na to, o čo všetko by deti ako užívatelia drog (ne)dobrovoľne prišli. Práce môžu byť vyhotovené v literárnej (poézia alebo próza) alebo výtvarnej podobe (s použitím ľubovoľnej výtvarnej techniky s výnimkou počítačových grafických programov). Maximálny rozsah literárnych prác sú dve normostrany (najviac 3 600 znakov textu vrátane medzier), výtvarné práce musia byť vyho-

tovené v rozmeroch formátu A4 alebo A3. Súťaž prebehne v celkovo štyroch súťažných kategóriách. Organizátori si pripravili 50 cien (dvojíc poukážok na knihy a elektroniku) v celkovej hodnote vyše 5 000 eur. O víťazoch rozhodne verejnosť. Hlasovanie verejnosti bude prebiehať od 20. 11. 2017 do 10. 12. 2017.

(DMN)

Literárny tip redakcie: Adam LeBor: *Budapeštiansky protokol*

Z kuloárov slovenského vydavateľstva prefekt sa vynorila zaujímavá a napínavá kniha z prostredia vysokej politiky v slovenskom preklade. I keď nejde o novinku, veríme že Vás kniha tematicky osloví. V čase, keď Európska únia spúšťa volebnú kampaň na prvého prezidenta Európy, v Budapešti brutálne zavraždia Miklósa Farkasa. Jeho vnuk Alex, ktorý je novinár, sa rozhodne záhadné úmrtie objasniť. Odhalí chladnokrvné nemecké sprisahanie naplánované ešte počas posledných dní druhej svetovej vojny, ktorého cieľom je vybudovať v Európe štvrtú ríšu, založenú na ekonomickej nadvláde prostredníctvom myšlienky európskej jednoty a spoločnej meny. A navyše – spustiť nový rómsky holokaust. *Budapeštiansky protokol* je fascinujúci a provokačný eurotriler novinára Adama LeBora, momentálne žijúceho v Budapešti, ktorý píše pre také uznávané svetové denníky, ako je *Times*, *Sunday Times*, *Economist* či *New York Times*. Vo svojom konšpiračnom románe sa opiera o údajne reálne existujúci dokument jednej spravodajskej služby Spojených štátov amerických, pochádzajúci z obdobia krátko po druhej svetovej vojne, známe ako Správa z Červeného domu. Vydavateľstvo poskytlo ukážku z knihy:

„Čo si myslíš, čo bolo na tom papieri?“ spýtala sa Natasha. „Neviem. Viem len, že už nemôžem mať viac detí.“

Tereza bola tretou ženou, s ktorou sa rozprávali. Všetky príbehy sa navzájom podobali. Vynútený podpis hneď po pôrode, séria injekcií a množstvo tabletiiek. Doktori, tvrdila Tereza, najviac trvali na tom, aby si vzala lieky. Keď dorozprávala, zamrkala a utrela si slzu.

Virgil priniesol odniekadial' fľašu whisky Johny Walker Red Label, ktorú položil na stôl s niekoľkými porcelánovými šálkami. Objal Terezu okolo ramien. Virgil bol nízky a svalnatý, so šikmými lícnymi kosťami a kučeravými čiernymi vlasmi. V jeho očiach sa zračila pýcha, bolesť a hnev. „Viete, bieli ľudia vravia, že nechceme pracovať. Že sme leniví a kradneme. Kradol som, párkrát, to je pravda. Ukradol som jedlo pre svoju ženu a dieťa. Chlieb a fľašu mlieka. Nie som hrdý na to, že som muž, otec, ktorý sa nedokáže postarať o svoju rodinu, ktorý musí brať a nemôže zaplatiť za to, čo potrebuje.“

Keď hovoril, prepletal si prsty. Pozrel sa na svoju ženu. Tá povzbudivo prikývla. „Myslíte si, že sa nám páči takto žiť? A čo mám teraz robiť s mojou láskou, mojou holubičkou? Kto sa o nás postará, keď budeme starí? Máme jedného syna, nášho Mária. Pre nás je dôležité mať veľa detí. Ja mám štyroch bratov a tri sestry. Ale my už nebudeme mať žiadnych synov, žiadne dcéry. No ja ostanem so svojou holubičkou,“ povedal a pohladil svoju ženu po vlasoch. Pri jeho dotyku sa usmiala.

„Preto, lebo ju milujem viac ako deti, ktoré by sme mohli mať, viac ako synova dcéry, ktoré nikdy nebudeme mať. Niečo urobili mojej žene. Zničili ju zvnútra.“ Virgilov hlas sa zlomil. Nalial do šálok whisky a rozdal ich. Potom sa nahol dopredu a čosi zašepkal Michalovi.

„Samozrejme, že môžeš,“ povedal. „Je to tvoj dom.“ Virgil sa naťahol na policu a zložil z nej husle.

„Je to pieseň o láske. Cigánska melódia. Zahrám ju pre vás všetkých.“ Izbu zaplnila nádherná melódia. Virgil privrel oči a prežíval hudbu.

Bol to zvuk túžby, dojmavej, osudovej lásky. Alex mal pocit, že to bola najchytľavejšia melódia, akú doteraz počul. Na chrbte mu naskočila husia koža, na rukách sa zježili chlpy.

Tereza tíško spievala. Mário sa jej zamrivil na pleci a ešte viac sa k nej pritúlil. Sviečka zapraskala a zamihotala sa. Natasha sa pri druhom verši pridala. Dve ženy spievali verš za veršom, a keď sa pieseň skončila, objali sa. Alex sa na Natashu ohromene pozeral. Oči jej žiarili v tme. Keď spievala, celý čas naňho uprene hľadela. Virgil sa naklonil k Alexovi a chytil mu ruku do železného zovretia. Ruky mal drsné a mozolnaté. Hovoril hlbokým, nedočakávaným hlasom.

„Napíš, čo sa s nami Rómami deje. Povedz to celému svetu. Zabránili nám mať deti. Pokúšajú sa dokončiť to, čo Hitler začal. Nie plynovými komorami, ale tabletkami.“

Virgil vybral spod postele dve škatuľky od liekov a podal ich Alexovi.

V každej bolo prázdne plastové balenie označené nápisom „Czigex“. Alex si prezrel balenie. Na vnútornej strane škatuľky bolo drobnými písmenami vytlačené „Birkauchen Pharma“. Vložil si plastový obal a škatuľku do vrečka a vybral digitálny fotoaparát.

„Mohol by som si spraviť niekoľko fotografií?“ spýtal sa. Virgil sa usmial a pritiahol si k sebe ženu a syna. Alex ustúpil o krok dozadu a spravil niekoľko záberov z rôznych uhlov.

Dvere chatrče sa rozleteli a dnu vošiel jeden enormne obézny muž.

Izbu zaplnil závan nočného vzduchu, studený a ostrý. Tučný muž potľapkal Mária po líčku a druhou rukou schmatol zvyšné obaly Czigexu. Napriek svojmu obrovskému objemu sa pohyboval prekvapivo rýchlo a graciózne.

„Kde je zvyšok?“ osopil sa na Virgila. Virgil pokrčil ramenami. „V rieke.“

(DMN)

Literárne novinky zo Slovenska

Arpád Soltész: *Mäso – Vtedy na východe* (2017, Ikar)

Jedna z horúcich noviniek z pera známeho investigatívneho novinára, pôsobiaceho na Slovensku. V knihe opisuje vlastné zážitky spojené s kľúčovými udalosťami z konca zlatých deväťdesiatych rokov, divokého východu Slovenska: „Je po voľbách, Mečiar skončil, Lexa je na úteku, siskári horúčkovo skartujú spisy aj svedkov. Robo Holub je dávno po smrti, Miki Černák sedí v base, Žaludľa práve zastrelili. Miki Miko, policajt s metódami gangstra, a Pali Schlesinger, novinár bez pudu sebazáchovy, sa pokúšajú robiť svoju prácu. Hľadajú pravdu. Alebo aspoň takú jej verziu, ktorá by sa dala dokázať pred súdom. Proti sebe majú tri

najväčšie zločinecké skupiny svojej doby – políciu, justíciu a tajnú službu. Občas aj mafiu, ale tá aspoň hrá podľa pravidiel. Väčšinou neuspjú, no vedia, že sú vo vojne, ktorá sa nedá vyhrať, len bojovať. Vždy to brali profesionálne. Až doteraz. S Nikou sa to stalo osobným. Nika. Sedemnástočná stopárka, ktorú uniesli, znásilnili a plánovali predať do Kosova. Na prostitúciu alebo na orgány, čokoľvek si zákazník praje. Nastúpila do nesprávneho auta. Chyba, za aké sa platí životom. Miko so Schlesingerom vedia, že to nemôže dopadnúť dobre. Nevadí. Musia zariadiť, aby to nedopadlo zle pre Niku. Zatiaľ ju ukrývajú na konci sveta. Ultima Thule. Luxusný hotel pri ukrajinskej hranici, na konci cesty v lese plnom mŕtvol. Okrem majiteľov a personálu v ňom nebýva nikto. Miešajú v ňom tie najchutnejšie drinky, najúčinnějšíe jedy a najsilnejšie výbušniny. Ak po vás ide mafia a zákon na vás kašle, v Ultima Thule ste vítaní. Ak vás uznajú hodným, Igor vám namieša Hemingwayov kokteil – Smrť popoludní – a porozpráva vám pár divokých historiek. Väčšina tých príbehov sa stala. Aj ten, ktorý držíte v ruke. Trocha inak. Možno niekomu inému. Na inom mieste. Ale sú pravdivé, hoci Igor by ich určite nechcel opakovať pod prísahou. Lebo vedieť nie je to isté, ako vedieť dokázať.“

Milan Rúfus – Katarína Vavrová: *A čo je krása?* (2017, Perfekt)

Výber básní pre dospelých z tvorby barda slovenskej poézie Milana Rúfusa je bohato ilustrovaný dielami (grafiky a maľby) našej významnej výtvarníčky Kataríny Vavrovej. Textová a výtvarná stránka navzájom úzko korešpondujú. Kniha vychádza v rovnakom formáte a výtvarnom stvárnení ako *Marína* Andreja Sládkoviča, ktorú tiež ilustrovala Katarína Vavrová. Dizajn knihy je z dielne Borisa Kvasnicu.

Lucia Sasková: *Zlatokopka 3 – Nezažiješ, neuveríš* (2017, Slov. spisovateľ)

Pokračovanie mimoriadne úspešných románov *Zlatokopka* a *Zlatokopka 2*. Hlavná hrdinka zisťuje, že ľudia sa síce navonok menia, ale ich vnútro nie, a život beží ďalej, aj keď ten jej sa zastavil. Bola presvedčená, že všetko zlé má už za sebou a svoju pohnutú minulosť môže hodiť za hlavu, keď sa z ničoho nič vynoria staré resty. Jej pokojný život s novým partnerom sa od základov zmení. Odrazu stojí pred súdom a nesúdi ju len zákon, ale aj ľudia okolo nej. Môže sa stať niečo horšie ako to, že dievča zo smotánky sa ocitne vo väzení? Kam až dokáže Frajer zájsť v chorobnej túžbe po pomste a aký osud čaká jeho samého i svojráznu hrdinku bez mena?

Katarína Krnáčová: *Úlomky ženy* (2017, Meridiano press)

Kniha silných ženských príbehov a citátov o láske, ženskom svete a ženskej sile. Občas sa smejeme, občas plačeme. Občas sa hľadáme, no nie sme stratené. Sme úplne obyčajné ženy, sme ako vy. Ženy, ktoré budú vždy milovať aj nenávidieť. Smútiť aj sa tešiť. Žiť naplno a nielen prežívať. Lebo chceme.

Katarína Holetzová: *Svorka* (2017, Marečin PT)

Rozprávkový zámok uprostred hôr ukrýva tajomstvo. Spomienky na jeho minulosť oživí vražda známeho podnikateľa. Všetko nasvedčuje, že ide o sexuálne motivovaný čin. René Juhász s kolegom pátrajú po nových stopách. Tie ich vracajú do obdobia, kedy zámok slúžil ako detské sanatórium. Podľa výpovedí miestnych obyvateľov v nej za bývalého režimu vychovávali detských špiónov. Chlapci, ktorí si tu písali denníky, postupne umierajú za nejasných okolností. Ide o pomstu? Kto sa rozhodol po toľkých rokoch vraždiť? René Juhász hľadá pravdu v tuhej zime. Nikto mu už neverí, ale najväčším nepriateľom je jeho povaha, ktorá ho takmer pripraví o posledného priateľa.

Katarína Nádaská: *Rok v slovenskej ľudovej kuchyni* (2016, Fortuna libri)

Známa etnologička Katarína Nádaská v knihe prináša zasvätený pohľad na tradičnú kuchyňu v presvedčení, že práve táto stránka ľudovej kultúry môže byť žriedlom originálnych farieb, chutí a vôní Slovenska, ku ktorým sa oplatí vracieť aj v dnešných časoch, keď do našej stravy masívne prenikajú vplyvy svetovej kuchyne. Naša ľudová kuchyňa je okrem rodinného života našich predkov spätá aj so zvykmi, s obradmi, so sviatkami či dokonca s poverami v ročnom cykle. V prvej časti knihy sa dočítate o vývine stolovania a prípravy pokrmov v tradičnej domácnosti a o najčastejšie používaných surovinách. Druhá časť približuje jednotlivé regióny Slovenska z hľadiska jedál a nápojov, ktoré pre ne boli a stále sú typické. Napokon tretia, najrozsiahljšia časť ponúka recepty zozbierané zo všetkých regiónov a upravené tak, aby sa podľa nich dalo variť aj dnes. Recepty sú usporiadané podľa ročných období, spoluautorky Aneta Orosiová a Janica Lacová k mnohým z nich ponúkajú aj zdravšiu verziu.

(DMN, MK)

Biela noc 2017

Na Slovensku sa opäť uskutočnilo podujatie Biela noc, ktoré si účastníci mohli vychutnať 30. septembra v Košiciach a 7. októbra v Bratislave. Biela noc je prestížny medzinárodný umelecký projekt, ktorý má za úlohu priblížiť širokej verejnosti súčasné formy umenia ako aj netradičné, nepoznané a významné miesta európskych metropol. Biela noc vznikla v Paríži v roku 2002. V roku 2013 ju navštívilo viac ako dva a pol milióna ľudí. Z Paríža sa počas niekoľkých rokov projekt rozšíril aj do miest ako New York, Los Angeles, Miami, Montreal, Rím, Tel Aviv, Gaza, Jeruzalem, Madrid, Brusel, Riga, Bukurešť, Amsterdam, Neapol, Petrohrad... Po piatich úspešných košických ročníkoch sa Biela noc rozšírila do hlavného mesta Slovenskej republiky spájajúc tak východ a západ krajiny súčasným umením.

Cieľom podujatia je podporovať a šíriť súčasné formy umenia, podnietiť záujem širokej verejnosti o súčasné umenie, podporiť tvorbu domácich a zahraničných umelcov a vznik nových kvalitných umeleckých diel a priniesť do Košíc a Bratislavy svetovú umeleckú špičku. Organizátori sa ďalej snažia podporiť kultúrny turizmus miest, podporiť rozvoj kreatívneho priemyslu, chcú zviditeľniť netra-

dičné, nepoznané, ale aj významné miesta Košíc a Bratislavy a spojiť prostredníctvom umenia Košice a Bratislavu so svetovými metropolami, ktoré sú nositeľmi tejto prestížnej značky White Night.

Biela noc ponúka návštevníkom netradičnú umeleckú prechádzku nočným mestom plnú zážitkov a nových vnetov, ktorá trvá od západu až do východu slnka. Počas jedného výnimočného víkendú sa noc stáva dňom a ulice nočného mesta sa zaplnia ľuďmi a umením. Každý návštevník dostane umeleckú mapku, ktorá ho bude sprevádzať rôznymi umeleckými zastávkami: vizuálne atraktívnymi inštaláciami, koncertmi, filmami, rozličnými divadelnými predstaveniami, tancom, literatúrou, performance... Pestrá ponuka rozličných umeleckých žánrov zaručí každému spoznať najnovšie trendy v rozličných umeleckých disciplínach. Popri umení návštevníci objavujú zaujímavé priestory, ktoré výnimočne prichýlia súčasné formy umenia ako napríklad nádvoria, parky, stanice, mosty, nábrežia, metrá, plavárne, nákupné centrá, parkoviská, súkromné priestory a rôzne ľudom bežne neprístupné miesta. Média najviac zaujali inštalácie Museum of the Moon Juka Jerrama, Globoscope skupiny Collectif Coin a Fantastic Planet – Humanoïd #1-5 Amandy Parer.

(MK)

Nominácie na DOSKY sú známe – môžete hlasovať!

Divadelné ocenenia sezóny DOSKY sa od svojho založenia v roku 1996 stali najznámejšou cenou odovzdávanou na Slovensku v oblasti divadla. Sú jediným divadelným ocenením svojho druhu so slávnostným ceremoniálom prenášaným RTVS v priamom prenose. Ceny DOSKY udeľuje Asociácia súčasného divadla. Víťazi si so sebou odnášajú drevenú dosku s postriebreným štítkom, ktorú navrhol scénograf Aleš Votava, za realizáciu cien je zodpovedný akademický sochár Tomáš Lupták. Spoluorganizátorom projektu je aj Slovenské národné divadlo a agentúra House of Comms. Ceny DOSKY sa udeľujú na základe ankety, do ktorej sa každoročne zapájajú desiatky divadelných kritikov, teoretikov, ale aj novinárov a publicistov. Ceny môžu byť udelené produkciám a výkonom všetkých žánrov, ktoré mali premiéru v minulej sezóne v oblasti profesionálneho divadla na Slovensku, a to vo všetkých divadelných druhoch: činoherné divadlo, opera, muzikál, bábkové divadlo, balet i súčasný tanec. Ceny DOSKY sa udeľujú za umelecký výkon bez ohľadu na štátnu príslušnosť tvorcov. V hlavných kategóriách sú nominovaní nasledovní kandidáti:

Najlepšia inscenácia

Jiří Havelka: *Elity* (SND); Antonio Vivaldi: *Arsilda* (SND); Anna Franková na motívy Denníku Anny Frankovej (Nové divadlo, Nitra)

Najlepšia réžia

Júlia Rázusová za réžiu inscenácie *Denník Anny Frankovej* (Divadlo Jozefa Gregora Tajovského, Zvolen); Šimon Spišák za réžiu inscenácie *Anna Franková* (Nové divadlo, Nitra); David Radok za réžiu opery Antonia Vivaldiho *Arsilda* (SND)

Najlepší ženský herecký výkon

Táňa Pauhofová za postavu novinárky v inscenácii hry Jiřího Havelku *Elity* (SND); Lucia Korená za postavu Anny

Frankovej v inscenácii *Anna Franková* (Nové divadlo, Nitra); Táňa Pauhofová za postavu Anny Frankovej v inscenácii baletu Ondreja Šotha a Zuzany Mistríkovej *Denník Anny Frankovej* (Balet Štátneho divadla, Košice)

Najlepší mužský herecký výkon

Ady Hajdu za postavu Čimborazku v inscenácii *Letmý sneh* podľa románu Pavla Vilikovského (Divadlo Astorka – Korzo '90); Jakub Rybárik za postavu Dobroslava v inscenácii hry Laca Keratu *Dobro* (Divadlo Andreja Bagara, Nitra); Tomáš Mischura za postavu Dávida v inscenácii hry Michaely Zakuťanskej *Deň, keď zomrel Gott* (Prešovské národné divadlo)

Slávnostný ceremoniál Ceny DOSKY má formu samostatného divadelného predstavenia so špecifickou témou a štýlom, ktorého nevyhnutnou súčasťou je nadsádzka a sebaironia divadelníkov. Dosky už boli aj „hipsterské“, „bio“, „black and white“ či „oscarové“. A aké budú tento rok? Nechajte sa prekvapiť.

(MK)

Bitka pri Lamači 2017 –

151. výročie bitky

Podujatie Bitka pri Lamači sa uskutočnila 6.-8. 10. 2017 medzi Lamačom a Záhorskou Bystricou, na lúke pred Krematóriom. Na akciu bol zabezpečený vláčik „Blaváčik“, ktorý zväzal ľudí na akciu. V Bratislave sa odohrala posledná bitka prusko-rakúskej vojny v roku 1866. Na oboch stranách padlo niekoľko sto vojakov, ktorých telá boli pochované v okolí Lamača, Dúbravky a na návrší Kamzíka. V rekonštrukcii bitky pri Lamači ide o pripomenutie si význam-

nej udalosti v dejinách Bratislavy, ale i Slovenska, na ktorého území sa v rámci Rakúska-Uhorska dejinná udalosť odohrala.

(MK)

Výstava Skvosty z hrobov pohrebiska III v Múzeu Antická Gerulata v Rusovciach

Od 26. septembra je návštevníkom otvorená výstava zameraná na vzácne archeologické nálezy z pohrebiska označeného ako III. Ide o pohrebisko, ktoré je známe bohatou výbavou a zriedka sa vyskytujúcimi novými typmi šperkov z drahých kovov a minerálov. Archeologický výskum vedený archeologičkou PhDr. Jaroslavou Schmidtovou zaznamenal nálezy zo 16 hrobov, ktoré skrývali 26 kusov náramkov, 500 kusov korálikov. V hrobe dieťaťa archeológovia našli strieborné a bronzové ihlice, kostenné náramky. V ďalšom hrobe sa na rukách ženy nachádzali na prstoch 4 prstene. Jeden z nich, pečať, má gemu s egyptskými božstvami Sarapisom a Isidou. Neobvyklá bola v pohrebisku prítomnosť nádob germánskeho pôvodu. Archeológovia sa domnievajú, že ide o znak inej etnickej príslušnosti pochovaných. Je možné, že ide o pôvod obyvateľov Panónie, ktorí pochádzajú z územia severne od Dunaja. Mince datujú pohrebisko do 4. storočia. Na pohrebisku boli objavené aj nepatrné zvyšky textilu, pravdepodobne fragmenty z látky, ktorou boli prikrýté telá mŕtvych. Nájdený železný predmet by zase mohol dokazovať existenciu dvojbrvnových krosien, či dokonca znalosť tkania tapisérií v rímskej provincii Panónia na území dnešného Slovenska.

Štrba obec pod Tatrami

Náčrt tematiky

(Tatranské ozveny)

Tematika zahŕňa rozsiahlu materiú; jej podstatou sú hodnoty obce – etnografické, etnologické, historické, hospodársko-sociálne, politické, kultúrne, vzdelanostné a slovensko-českej vzájomnosti. Štrba zaznamenáva spoločenský prerod, ktorý môžeme nazvať ako „Štrbské premeny“; Štrba si uchováva dedinský, ľudový, národný a podtatranský charakter; civilizačný vývoj doby Slovenska neznamena negáciu etnologických hodnôt Štrby, ale ich ďalej rozvíja. Náčrt o Štrbe autorov – Mariána Velikého (Viedeň) – Michala Sýkoru (Štrba obec pod Tatrami).

Pán starosta, môžete charakterizovať hodnoty Štrby v etnografickom zmysle? Prírodné bohatstvo a krásy Štrby?

Obec Štrba leží v prekrásnom prostredí – v lone Vysokých a Nízkyh Tatier a Liptovských hôľ s krásnym výhľadom na celé Vysoké Tatry, Kráľovu hoľu a Liptovské hole. Chotárom Štrby vedie hlavné európske rozvodie medzi Baltickým a Čiernym morom a kataster obce siaha až po Štrbský štít (1385 m n. m.). Je jednou z najvyššie položených obcí na Slovensku. Zaujímavosťou je, že po celom štrb-

skom chotári boli roztrúsené vzácne vodné zdroje – studničky so zdravou pitnou vodou. A v neposlednom rade kolorit územia obce dotvárajú jazerá – plesá ako Štrbské pleso, Kozie pleso, Capie plesá, Okružle pliesko a Nové Štrbské pleso. Obec má tri časti – materská obec Štrba, Tatranská Štrba a Štrbské Pleso. Žije v nej 3 500 obyvateľov a nachádza sa v nej lôžková kapacita pre cca 3 000 návštevníkov v ubytovacích zariadeniach.

Pán starosta, aký je Váš pohľad na hodnoty Štrby v etnologickom poňatí? Spôsob života občanov Štrby v ľudovom a národnom kontexte?

Prvé zmienky o osídlení obce pochádzajú z roku 1280. Obec postupne patrila k zemianskym rodinám – Szentiványiovcem, Szmrecsányiovcem a Bánovcom (tri vetvy potomkov grófa Bogomíra). Symbolika troch zakladajúcich rodov je zobrazená aj v erbe obce troma hviezdami.

Obyvatelia dediny sa v minulosti zaoberali drevorubačstvom, chovom oviec a hovädzieho dobytku, pálením uhlia a vápna. Vyrábali kvalitný ovčí syr a vlnené kožuchy. Neskôr pracovné príležitosti poskytla miestna píla a stavba Košicko-bohumínskej železnice, ktorá prechádzala od r. 1871 severným okrajom obce. V posledných desaťročiach okrem tradičnej poľnohospodárskej výroby zaznamenávame najmä rozmach cestovného ruchu, turistiky, rekreácie a s tým spojených služieb.

V chotári obce sú dve zaniknuté stredoveké osady – Šoldov a Hrachovisko. Významnou je práve osada Šoldov, v ktorej sa v r. 1951 začal archeologický výskum a úspešne pokračoval v rokoch 2013-2016. Do základov múru objaveného kostola bola uložená časová schránka s odkazom pre budúce generácie.

V obci sa narodili: Juraj Curiani, osobný priateľ J. Á. Komenského, dr. Ľudovít Markušovský – lekár, Jozef Pleteník – básnik, Pavel Tomko – básnik, Ján Kunaj – národovec, Darína Harmanová – spisovateľka, Peter Švorc – etnograf. V Štrbe pôsobili také osobnosti a ich mená tvoria súčasť dejín obce, ako: Jozef Fornet – kňaz, Ján Droppa – kňaz, Peter Zguth Vrbický – básnik, Miloš Janoška – učiteľ, spisovateľ, Eugen Suchoň – hud. skladateľ, Martin Benka – národný umelec.

V priebehu roka organizujeme v obci množstvo kultúrnych a športových podujatí. Ľudia sú hrdí na svoju obec a cez vzťah k vlastnej obci pestujeme vzťah k národu. Zároveň si však zvykli na určitý štandard, ktorý treba stále vylepšovať. Ak by sme tak nekonali, povedali by nám, že sa nič nerobí. Taký je život.

Pán starosta, ako posudzujete historické hodnoty Štrby? Historické medzníky a životné formy vo vývoji Štrby?

Dejiny obce sú bohaté na rôzne udalosti v politickom, hospodárskom i kultúrnom živote. Za obdobie svojho trvania prešla zložitým vývojom. Má tri časti – Štrbu, Tatranskú Štrbu a Štrbské Pleso, ktoré bolo prinavrátené obci po viacročnom úsilí v roku 2007, čo považujeme za jeden z najväčších historických medzníkov vo vývoji.

Obec má veľmi dobrú polohu, hlavne čo sa týka dopravného spojenia – blízkosť železničnej stanice, diaľnice, nie je problémom pre návštevníkov sa dostať do hociktorého turistického cieľa – Vysokých Tatier, Popradu, Liptova. Štrba je jedným zo šiestich členov Oblastnej organizácie cestovného ruchu Región Vysoké Tatry. Veľmi pozitívne hodnotíme činnosť tejto organizácie, ktorá výraznou mierou pomáha rozvoju cestovného ruchu v regióne Vysokých Tatier. Môžem povedať, že cestovný ruch sa v našej obci v posledných rokoch postupne stal dominantným podnikaním. Patrili sme k prvým podtatranským obciam, ktoré poskytovali ubytovanie v súkromí a pozdvihli ho na vysokú úroveň. Po prinavrátení Štrbského Plesa sú aktivity obce vo sfére turizmu ešte výraznejšie. Je našou snahou stále vytvárať čo najlepšie podmienky pre rozvoj cestovného ruchu, aby vo všetkých troch častiach obce boli zabezpečené kvalitné služby pre turistov.

Pán starosta, aký je Váš pohľad na hodnoty Štrby v zmysle hospodársko-sociálnom? Podiel občanov Štrby na reprodukcii materiálnych a duchovných hodnôt? Sociálne otázky občanov v Štrbe?

Aj v tejto oblasti prešla obec svojím vývojom. Kým napríklad v 18. storočí bolo v obci 100 obytných drevených domov, v súčasnosti je v dedine 800 rodinných domov. Veľký rozmach vo výstavbe bol zaznamenaný v 70.-90. rokoch minulého storočia, kedy sa v obci dobudovala plynofikácia, kanalizácia, cesty, či verejné budovy. Zlepšila sa kvalita bývania a služieb pre obyvateľov. Najväčším zamestnávateľom boli Poľnohospodárske družstvo Štrba, Tatrasvit a Chemosvit vo Svite. V časti Tatranská Štrba sa v súvis-

losti s konaním MS 1970 vybudovalo celé sídlisko s 362 bytmi a občianskou vybavenosťou. Po roku 1990, keď sa zmenili spoločenské pomery, viac obyvateľov odišlo za prácou a štúdiom do zahraničia, pribudla aj nezamestnanosť. Obec však nestratila svoju víziu a smerovanie a hľadala nové možnosti. Ako som už spomenul, pracovné príležitosti a rozvojové možnosti sa núkajú najmä v oblasti cestovného ruchu a podnikania.

Pán starosta, ako špecifikujete politické hodnoty Štrby? Miestnu správu a samosprávu Štrby?

Samospráva v obci má svoje pevné korene. Richtár, predseda, či starosta, ktorí stáli na čele obce od 19. storočia boli vždy osobnosti, ktoré viedli obec tým správnym smerom. Z úcty k nim máme na obecnom úrade zriadenú obrazovú fotogalériu všetkých predstaviteľov obce až po súčasnosť.

Práca v samospráve je nesmierne náročná, ale pekná a vidieť aj výsledky. Pokiaľ ide o mňa – v obci som začínal ako 23ročný poslanec za šport. Nevieam, či to bola náhoda, alebo osud. V ďalšom roku sa vzdal funkcie podpredsedu miestneho národného výboru pán, ktorý ma poznal od detstva a navrhol, že treba dať šancu do vedenia obce mladým a navrhol mňa. V obci pôsobím už 36 rokov. Pôsobenie v komunálnej politike mi ponúklo seberealizáciu. Práca s ľuďmi je všeobecne veľmi náročná a „s vlastnými“ zvlášť. Výkon funkcie starostu obce je z roka na rok náročnejší. Ak chce človek svoju funkciu vykonávať zodpovedne, vyžaduje si to nielen neustále vzdelávanie sa, ale aj veľa síl, energie a času. Moje krédo „Kto chce, hľadá spôsoby, kto nechce, hľadá dôvody“ vystihuje môj prístup k starostovaniu.

Pán starosta, ako ponímate hodnoty kultúry v Štrbe? Ľudový, národný charakter Štrby, rozmanitosť jej podôb v Štrbe?

Obyvatelia obce sú hrdí na svoju históriu, dbajú na zachovávanie zvykov a obyčají našich predkov, ale oceňujú aj to, čo sa robí pre jej rozvoj a služby. Naša obec sa dnes radí medzi obce, kde kultúra a umenie bola a je neodmysliteľnou súčasťou jej života a diania. V Štrbe má dlhoročnú tradíciu poézie, chodili k nám známi spisovatelia na slávnosti poézie, máme tri folklórne skupiny, ktoré zachovávajú tradície, máme Základnú umeleckú školu so zameraním na hudobný, tanečný, dramatický a výtvarný odbor. Mali sme česť prijať čelných predstaviteľov štátu, politikov, slovenských prezidentov, množstvo politikov zo zahraničia. V dobrom naši ľudia spomínajú aj na návštevu generála Ľudvíka Svobodu, umelcov, významných športovcov. To by som musel zobrať kroniku a narátali by sme ich za tie roky určite vyše stovky. Vážime si každú návštevu, pretože je dobré, keď sa šíri meno našej obce doma aj v zahraničí. Dobré meno sa totiž získava ťažko, ale ľahko sa stráca.

Pán starosta, aký je Váš úsudok o hodnotách vzdelanosti v Štrbe? Školstvo v Štrbe – škola dielňa vzdelanosti a výchovy?

Naše zameranie v základnej škole je na regionálnu výchovu a šport, konkrétne beh na lyžiach. Pri základnej škole vznikli športové triedy v behu na lyžiach v roku 1972. Vyrástli v nich špičkoví pretekári, a to nielen v behu na lyžiach, ale uplatnili sa aj v iných druhoch športu. Viacerí

z nich reprezentovali Slovensko na olympijských hrách, majstrovstvách sveta a ďalších medzinárodných pretekoch. V roku 2010 získal Pavol Hurajt na ZOH vo Vancouveri bronzovú medailu v biatlone.

Školstvo v obci má svoju bohatú históriu, počnúc prvou obecnou ľudovou školou založenú v roku 1930 až po súčasné moderné vyučovacie metódy. Medzníkom vo vývoji vzdelanosti bola výstavba novej školy v obci, do ktorej sa presťahovali žiaci vo februári 1969. V septembri 1982 bola daná do užívania aj nová škola v časti Tatranská Štrba. V obci má dlhoročnú tradíciu materské a umelecké školstvo. Všetky tri školy na území obce – Základná škola, Materská škola a Základná umelecká škola dosahujú veľmi dobré výsledky v školskej i mimoškolskej oblasti, na čo sme hrdí a zároveň vďační učiteľom, ktorí v školách pôsobili a pôsobia.

Pán starosta, v akých reláciách posudzujete hodnoty slovensko-českej vzájomnosti v Štrbe? Štrba ako miesto šírenia slovensko-českého priateľstva a bratstva?

Štrba je obcou, ktorá získava skúsenosti pre svoj rozvoj a napredovanie aj s partnermi z Európy a osobitne s Českou republikou. Príkladom sú viac ako 50ročné priateľské vzťahy medzi obyvateľmi Štrby a Štěpánkovic z ČR. Čulá spolupráca sa rozvinula ešte v roku 1958 medzi vtedajšími poľnohospodárskymi družstvami, školami, spoločenskými organizáciami a prerástla do rodinných priateľstiev, ktoré pretrvávajú dodnes. Boli vydané viaceré spoločné publikácie – Spoločnou cestou a 50. výročie družby Štrba – Štěpánkovice. Zakladateľovi družby Jaroslavovi Zálohovi zo Štěpánkovic bolo Obcou Štrba udelené čestné občianstvo. Sú to medzi nami doslovne „bratské vzťahy“. Moja manželka pochádza z Moravy – z Uherského Brodu, takže o to intenzívnejšie cítim našu historickú blízkosť. Čestnými občanmi obce sú aj Gustáv Brom, populárny dirigent z Brna, a Jiří Štýbnar, športovec z Olomouca, ktorý absolvoval 25 ročníkov nášho Malého štrbského maratónu zo Štrby do Liptovskej Tepličky v dĺžke cca 31 km.

Vážený pán docent,

som veľmi rád, že sme tento príspevok venovali Štrbe obce pod Tatrami. Naša obec je výnimočnou dedinskou komunitou, ktorá má rozvinuté všetky formy života. Bolo mi ctou, že som ako starosta Štrby obce pod Tatrami mohol poskytnúť niekoľko myšlienok o prírodných krásach, histórii a súčasnosti našej prekrásnej obce. Ďakujem Vám za túto pozornosť a za návštevu.

S úctou

Michal Sýkora, starosta Štrby obce pod Tatrami
Bratislava – Štrba obec pod Tatrami – Viedeň 2017

Vážený pán starosta,

ďakujem Vám za milé prijatie a rozhovor. Dovoľte, aby som Vám poprial veľa zdravia, stálu sviežosť a úspechy vo Vašom pôsobení starostu Štrby obce pod Tatrami. Pozdravujem všetkých občanov prekrásnej Štrby obce pod Tatrami, ktorá je národnou hrdosťou každého Slováka.

S úctou

doc. JUDr. Marián Veliký, CSc.
Kultúrny klub, Viedeň
Bratislava – Štrba obec pod Tatrami – Viedeň, 2017

Tatranské ozveny

Národný umelec Eugen Suchoň (1908-1993)

Eugen Suchoň vo Vysokých Tatrách, v Štrbe, napísal dielo národného významu pod názvom *Krútnava* (1942); zosobnil vlastnosti národa umelecky, slohom a znelkami; bytie národa, jeho dejinnú osudovosť. Zhudobnil historickú rolu Devína, prírodný úkaz krútnavy, od nepamäti spojnicu riek Dunaja a Moravy; od nepamäti spojnicu Slovákov a Čechov. Dve rieky a ich súzvuk! Dva národy sveta Slovanstva! Akoby ozveny vôd Devína kreslili históriu porobeného národa; nepokorenosť Svätopluka, nepoddajnosť ľudu Slovenska. Nepochodili Turci, nepochodili Nemci v šedočiernom ustrojení, no ani Sovieti! Národ nepokorený! Prežil, v pote tvári vytváral hodnoty! Slobody sa dožil! Ozveny Dunaja a Tatier, to sú znelky hudobnej skladby Eugena Suchoňa *Krútnavy*! Ony sú výzvou pre národy matky Európy; podľa Otca nebies nebyť výbojnými, lež priateľskými, mierumilovnými. Ozveny Dunaja a Tatier v jedno sú – precítené, myšlienково zhudobnené geniálnou osobnosťou národa, Eugenom Suchoňom.

Eugen Suchoň

Národný umelec Martin Benka (1908-1971)

Martin Benka vo Vysokých Tatrách, v Štrbe, vytvoril nevšedné výtvarné umelecké dielo národného významu (1957-1970). Namaľoval národ, človeka, krajinu! Zobrazil národ, človeka, krajinu v ich harmonicknej celistvosti! Majster štetca akoby vypovedal rečou umelca – jedna veličina nemôže existovať bez druhej! Dívá sa, zachytáva kontúry a obrazce; vidí harmóniu, interakciu národa, človeka, krajiny; vidí človeka, onú veličinu života, bytosť, ktorá pretvára národ, krajinu i sama seba! Martin Benka, majster štetca rysuje národ, človeka, krajinu, okom estetika; ona je jeho črtou, sprievodcom v komponovaní, výtvarne, umelecky stvárneného obrazu človeka, národa, krajiny. Umelec cieľavedome tvorí v snahe pozdvihnúť sebavedomie národa a človeka; týmto veličinám výtvarne naznačuje ich miesto, rolu, pozíciu v bytí národa, spoločnosti; usiluje, aby boli hybnými silami nepretržitého procesu v napredovaní na ceste sebaobrodzovania, ochrany hodnôt života, prírody; to sú sekvencie v tvorbe geniálnej osobnosti národa, Martina Benku; to sú ozveny Tatier, ktorými sa prihovára veľký umelec k človeku, národu, pospolitosti.

doc. JUDr. Marián Veliký, CSc.,
Kultúrny klub, Viedeň, 2017

Literatúra:

Štrbské premeny. Košice: Vydavateľstvo JES, 2011.

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
www.sokol-wien.com
E-mail: sokol@sokol-wien.at

Starosta:
Dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje

Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat, srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Informace:

s. Marie PÍBILOVÁ,
tel. 330 97 87

s. Irena FLORIÁNOVÁ,
tel. 0650/90 194 90

Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00
Bližší informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info: Pavel Vlček, tel. 0680 3107573)
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II/XX/XXI (Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00)
21, Roda-Roda-Gasse 7

Úterý	18:00 – 21:00	míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň III/XI

Info (volejbal): N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X

Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 15:00. Hosté vítáni.

Info: Werner Kallin, tel. 0699/19 68 20 53, e-mail: sokol-10@chello.at
10, Angeligasse 21 – sokolovna (tel. a záznamník: 01/600 20 20)

Úterý	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	19:00 – 21:00	Volejbal Sokol III
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46

Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	16:30 – 17:20	rodiče s dětmi a předškolní děti
	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 6-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Úterý	18:00 – 19:30	aerobik – ženy
Čtvrtek	16:30 – 18:00	florbal žactvo
	19:30 – 21:00	cvičení žen
	17:15 – 18:30	cvičení rodičů s dětmi
Pátek	16:00 – 17:00	cvičení žactva
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

Tělocvičná jednota
Sokol Vídeň III/XI
a České srdce Vídeň III/XI

**pořádá v neděli
17. 12. 2017 v 15 hodin
ve Slovanské besedě,**

Drachengasse 3, 1010 Wien,

tradiční vánoční
odpoledne s tombolou.

Župní turnaj v mix-volejbalu

V rámci oslav 150. výročí založení Sokola ve Vídni pořádala Sokolská župa Rakouská v neděli 8. 10. 2017 turnaj v mix-volejbalu. Tato každoroční akce se konala tentokrát v hale Ballsport Gymnasium Wien v 3. okrese, Erdbergstraße 186. Krátce po půl desáté dopoledne nastoupilo sedm družstev, aby se zúčastnila tohoto přátelského utkání. Měli jsme radost, že přijely také dvě družstva z vlasti, z Hodonína a Bratislavy. Turnaj probíhal na velmi vysoké úrovni, takže pro diváky to byl zážitek sledovat tak napínavé zápasy. Snažili se z plna hrdla podporovat hráče, kteří do poslední chvíle úporně bojovali o umístění. Když nastalo finále, boj družstev Sokolů a Sokol Bratislava byl téměř vyrovnaný. Je obdivuhodné, že Sokoláci se během celoročního tréninku zlepšili natolik, že nad Sokolem Bratislava vyhráli. To bylo nadšení těchto mladých sportovců. A všichni jim toto zasloužené vítězství moc přejeme.

Všechna zúčastněná družstva bojovala statečně a umístila se v následujícím konečném pořadí: 1. Sokoláci, 2. Sokol Bratislava, 3. Sokol Hodonín, 4. Sokol XII/XV, 5. Sokol III, 6. Ex-Komenský, 7. Komenský.

Děkujeme všem hráčům za účast, náčelnictvu za organizaci i provedení tohoto turnaje a samozřejmě ochotným sestřám za přípravu bufetu.

Nazdar!

Mb

OSLAVY 150. VÝROČÍ ZALOŽENÍ VÍDEŇSKÉHO SOKOLA

Rok 2017 stál počínaje březnovým zahájením oslav na půdě velvyslanectví ve znamení tohoto pro vídeňské sokoly tak významného 150. výročí založení. Během následujících měsíců probíhaly další akce, převážně sportovní, a to každoroční turnaj ve stolním tenisu, turnaj florbalu a několik turnajů ve volejbalu. Také tradiční setkání sokolů v Tyršově Oetzu, které tento rok organizovala Sokolská župa Rakovská, patřilo k těmto podnikům. Dva týdny před závěrečnými oslavami se konaly mix-turnaj ve volejbalu a týden nato Moravské hody jednoty XII/XV, které však postihlo náhlé úmrtí jejího vzdělavatele bratra Vladimíra Stejskala v ten samý den. Odchod tohoto vzácného sokola, který organizoval všechny kulturní části těchto oslav, zasadil velkou ránu především týmu podílejícímu se na přípravách. Dlouhé měsíce po zjištění své nemoci se snažil br. Vladimír jako župní vzdělavatel urychlit přípravy, zařizoval účinkující, objednával vše, co bylo zapotřebí, připravil pro redakci články na pokračování do *Svobodných listů*, těžce sháněl podklady v jednotách o jejich historii a zpracoval je pro výstavu. Postaral se, aby vše bylo včas připraveno. Všichni jsme jej obdivovali, jak statečně nesl svůj úděl a z posledních sil se snažil dokončit za pomoci několika bratrů a sesťer toto své dílo. Avšak toho se bohužel již nedočkal.

Starosta župy bratr dr. Tomáš Frey-Materna, který do poslední chvíle udržoval kontakt s bratrem Vladimírem, převzal od něj další organizátorské vedení a pověřil jednotlivé pomocníky nutnými závěrečnými přípravami. Za těchto smutných okolností jsme vstoupili do posledního týdne příprav našich oslav.

Již ve středu se začali sjíždět do Vídně zahraniční hosté, kteří měli na programu kromě našich oslav také procházky a projížďky po Vídni. Většina hostů ze zahraničí byla ubytována v hotelu Post, kde byla také zřízena informační kancelář. Ve čtvrtek byla pro ně objednána na uvítanou večeře s malým programem v české restauraci U Smadišů v Schönbrunnu společně se všemi členy župního předsednictva. V pátek dohromady byli pozváni na audienci u městského starosty dr. Michaela Häupla, který převzal záštitu nad galavečerem na vídeňské radnici v sobotu 21. 10. 2017. Této audience se zúčastnili členové předsednictva župy, starostové všech vídeňských jednot, zástupci Světového svazu sokolstva (SSS), sokolští zástupci všech zahraničních obcí, náměstkyně ministra zahraničních věcí paní dr. Ivana Červenková, zástupce českého velvyslance pan Mgr. Hyll a předseda Menšinové rady Mag. Pavel Rodt. V rámci audience předal náš bratr dr. Frey-Materna městskému starostovi dr. Michaelu Häuplovi naši brožurku a jubilejní tričko. Župnímu starostovi bratru Frey-Maternovi byla za jeho zásluhy udělena Čestná zlatá medaile města Vídně, k čemuž mu srdečně blahopřejeme.

Slavnostní koncert v Kammeroper

V pátek 20. října 2017 večer byla pořádána první akce, slavnostní koncert v Kammeroper. Po fanfárách *V nový život* Josefa Suka zazněly všechny tři státní hymny přednesené Symfonickým orchestrem Sokola Brno I pod taktovkou dirigenta Joela Hány. Pak následovalo uvítání čestných hostů a všech přítomných bratrem starostou a poté se držela minuta ticha k uctění památky zemřelého bratra

a organizátora Vladimíra Stejskala. Náš obdiv patřil bratru župnímu starostovi, jak dokázal skloubit smutek s nutným nadšením pro naši oslavu.

Na zahájení zahrála naše žákyně Lára Anna Engel-mayerová dvě náročné skladby pro klasickou kytaru. Poté byly na programu *V mlhách* Leoše Janáčka, duet Mařenky a Jenička z *Prodané nevěsty* Bedřicha Smetany, árie Rusalky ze stejnojmenné opery Antonína Dvořáka, árie Kaliny z *Tajemství* Bedřicha Smetany v provedení sopranistky Mariany Ambrožové, barytonisty Vojtěcha Šembery a tenoristy Ondřeje Líně, u klavíru se vystřídali Jan Vojtek a doc. MgA. Jan Král. Vystoupení zpěvaček Marie Mičanové a Barbory Ďubekové obohatil program koncertu. Kromě těchto sólistů vystoupil dvakrát pěvecký soubor Lumír za vedení Mag. Johannese Schwarze a s dirigentkou BA Veronikou Hagenhoferovou. Výborný Symfonický orchestr Sokola Brno I zahrál několik skladeb a zakončil program náročnou skladbou od Jaroslava Ježka. Na závěr zazpívali členové Lumíru sokolskou píseň *Lví silou* společně s publikem. Tento celý program byl velmi vhodně vybrán naším bratrem Stejskalem a byl oceněn přítomným publikem, které odměnilo umělce bouřlivým potleskem. Bratr starosta jim poděkoval za jejich vystoupení kyticemi a dárky, divákům za jejich návštěvu a všechny pozval na posezení do hotelu Post.

Veřejné vystoupení cvičebních a tanečních složek

Hlavním dnem našich oslav byla sobota 21. října 2017, kdy měly být předvedeny ukázky z cvičebního programu župy a jejích jednot v hale Union Sport Zentrum v Hietzingu. Pro členy cvičitelského sboru začínal tento den již brzy ráno, neboť museli před zkouškami jednotlivých složek vše v hale připravit, kromě náradí a náčiní museli nalepovat štítky pro orientaci jak cvičících, tak i publika.

Zkoušky probíhaly pochopitelně ve shonu, avšak ke spokojenosti vedoucích a náčelnictva, působícího z náčelnické kabinky. Před začátkem určeným na 13. hodinu se tribuna pro diváky naplnila a po fanfárách *V nový život* vpochovalo za zvuku Sukova pochodu velký počet praporečnicků v sokolských slavnostních krojích se sokolskou vlajkou, státními a historickými prapory. Poté byl vzdán hold sokolské vlajce a praporům, župní náčelník br. Standa Šterba přivítal diváky a několika slovy přiblížil vznik následujícího programu. Bratr starosta dr. Tomáš Frey-Materna vyzval všechny přítomné, aby povstáním a minutou ticha uctili památku zemřelého bratra Stejskala. I zde zavládl smutek nad jeho ztrátou. Po odchodu praporečnicků vběhly na plochu všechny složky žactva a utvořily půlkruh za rozestavenými nářadovými stanicemi. Nato za zpěvu vcházel s obručemi již rodiče s dětmi. Během jejich cvičení zaznělo několik písní, což ukázalo, že se ve cvičení učí také národní písně. Stejným způsobem jak vešli, opouštěli plochu opět s písní. Po nich začalo cvičit nejmenší žactvo na různém nářadí, mladší žactvo předvedlo cvičení s pádem a starší podali pěkný výkon na žíněnkách. Obdivovali jsme náš dorost při cvičení s lavičkami a stavění živých pyramid. Vrcholný výkon podaly mladičké cvičenky rytmické gymnastiky v čele s rakouskou mistryní. V následujícím čísle zazpívaly a zatancovaly členky divadelního spolku Vlastenecká omladina a zpestřily nám tím náš program. Hostující sestry z Trenčína nám předvedly půvabnou skladbu s obalenými balónky a šátky.

Po krátké přestávce, která byla využita k úpravě haly pro následující ukázky tréninku volejbalu, stolního tenisu a florbalu, bylo velmi zajímavé sledovat jak mužstva, tak jednotlivé hráče. Program potom pokračoval vystoupením dětského folklórního souboru Marjanka v roztomilých národních krojích. Jako další probíhal svižný fitness trénink mladšího členstva s malými žíněnkami. Efektivní skladbou bylo cvičení staršího členstva s velkými balóny. Ukázka showdance rozehrála i u diváků každou strunku. Na společný závěr příběhly všechny složky do středu plochy a bouřlivým „Zdar, zdar, zdar“ vzdaly hold 150. výročí založení vídeňského sokolstva a jeho budoucnosti.

Děkujeme touto cestou župní náčelnici sestře dr. Danuše Frey-Maternové a náčelníku bratru Standovi Štěrbovi za náročnou organizaci, členům cvičitelského sboru, vedoucím a všem pomocníkům, ale také všem cvičencům a rodičům dětí za jejich příspěvek ke zdaru tohoto slavnostního odpoledne.

Galavečer ve velké slavnostní síni Vídeňské radnice

Po otevření sálu v půl sedmé večer měli návštěvníci možnost prohlédnout si výstavu k počátkům sokolských jednot ve Vídni. Již při objednávání stolů se naše obavy, že nezaplňme sál, naštěstí nepotvrdily. Před zahájením se scházelo ze všech stran množství sokolů a hostů, takže ve 20:00 byl k naší velké radosti ten obrovský sál plný. I v ten večer zazněly fanfáry a Sukův pochod *V nový život*. Současně následovalo defilé historických sokolských praporů a jejich dekorování stuhami. Po umístění praporů a odchodu praporečnicků bylo opět vzpomenuo minutou ticha zemřelého bratra Stejskala, jehož zásluhou se uskutečnila výstava i tento večer. Poté byly proneseny slavnostní projevy s tlumočením: první předseda Vídeňské obecní rady Mag. Thomas Reindl, první náměstkyně ministra zahraničních věcí JUDr. Ivana Červenková, místopředseda stálé komise Senátu pro krajany žijící v zahraničí senátor MUDr. Hassan Mezian, starostka Světového svazu sokolstva ing. Hana Moučková a starosta Sokolské župy Rakouské dr. Tomáš Frey-Materna. K poslechu a tanci hrál po celý večer až do pozdních hodin Salónní orchestr z Brna pod vedením Františka Školáře se zpěvačkou Magdou Vítkovou. Během večera zpestřily program kulturní vystoupení – pěvecký sbor Lumír se představil několika písněmi, koncertní mistr Brněnské filharmonie doc. Mgr. Pavel Wallinger zahrál na housle za klavírního doprovodu doc. MgA. Jana Krále dvě skladby Josefa Suka – *Fantazii pro housle* z díla *Radúz a Mahulena* a *Píseň lásky*. Sólista Národního divadla v Praze, basista MgA. Zdeněk Plech, vystoupil s árií Kecala ze Smetanovy opery *Prodaná nevěsta*. Na klavír jej doprovázel opět doc. MgA. Jan Král. Také hudební vložka v provedení členek divadelního spolku Vlastenecká omladina, které zazpívaly a zatančily úryvky z muzikálů *Sugar* a *Chicago*, přispěly k bohatému programu tohoto večera. A protože se ve Vídni tradičně tančí Česká beseda v národních krojích, nechyběla ani na tomto galavečeru. Během večera byly všichni návštěvníci pohoštění vydatnou večeří s nápoji. Mezi programem a po něm měli možnost se s přáteli pobavit a při výborné hudbě si po chuti zatancovat. Po napětí minulých dnů se mohl každý konečně uvolnit.

Ale v podvědomí byly naše myšlenky u bratra Vladimíra, organizátora i tohoto večera, který již nemohl sla-

vit s námi. Myslíme, že by z nás měl radost, jak jsme celé oslavy zvládli, a byl by jistě spokojený. Náš milý Drobečku, děkujeme Ti za Tvou námahu a úspěch, který si měl sklidit právě Ty.

Schůze Světové svazu Sokolstva (SSS)

V neděli 22. 10. 2017 se po našich hlavních oslavách konala v prostorách Slovanské besedy schůze činovníků a členů SSS. Kromě členů předsednictva, starostky ses. Hany Moučkové, první místopředsedky ses. Jean Hruby, druhé místopředsedy br. Dejan Crnka, jednatele br. Vladimíra Dostála a revizora br. Tomáše Frey-Materny se zasedání zúčastnili zástupci Amerického, Srbského, Slovinského a Polského Sokola, dále Zahraniční obce sokolské, Sokolské unie Slovenska, Sokola na Slovensku a několik hostů. Všichni velmi pochvalně hodnotili naše oslavy, podávali zprávy o své činnosti, mimo jiné o sletu Americké obce sokolské a o oslavách 150. výročí Polského Sokola. Náčelník ČOS br. Petr Svoboda informoval o přípravách na slet v roce 2018. Po zakončení schůze byli všichni účastníci pohostěni výborným obědem.

Na závěr chceme srdečně poděkovat bratru župnímu starostovi dr. Tomáši Frey-Maternovi, který nejvíc z nás všech byl po celou dobu naplno v kole a neúnavně stál na svém místě až do úplného zakončení oslav. Vřelý dík!

Dík patří všem pomocníkům, kteří se snažili o úspěch našich oslav, jak při přípravách, tak i během těchto slavnostních dnů.

Nazdar!

Mb

In memoriam

Kdo v srdci žije,
neumírá ....

Všem, kdo ho znali a měli rádi, oznamujeme,
že nás navždy opustil náš bratranec a přítel

Vladimír Stejskal

Zemřel po těžké nemoci v sobotu 14. října 2017
ve věku 69 let.

Poslední rozloučení se koná ve středu 15. listopadu 2017
ve 13 hodin ve smuteční hale č. 3 na centrálním vídeňském hřbitově
Simmeringer Hauptstraße 234, Tor 3, 1110 Wien.

V 18 hodin následuje zádušní mše svatá
v křížovníckém kostele Karlskirche
Kreuzherrengasse 4, 1040 Wien.

Jménem všech příbuzných
bratřanci a sestřenice - Václav, Marie, Břetislav a Eva s rodinami

Sokol Vídeň, Křížovníci s červenou hvězdou, Akademický spolek,
Školský spolek Komenský a České srdce

Vladimír Stejskal

Náš bratr Vladimír Stejskal, v posledních letech vzdělavatel Sokolské župy Rakouské, působil dlouho jako vzdělavatel také ve své jednotě Sokol XII/XV. Nejen menšina jej znala jako výborového zpěváka, herce, recitátora a tvůrce nesčetných článků ve vídeňském českém tisku. I když původně studoval medicínu, dal přednost přece jenom oblíbené hudbě. Vedle svého působení ve Vídeňské státní opeře vystupoval jako zpěvák a herec na různých místech. Neodmítl účast žádnému českému spolku, když jej požádali o obhacení jejich podniků. Jeho přednes utkvěl v paměti jistě všem posluchačům, jeho zvukový hlas zazníval také pravidelně v televizním pořadu pro krajany v „Českých a slovenských ozvěnách“. V našem sokolském životě, zejména ve své funkci vzdělavatele, vynikl právě v našem jubilejním roce 2017 svou obdivuhodnou prací při přípravách na oslavy 150. výročí založení Sokola Vídeňského. Za velmi těžkých zdravotních podmínek organizoval všechny kulturní podniky v rámci těchto oslav a připravil všechny podklady pro výstavu, instalovanou při galavečírku na Vídeňské radnici. Avšak vyvrcholení těchto oslav se bohužel nedočkal. Opustil nás v sobotu 15. října 2017 v den „Moravských hodů“ jeho jednoty Sokol XII/XV, kde byl vždy činný ve výčepu, a přesně jeden týden před oslavami 150. výročí a uskutečněním jeho výstavy. Jeho úmrtím ztrácí Vídeňský

Sokol a celá menšina nenahraditelného sokola, neúnavného menšináře a všemi oblíbeného vzácného člověka. Jeho předčasný odchod nám zasadil hlubokou ránu a zanechal velkou mezeru v našich řadách.

Drahý bratře Vladimíre, náš „Drobečku“, jak Tě všichni mile nazývali, děkujeme Ti z celého srdce za Tvou ochotu, za Tvou nezištnou a obětavou práci pro Sokol. Vřelý dík za Tvůj bohatý příspěvek k našim nynějším oslavám. Budeme na Tebe v těchto dnech s vděčností vzpomínat a nikdy na Tebe nezapomeneme! Čest budiž Tvé památce!

Bratru Stejskalovi bude Sokolskou župou Rakouskou uděleno čestné uznání in memoriam za jeho výjimečné zásluhy.

Mb

V červenci 2018 se uskuteční XVI. všesokolský slet

XVI. všesokolský slet se uskuteční od 1. do 6. července 2018 a bude věnován oslavám 100. výročí vzniku samostatného Československa. Sokolové si přejí, aby byl slet nejen o jejich organizaci, ale o celém sportovním prostředí a schopnosti spolupracovat. Celkem by se mělo sletu zúčastnit 15 000 účinkujících z Česka a dalších 2 500 ze zahraničí. ČOS očekává, že se všesokolského sletu zúčastní až 50 000 lidí. Poslední všesokolský slet se konal v červenci 2012 v Praze. V Česku je zhruba 1 150 tělocvičných jednot České obce sokolské, které mají asi 160 000 členů, což sokoly řadí mezi nejpočetnější občanská sdružení v Česku. Více než 60 % tvoří členové mladší 26 let.

SPORT

Bývalý český hokejový útočník Otakar Janecký je ve Finsku populární

Otakar Janecký je největším oblíbencem fanoušků v klubové historii Jokeritu Helsinky. V hlasování, jež probíhalo od září na webu předního finského klubu a zúčastnilo se ho tři a půl tisíce příznivců, zůstali až za ním druhý Teemu Selänne a třetí Jarri Kurri, největší legendy finského hokeje. Anketa se uskutečnila při příležitosti oslav 50 let od založení Jokeritu, jenž v současnosti hraje Kontinentální ligu. Současný asistent trenéra extraligových Pardubic Janecký zvítězil rovněž v jednotlivých kategoriích v hlasování o nejlepšího útočníka a nejlepšího hráče své dekády, dostal se také do nejlepšího týmu, kde je v útoku právě s Kurrim a Selännem. Šestapadesátiletý Janecký hrál za Jokerit v letech 1991-1999 a zařadil se mezi klubové ikony.

Střelec Nepejchal byl druhý ve finále Světového poháru v Dillí

Osmnáctiletý Filip Nepejchal obsadil druhé místo ve finále Světového poháru v Dillí ve střelbě z libovolné malorážky na 3 × 40 ran. Juniorský vicemistr světa a dvojnásobný mistr Evropy v této disciplíně nestačil pouze na Francouze Alexise Raynauda, za nímž zaostal o 3,2 bodu. Loňský olympionik z Ria de Janeiro Nepejchal si v Dillí připsal svůj

druhý nejlepší výsledek v SP v začínající kariéře a nejlepší v třípolohové střelbě.

Tenistka Petra Kvitová získala cenu za sportovní chování

Petra Kvitová se stala laureátkou ceny za sportovní chování – Sportsmanship Awards. Pořadatelé závěrečného grandslamu sezóny v New Yorku vybrali českou hráčku společně s Argentincem Juanem Martínem del Potrem jako znamenité představitele tenisu ztělesňující správný přístup ke sportu. Oba dostanou pět tisíc dolarů, v přepočtu přes sto tisíc korun, na charitu podle vlastního výběru.

Zasedání ANOC je podle Kejvala pro Česko prestižní

Rekordních třináct set hostů z 205 zemí světa se sešlo v Praze na zasedání valného shromáždění Asociace národních olympijských výborů (ANOC). Předseda českého olympijského hnutí Jiří Kejval věří, že jde o prestižní věc pro celé Česko a že i český sport bude díky tomu víc vidět. „Po olympiádě je to největší akce, kterou pořádá Mezinárodní olympijský výbor. Mám z toho radost,“ řekl Kejval po slavnostním zahájení v hotelu Hilton, kterého se ujali v angličtině bývalý krasobruslařský mistr Evropy Tomáš Ver-

ner a čerstvá vítězka tenisové čtyřhry na Turnaji mistryň Andrea Hlaváčková.

Olympijské parky, které při hrách v Soči a v Riu de Janeiro fungovaly v České republice, by měly vznikat také v jiných zemích. Projekt, založený na českých zkušenostech, byl výkonným výborem Mezinárodního olympijského výboru v Praze schválen. Několik států by se v rámci pilotního projektu mělo zapojit už při únorových zimních olympijských hrách v Pchjongčchangu.

Velkou pardubickou vyhrál No Time To Lose s Kratochvílem

Velkou pardubickou steeplechase vyhrál kůň No Time To Lose v sedle s šestadvacetiletým žokejem Janem Kratochvílem a zajistil desátý trenérský úspěch pro Josefa Váňu. V cílové rovině předčil o jednu délku dlouho vedoucího francouzského soupeře Urgent de Gregaine s žokejem Felixem de Gilesem. Na dalších místech doběhli do cíle 6 900 metrů dlouhého dostihu Delight My Fire a další Váňovi svěřenci Zarif a Ange Guardian.

Hráč pokeru: Světový turnaj v Rozvadově je skvělou reklamou pro ČR

Turnaj světové série v pokeru, který začal v Rozvadově na Tachovsku, chápe úspěšný český hráč Pavel Kellner jako skvělou reklamou pro Českou republiku. World Series of Poker Europe, největší turnaj v této karetní hře mimo americké Las Vegas, v rozvadovském King's Casinu trval do 10. listopadu. Jde o největší turnaj, co se tu zatím hrál, řekl ČTK dvaatřicetiletý Kellner, jenž hraje na špičkové úrovni sedm let. Podle organizátorů na turnaj přijelo přes 20 000 hostů, kteří hráli o 600 miliónů korun.

V ČR se poker rozšířil po roce 2000. Poker hrají nejvíce mladí a lidé ve středním věku.

Česká běžkyně Eva Vrabcová Nývltová úspěšná v New Yorku

Eva Vrabcová Nývltová skončila v maratónu v New Yorku sedmá v osobním rekordu 2:29:41. Byla o patnáct sekund rychlejší než na mistrovství světa v Londýně, kde doběhla čtrnáctá, a podruhé se dostala pod hranici dvou hodin a 30 minut. Po čtyřiceti letech vyhrála slavný závod domácí Američanka Shalane Flanaganová a zvítězila v čase 2:26:53. Vrabcová Nývltová se stala první českou běžkyní, která maratón v New Yorku zaběhla pod 2:30 hodiny.

Lukáš Krpálek judistou roku

Lukáš Krpálek se podesáté za sebou stal českým judistou roku. Anketu českého svazu za rok 2017 vyhrál před Pavlem Petříkovem a Davidem Klammertem. Sedmadvacetiletý Krpálek je nejúspěšnějším českým judistou historie, má na kontě tituly mistra Evropy i světa a v roce 2016 vyhrál olympijské hry. V tomto roce se poprvé představil v nejvyšší váhové kategorii nad 100 kilogramů a hned se probojoval mezi elitu. Na mistrovství Evropy ve Varšavě získal bronz a vyhrál Grand Prix v Antalyi a čínském Chu-che-chao-tche. Zranění kotníku ho sice připravilo o mistrovství světa, přesto je nyní na světovém žebříčku na devátém místě.

Trojice Čechů se ocitla v nominacích na World Paddle Awards

World Paddle Awards je globální ocenění pro významné postavy kanoistiky v jakémkoliv podobě. Při čtvrtém ročníku tohoto ocenění byl mezi nejlepší muže vybrán vodní slalomář Vít Přindiš, cenu za celoživotní přínos může získat trenér rychlostních kanoistů Josef Fuksa, mezi juniorkami má šanci uspět sjezdářka na divoké vodě Barbora Dimová. Vítězové budou vyhlášeni v únoru příštího roku v dánském Silkeborgu.

Český krasobruslař Michal Březina se představil na Kanadské brusli

Michal Březina obsadil na Kanadské brusli šestou příčku. Ve svém prvním letošním vystoupení v seriálu Grand Prix zvládl v krátkém programu i ve volné jízdě čtverný salchow a dařily se mu i další skoky. Mužskou soutěž v Regině vyhrál Japonec Šoma Uno. Světovým rekordem v krátkém i volném tanci se blýskli olympijští šampióni z Vancouveru Tessa Virtueová a Scott Moir.

Špotáková získala Cenu Věry Čáslavské za zásluhy o sport žen

Dvojnásobná olympijská vítězka v hodů oštěpem Barbora Špotáková se stala čtvrtou laureátkou Ceny Věry Čáslavské. Toto ocenění od roku 2014 uděluje Český olympijský výbor (ČOV) za mimořádné zásluhy o sport žen. Šestatřicetiletá Špotáková, která letošní rok ozdobil titul mistryně světa a výhrou v Diamantové lize, byla vybrána mimo jiné díky tomu, jak dokáže skloubit vrcholový sport s rodinným životem.

První oceněnou byla před třemi lety kajakářka Štěpánka Hilgertová. Pak následovala předsedkyně Komise rovných příležitostí ve sportu ČOV Nada Knorre a bývalá sportovní gymnastka Věra Růžičková, olympijská vítězka ze soutěže družstev z Londýna 1948.

Jágr bude pokračovat v NHL, dohodl se na smlouvě s Calgary

Hokejový útočník Jaromír Jágr bude pokračovat v NHL. Pětačtyřicetiletý druhý nejproduktivnější hráč historie slavné zámořské soutěže se podle serveru sportsnet.ca i kanadské televizní stanice TSN dohodl na roční smlouvě s Calgary. Ta by mu měla zaručovat základní plat milión dolarů a kontrakt obsahuje dostupné bonusy ve stejné výši. Jágr, který byl od 1. července nechráněným volným hráčem, tak může v NHL útočit na rekord v počtu zápasů v základní části. Má jich na kontě 1 711 a k vyrovnání vedoucího Gordieho Howea mu chybí 56 utkání. Calgary bude pro Jágra po Pittsburghu, Washingtonu, New York Rangers, Philadelphii, Dallasu, Bostonu, New Jersey a Floridě devátým působištěm v zámoří. Poprvé bude hrát za klub z kolébky hokeje Kanady. Podle zámořských zdrojů byly v poslední době ve hře o Jágrovy služby až tři kluby.

Jágr přiznal, že už byl připravený zůstat doma a začít sezónu v dresu prvoligového Kladna, jehož je majitelem. Uzavření kontraktu s Calgary Flames v NHL ho do jisté míry překvapilo.

Měli jsme výročí Mnichovské zrady.

Všiml si toho někdo?

Krajské listy

2. 10. 2017

Štěpán Cháb

V sobotu, 30. září, bylo výročí podpisu Mnichovské dohody, jinak též Mnichovského diktátu. Mnichovskou dohodu podepsaly čtyři mocnosti. Velká Británie, Francie, Německo a Itálie 30. září v roce 1938. Ten den byl pátek.

K jednání byl pozván také tehdejší československý prezident Edvard Beneš. Ale nechali ho čekat jako malého kluka za dveřmi. To až se dospělí dohodnou. Po skončení jednání dostal Beneš do rukou dokument – Mnichovskou dohodu. Pro Československo rozsudek smrti. Ze strany spojenců, tedy Velké Británie a Francie, se jednalo o politiku ústupků (takovou politiku si v Evropské unii užíváme vrchovatě i nyní). Edvardu Benešovi bylo oznámeno, že obrana Československa před nacistickým Německem bude považována za agresi.

Co tomu předcházelo? 23. září 1938 – mobilizace

Dne 23. září, tedy týden před Mnichovskou dohodou, došlo k celostátní mobilizaci. Nastoupilo 1 250 000 vojáků. Náladu mezi obyvateli byla velmi odhodlaná. Chtěli jsme se bránit a dát Hitlerovi po držce. Přitom jsme samozřejmě spoléhali na naše spojence, hlavně pak na Francii. Mnichovskou dohodou vše, i přes silnou nelibost obyvatel, skončilo.

Naše současná svobodná média

30. září 2017 nevyšla v médiích ani jedna zmínka o výročí podpisu Mnichovské dohody. Jen na *iDnes* se řešilo, zda a proč 30. září 1947 nevypískali, jakožto kolaboranta s nacistickým Německem, Vlastu Buriana v Liberci. A *aktualne.cz* upozorňovalo, že Merkelová střední Evropu rozhodně nepřehlídí. Česká televize na svém serveru nostalgicky vzpomněla na to, že 30. září před patnácti lety přestalo vysílat v češtině rádio Svobodná Evropa. Z vysílaných dokumentů na ČT2 a ČT24 pak dokumenty *Historie studené války*. Je až komické, jak se soudruzi v ČT snaží, aby právě toto výročí bylo zapomenuto. Nebo nepřipomínáno? Média se nám tak skutečně snaží předestřít na zlaceném podnosu nepřítel. Rusko je nepřítel, Německo přítel – o výročí Mnichovské zrady ani slovo.

Politici, kteří vyjednali pohřeb naší republiky

Autor: wiki
Zasláno P. Pastrňákem

Hic sunt leones

Jsou lidé, které nenechají bílá místa na mapě spát

Vzpomínka na Emila Holuba v jeho jubilejním roce

„Již od mládí svého zatoužil jsem a stále si přál, abych přispěl nepatrnou hřívnou svojí k velikému dílu, jímž se má objeviti a vyzkoumati Afrika. Když pak jsem se za studijních let, čta cestopisy o tmavé pevnině, jen velmi zřídka dočítal jmen rakouských cestovatelů, tu rozvrhoval jsem zevrubněji a zevrubněji cestu svou a když se roku 1872 již vyplňovalo mé nejvřeštější přání, rozhodl jsem se nezvratně.“

Jižní Afrika byla kraj, v němž doufal jsem, že budu s to, abych platně posloužil vědě a vlasti své.“

dr. Emil Holub

Tímto citátem uvádí Miloslav Kment svůj text v publikaci *Africký cestovatel Dr. Emil Holub* k 100. výročí cestovatelova úmrtí, kterou vydal v roce 2002 Kulturní dům města Holic, kde se Emil Holub v roce 1847 narodil. V Holicích se také nachází Památník Dr. Emila Holuba – Africké muzeum se stálou výstavou, kde je možno si prohlédnout nejen přírodovědné exponáty z cest, nýbrž také dokumenty, kresby, fotografie, projevy uznání a další doklady týkající se Holubova života a díla. Za velkou část těchto předmětů včetně kompletní pracovny vděčí Africké muzeum v Holicích paní Růženě Holubové, se kterou se Emil Holub seznámil při uskladňování svých sbírek v roce 1879 v Rotundě vídeňského Prátru, jejímž správcem byl Růženin otec. Tato mladička Rosa Hoffová, kterou nazýval Emil Holub „správným čertovým děvčetem“, po sňatku roku 1883 doprovázela svého manžela na druhé výpravě do Afriky a potom do konce cestovatelova života. Překvapením bylo, že Růžena Holubová, která zemřela 1958 ve Vídni (kde je také stejně jako Emil Holub pochována), odkázala uvedené objekty Holicím, a ne Vídni, jak Rakousko očekávalo. Čest její památce!

O Emilu Holubovi bylo napsáno mnoho knih, vyšlo ještě více článků, natočily se filmy. On sám popsal své poznatky a svá dobrodružství v obšírných spisech. Snad nejznámější je *Sedm let v jižní Africe* (popis jeho první výpravy z let 1872-1879) přeložený do řady cizích jazyků, snad méně známý je jeho dvousvazkový cestopis *Z Kapuského města do země Mašukulumbů*. Tato cesta, jak známo, skončila tragicky. Emil Holub organizoval rozsáhlé výstavy a rozvinul bohatou přednáškovou činnost. Zdá se být nepochopitelné, i když to není ojedinělý případ, že se Emil Holub za svého života mohl těšit z obdivu a ocenění spíše v cizině než doma, kde byl jednak odmítán pražskými „odborníky“, možná kvůli závisti a žárlivosti, možná kvůli obavám, že jejich vlastní postavení bude ohroženo (odkoukáno od kohouta na smetišti?), jednak „vlastenci“ kritizován za to, že se on, Čech, oženil s Rakušankou.

Jinak než Praha se k Emilu Holubovi zachovaly jeho rodné Holice, když už v roce 1880 udělily „slovutnému cestovateli, pánu panu MUDr. Emilu Holubovi, rytíři řádu císaře Františka Josefa I. pro vzácné zásluhy o vědu, vlast i národ“ čestné měšťanství. A Holice rozšířily i aktualizovaly Holubův odkaz, jak ukazují konference o Africe pořádané Kulturním domem, kterému se pak (např. v roce 2007) dokonce podařilo zatáhnout do hry Pražáky

(Společnost přátel Afriky a Orientální ústav AV ČR) a – už i dříve – jako přednášející i Vídeňáky (Armans Duscha-teau, Herbert Schifter). Vyjmenovat všechna témata těchto konferencí přesahuje možnosti tohoto článku. Dovolím si předložit jako podnět k úvahám dvě myšlenky, které se, dle mého názoru, dotýkají našeho dnešního života:

Emil Holub se v první řadě spoléhal na sebe. Odmítal nabízený „sponzoring“, chtěl zůstat nezávislý. Pracoval v jihoafrickém Kimberley jako lékař, poznal zblízka tamní obyvatelstvo a svým výdělkem financoval svou výpravu. Byl samozřejmě v nevýhodě ve srovnání s jinými, zámožnějšími cestovateli, sláva jejichž cest se potom snadněji rozšířila po světě než ta Holubova. Kritici říkají, že Emil Holub ten důležitý aspekt popularizace své činnosti zanedbal. Snad mu ale tyto otázky „marketingu“ nebyly tak důležité. Ukázal svou nezištnost také tím, že svoje sbírky neprodával, nýbrž rozdával, a to jak slovním institucím, tak neznámým školičkám. Našel své poslání a to důsledně plnil. Není to záviděníhodné?

Druhé téma je vztah nás Evropanů k Afričanům a vice versa. Obzvláště blízké v době, kdy se Středozevní moře stalo jednosměrkou s frekvencí převyšující tu našich dálnic na začátku prázdnin, o úrazovosti nemluvě. S tím rozdílem, že tito mořeplavci nejedou na dovolenou. Známe tu pestrou paletu názorů, které nám mají, optimisticky řečeno, pomoci tuto aktuální situaci pochopit. Ale třeba by nebylo na škodu podívat se trochu důkladněji do historie a třeba začít s úvahami o tom, proč Evropani „do té Afriky vůbec lezli“ a tím na sebe upozornili (nebo „kdo jim dal vstupní víza a licenci k rabování, k doslovnému zotročování domorodců až k otázce, je-li vůbec náš way-of-life pro všechny obyvatele zeměkoule „vhodný“. Ale na to všechno tady není dost místa.). Částečnou odpověď na první otázku nalezneme v úvodním citátu tohoto článku, který charakterizuje naši zvědavost, které vděčíme za kvalitu našeho dnešního evropského života, která vzbuzuje obdiv ale i závist našeho okolí. Jak to napsal Jan Neruda? „Kdo chvíli stál, už stojí opodál.“ Je proto nasnadě, že by se „naši“ byli dřív nebo později stejně pokusili ta bílá místa na mapě nějak vybarvit. Jistě se můžeme ptát, zda ti malíři nemohli postupovat tak, aby to podkladové plátno nepotrhal, jehož cary dnes jižní větry přináší s čím dál větší intenzitou až k nám. Cestovatelé jako např. Livingstone, kteří viděli „bídu“ tamějšího obyvatelstva, chtěli přivodit změnu svým příkladným chováním. Jiní, a k nim patří i náš Emil Holub, viděli spásu v evropeizaci Afričanů, což mohli zneužít kolonizátoři, kteří svoji „osvětu“ prováděli i pomocí pout a bičů. Tím se dostal v pokolonizační době nejen Emil Holub, nýbrž řada jiných badatelů včetně sociálních antropologů na černou listinu „děveček kolonialismu“. Teď se vyřádili, ať oprávněně, či neoprávněně, nacionalisté podporovaní „vědeckými“ poznatky ideologie imperialismu (nepřipomíná to mnohým z nás povinný předmět vysokých škol našeho mládí „vědecký komunismus“?). Jiří Hanzelka a Miroslav Zikmund popisují středo- a jihoafrické země v přechodné době od kolonií k samostatným státům (1947-1952). Na jedné straně oceňují výstavbu, která se uskutečnila i v rekordním čase jako v Habeši během krátkodobé italské okupace, na druhé straně je ale překvapuje stav tohoto „dědictví“, když stačilo pár let samostatnosti, aby se např. silnice téměř rozpadly. Vidí také segregaci v oblasti vzdělávání a říkají, že koloniální mocnos-

ti úmyslně udržují původní obyvatelstvo v nevědomosti, aby se snadněji dalo ovládat. Jinou zkušenost má ten jistě nejúspěšnější podnikatel české krve Tomáš Baťa, když popisuje situaci o několik let později. Jeho výrobní podniky v Keni, Tanzanii a dalších afrických zemích znamenaly nejenom základ obživy domorodých zaměstnanců, nýbrž i odrazový můstek pro řadu z nich, kteří byli firmou Baťa školeni a vychováváni tak, že mohli a měli převzít vedoucí místa v době, kdy Evropané následkem ne příliš přátelského ovzduší kolem nich Afriku opouštěli. Jak to ale dopadlo? I to známe z našeho mládí. Noví mocipláni řekli: „O tom, kdo povede váš podnik, rozhodujeme my.“ A někde pak začali „znárodňovat“ (podle Bati to ale bylo „honiglecken“ proti tomu, co zažil ve Střední Evropě včetně rodného Československa).

Proč tyto úvahy? Sám pro sebe to dělám jako obranu proti zjednodušování skutečností, které sílí právě v dnešním období populárních (často populistických) fake news, které nás matou a ohrožují naši soudnost, že sedneme na lep extrémním tvrzením egál z které strany tvrdícím, že „je přece všechno jasné“. Nic není úplně jasné, všechno je mnohem složitější, než si myslíme či chceme myslet!

Ale abych své „domluvil jsem, howgh“ nezakončil tak smrtelně vážně, uvádím jako dodatek radostnou zprávu pro příznivce Járy Cimrmana. Tento snad nejvýznamnější z našich rodáků, který vymyslel a objasnil všechno mnohem dřív než zbytek lidstva (kdo ho nezná, viz google), je pravý Čechoslovák. I když označován za Čecha, jeden z jeho předků je Slovák! Jak je známo z bulletinu valné hromady Společnosti přátel Afriky v Náprstkově muzeu v Praze dne 25. 1. 2006. Cituji Jaroslava Olšu, Jr. (podle *National Geographic*, září 2005):

Přes Portugalce do Afriky pronikali i další Středo-evropani, například jezuitští misionáři. Dva z nich, bratr Příhoda z Valašského Meziříčí a bratr Czimmerman (známe ale řadu dalších verzí jeho jména!) ze Smolenské Huty na Slovensku, byli například vůbec prvními z této části střední Evropy, kteří se usadili v povodí řeky Zambezi, kde působili v 80. letech 19. století. Czimmerman je dokonce autorem první písemné podoby mosambického jazyka Nyungwe a čtyř překladů náboženských textů, které se používaly v misií Boroma nedaleko dnešního města Tete. Kromě několika dopisů a rukopisů však o jejich činnosti příliš nevíme, protože oba v první polovině 90. let ve svých misích podlehl tropickým chorobám.

Jestliže toho víc nevíme, snad by nám pomohl Zdeněk Svěrák.

Howgh!

Tomislav Vašíček

Literatura:

Africký cestovatel Dr. Emil Holub, Kulturní klub města Holice, 2002.

Afrika od dob Holubových po dnešek, konference 2005, Kulturní klub města Holice 2006.

Dr. Emil Holub, Dr. Albert Schweitzer, konference 2007, Kulturní klub města Holice 2007.

Jiří Hanzelka – Miroslav Zikmund: *Afrika snů a skutečností*, Praha: Orbis, 1953.

Tomáš J. Baťa: *Švec pro celý svět*, Praha: Melantrich, 1991.

Omša národov

Ako každý rok sa uskutočnila v dóme svätého Štefana, v najväčšej katedrále vo Viedni, krásna omša, na ktorej sme sa poslednú septembrovú nedeľu v tomto roku zúčastnili my Slováci v peknom počte. Omša národov tento rok bola témou definovaná pápežom a modlili sme sa za „maloletých utečencov“, čo znamená, že deti a mladí ľudia sú na úteku aj v tejto modernej dobe a počas kázne sme o tom počuli po evanjeliu. Na Omši národov sa stretli všetky národy z okolitých štátov a ľudia, ktorí našli svoj domov v Rakúsku. Okrem nemčiny sme mali možnosť počuť počas omše jazyky ako taliančina, španielčina, slovenčina, poľština či angličtina z 25 krajín Európy. Hlavným celebrantom bol pomocný biskup a biskupský vikár pre pastoračnú starostlivosť o rôzne jazykové komunity dr. Franz Scharl a spolu s ním koncebrovali duchovní správcovia cudzojazyčných farností vo Viedni. Na slávení bohoslužby mal zastúpenie nás Slovákov Dp. farár Pavol Dubovský.

Úvodnú pieseň *Laudate, omnes gentes* spievali všetky chóry spoločne a zaznel tu kúsok v slovenčine. Do slávenia sa postupne zapájali všetky národy modlitbou a spevom vo svojom materskom jazyku. Slávnostnú atmosféru vyzdvihlo veľa ľudí oblečených v folklórnych krojoch jednotlivých krajín. Zo Slovenska sme mali možnosť vidieť kroje z Detvy, Piešťan a Trenčianskeho kraja. Prvé čítanie z knihy proroka Izaiáša (Iz 55,6-9: „Moje myšlienky nie sú tvoje myšlienky!“) sme mali možnosť vypočuť si v slovenčine od mladej pani oblečenej v krásnom slovenskom kroji. Slovenčina zaznela ešte párkrát aj pri prosbách za mladých ľudí a speve. Neskôr sme mladú pani mali možnosť vidieť v sprievode ľudí prinášajúcich biskupovi upečený chleba ozdobený slovenskými farbami a zo slovenskou zástavou na oltár tak rôznorodý, ako je pečený, zdieľaný a zjedený v našich krajinách pôvodu.

Krojované deti niesli kvety a tým uzavreli zhromaždenie prinášajúce dary. Medzi spevokoli a zbormi mali aj zastúpenie Slováci v zbere Jacquin, ktorý pôsobí už 17 rokov vo Viedni, a zaspievali krásnu pieseň pod vedením hlavného zbormajstra Mag. Kucharka, ktorý sprevádzal spev hrou na klavíri za sprievodu dvoch gitaristiek. Na konci omše zaspievali spoločne zbory a spevokoli pieseň *Jesus Christ, you are my life* a potom každý vo svojom rodnom jazyku. Po slávení Eucharistie boli všetci srdečne pozvaní na Agape na arkádovom nádvorí arcibiskupského paláca. Tu sme mali možnosť si pochutnať na špecialitách napríklad Talianov, Francúzov, Rumunov, Poliakov, Slovincov, Albáncov, Chorvátov, Čechov, Maďarov. Na slovenskom stole ste mohli nájsť bryndzové halušky, chutné škvarky so slovenským chlebíkom, škvarkové a syrové pagáče, orechové a makové koláčiky. Nechýbali tam korbáčiky a domáca slaninka či kofoľa a víno. Zároveň sa chceme poďakovať Slovenskému inštitútu a Rakúsko-Slovenskému spolku, Dp. farárovi Pavlovi Dubovskému a ostatným, ktorí prispeli svojou podporou a pomocou.

Zu-Ja

U nás na Jána

Janko, Janičko, Honza, Honzík John, Hans, slovo, ktoré nájdete určite v každom kalendári, tak sa nám podarilo aj tento rok osláviť meno Ján. Vraví sa tomu Slovenský národ-

ný sviatok. V minulosti bolo toto meno preferované na Slovensku alebo v Česku, teraz sa to meno vyskytuje už zriedka, a tak v rámci tohto mena sa na Jacquingasse 53 uskutočnila Jánska zábava. Naše pozvanie prijali hostia z Brna, známa skupina Felix, ktorá nám o sebe v krátkom rozhovore prezradila, že v takejto zostave ešte nikde nebola. Teraz prišli v celej zostave Jindro, Katka a Ludvík saxofonista. Jindro nám prezradil, že s pánom Ludvíkom hráva už dobrých 17 rokov a Katku spoznal neskôr pred 6 rokmi. Tento rok sa rozhodli, že budú hrať v tejto zostave, najčastejšie ich môžete stretnúť a vypočuť si ich v Českej republike v meste Brno, Hodonín..., kde vystupujú hlavne pre rakúskych hostí v kúpeľoch a v domoch dôchodcov. Niečo nám prezradil aj pán saxofonista Ludvík, že ich repertoár je široký od vážnej hudby cez valčíky, tango, ktoré sú rozšírené tiež aj v Rakúsku, hrajú 70. roky až po súčasnosť či pre mladých a seniorov, každý si nájde kúsok v tejto tvorbe. Ludvík nám tiež spomenul úsek života, keď hrávali na najznámejšej ulici Mariahilfer StraÙe, v minulosti to bolo iné ako teraz, ľudia sedávali na chodníkoch a počúvali československú hudbu a okolo nich chodili vo väčšej miere koče s koníkmi a mobilné telefóny nemali prednosť. Radi sem chodili, len časy sa zmenili a vznikom EU sem prestali chodiť vystupovať. Od roku 2012 vlastní už 2 CD a v roku 2015 nahrala Katka samostatne CD, na ktorom sa podieľal tiež Jindro.

Na Jánskej zábave nás zabavili a zahrli nám ako za starých čias až do rána. Všetci sme sa super bavili a nechcelo sa nikomu ísť domov, bolo nám s nimi príjemne, zahrli veľmi známe a menej známe pesničky od československých, anglických pesničkárov, hudba sa miešala s laserovou show a vodnými efektmi. Všetci sme si pochutnali na veľmi dobrom originálnom slovenskom jedle a bohatom bufete, od ktorého sa prehýbali stoly.

Do kresťanských akcií investujeme svoj čas a robíme to zo srdca, nie pre slávu, ale pre Vás, aby ste mali kúsok nášho domova tu v cudzine a krásne spomienky, aby nevymlrela československá hudba. Tešíme sa na Vás znova v novembri, určite sa zabavíte – a ešte odkaz od našich hostí: radi nadviažeme na staré Mariahilfer časy.

Zu-Ja

„Návrat náboženství?“ „Češi v zajetí výjimečného stavu“

V souvislosti s imigrantskou krizí jakožto největším problémem dnešní doby, která se stala v očích politologů – sleduje volby v různých zemích EU (Německu, Rakousku, Česku...) – důvodem k volbě takových stran a osob (záměrně nemluví o politicích, protože mnohokrát se ani o politiky nejedná, ale lidi z byznysu, viz Donald Trump či Andrej Babiš), které jsou všeobecně označovány za pravicové populisty, mne z mnoha textů a komentářů zaujaly dva články známých českých osobností: kněze, profesora sociologie na Karlové univerzitě, držitele Templetonovy ceny Tomáše Halíka a JUDr. Jiřího Peheho, politologa, spisovatele, politického komentátora a někdejšího poradce Václava Havla.

Tomáš Halík se ve své přednášce pronesené v září na Oxfordské univerzitě zamýšlí nad podobami náboženství v nedávné, ale hlavně současné době a nad faktem, že se vlastně nikdy z veřejného prostoru nevytratilo. Tvrdí, že náboženství je v různých kontextech doby měněno ve

prospěch oněch kontextů: „Fundamentalismus např. není tradiční podobou náboženství, nýbrž typicky moderním jevem, moderní reakcí na tzv. modernismus. Fundamentalismus lpí na primitivně doslovném chápání posvátných textů, nechápe jejich alegorický smysl a metaforický či analogický charakter náboženského jazyka. Tradicionalismus, tato rigidní, křečovitá hra na minulost, je ve skutečnosti popřením tradice, tohoto dynamického proudu neustále rekontextualizace a reinterpretace předávaného náboženství v měnících se kulturních podmínkách. Nejdiskutovanějším jevem na dnešní náboženské scéně je nábožensky zdůvodňovaný terorismus. Při zkoumání profilu většiny džihádistů se ale ukázalo, že mnozí notoricky ignorovali zásadní příkazy islámu a z koránu si vybrali jen několik málo z kontextu vytržených vět.“ Bin Ladin byl podle Halíka více inspirován hollywoodským akčním filmem než klasickou filozofií islámu.

Za Boha a národ

„Hysterická reakce na uprchlíky, zaměřující oběti terorismu za teroristy, a zjednodušené líčení islámu, které si v ničem nezadá s někdejší antisemitským štváním vůči židovství, mohou pak skutečně migranty radikalizovat a muslimský svět nahánět do náruče džihádistů. Je neomluvitelné, jsou-li tyto nebezpečné nálady šířeny nejen populistickými politiky a bulvárními médii, nýbrž v jistých případech dokonce i některými církevními představiteli, kteří by jim měli – podle příkladu papeže Františka – čelit především. Populisté straší, že nás migranti připraví o identitu. Ve skutečnosti je migrační krize vzácnou příležitostí (kairos) k tomu, abychom si uvědomili, nakolik naše civilizace svou morální a kulturní identitu během posledního století ztratila. Požadujeme-li po imigrantech, aby respektovali „naše západní hodnoty“, musíme si položit otázku, kde se s nimi mohou setkat v opravdu přesvědčivé a vítální podobě. V několika zemích střední a východní Evropy, které se v roce 1989 s nadšením připojily k Západu, vidíme narůst deziluze a obrát k autoritativním režimům, které se často zaštiťují náboženstvím. Právce v Polsku, na Slovensku, v Maďarsku i v sekulární České republice často mluví o potřebě návratu ke křesťanství, ke křesťanským hodnotám Evropy. Co si však pod křesťanskými hodnotami představují?“

Nová vize

„S papežem Františkem vstupuje křesťanství do nové etapy svých dějin. Jejím tématem je setkání s Bohem v podmínkách postmoderní, postsekulární kultury. K tomu je ovšem nezbytné nabídnout hlubší chápání Boha i hlubší chápání církve. František předkládá takový její obraz, který je opakem triumfalismu: církev jako »polní nemocnice« – léčící a obvazující rány. Otázka dnes nestojí tak, máme-li říci ano či ne náboženství, nýbrž k jaké jeho formě můžeme říci ano a k jaké musíme říci ne. Gordon Allport na základě výzkumu provedeného v USA na téma, jaký vliv má náboženství na to, že někteří lidé se stávají autoritativními a rigidními v pohledu na svět a řízení společnosti, rozlišil dva typy náboženskosti: religiozitu vnějškovou (extrinzivní) a niternou (intrinzivní). Lidé vnějškové zbožnosti, pro něž je náboženství nástrojem k dosažení nějakého cíle (např. společenského uznání či potvrzení skupinové identity) bývají opravdu rigidní a autoritářští. Lidé niterné zbožnosti, pro něž má víra smysl sama o sobě, jsou spíš otevření, tolerantní, flexibilní, společensky senzitivní, obětaví a solidární...“

Jiří Pehe se ve svém článku zamýšlí nad srovnáním výjimečného stavu trvajícího ve Francii po několika tragických útocích teroristů s podobným výjimečným stavem – totiž jednadvacet let trvajícím výjimečným stavem, který nastal v Československu po invazi vojsk Sovětského svazu v roce 1968 a nepřetržitě trval až do pádu komunismu v roce 1989. Bylo to období tzv. normalizace. Toto období, jak píše Pehe, se zřejmě velice hluboko vrylo do mentálního vybavení mnoha lidí. „A to tak hluboko, že když nastanou větší ekonomické potíže nebo Rusko přepadne kus Ukrajiny nebo do Evropy začnou proudit uprchlíci, mnoho našich spoluobčanů by se nejradyji opět zavřelo v jakési době onoho sovětskými jednotkami, pohraničníky a tajnou policií chráněného lágru, který komunismus udělal z jejich země. Jen aby byl klid a bezpečí! Ba co hůř, mnoho z nich Rusku fandí nebo se zlomyslně raduje z potíží západních zemí. Tato přežívající, neboť hluboce zakořeněná „normalizační“ mentalita je dnes přítomná v podobě jakéhosi přetrvávajícího „výjimečného stavu“ v myslích mnoha lidí v Česku. Andrej Babiš nebo Miloš Zeman jsou se svou popularitou produkty této mentality. Nabízejí vládu pevné ruky, slibují vystrašenému občanstvu, které ovšem sami aktivně straší, ochranu... Ano, Francie musela přijmout výjimečná opatření, ale Francouzi zůstávají z více než dvou třetin lidmi s otevřenou myslí, kteří se nebojí světa a jeho výzev.“

Dále píše Pehe o celosvětovém průzkumu provedeném ve dvou stovkách zemích, tj. jak se staví obyvatelé svých zemí k uprchlíkům. Češi se v této statistice – v odmítání uprchlíků – umístili čtvrtí od konce!!! „Odmítání uprchlíků je argumentem pro lidi, do nichž se výjimečný stav sovětské okupace s jejím zdánlivým bezpečím a bezčasím hluboce zapsal. Vypovídá o mentalitě otroků, kteří nevědí, co si počít se svou svobodou. A kteří mají strach ze všech větších výzev, protože je za ně dřív řešili okupanti. Což mohli být jak ti vnější, jako byl tehdy Sovětský svaz, anebo ti vnitřní, což byli obecně v celém regionu komunisté, kteří se k vlastním zemím chovali jako okupanti krytí sovětskou mocí. Není náhodou, že všechny země v našem regionu, které si tímto traumatem prošly, se chovají k výzvě »velkého« světa za národními hranicemi podobně. Jen ten, kdo to zatím nepostřehl, mohl být překvapen, že ve východním Německu (bývalé NDR) byla ve volbách extrémně pravicová Alternativa pro Německo tak populární.“

„Post-normalizačním jevem jsou i snahy vydávat tento »Angst« (strach) ještě nedávno ztročeného regionu dokonce za projev rozumu a moudrosti. I tohoto typu komentářů na adresu »dekadentního Západu« jsme si za komunismu užili dost. Pravdu měl Masaryk, když kdysi řekl, že putování Židů pouští po útěku z egyptského otroctví trvalo z dobrých důvodů dvě generace (čtyřicet let). Muselo dojít ke generační obměně, protože z lidí, kteří zažili otroctví, se až na výjimky vpravdě svobodné bytosti už nestanou...“

Ze slovníku Bible zdomácnělo napříč všemi kulturami slovo prorok – bytost a hlas člověka, který vidí věci jinak, než ho vidí většina národa, dav lidí. V každé dějinné době byli takoví lidé. A i když je jejich doba nepřijala, neakceptovala, ba často likvidovala, usmrtila, časem se ukázalo, že měli pravdu a dodatečně si jich začali vážit a ctít. Před druhou světovou válkou žili v Česku dva velikáni: Karel a Josef Čapkové. Karel umřel v roce 1938 utýrán vnitřně bolestí z bezmocnosti vůči tehdejší masám v Československu,

ale také v Evropě, které tehdy aplaudovaly Hitlerovi a nechtěly se zamyslet a připustit si hrůzy, které se stanou, až Hitler začne realizovat své plány. Ve svých textech neustále upozorňoval na nebezpečí, které Evropě a světu hrozí. Marně. Jeho bratr Josef skončil v koncentráku. Po válce našli spis jeho chystané knihy *Psáno do mraků*. V knize jsou i tyto věty: „Smysl života většiny Evropanů: nechápati život, znehodnocovat život a míti se přitom dobře. – Člověk, který se domnívá, že se na světě udrží jen penězi, má vlastně o sobě ponižující vědomí. – Ať je jakkoliv zle, ješitovně, spekulanti, ziskuchtivci a podvodníci tě, hloupý dave, nespasí. To není to nejhlavnější, že náš svět je nedokonalý. Horší je, že my lidé jsme nenapravitelní. Musí se žádati od sebe sama, ne od těch druhých. – Průměrný Evropan chce mír hlavně pro to, aby si mohl klidně chodit do bio-

grafu. – Mnozí, až běda, napořád si vyplachují hubu páнем Bohem, aby jim z ní tolik nesmrdělo. – Jen ten, kdo chce dobro pro všechny, zasluhuje ho sám.“

Peter Žaloudek, Vídeň, 22. 10. 2017

(Den po volbách v České republice, kde drtivou většinou zvítězil populist, člověk obviněný z korupce, který neprošel ani lustračním zákonem, bývalý komunista obviněný ze spolupráce s Stb Andrej Babiš. Myšlenky z Halíkovy přednášky, jak je uvádím, byly uveřejněny v *Lidových novinách* dne 16. září 2017 na straně 22. Článek Jiřího Peheho byl uveřejněn 2. října na internetovém portálu: <http://blog.aktualne.cz/blogy/jiri-pehe.php?itemid=30018>.)

Valná hromada

Jan Brabenec

Některé země mají pyramidy, panteony, Avalony, Valhaly, Heldenbergy a my máme Blaník. Máme horu, která mohla být mohylou nebo jakýmsi svatostánkem, pro náš národ je ovšem důležité, že v téhle hoře spí rytíři, kteří, až bude nejhůře, povstanou a své pravnučky a prapranoučata osvobodí nebo nějak jinak jim Helfnou. Zatím nejhůř patrně nebylo, neboť žádný ze spáčů se neprobral a na pomoc nepřišel.

Není ale zcela jasné, kdo ti pánové vlastně jsou. Aby se probudili, je nutno, jak již bylo řečeno, aby bylo nejhůř, a pak je třeba zatroubit k útoku nebo alespoň ke schůzi, kde se rozhodne, zda nejhůř už je a kdy a hlavně kudy se vyrazí. Hora je totiž zalesněna a žádnou pořádnou díru do té obrovské společné ložnice nemá. Ale je to pochopitelné, protože kdyby se vědělo, jak si na to rytířstvo došlápnout, chodilo by k hoře procesí prosebníků, udavačů, kverulantů a různých jiných potouchlíků.

S urputným pocitem, že nejhůř tedy už je, odebral jsem se k hoře Blaník, abych zjistil, jak hluboce páni rytíři spí a případně je z toho spánku probral.

Marně jsem v hlubokém lese hledal nějaký náznak slavnostní brány nebo vrat či alespoň jeskyňku. Prý tady pod dubem sídlil poustevník, ale ani toho jsem nenašel, asi došly kořínky nebo co. Pomalu jsem se dotrmácel k sousednímu malému Blaníku a ejhle, náhle se ozval dusot koní a kolem mne projelo několik divoce vyhlížejících mužů v brnění a zamířili směrem, odkud jsem právě přicházel, tedy k Blaníku velkému.

Neváhal jsem a rozběhl se za nimi, a co se nestalo? U paty velkého suchého dubu, který se zazelenal s neuvěřitelným elánem, jsem objevil široké schody vedoucí do nitra hory. Ještě dozníval dusot koní, vrátů v drátěné košili našťestí podřimoval. V dále se ozvalo troubení, vypadalo to jako fanfára od Smetany, a já jsem došel do obrovského sálu. Nikdo si mne nevšiml, všichni přítomní byli rozespali a šoupali nejen podrážkami, ale i stoly. Bylo zřejmé, že se chystá velká schůze, takové Valné shromáždění.

Na vlastenecky vyzdobeném pódiu sedělo již předsednictvo složené ze známých panovníků našeho českého národa. Asi byli vzbuzeni dříve, neboť působili odpočinutě

a plni rozhodnosti. A sakra, řekl jsem si, tak jsem měl asi pravdu, vono je fakt nejhůř.

Za vznešeně vyhlížejícím stolem seděl předseda, sám svatý Václav, po pravici zasedl Karel IV., po levici Přemysl Otakar. Nepoznal jsem všechny ty noblesní muže, ale poznal jsem vladku Kroka a také praotce Čecha, Oldřich se kdesi za závěsem muchloval s Boženou a Bivoj pod stolem chlácholil kance ze Sudet. Zcela jistě tam seděl se sklenicí minerální vody také Jiřík z Poděbrad a Václavové II., III. a IV.

Bylo tam také několik cizáků. Diplomát, liška podšitá Zikmund a spousta Habsburků. Jakým právem tam seděli Ferdinand a František II. a František Josef, to tedy nevím. Rudolfa II. jsem naopak viděl rád a v Praze korunovaného Leopolda II. také. Přeci jen ale bylo i mezi těmito pány cítit jakési napětí, a navíc mne štvalo to, že všichni včetně Karla IV. mezi sebou brebentili německy.

V první řadě jsem zahlédl Jana Žižku, mačkal se na něho Jirásek Alois, kterého neustále skicoval Aleš Mikoláš. Samosebou že hned vedle Hájka z Libočan a Václava Hanky seděl František Palacký a nadutě pózoval fotografům. Když ho zahlédl Žižka, tasil palcát a na Otce národa zařval: „Nazýval jsi mne jednookým lapkou, ty proradný panský slouho, to tady pan profesor Jirásek, to je jiný zapisovatel mých hrdinských činů!“ Palacký se blazeovaně usmíval, pohladil si na krku vole, umně zakryté šátkem, a směrem do sálu hlasitě řekl: „Mohl jsem být ministrem školství v celé říši, ale jako vlastenec jsem to odmítl, a ne jako zde neprávem sedící Tyrš, který kvůli profesuře zradil Sokol.“ V posledních řadách, kde seděli právě sokolští cvičenci, to nesouhlasně zašumělo. Prokop Holý zkusmo zanotoval Kdož jsou boží bojovníci a sál se pomalu ztišil.

„Dámy a pánové,“ pozvedl hlas svatý Václav, neb si všiml, že se za ním zatím sešikovali rytířští bodyguardi, „jest mi potěšením zahájit toto vznešené shromáždění. Náš národ nás potřebuje.“

„To už potřeboval za Bílé hory,“ trochu opilecky podotkl podivný chlápek, který vypadal jako Kléma Gottwaldů. Byl to on, neb hned vedle něho seděl a potichu hrál na harmoniku Toník Zápotocký a falešně Internacionálu pobrukoval Novotný Antonín.

Tedy to snad není pravda, tahle podivná sešlost, to mají být ti blaničtí rytíři? To jsem si vás tedy představoval jinak, řekl jsem si polohlasem.

Asi to ale bylo dobře slyšet, neboť se ke mně obrátily všechny tváře v sále, včetně ušlechtilé hlavy Boženy Němcové. „Co jsi to pravil, bídný červe?“ zvolal mohutným hlasem Jan Želivský a vypadalo to na to, že po mně hodí kalichem.

„Zde jsou všichni ti, co se nějak zapsali do dějin našeho národa, bez rozdílu původu, úrovně a vyznání,“ vysvětlil šišlavě profesor Jirásek, kterému přitakal Jan Žižka a začal se na mne sápat. Naštěstí opravdu špatně viděl, a tak praštil palcátem Roháče z Dubé, který neváhal a dal mu pěstí v železné rukavici.

„Ale ale, pánové, zanechme sváru,“ zaslechl jsem vysoký hlásek Tatička Osvoboditele. „Pravda přeci vítězí,“ dodal nepřesvědčivě, neb zahlédl Rašína, jak štempluje rakouské bankovky, aby mělo Československo konečně svoji měnu.

Za předsednickým stolem se majestátně vztyčil kníže Boleslav a s pohledem upřeným na svého bratra povýšeně zařval: „Ani schůzi nejsi schopen řídit, ty břídile, jo, posílat voly do Německa, to umíš, ale pořádně probudit buditele ze stoletého spánku, to ne.“

„Ty mlč, ty bratrovrahu!“ zahučel Horymír a šel osedlat Šemíka.

Tak tohle jsou ti naši mužové slovatní, rytíři blaničtí, hořce jsem si pomyslel, když jsem viděl, jak bratr bratru mlátí o hlavu ošklivými slovy, palcáty, cepy, sudlicemi a lehkými kulomety.

Svatý Václav nedbal na to, že ho bratr uráží, a mohutným hlasem zvolal: „Jestli toho okamžitě nenecháte, tak vás nechám zahynouti!“ Na ta slova se rázem vše utišilo, i Gottwald, který dělal na Beneše dlouhý nos, si způsobně sedl a tvářil se, že on nebyl ten, co právě přišel z Hradu.

„Je nejhůř a my musíme svému národu pomoci,“ hřímal svatý Václav.

„No to som opravdu zvedavý ako...“ zahuhlal slovenský šovinista Husák.

„Ty mlč!“ rozčílil se Kollár. „A kdo nás chtěl za toho Slovenského národního povstání připojit k Rusku sovětskému? No přiznej se!“

„Ty máš zrovna čo hovoriť, kto sa chcel prichýliť k tomu dubisku, kto?“ nedal se Gustáv.

Karel Havlíček vstal a vrazil tomu normalizátorovi do ruky svoji knížku se slovy: „Příště si přečti pořádně Křest svatého Vladimíra. Nikdo z vás, politických nýmandů, nezná historii, natož literaturu.“

Situace v sále se stávala nepřehlednou, všichni nadávali všem, jenom komunisté se ukázněně začali šikovat kolem Gottwalda. To naštěstí postřehl císař Karel IV., vstal a s tichým souhlasem svatého Václava si vzal slovo. Zvedl paži a sál se utišil. Tomuto majestátnému gestu a především kouzlu té mírně nahrbené charismatické postavy podlehli všichni.

„Blaničtí rytíři,“ řekl a trochu znechuceně se rozhlédl po ztichlém sále, „blaničtí rytíři mají přijít českému národu na pomoc, až bude nejhůř. A nyní, vlastenci čeští, nejhůř je,“ odmlčel se, udělal dramatickou pauzu a s žalem v hlase řekl: „V y m í r á m e ...“

V sále nastalo hrobové ticho a všichni ti rádoby vlastenci pod tíhou toho slova sklopili hlavy. „Ano, vymíráme,“ pokračoval císař Karel IV., řádně zvolený Největší Čech, „umírá nás více, nežli se nás rodí, a statistiky ukazují, že jako národ vymřeme za pár desítek let. Nač jsem potom budoval Karlštejn, proč se bojovalo u Lipan, proč našel Han-

ka rukopisy a proč se sbíralo na Národní divadlo? Proč zde přítomný pan skladatel Smetana Bedřich skládal Mou vlast, proč? Bojovali jsme proti všem a spolu s Habsburky jsme se ubránili Turkům, bojovali jsme za právo sloužit podobojí, bojovali jsme za svůj rodný jazyk,“ zde se Lucemburk trochu odmlčel, ale s novou vervou pokračoval, „ubránili jsme se německému protektorátu a nepodlehli jsme ruským častuškám, i když jsou tak krásně smutné, národe český, vymíráš. A místo našich křesťanů a evangelíků se budou z mléka a strdí těšit cizí mohamedáni.“

V takřka pohřebním tichu se nesměle zvedla ruka Neznámého vojína, který neznámo kde pro svůj neznámý národ neznámo jak padl... Vstal v celé své neznámé hrdinské velikosti a se silným akcentem zeptal se: „Největší Čechu, císaři Karle IV., je ještě nějaká naděje, můžeme ještě nějak my, blaničtí rytíři, pomoci?“

Ta naléhavá otázka visela ve vzduchu a všichni zároveň viseli na rtech Největšího Čecha z Lucemburska. Karel IV. se zamyslel a pokýval hlavou: „Jak se říká, naděje umírá poslední, je třeba, aby naše české ženy opět byly plodné, aby se naši čeští mužové vzmušili, a proto, draží blaničtí rytíři, vlastenci čeští, vy všichni, kteří jste po sobě zanechali alespoň tři potomky, vy všichni vsedněte na kůň a v čele s Leopoldem Habsburským, který měl dětí šestnáct, vyrazte dobývat česká lůna. Já pojedou také. Nuže, Josefe Kajetáne Tyle, Jiříku z Poděbrad, Tatičku Osvoboditeli, Rudolfe II., Františku Štěpáne Lotrinský a Františku II. a, a ... hlásí se vůbec ještě někdo?“ Karel IV. zasmušile vstal a přidal se k hrstce plodných vlastenců. Pod vousy si brumlal: „Teda to, že český národ před vymřením budou zachraňovat potentní Habsburkové, to je sakra vostuda...“

Zbývá valná hromada včetně svatého Václava a Václava IV., Cyrila a Metoděje, Jana Husa a Prokopa Holého, Josefa II. a Ferdinanda Dobrotivého a také abbé Dobrovského a Františka Palackého a Karla Havlíčka, pana Beneše a Gottwalda a blaženě mžourajícího Nejedlého Zdeňka a dokonce i toho slavného Jana Žižky zůstala sedět a popuzené přemýšlela nad tím, co pro svůj národ vykonala.

Božena Němcová spolu s Marií Majerovou se hlásily, že se také k té pánské jízdě přidají, ale byly odmítnuty, neb jejich velmi plodný čas již pomínel.

Z hory Blaník vyjelo pouze pár jezdců. Vypadali spíše jako pohřební průvod.

Ve velké zasedací síni nastalo ticho. Všichni se dívali vyčítavě na všechny, pro samotné vlastenčení a vládnutí a hesla a programy zanedbali to nejpodstatnější, plodit děti, další vlastence. Napřed si začali vyčítat a pak se svojí milou českou holubičí povahou a s hrdoostí na svojí národní pravdu si počali nadávat a vyrážet zuby, neboť ta naše pravda vždy vítězí nad nepravdivou pravdou souseda.

Jenom pro směšnou touhu dostat se do čítanek se pachtili v bahýnku vlastenčení. Svému tak halasně milovanému národu zanechali mnoho ke čtení, to ano, ale nezanechali po sobě to nejdůležitější, děti. Císař, Největší Čech Karel IV. a Tatiček Osvoboditel to už bohužel nezachránili.

Habsburkové se mohou snažit, jako už tolikrát v historii, se té Osmanské říši postavit, ale český národ a jejich bohorovnní vůdcové bojovat pod vládou cizáků nebudou. Čeští vlastenci budou zapomenuti a námi všemi upřímně milovaná historie českého národa usne tvrdým spánkem stejně jako ti blaničtí rytíři.

Vzpomínka na Vladimíra Stejskala a Akademický spolek

Je těžké najít správná slova, když odejde někdo, kdo stál naší české a slovenské menšinou ve Vídni tak blízko, jako byl charismatický pan Vladimír Stejskal. Jako bývalá předsedkyně Akademického spolku (2003-2013) bych se chtěla těmito řádky zatím jenom krátce dotknout Vladimírovy bohaté činnosti v jednom z našich významných českých spolků ve Vídni.

Ve funkci kulturního referenta se Vladimír Stejskal podílel na organizaci celé řady kulturních pořadů. Byly to především koncerty, vlastní kulturně-populární pásma, spolupráce na historických přednáškách, sestavování dokumentačních nástěnek k pořadům a další činnosti.

Vladimír měl velký zájem o dějiny českých umělců, především hudebních skladatelů, herců, o českou kinematografii, stavební a sochařské památky, literaturu a další oblasti naší národní kultury. Vyznačoval se nesmírnou pílí a o znalostí, které si sám osvojil, se rád podělil s českými a slovenskými krajany ve Vídni na stránkách *Vídeňských svobodných listů*. Jeho houževnatost a píli doprovázelo herecké a pěvecké nadání a velká láska k české a slovenské kultuře. Svoje příspěvky zprostředkovával hlubokým teplym hlasem a podmanivým zpěvem.

Milí přátelé, s hlubokým zármutkem jsem přijala zprávu o Vladimírově odchodu. Myslím, že většina z Vás cítí podobný smutek. Měla jsem možnost vést s Vladimírem krátký telefonický rozhovor do nemocnice u Milosrdných bratří. Moje poslední slova zněla: Vladimíre, Tvoje místo nemůže nikdy nikdo zastat. Jsi nenahraditelný.

Milí krajané, odešel nám přítel, který pro nás a naši menšinu udělal velmi mnoho pozitivního. Byl sebevědomým Čechem a Rakušanem, byl charismatický, ale především byl dobrý člověk. Jeho duchovní odkaz zůstává stále mezi námi. Proto se hluboce skláníme před vším, čím nás obohatil. Vladimíre, jsi a budeš stále mezi námi.

ČEST TVOJÍ PAMÁTCE!

*Dr. Helena Klein-Watryczová
jménem Akademického spolku*

Evropský den jazyků

Tradičně se také letos zapojil Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku do kulturní akce Evropský den jazyků, který se koná vždy 26. září. A rovněž tradičně se Kulturní klub v rámci této akce zaměřuje na českou a slovenskou literaturu, a to v rozmanitých tematických okruzích. Program letošního setkání iniciovala číslice sedm v letopočtu, neboť v roce 2017 uplynulo devadesát let od uvedení 1. avantgardní hry Osvobozeného divadla J. Voskovce a J. Weriha *West pocket revue* (1927). Úspěšným pokračovatelem této linie bylo v šedesátých letech 20. století divadlo Semafor (J. Suchý + J. Šlitr) a scéna zcela zvláštního postavení – Divadlo Járy Cimrmana (L. Smoljak + Z. Svěrák), založená v roce 1967. Slovenská dramatika se chlubí dvojicí humoristů M. Lasica + J. Satinský a úspěšnou scénou – Radošínským naivním divadlem, jež v roce 2017 oslavilo tisící reprízu kabaretní hry Stanislava Štepy *Jááánošíík*.

Titul pořadu – *Avantgardní divadlo, kabaret a komično v české a slovenské dramatické tvorbě 20. a 21. století* – vyzníval tedy přitažlivě a aktérky večera – dr. M. Brandeis,

Mag. P. Böhmová-Lössel (česká literatura), Mag. A. Ozábalová a Mag. D. Nedas-Makový (slovenská literatura) připravily pro posluchače hodnotný program – se čtenými, akustickými či video ukázkami. Nejen účinkující, ale i přítomné publikum uvítalo opětovné umožnění konat pořad v prostorách Slovensko-rakúského kulturného spolku, který účinkující ocenil sladkou odměnou a přítomné publikum malým občerstvením při poháru vína.

mb

Oslava svátku sv. Václava

Oslava svátku svatého Václava proběhla na velvyslanectví ČR v Rakousku zcela nově. V zastoupení budoucí velvyslankyně JUDr. Ivany Červenkové, v současné době ještě ve funkci náměstkyně ministra zahraničních věcí ČR, vítal pozvané návštěvníky oslavy chargé d'affaires Velvyslanectví ČR v Rakousku PhDr. Jakub Novák, který večer zahájil uvítáním hostů – JUDr. Ivany Červenkové a Mag. Dr. Marie Theisen. Úvodní zdravice JUDr. Červenkové nastínila nejen význam historické osobnosti sv. Václava, ale zaměřila se především na současnost – na symbiózu českého elementu s rakouským prostředím. Upozornila mj. na význam nadcházejícího kalendářního roku, který „přináší“ číslici osm, jež má v československé historii podstatnou závažnost, rovněž s přesahem na Rakousko (rok 1968). Patronovi českých zemí byl věnován výklad Mag. Dr. Marie Theisen z Rakouské akademie věd ve Vídni.

mb

Medaili Josefa Dobrovského převzal rakouský bohemista Newerkla

Medaili Josefa Dobrovského, která se udílí za zásluhy ve filozofických a filologických vědách, převzal vídeňský bohemista Stefan M. Newerkla. Profesor Newerkla působí na Institutu slavistiky Vídeňské univerzity a je v blízkém kontaktu s českou Akademií věd (AV ČR). Do roku 2016 byl externím členem její vědecké rady. Čestnou medaili Newerklovi předala předsedkyně AV ČR Eva Zažímalová.

Vídeňský profesor se ve své habilitaci věnoval jazykovým kontaktům mezi češtinou, slovenštinou a němčinou a německým výpůjčkám v češtině. Že byly tyto kontakty velmi intenzivní, dokládá i jeho vlastní příjmení. „Skoro každý má ve Vídni české příjmení, včetně mě,“ uvedl Newerkla příklad vlivu češtiny na rakouskou němčinu.

Newerkla vystudoval kromě slavistiky anglistiku a amerikanistiku. Disertaci věnoval již českému prostředí, konkrétně vztahům češtiny a němčiny v českém školství v letech 1740-1918. „V roce 2003 vyhrál konkurs na místo profesora západoslovanské jazykovědy na vídeňské slavistice. Od té doby garantuje na Vídeňské univerzitě jazykovědu západoslovanských jazyků. Ve své vlastní vědecké práci zůstává věrný bohemistice,“ uvádí tisková zpráva AV ČR. Vídeňský bohemista napsal řadu knih, přes 110 vědeckých článků a spolupracoval také na učebnici češtiny.

GRATULUJEME!

Kombinovaný program

V prostorách Föderation für Weltfrieden úspěšně proběhl kombinovaný program, a to promítání 3D fotografií

zachycujících krásy České republiky autora Günthera Gerlicha a kompetentní prezentace lázní Sirnaté lázně Ostrožská Nová Ves. Četné publikum ocenilo krásy ČR a projevil o lázně.

Zprava:

MUDr. Jana Mahdalíková, primářka; Miroslav Vlk, asistent;
Jana Valešová, obchodní manažerka; Jolana Černá, vedoucí rezervace

Čaj o páté

V říjnu zahajujeme naše pravidelné taneční dýchánky pod názvem Čaj o páté. Každý měsíc až do března příštího roku se scházíme druhou nedělí v měsíci v 17:00, abychom si spolu popovídali, zatančili si a hlavně potěšili všudypřítomnou češtinou a slovenštinou ve velké klubovně české školy na adrese Sebastianplatz 3 v třetím vídeňském okrese.

Tak tomu bylo i v neděli 8. října 2017, kdy nás uvítala krásně vyzdobená klubovna ve stylu „Oktoberfest“. Zdobení a vymyšlení stolních dekorací je doménou Aleny, která se s tichým úsměvem raduje z našeho překvapení. Také její bufet si nezadá s žádnou profesionální nabídkou a její typicky české chlebíčky bývají v krátké době vyprodané. Tentokrát veškerou nabídku přizpůsobili Alena s Lubošem motto „Oktoberfest“. Jedli jsme bílé buřtíky se sladkou hořčicí, přikusovali preclíky a nechyběl ani burčák, typický pro toto roční období.

O naše mlsné jazýčky tedy bylo hojně postaráno a tým Jana s Lídou se postaral o všeobecné povyražení ve formě závodu v rychlosti pojídání preclíků. Vítězů bylo nakonec více podle kategorií a dvě holčičky dokonce otevřely dokořán pusinky, aby porotu přesvědčily, že už ten preclík opravdu spolky!

Legrace bylo dost a dost, ale třešničkou na dortu bylo vystoupení tamburášského spolku Adria, který má ve Vídni dlouholetou tradici. Čtyři příslušníci tohoto ensemble nám zahráli tentokrát rázné písničky, které se hodily právě k této Čaji. Obecenstvu se tato líbezná hudba tak líbila, že si vyžádalo přídavek! Měli jsem k dispozici i CD, z kterého nám zazněla v jejich podání i naše tajná hymna – *Ta naše písnička česká*.

A jak to bylo s vítězi nejhezčího dirndlu? U žen a dívek to bylo snadné – všichni byli zajedno, že nad všechny dirndly je nejkrásnější piešťanský kroj, který nám předvedla Slovenka Jana. U pánů to bylo těžší a nakonec zvítězil Marek, který si rychle přezul taneční boty do originálních pohorek.

Tak jsme se pomněli a shodli na tom, že se po dlouhé letní přestávce moc rádi zase vidíme. Další Čaj o páté bude ovšem kvůli listopadovému divadlu až v adventu 10. prosince. Většina z nás se ale předtím setká na jiných menšinových akcích – na Moravských hodech, na velkolepých oslavách 150. výročí Sokola ve Vídni a také na našem muzikálu *Sugar aneb Někdo to rád horké*. Těšíme se na Vás!

aVa

Tamburášský spolek Adria

Jana vyhlašuje soutěž

Vítězná dvojice

Takhle jsme se fotili

Vítězná Jana ze Slovenska

Foto: ava

Půť na Moravu

Keď žiaril a rozkvital trinásty máj, zrel Kráľovnú Máriu fatimský kraj / A len zbožné tri deti ju uvidieť smú a počuť ju v hodinu bezútešnú.

V malej dedinke Fatima v Portugalsku sa v roku 1917 sa šesťkrát zjavila Panna Mária. Nás Slovákov žijúcich vo Viedni v októbrovú sobotu, hoci nám počasie neprialo, viedli kroky k susedom na Půť pri príležitosti 100. výročia Fatimských zjavení do česko-moravskej Fatimy – Koclířova („Moravská Fatima“) a mariánskeho pútnického miesta Křtiny. Odchod bol skoro ráno zo Schwedenplatzu a sprevádzala nás počas púte certifikovaná sprievodkyňa ing. Jana Gregor-Rogler a duchovný otec pán farár Liz. Theol. Pavol Dubovský. Cesta trvala 3,5 hodinky po diaľnici. Cestou sme sa mohli dozvedieť, čo všetko sa nachádza v tomto kraji či krátko vidieť Znojmo alebo zámoček Mikulov, Vestonickú nádrž, Brno a kraj Svitavy.

Celou cestou sme sa obohacovali modlitbami a krásnymi pesničkami, ktorými sme prispeli na spríjemnenie cesty. Okolo 10. hodiny sme dorazili do cieľa, do Koclířova. Privítali nás piesne z rozhlasu, všade sa šírila atmosféra púte a lásky a intenzívny dážď, my sme sa rozišli v dave ostatných pútnikov, ktorých bolo okolo 8 000 z Česka, Slovenska či Moravy.

Prišli sme na miesto, ktoré sa volá Hora blahoslavenstiev – vedľa budovy koclířovského kláštora –, kde bola svätá omša, hlavný celebrant bol Mons. ThLic. kardinál Dominik Duka OP, koncebrovali viacerí biskupi a kňazi, aj pán farár Liz. Theol. Pavol Dubovský, zodpovedný za slovenskú komunitu veriacich vo Viedni. Počas tejto slávnosti pri príležitosti 100. výročia Fatimských zjavení a obnovenia odovzdania sa pod ochranu Fatimskej Panne Márii sa upierali zraky všetkých veriacich na putovnú sochu Panny Márie pri oltári. Počas omše pri prosbách sme počuli tiež prosbu našej členky Slovensko-rakúskeho spolku spolupútničky Zuzky, v slovenskom kroji predniesla prosbu na príhovor sv. Cyrila a Metoda za zdravie a Božiu pomoc pre slovenských a českých krajanov žijúcich vo Viedni a 8 000 veriacich jednohlasne povedalo „Prosíme Ťa, vyslyš nás“.

Vypočuli sme si krásnu kázeň Mons. ThLic. kardinála Dominika Duky OP a presne na poludnie o 12:00 pri modlitbe slávnostného zasvätenia Čech, Moravy a všetkých prítomných Panne Márii Fatimskej a Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie zasvietilo slniečko, akoby nás Panna Mária chcela za túto malú obeť pozdraviť. Po omši krásne spieval moravský kresťanský zbor. Po omši bola procesia s Pannou Máriou Fatimskou. Sprievod sa presunul do kostola sv. Filomény a znelo Te Deum na koniec slávnosti.

Od 13:00 hodiny sme mohli pozrieť si kaplnku, kde sa mohli ľudia pomodliť. A pozrieť mestečko Koclířov či kúpiť si suveníry. Posilnení duchovne sme sa presunuli z Koclířova do Křtin, „údolia krstu“, podľa starého rozprávania krstili priamo tam svätý Cyril a Metod a ich žiaci, kde nás prijal pán farár Mgr. Jan Krbec, ktorý nám porozprával pár slov v kaplnke sv. Anny, o bazilike mena Panny Márie a pustil zvonkohru 33 zvonov. Všetkých očarila hra zvonov a každý sa zvedavo pozrel do kostola a prešiel sa v priestoroch nádvorja. O 16:30 plne dojatí sme nastúpili do autobusu smer Viedeň.

O 3,5 hodiny sme znova vystúpili na Swedenplatz a duševne posilnení so spomienkami na pútnické miesta Koclířov a Křtiny odišli domov.

Bol to pekný zážitok a veríme, že na budúci rok prídete aj vy, čo ste neboli. Na budúci rok sa plánuje púť do Šaštína a verte, bude to tiež púť plná duchovných zážitkov.

Zu-Ja

Delegace expertní komise Charty jazyků Rakousko

Od 10. do 12. října 2017 navštívila Delegace expertní komise Charty jazyků Rakousko, aby si na místě udělala obraz, za jakých podmínek se jazyk národnostních menšin v Rakousku udržuje. Setkání s českými zástupci poradního sboru proběhlo 10. října 2017 na půdě školy Komencký a později byla delegace rozšířena o zástupce všech šesti národnostních menšin. Porady se také aktivně zúčastnil místopředseda Kulturního klubu Mag. Richard Basler.

Rakousko je smluvně vázáno – podepsalo Chartu k ochraně jazyka menšin.

Recepcia k štátnemu sviatku SR

Velvyslanectvo SR vo Viedni a stále misie SR pri OBSE a pri OSN a ostatných medzinárodných organizáciách usporiadali 19. septembra 2017 recepciu pri príležitosti štátneho sviatku SR – Dňa ústavy. Na podujatí, ktoré sa konalo na rezidencii veľvyslanca Petra Mišíka, sa zúčastnilo približne 300 hostí politického, hospodárskeho a spoločenského života Rakúskej republiky, predstaviteľov bilaterálnych i multilaterálnych diplomatických zastúpení vo Viedni ako aj medzinárodných organizácií.

Prítomným hosťom sa prihovorili obaja vedúci zastupiteľských úradov vo Viedni. Velvyslanec Peter Mišík, ktorý okrem bilaterálneho úradu vedie aj Stálu misiu SR pri OSN, zhodnotil vo svojom prejave predchádzajúce náročné a zároveň úspešné obdobie v oblasti zahraničnej politiky SR, ocenil výborné bilaterálne vzťahy SR s Rakúskom na všetkých úrovniach, rozvíjajúcu sa cezhraničnú spoluprácu a poukázal aj na aktivity SR na ďalších multilaterálnych fórach, vrátane postu predsedu VZ OSN, ktoré aktuálne zastáva minister zahraničných vecí SR Miroslav Lajčák. Vel-

vyslanec Radomír Boháč, stály predstaviteľ SR pri OBSE, vo svojom uvítacom príhovore taktiež podčiarkol význam, ktorý SR pripisuje angažovaniu sa na medzinárodných multilaterálnych fórach. Do tohto svetla zasadil aj predsednícke úlohy, ktoré SR čakajú na pôde OBSE. Už k 1. januáru 2018 ide o dve paralelné predsedníctva v Stredomorskej kontaktnej skupine a vo Fóre pre bezpečnostnú spoluprácu. Osobitnou úlohou v nasledujúcom roku bude celoročné predsedníctvo OBSE.

O kultúrny program sa postarala bratislavská kapela Pressburger Klezmer Band. Počas recepcie sa uskutočnila aj prezentácia medzinárodne ocenenej slovenskej čokolády Lyra, kúpeľov Trenčianske Teplice a jedinečných šperkov Marty Filovej.

www.mzv.sk

Recepcie ke štátnému sviatku České republiky – Dni vzniku samostatného československého státu

Velvyslanectví České republiky ve Vídni uspořádalo dne 19. října 2017 recepci ke Dni vzniku samostatného československého státu. Čestným hostem za rakouskou stranu byl někdejší rakouský vicekancléř Erhard Busek. Hosty přivítali chargé d'affaires Velvyslanectví ČR ve Vídni Jakub Novák spolu s přidělcem obrany pro Rakousko se sídlem v Bratislavě generálem Jánem Gurníkem za asistencie jednotky čestné vojenské stráže. Po slavnostním projevu Erharda Buseka si hosté vyslechli státní hymnu ČR a hymnu Evropské unie v živém podání Ústřední hudby Armády ČR.

Atmosféru recepcie dotvářela cimbálová hudba Vojenského uměleckého souboru Ondráš, která díky krásnému počasí hrála pro hosty v zahradě velvyslanectví.

Naše poděkování patří nejen několika stovkám hostů, kteří přijali naše pozvání, ale i firemním partnerům velvyslanectví. Firmy AGE Com – Smart Velocity, Unicode Systems, Lázně Luhačovice, Royal Spa a Království železnic nemalou měrou přispěly k úspěchu celé akce.

ZÚ

Franz Xaver Mozart

24. 10. 2017 na pozvání Obvodního muzea / Bezirksmuseum Landstrasse referovala pražská historička dr. Gabriela Kalinová na téma Franz Xaver Mozart a jeho vztah k 3. okresu Landstrasse. Dr. Kalinová uvedla ve své přednášce jména mnoho osobností a jejich spojení s rodinou Mozartovou a Franzem Xaverem, jako např. Ernst a Max Pauer, Johan Amadeus a Anrė Stein – stavitelé klavírů, Josef Labický (Joseph Labitzky), houslista a dirigent, Ferdinand Laub, houslista a skladatel, manželé Duškovi ad.

Důležitou roli v životě Mozartovy rodiny v neposlední řadě hrál František Němeček (Niemetschek / Niemeczek), literární kritik a vzdělaný hudebník, profesor na malostranském královském gymnáziu. V roce 1787 se spřátelil s W. A. Mozartem a učil jeho syna Karla (Carl Thomas). Napsal první Mozartovu biografii *Život c. k. kapelníka W. A. Mozarta / Leben des k. k. Capellmeisters Wolfgang Gottlieb Mozart, nach Originalquellen* (1798, 2. vydání 1808), pouhých sedm let po Mozartově smrti. Nějaký čas dokonce v Praze pečoval o jeho děti, o již zmíněné-

ho Karla a o Franze Xavera. Není bez zajímavosti, že se tito dva muži – W. A. Mozart a F. Niemeczek – „sešli“ na secesním vídeňském hřbitově St. Marx, kde leží jejich hroby.

Erudovaný referát dr. Kalinové (již několikrát v muzeu přednášela), naplněný mnoha informacemi, byl podpořen i obrazově.

Dr. Gabriela Kalinová

Hrob F. Niemeczka na hřbitově St. Marx

Franz Xaver Mozart

Narodil se 26. července 1791 ve Vídni jako šesté dítě Wolfganga Amadea Mozarta. Vydal se v otcových šlépějích, získal vynikající hudební vzdělání. Jeho učitelé byli hudebníci jako Antonio Salieri a Johann Nepomuk Hummel. Stejně jako jeho otec začal komponovat již ve velmi raném věku. Svůj první klavírní koncert napsal již v roce 1805, kdy mu bylo čtrnáct let. Těšil se uznání i přiměřenému úspěchu jak jako skladatel, tak i jako výkonný umělec. Sám se však značně podceňoval a neustále se srovnával se svým otcem. V roce 1808 se stal učitelem hudby v rodině hraběte Bawrowského ve Lvově a od roku 1809 v rodině vysokého císařského úředníka von Janiszewského v Burštýně v Haliči, dnešní západní Ukrajině. Kromě pedagogické činnosti koncertoval ve větších městech Haliče a uváděl své vlastní a otcovy skladby. Po dvou letech v Burštýně se vrátil do Lvova. V letech 1826-1829 řídil Sbor sv. Cecílie, který se skládal z přibližně 400 amatérských zpěváků. Založil také Společnost sv. Cecílie, která se stala první hudební školou ve Lvově. V roce 1838 se vrátil zpět do Vídně a stal se kapelníkem Mozarteu v Salcburku. Nikdy se neoženil a neměl ani žádné potomky. Zemřel v Karlových Varech 29. července 1844, kde je také pohřben.

Starosta Vídně Michael Häupl oceněn Řádem Bílého lva

Prezident České republiky Miloš Zeman udělil u příležitosti 28. října 2017 zemskému hejtmanovi a starostovi Vídně Michaelu Häuplovi Řád Bílého lva. Řád byl oceněnému udělen za zvláště vynikající zásluhy ve prospěch České republiky.

Ohlédnutí

07. 09. 2017 byl na bývalém místě nádraží Aspangbahnhof slavnostně odhalen pomník, který připomíná neslavnou minulost. V letech 1939-1942 byly z tohoto nádraží vypravovány vlaky do koncentračních táborů. Z 47 000 deportovaných se vrátilo pouze kolem jednoho tisíce zpět.

13. 09. 2017 proběhla tisková konference předsedů poradních sborů rakouských národnostních skupin. Předsedové vyjádřili zklamání nad tím, že nebyla provedena novelizace zákona, valorizace podpor, změny v oblasti školství a podpory menšinového tisku, i když byly vládě předloženy konkrétní návrhy. Předsedové chtěli touto tiskovkou upozornit na nevyřešené problémy národnostních menšin.

15. 09. 2017 uspořádal Vídeňský institut ARGE pro národnostní menšiny v kavárně Landsmann tiskovou konferenci, která se zabývala prezentací návrhu požadavků autochtonních menšin. Krátce před volbami měla oslovit všechny politické strany a upozornit na tuto problematiku. Porady se také aktivně zúčastnil místopředseda Kulturního klubu Mag. Richard Basler.

23. 10. 2017 slavil vídeňský Bruslařský spolek – Eislauf-Verein – 150 let trvání.

27. 10. 2017 Dvojka na cestách (soutěžní cestovatelský pořad) s Věrou Masopustovou z Vídně, mj. s hosty dr. Hanou Sodefyi, absolventem vídeňské bohemistiky Reinhardem Buchbergerem.

http://www.rozhlas.cz/dvojka/porady/_porad/101594

01., 04., 07. 11. 2017 Opera Leoše Janáčka *Káta Kabanová* ve Staatsoper.

04. 11. 2017 Martinská zábava – zval VII. odbor Jednoty sv. Metoděje, 1030 Vídeň, Schuetzengasse 30. K tanci a poslechu hráli Černí baroni.

11. 11. a 12. 11. 2017 Divadlo *Sugar aneb Někdo to rád horké* v Divadelním sále školy Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien, Vlastenecká omladina.

13. 11. 2017 Divadlo *Líbanky na Jadranu* – Patrik Hartl, Studio Dva a KF.

13. 11. 2017 Film *Ztraceni v Mnichově* v kinosále ZÚ, spolupráce, KK a ČcV.

15. 11. 2017 Pohřeb krajana Vladimíra Stejskala na Vídeňském ústředním hřbitově a zádušní mše v Karlskirche.

19. 11. 2017 10:00: Hubertova mše svatá v českém kostele Vídeň III, Rennweg 63, Slováký krůžok „Charvatčané“ z Břeclavi, Vídeňská Jednota sv. Metoděje a bratří těšitelé z Getsemane.

25. 11. 2017 Katarínska zábava v mládežnickom centre Jacquingasse 53, 1030 Viedeň. K tancu a počúvaniu dobrej hudby sestry Lenka a Evka Bacmaňákové Heligonkárky z Oščadnice.

Obří kolo – symbol města Vídně – slavilo 120 let

Je jedním ze symbolů města („s českými kořeny“) a nejstarší atrakcí svého druhu na světě.

Pohled do historie nám připomíná, že Obří kolo bylo postaveno v roce 1897 u příležitosti oslav padesáti let panování císaře Františka Josefa I. Místo vybrali organizátoři dobře, protože zde už byla paleta atrakcí – střelnice, pouťové „domy hrůzy“, loutkové divadlo, kolotoče, boudy s párky a restaurace. Projekt naplánovali už v roce 1896 angličtí inženýři Walter Basset a Harry Hitschins. Kolo s třiceti vyhlídkovými vozy se začalo stavět na pozemku, který jim pronajal divadelní ředitel Gabor Steiner. Původní červenobílé vozy byly vyrobeny z větší části ze smrkového dřeva a díky šesti oknům nabízely nádherný výhled na Vídeň, což je jejich hlavní devizou. V té době měly podobnou vyhlídku jen tři města: Londýn, Paříž a Chicago.

Dne 5. června 1897 se obrovské kolo sice poprvé roztočilo, ale k slavnostnímu zahájení došlo až 3. července 1897. Za první světové války, v roce 1916, Bassetovi kolo stát vyvlastnil a nabídl v dražbě. O tři roky později získal atrakci pražský obchodník Eduard Steiner a ten chtěl kolo dokonce nechat strhnout. Nakonec si to rozmyslel, protože by to stálo hodně peněz, a návštěvníci měli radost. V roce 1938 však nacisti kolo „arizovali“ a prohlásili za národní památku. V roce 1944 atrakce vyhořela, požár zničil hnací ústrojí i vagony a Eduard Steiner byl zavražděn v koncentračním táboře v Osvětimi.

Po skončení války bylo obnoveno a znovu otevřeno 25. května 1947, na konstrukci byla umístěna už jen polovina vagonů. Avšak v roce 1953 Steinerovi potomci proslulé kolo sice restituovali, ale po mnoha obtížích Obří kolo postoupili svému vídeňskému advokátovi. Atrakce byla zrekonstruována a v roce 1957 získala nové vozy. Riesenrad má průměr 60,96 m, nejvyšší bod se nachází ve výšce

64,75 m. Jistě není bez zajímavosti, že celková hmotnost konstrukce činí 430 tun a kolo se otáčí rychlostí 0,75 m/s.

www.wev.or.at

Schwarzenbergové – trochu historie

Schwarzenberský rod pochází z Německa (Frankischer Kreis), nejstarší zmínky o jeho členech jsou z druhé poloviny 12. století. Nejvýznamnějším představitelem rodu ve středověku byl Erkinger ze Seinsheimu († 1437), který koupil panství a hrad Schwarzenberg a začal se psát „ze Schwarzenbergu“. Za podporu úsilí krále Zikmunda potlačit husitské hnutí v Čechách dostal v této tehdy rozbořené zemi do zástavy několik hradů a měst a roku 1429 byl povýšen do stavu svobodných pánů.

Erkinger se zúčastnil dvou válečných tažení proti husitům, která však skončila těžkými porážkami v bitvách u Tachova (1427) a Domažlic (1431). Erkingerovými syny se rod rozdělil na větev hohenlandsberskou a stefansberskou. Nejvýznamnějšími členy první uvedené větve byli Jan Silný († 1528), jeho vnuk Jan Mladší († 1588) a Jiří Ludvík († 1646). Tito šlechtici se osvědčili jako vojenští velitelé i státníci. Jiří Ludvík (Georg Ludwik) se oženil se s Annou Neumannovou, pětinasobnou vdovou, majitelkou panství Murau ve Štýrsku. Tento majetek později zdědil Jan Adolf I. a Schwarzenbergové jej vlastní dodnes.

Red. pozn.: K výročí 400 let Schwarzenbergů v Murau uspořádalo město mnoho slavností, mj. výstavu Anna Neumann – Karel Schwarzenberg.

Vojevůdce Adolf roku 1598 dobyl Turky obsazenou pevnost Raab (dnešní Győr v Maďarsku), císař Rudolf II. ho povýšil na hraběte a rozmnožil mu erb o symbol krkavce vyklovávající oko na hlavě Turka. Adolfův syn Adam († 1641) se rovněž věnoval vojenství a diplomacii, nikoli však v habsburských službách (jako většina Schwarzenbergů), ale u braniborského kurfiřta.

V druhé polovině 17. století zaznamenal schwarzenberský rod nebyvalý mocenský vzestup, o němž se zasloužil druhorozený Adamův syn Jan Adolf I. (1615-1683). Jan Adolf studoval v Paříži a v mládí hodně cestoval. Jeho skvělá diplomatická kariéra začala roku 1645 u císařova bratra Leopolda Viléma a po jeho smrti pokračovala u samotného císaře Leopolda I. Roku 1654 Jan Adolf dostal do zástavního držení tři panství v Čechách a právo trvale se v této zemi usadit. Prvním majetkem, který Jan Adolf v Čechách získal do vlastnictví dědičného, bylo panství třeboňské (1660). Následující rok k němu přikoupil panství hlubocké. Roku 1670 císař jmenoval Jana Adolfa prezidentem

Georg Ludwig von Schwarzenberg a Anna Neumann

říšské dvorní rady a téhož roku ho povýšil do knížecího stavu. Až do doby Marie Terezie dědili knížecí titul jen prvorození synové, všichni ostatní zůstávali hrabaty.

Adolfův syn, kníže Ferdinand, rozmnožoval rodový majetek četnými nákupy a po jeho manželce Marii Anně ze Sulzu zdělili Schwarzenbergové rozsáhlý majetek v Německu. Ještě mnohem větší majetek získal Ferdinandův syn Adam František, který roku 1719 zdědil po své tetě Marii Arnoštce z Eggenbergu, rozené ze Schwarzenbergu, bohaté vévodství krumlovské, k němuž náležely ještě panství Netolice, Volary, Vimperk, Orlík, Zvíkov a Chýnov. Od té doby měli Schwarzenbergové rozhodující část majetku v jižních Čechách a to vedlo k výraznému zvýšení jejich zájmu o tuto oblast. Hospodaření na majetku takového rozsahu v žádném případě nešlo řídit „od stolu“ a Adam František si dobře uvědomoval, že přenechat řízení hospodářských záležitostí někomu jinému by nebylo prozíravé. Přičteme-li k tomu ještě vysoké funkce u císařského dvora ve Vídni, které kníže zastával, je jisté, že volným časem příliš neoplýval. Rozptýlení nacházel především při tehdy oblíbené kratochvíli panstva – štvanicích a honech, které současně byly společenskými událostmi, na kterých nebylo vhodné chybět. Hon na jeleny u Brandýsa nad Labem se stal Adamu Františkovi osudným. Byl na něm smrtelně postřelen císařem Karlem VI.

V období baroka pobývali Schwarzenbergové nejčastěji v Českém Krumlově, kterému se velikostí a důstojností vyrovnalo v celé habsburské říši jen málo sídel ostatních velmožů. Po tragické smrti Adama Františka spravovala rodový majetek jeho manželka Eleonora Amálie, rozená z Lobkovic, kterou vystřídal její syn Josef Adam (1722-1782). Brzy nato se oženil s Marií Terezií z Liechtenštejna. Z tohoto svazku se narodilo devět dětí, ale Josef Adam nemohl plně vychutnávat rodinné štěstí. Po nástupu habsburské císařovny Marie Terezie (vládla 1740-1780) těžce postihovaly schwarzenberský majetek (ale i celou zemi) válečné události. V jejich průběhu okupovali Hlubokou řadu měsíců francouzští vojáci a o dva roky později (1744) zámek nedobrovolně hostil další vojáky – pruské. Ti sice na Hluboké dlouho nepobyli, zato jejich vyhnání oddílů barona Trencka se neobešlo bez poškození zámku. Po těchto událostech nechal Josef Adam odstranit celé hlubocké opevnění, aby zámek nebyl použitelný pro vojenské účely.

Války s Pruskem celou zemi vyčerpávaly a pro její obyvatele nastaly těžké časy. Situace se zlepšila až v poslední čtvrtině století. Syn Josefa Adama Jan Schwarzenberg (1742-1789) na rozdíl od svých předků již nezastával významnější funkce u císařského dvora. Plně se věnoval správě majetku, započal se stavbou desítky kilometrů dlouhého vodního kanálu, kterým se později plavilo dříví ze Šumavy přes řeku Grosse Mühl a Dunaj až do Vídně.

Josef I. Schwarzenberg (1769-1833) tento kanál dokončil. Založením lesnické školy hospodářského ústavu a celkovou péčí o vzdělanost docílil kníže zvýšení odborné úrovně svých podřízených a položil tak solidní základy k prosperitě schwarzenberského velkopodnikání. Těchto celkově dobrých výsledků bylo přitom dosaženo v nepříliš příznivých podmínkách. Napoleonské války přinášely lidské utrpení i těžké hospodářské ztráty a měnila se tvář Evropy. Roku 1806 zanikla římsko-německá říše, čímž Schwarzenbergové ztratili suverenitu na německém území.

Roku 1802 odevzdal Josef část majetku – Orlické panství – do trvalého vlastnictví mladšímu bratru Karlovi, který se tak stal zakladatelem vedlejší rodové větve, tzv. sekundogenitury. Karel zasvětil svůj život vojenské službě, kde postupoval v hodnostech od poručíka až k maršálovi a v této hodnosti byla jeho kariéra roku 1813 završena. Karel Schwarzenberg velel rakousko-rusko-pruské armádě, která v bitvě u Lipska zvítězila nad armádou Napoleona. S francouzským císařem nepřímo souvisela tragická smrt Josefovy manželky Paulíny, rozené z Arenbergu. Tato vzdělaná, uměnímilovná žena, matka devíti dětí, zahynula při požáru na plesu v Paříži roku 1810. Ples se konal na zahradě rakouského velvyslanectví na počest Napoleonova sňatku s Marií Luisou Habsburskou.

Synové Josefa a Paulíny zaujali v rakouském císařství významná postavení. Prvorozený Jan Adolf II. (1799-1888) jako zvláštní vyslanec navštívil mimo jiné korunovace krále Karla X. ve Francii (1825) i královny Viktorie v Anglii (1838). Jeho bratr Felix působil jako rakouský vojenský přidělenec a diplomat v Petrohradě, Paříži a Berlíně. Po revolučních událostech roku 1848 se stal rakouským ministerským předsedou. Nejmladší Bedřich se stal již ve svých šestadvaceti letech arcibiskupem v Salzburku, v roce 1842 kardinálem a po roce 1850 působil dlouhá léta jako arcibiskup pražský.

Karel IV. ze Schwarzenbergu proslul výrokem „Husité byli banda žhářů a lupičů“, proneseným roku 1899 na českém zemském sněmu.

Představitel rodu Jan Adolf II. se roku 1830 oženil s Eleonorou z Liechtenštejna (1812-1873) a o tři roky později převzal vládu na rodovém majetku. Byl na ni dobře připraven, což prokázal při řešení složitých poměrů, které nastaly po zrušení poddanství roku 1848, které se v případě Schwarzenbergů týkalo téměř čtvrt miliónu lidí. Kníže přitom přišel o dvě třetiny své půdy. Schwarzenbergové poté soustředili rostlinnou a živočišnou výrobu do nově vytvářených velkostatků, čímž byly dány předpoklady k modernizaci zemědělství. Hospodářskou problematikou se Jan Adolf intenzivně zabýval a dosáhl řady pozoruhodných výsledků. Celkově příznivý ekonomický stav umožnil již od posledních desetiletí 19. století nadprůměrně dobré sociální zabezpečení pracovníků „na knížecím“. Kněžna Eleonora se zapsala především do dějin Hluboké. Byla iniciátorkou přestavby zámku a má i značný podíl na její úspěšné realizaci.

Jana Adolfa vystřídal Adolf Josef (1832-1914). Jeho doba přinášela mnoho nového, ale přesto byla poměrně klidná oproti období následujícímu. Jan Nepomuk (1860-1938) převzal rodový majetek v roce, kdy se rozhořel první světový válečný konflikt, a osud tomu chtěl, aby jej předával v předvečer dalšího válečného střetnutí. Kromě toho byla pro Jana Nepomuka nepříznivá léta po roce 1920, kdy probíhaly v Československé republice pozemkové reformy. Schwarzenberské primogenituře bylo zcela vyvlastněno šest velkostatků a většina zbývajících byla zmenšena. Naštěstí byli Schwarzenbergové dobrými hospodáři a dokázali překonat mnohá složitá období.

Představitelem poslední – desáté – generace knížecích majitelů Hluboké se v roce 1938 stal JUDr. Adolf Schwarzenberg (1890-1950), který brzy poté musel pro své politické smýšlení emigrovat, což stihl těsně před fašistickou okupací Čech. Po válce se vrátil ze zámoří do Evropy,

ale Československo již nikdy nenavštívil. Německá tajná policie samozřejmě Adolfův majetek zabavila. Současně s koncem války byla na něj v osvobozeném Československu uvalena národní správa. Tím bylo znemožněno zcizování kulturních památek, ale současně se tak řešení osudů schwarzenberského majetku dostalo do kompetence československého parlamentu, ve kterém měli nejpočetnější zastoupení komunisté. Rozpoutal se „boj o čtyři miliardy“, odhadované ceny majetku hlubocko-krumlovské větve Schwarzenbergů. Výsledkem složitých jednání byl zákon z července roku 1947, podle kterého tento majetek přešel do vlastnictví země České a později byl zestátněn.

Druhá světová válka a léta po ní byly těžkým obdobím i pro Karla Schwarzenberga (1911-1986), představitele orlické rodové větve. Na jeho majetek uvalili fašisté roce 1942 tzv. nucenou správu, která trvala do konce války. Poté převzal Karel majetek zpět, ale pozemkové reformy roku

1947 jej připravily o většinu obdělávané půdy. V roce následujícím zabrali knížecí nemovitosti komunisté a Karel s rodinou odešel v prosinci 1948 do zahraničí. Významnou změnu přinesl rok 1962. Adolfovi následovníci ing. Josef Schwarzenberg (1900-1979) a JUDr. Jindřich Schwarzenberg (1903-1965) neměli mužského potomka, a proto Jindřich adoptoval Karla Schwarzenberga (* 1937) z druhé rodové větve. Budoucí představitel schwarzenberského rodu se stal dědicem paláce ve Vídni, velkostatků Schwarzenberg v Bavorsku a Murau v Rakousku a dalšího majetku primogenitury. V prvních letech po sametové revoluci z listopadu 1989 pomáhal nové vládě a především prezidentu Václavu Havlovi navazovat diplomatické kontakty s nejdůležitějšími státníky Evropy. V roce 1992 byly Schwarzenbergům vráceny zámek Orlick, zámček v Čimelicích a několik méně významných nemovitostí v Praze i jinde.

VZPOMÍNKA

Adolf Martin Pleischl (10. 10. 1787, Jenišov / Hossenreith na Českobudějovicku – 31. 7. 1867, Dorf an der Enns, Rakousko) byl významný lékař a chemik.

Narodil se v osadě Jenišov poblíž Horní Plané, dnes zcela zatopené Lipenským jezerem. Od roku 1806 studoval v Praze medicínu. V roce 1815 se stal doktorem medicíny a dále se věnoval studiu chemie. Stal se na pražské univerzitě asistentem a pak nástupcem profesora Freysmutha (profesorem obecné a farmaceutické chemie byl jmenován v roce 1821). V letech 1838-1848 působil ve stejné funkci na univerzitě ve Vídni, rok po svém odchodu na penzi byl jmenován dvorním radou (Hofrat). Na univerzitě ve Vídni působil jako profesor až do roku 1848.

Byl medicínským topografem Prahy a Vídně, zabýval se analýzou vody, zejména minerální, nejvíce pozornosti věnoval pak karlovarským pramenům, v jejichž vodě objevil draslík, jód a brom a svými pracemi se přičinil o zavedení vývozu minerální vody z Karlových Varů (Karlsbad) do světa. Byl propagátorem lázeňské léčby v Karlových Varech, Mariánských Lázních (Marienbad), Františkových Lázních (Franzensbad) i Teplicích (Teplitz-Schönau), kde městské lázně sám založil.

Jeho největším dílem je však vynález zdravotně nezávadného nekovového emailu, kterým bylo možné polévat kovové nádoby. Byl za své zásluhy oceněn rytířským křížem Řádu Františka Josefa.

Továrna na Pleischlovo emailované zdravotní nádobí ve Vídni přešla po zakladatelově smrti do vlastnictví jeho syna Adolfa, zatímco druhý syn dr. Theodor Pleischl působil v dunajské metropoli jako praktický lékař.

Svá poslední léta prožil emeritní profesor chemie a c. k. vládní rada dr. Adolf Martin Pleischl v tichém ústraní na zámečku Dorf u Steyru, který patřil jeho zeti, věhlasnému lékaři prof. dr. Johannu rytíři von Oppolzerovi (1808-1871), rodákovi z Nových Hradů (Gratzen). V Dorfu Pleischl téměř osmdesátiletý skončil dne 31. července roku 1867. Je pohřben na hřbitově St. Marx.

Dr. Kalinová u hrobu prof. Pleischla

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.-21. 10. 2017

Výsledky hlasování za územní celky – zvláštní volební okrsky

Světadíl: Evropa

Země: Rakousko

Okrsek: 2 Vídeň

Voliči v seznamu	Vydané obálky	Volební účast v %	Odevzdané obálky	Platné hlasy	% platných hlasů
511	421	82,39	421	417	99,05

Výsledky hlasování za územní celky – Okrsek 2 Vídeň – část 1

Číslo	Strana Název	Platné hlasy		Předn. hlasy
		Celkem	v %	
1	Občanská demokratická strana	54	12,94	X
2	Řád národa – Vlastenecká unie	1	0,23	X
3	Cesta odpovědné společnosti	1	0,23	X
4	Česká strana sociálně demokratická	19	4,55	X
6	Radostné Česko	0	0,00	-
7	Starostové a nezávislí	35	8,39	X
8	Komunistická strana Čech a Moravy	1	0,23	X
9	Strana zelených	26	6,23	X
10	Rozumní – stop migraci, diktátu EU	0	0,00	-
12	Strana svobodných občanů	7	1,67	X
13	Blok proti islamizaci – Obrana domova	0	0,00	-
14	Občanská demokratická aliance	0	0,00	-
15	Česká pirátská strana	63	15,10	X

Výsledky hlasování za územní celky – Okrsek 2 Vídeň – část 2

Číslo	Strana Název	Platné hlasy		Předn. hlasy
		Celkem	v %	
17	Unie H.A.V.E.L.	0	0,00	-
19	Referendum o Evropské unii	0	0,00	-
20	TOP 09	103	24,70	X
21	ANO 2011	35	8,39	X
22	Dobrá volba 2016	0	0,00	-
23	SPR-Republikánská strana Čsl. M. Sládka	0	0,00	-
24	Křesťansko demokratická unie – Čs. strana lidová	52	12,47	X
25	Česká strana národně sociální	0	0,00	-
26	Realisté	6	1,43	X
27	Sportovci	0	0,00	-
28	Dělnická strana sociální spravedlnosti	0	0,00	-
29	Svoboda a přímá demokracie – T. Okamura (SPD)	13	3,11	X
30	Strana Práv Občanů	1	0,23	X

© Český statistický úřad, 2017

Možnost volit při volbě prezidenta České republiky v zahraničí

Jestliže se bude fyzická osoba v době volby prezidenta České republiky v roce 2018 zdržovat v zahraničí, má právo volit a hodlá hlasovat na tamním zastupitelském úřadě, má dvě možnosti, jak postupovat, závislé do určité míry od charakteru svého pobytu, a to zda půjde o pobyt dlouhodobý, či krátkodobý. Při dlouhodobém pobytu v zahraničí umožňuje § 31 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky), ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s § 6 odst. 5 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o volbách do Parlamentu“), zapsání voliče do zvláštního seznamu voličů vedeného zastupitelským úřadem nebo konzulárním úřadem České republiky, s výjimkou konzulárních úřadů vedených honorárními konzulárními úředníky (dále jen „zastupitelský úřad“), příslušným podle místa jeho pobytu. Na základě ustanovení § 6 odst. 5 zákona o volbách do Parlamentu vedou zastupitelské úřady zvláštní seznam voličů trvalého charakteru (obdobný jako stálý seznam voličů vedený obecními úřady na území České republiky) pro voliče, který má bydliště mimo území České republiky, a to na základě jeho písemné žádosti o zápis, doložené originálem, popřípadě ověřenou kopií dokladů potvrzujících totožnost žadatele, jeho státní občanství České republiky a bydliště v územním obvodu zastupitelského úřadu, kde má být zapsán do zvláštního seznamu. Žádost musí být doručena nebo předána zastupitelskému úřadu nejpozději 40 dnů přede dnem voleb, tj. do 3. prosince 2017.

Pro žádost o zápis do zvláštního seznamu voličů vedeného zastupitelským úřadem není žádný předepsaný formulář, lze však použít formulář ke stažení na webových stránkách našeho úřadu v rubrice „Volby“, podrubrika „Informace o zápisu do zvláštního seznamu voličů“. V případě, že bude volič zapsán ve zvláštním seznamu voličů vedeném zastupitelským úřadem v zahraničí v místě svého pobytu, bude moci uplatnit své volební právo při volbě prezidenta České republiky ve volební místnosti zřízené u tohoto zastupitelského úřadu.

Pokud se volič, zapsaný ve zvláštním seznamu voličů vedeném zastupitelským úřadem v zahraničí, nebude vyskytovat v době volby prezidenta České republiky v územním obvodu tohoto zastupitelského úřadu, může mu tento úřad vydat na základě jeho žádosti podle ustanovení § 33 zákona o volbě prezidenta republiky voličský průkaz, na který je potom oprávněn hlasovat v jakémkoliv zvláštním volebním okrsku v zahraničí a samozřejmě v jakémkoliv volebním okrsku na území České republiky. Na základě ustanovení § 33 odst. 1 zákona o volbě prezidenta republiky může volič již ode dne vyhlášení volby požádat o vydání voličského průkazu u příslušného zastupitelského úřadu, kde je zapsán ve zvláštním seznamu voličů, a to osobně do okamžiku uzavření zvláštního seznamu voličů, tj. do 10. ledna 2018 do 16:00 hodin, nebo písemným podáním doručeným nejpozději 7 dnů přede dnem voleb, tj. do 5. ledna 2018; toto podání musí být v listinné podobě opatřené úředně ověřeným podpisem voliče nebo v elektronické podobě zasláné prostřednictvím datové schránky.

Zastupitelský úřad voličský průkaz nejdříve 15 dnů přede dnem voleb, tj. 28. prosince 2017, předá osobně voliči nebo osobě, která se prokáže plnou mocí s ověřeným podpisem voliče žádajícího o vydání voličského průkazu, anebo jej voliči zašle.

Další podrobné informace viz:

http://www.mzv.cz/vienna/cz/viza_a_konzularni_informace/volby/moznost_volit_pri_volbe_prezidenta_ceske_1/index.html

Volba prezidenta republiky v lednu 2018

Volba prezidenta republiky se uskuteční ve dnech 12. a 13. ledna 2018 (případně druhé kolo se bude konat ve dnech 26. a 27. ledna 2018).

Volbu prezidenta upravuje zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky.

Dle ustanovení § 54 citovaného zákona je prezidentem republiky zvolen ten kandidát, který získal nadpoloviční většinu z celkového počtu platných hlasů oprávněných voličů, kteří se voleb zúčastnili a odevzdali platný hlas. V případě, že žádný z kandidátů nezíská v prvním kole potřebný počet hlasů, bude se za 14 dnů konat druhé kolo volby.

Při volbě prezidenta republiky bude možné hlasovat i na zastupitelských úřadech ČR v zahraničí.

V Rakousku je možné hlasovat pouze na Velvyslanectví ČR ve Vídni, 1140 Wien, Penzingerstraße 11-13, a to:

- v pátek 12. ledna 2018 od 14:00 do 22:00 hod.
- v sobotu 13. ledna 2018 od 8:00 do 14:00 hod.

V případě, že žádný z kandidátů nezíská počet hlasů potřebný ke zvolení, koná se druhé kolo volby prezidenta, které proběhne ve dnech:

- v pátek 26. ledna 2018 od 14:00 do 22:00 hod.
- v sobotu 27. ledna 2018 od 8:00 do 14:00 hod.

Hlasování se mohou zúčastnit voliči zapsaní do zvláštního seznamu voličů vedeného Velvyslanectvím České republiky ve Vídni nebo občané ČR, jimž příslušný obecní úřad v ČR vydá voličský průkaz za předpokladu, že předloží platný cestovní doklad ČR nebo platný občanský průkaz ČR.

Hlasovací lístky obdrží voliči ve volební místnosti.

Korespondenční hlasování není možné. Rovněž nelze hlasovat do přenosné volební schránky.

Voliči, kteří dosud nejsou zapsaní do zvláštního seznamu voličů vedeného Velvyslanectvím ČR ve Vídni a splňují podmínky pro zapsání, mohou do 3. prosince 2017 (do 16 hod.) požádat velvyslanectví o zápis do zvláštního seznamu voličů. Informace o podmínkách pro zápis do zvláštního seznamu voličů naleznete v rubrice „Víza a konzulární informace“, oddíl „Volby“ na webové stránce velvyslanectví.

Vzpomínková akce k uctění památky československých obětí v KT Mauthausen

V koncentračním táboře Mauthausen se dne 24. října 2017 za účasti diplomata Velvyslanectví ČR ve Vídni konala u příležitosti 75. výročí heydrichiády vzpomínková akce na památku československých hrdinů, vlastenců, podporovatelů a příbuzných parašutistů operačních skupin Anthropoid, Silver A, Out Distance, Intransitive a Tin. Ti zde byli ve dnech 24. října 1942, 26. ledna 1943 a 3. února 1944 zavražděni.

Bohoslužbu spojenou se čtením jmen obětí sloužil jáhen kostela Nanebevzetí Panny Marie a sv. Karla Velikého v Praze Jiří Ignác Laňka. Následovala prohlídka areálu tábora s odborným výkladem Vlastislava Janíka, stálého zástupce České republiky v Mezinárodní poradní radě Památníku bývalého koncentračního tábora Mauthausen.

Účastníci vzpomínkového aktu rovněž navštívili Československý památník a Aschenhalde, kam byl za války sypan popel zemřelých, a vzdali poctu umučeným a zavražděným položením květin a věnců.

ZÚ

Výstava Svědkové lidskosti. Křesťansko-sudetoněmecký odboj 1938-1945

Chargé d'affaires Velvyslanectví ČR ve Vídni se ve čtvrtek 7. září 2017 po boku spolkového jednatele německého sdružení Ackermann-Gemeinde Matthiase Dörra zúčastnil slavnostního otevření putovní výstavy *Svědkové lidskosti. Odpůrci nacismu z řad sudetoněmeckých křesťanů v letech 1938-1945* ve vídeňském kostele Maria am Gestade.

Výstava, již Ackermann-Gemeinde prezentuje pod záštitou předsedy vlády Bohuslava Sobotky a předsedy České biskupské konference kardinála Dominika Duky, přibližuje osudy deseti lidí z křesťanského prostředí, kteří se postavili nacismu. Jedná se o kněží, řeholnice i laiky; nikdo z nich se nedožil konce druhé světové války. Historické povědomí o odpůrcích nacismu z prostředí bývalých československých občanů německé národnosti tím výstava rozšiřuje o jednu z jejich podstatných skupin. Zároveň výstava ukazuje, že při pohledu na aktéry oné tragické doby nemůžeme vždy hned spatřovat Čechy, Němce a Rakušany, nýbrž můžeme v první řadě vidět osudy konkrétních lidí. Výstava byla v kostele Maria am Gestade v centru Vídně k vidění do 28. září 2017.

ZÚ

Velvyslanec Peter Mišík odovzdal poverovacie listiny

Velvyslanec Peter Mišík odovzdal 9. oktobra 2017 poverovacie listiny do rúk prezidenta Rakúskej republiky Alexandra Van der Bellena a oficiálne sa ujal funkcie mimoriadneho a splnomocneného velvyslanca Slovenskej republiky v Rakúsku.

Obaja partneri v krátkom rozhovore pozitívne zhodnotili viaceré oblasti bilaterálnych slovensko-rakúskych vzťahov a spomenuli historické a súčasné väzby našich krajín. V kontexte spomienkových podujatí jubilejného roka 2018 rakúsky prezident ocenil a za výnimočné označil pokojné rozdelenie Československa na dva štáty, ktoré pevne zakotvili v EÚ. Zároveň vyjadril uznanie za úspešné predsedníctvo SR v Rade EÚ a upriamil pozornosť aj na AT PRES v roku 2018, ktoré čaká neľahká agenda.

Velvyslanec P. Mišík prisľúbil v tomto smere rakúskym partnerom plnú podporu, vrátane ďalšieho odovzdávania skúseností z SK PRES. Obaja partneri po pozitívnom zhodnotení nástupnej návštevy rakúskej hlavy štátu v Bratislave v apríli 2017 vyjadrili presvedčenie, že v týchto kontaktoch je potrebné pokračovať.

www.mzv.sk

Zlatá plaketa ministra ZVaEZ Miroslava Lajčáka pre dr. Güntera Geyera

V priestoroch rezidencie veľvyslanca SR v Rakúsku sa 24. októbra konal slávnostný akt odovzdania Zlatej plakety Ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí Miroslava Lajčáka predsedovi Predstavenstva a generálnemu riaditeľovi Wiener Städtische Versicherungsverein dr. Günterovi Geyerovi, za účasti členov Predstavenstva VIC, členov kabinetu dr. Geyera, generálneho riaditeľa poisťovní Kooperativa a Komunálna poisťovňa Vladimíra Bakeša, prvej sólistky baletu Viedenskej štátnej opery Niny Polákovéj a ďalších.

Udelenie Zlatej plakety dr. Geyerovi navrhol Zastupiteľský úrad SR vo Viedni a Slovenský inštitút vo Viedni za jeho dlhoročnú finančnú, manažérsku aj ľudskú podporu spoločných projektov (napr. zahalenie budovy Ringturm do obrazu slovenskej výtvarníčky Doroty Sádovskej, finančná podpora prílohy sobotného vydania Wiener Zeitung – *Atlas der Slowakei*, koncert „Under my Spell“ Oskara Rózsua a Adriany Kučerovej v dóme sv. Štefana vo Viedni, podpora výstavy *Drevené kostolíky v Slovenskej republike* v priestoroch Ringturm Gallery a výstavy *Eunic-Unique: Paralympics – a motivation for us* a i.). Ocenenie bolo G. Geyerovi udelené za silnú sociálnu angažovanosť a spoločenskú zodpovednosť a za ich prenos a podporu v slovenských dcérskych spoločnostiach, ako aj za zviditeľnenie Slovenska v Rakúsku.

Laudácio prečítal a ocenenie v mene ministra ZVaEZ SR odovzdal dr. Geyerovi veľvyslanec SR Peter Mišík. O kultúrny program sa interpretáciou diel rakúskych a slovenských hudobných majstrov zaslúžila klavírna virtuózka slovenského pôvodu Petra Pogády.

www.mzv.sk

S propagácií méně známých regionů pomohou v cizině známé osobnosti

S propagácií méně známých regionů Česka v zahraničí by měly pomoci známé osobnosti sportu a kultury, například Jaromír Jágr, Martina Sáblíková nebo Karel Gott. Počítá s tím program Ambassador, který vytvořily česká centrála cestovního ruchu CzechTourism a ministerstvo pro místní rozvoj. Na tiskové konferenci to řekla ministryně Karla Šlechtová (za ANO). Celkové náklady projektu jsou podle ní 22,5 miliónu korun.

„Své rodné kraje jednotliví ambasadoři představí v krátkých spotech doprovázených současnou klasickou hudbou, v nichž budou vystupovat tak, jak je neznáme. Jako sousedé od vedle, kteří vykonávají běžné denní činnosti. Pro jednotlivé zahraniční trhy budou vybrány spoty s ambasadory, kteří jsou v dané oblasti známí,“ doplnila ředitelka CzechTourism Monika Palatková.

Na lékařské fakultě byla odhalena busta Jana Opletala

V budově chirurgické kliniky pražské Všeobecné fakultní nemocnice (VFN) byla odhalena busta studenta Jana Opletala, který je symbolem vzdoru proti nacistům. Čtyřia dvacetiletý student čtvrtého ročníku lékařské fakulty Univerzity Karlovy byl na klinice léčen a 11. listopadu 1939

zde zemřel na následky střelného zranění, které utrpěl při demonstraci proti německé okupaci. Autorem plastiky je Michal Moravec.

Opletal byl postřelen na rohu Žitné a Mezibranské ulice během demonstrace proti německé okupaci 28. října 1939, tedy v den výročí vzniku Československa. Jako místopředseda studijní samosprávy Hlávkových kolejí den před demonstrací vyzval studenty, aby se demonstrace zúčastnili. Utrpěl průstřel břicha a byl operován v nemocnici na Karlově náměstí. Zemřel o dva týdny později.

Opletalův pohřeb 15. listopadu se stal velkou manifestací proti okupantům, když se na Albertově sešlo na 10 000 lidí. Nacistický režim toho využil 17. listopadu téhož roku k uzavření českých vysokých škol a pozatýkáni stovek studentů.

NOVĚ OTEVŘENO VE VÍDNI

Během restaurátorských prací, které potvrjají tři roky, našla Kunstakademie pro „svého“ Hieronyma Bosche přístřeší v Divadelním muzeu:

Theatermuseum, Lobkowitzplatz 2, Wien 1,
otevřeno denně kromě úterý, 10:00-18:00.

Po čtyřleté pauze otevřelo své brány nově koncipované a přebudované **Dom Museum** (architekt Boris Podrecca) s novým vchodem přímo ze Štěpánského náměstí:
Dom Museum Wien, Stephansplatz 6,
Mi-So 10:00-18:00, Do 10:00-20:00.

Dom Museum

25. října se po dlouhé době přestavby (třináct let) představilo ve čtrnácti sálech nově koncipované **Weltmuseum**. Otevření bylo zahájeno slavností na Heldenplatzu, kurátorem byl známý umělec André Heller.

www.weltmuseumwien.at

Weltmuseum Wien

Noční život Vídně je obohacen o nový klub (**Club Schwarzenberg**), ale ochuzen o kino, které promítalo umělecky náročné a objevné filmy, které se v komerčních kinech nepromítají. Bývalé kino na Schwarzenberském náměstí se proměnilo v Club Schwarzenberg. Vstup je 13 Euro, v ceně je vstup, šatna, toalety a místo u stolu.

Schwarzenbergplatz 7, 1030 Wien,
www.club-schwarzenberg.at

Helmut Kowar: *Spielwerke aus Prag und Wien*

Wien 2017, Verlag der ÖAW, 235 Seiten, zahlr. Farb- und SW-Abb. 30 × 21 cm, brošurová, € 79,00. ISBN 978-3-7001-8024-1 (Print Edition). ISBN 978-3-7001-8146-0 (Online Edition)

Zum Buch: Im 19. und beginnenden 20. Jahrhundert gab es neben den Herstellern in der Schweiz und einigen wenigen im benachbarten französischen Jura nur in Prag und Wien eine Produktion von Spieldosen. Während die Schweizer Erzeugnisse als Exportartikel ersten Ranges weltbekannt wurden, beschränkte sich die Verbreitung der österreichischen Produkte im Wesentlichen auf die k. k. Monarchie und auf osteuropäische Länder. Die Hersteller in Prag und Wien haben sowohl in konstruktiver als auch in musikalischer Hinsicht einen von der Schweizer Entwicklung unabhängigen und eigenständigen Weg beschritten. Diesen österreichischen Herstellern und ihren Spielwerken ist das vorliegende Buch gewidmet.

Helmut Kowar ist Direktor des Phonogrammarchivs der ÖAW.

Weitere Informationen und Bestellungen: <https://verlag.oew.ac.at/spielwerke-prag-wien>.

Tomáš Hodan - Ondřej Nezbeda - Petra Soukupová: *Totální nasazení*

Ilustrace: Tomáš Kučerovský, Karel Osoha, Karel a Petra Josefína Stibitzová

Tři komiksově příběhy podle skutečných událostí. Tři příběhy žen, které se nikdy nesetkaly, a přece jejich životy spojuje podobná zkušenost – pracovní lágr. Franciska se během nuceného nasazení narodila. Její polská matka a český otec se do sebe zamilovali na tom nejpodivnějším místě – v továrně na municie, kde byli oba nuceně nasazení. Jarmila se chtěla otročké práci pro nacistickou říši vyhnout, ale nakonec do Německa odjela, aby se v táboře Sackisch skryla před gestapem. Spolupracovala totiž jako spojka s odbojovou skupinou, kterou nacisté odhalili. A Helena musela na otročké práce nastoupit poté, co ji s rodiči, sourozenci a babičkou uvěznil v židovském ghettu ve volyňském Ostrožci. Z rodiny přežila jediná.

Kniha ale nevypráví jen o ubíjejících dnech, které tyto ženy a jejich rodiny trávily v továrnách, na polích pod dohledem strážných. Vypráví i o tom, co jim válka vzala, s jakými vzpomínkami a s jakou bolestí je vrhla zpět do světa. A spolu s nimi zhruba dalších 400 až 450 tisíc Čechů, českých Židů a Romů, kteří museli odjet do nacistické říše jako levná pracovní síla a jako vězni zajateckých a koncentračních táborů.

Nakladatelé: Argo – Post Bellum 2017,
ISBN: 978-80-257-2260-2, 120 stran, 21,4 × 30,4
Vychází také německy v nakladatelství Drava pod titulem ***Frauen hinter Stacheldrat. Totaleinsatz***
Cca 100 Seiten, englische Broschur, EUR 19,80,
ISBN 978-3-85435-847-3

Jiří Gruša: *Tschechische Gedichte*

Die tschechischen Gedichte von Jiří Gruša werden hier zum ersten Mal in deutscher Sprache vorgelegt, übersetzt von Eduard Schreiber. Gruša konnte in der beginnenden kulturpolitischen Lockerung der sechziger Jahre in Prag drei Gedichtbände veröffentlichen: *Torna (Tornister)*, 1962, *Světlá lhůta (Helle Frist)*, 1964, und gerade noch nach dem Einmarsch der Warschauer Paktstaaten 1969: *Cvičení mučení (Pein lernen)*.

Im letzten Titel ist angekündigt, wogegen er sich stemmen musste von Anfang an: gegen den politischen Druck der kommunistischen Partei. So war seine Anstrengung eine doppelte: seinen eigenen Weg zu gehen und seine eigene Sprache zu finden, was ihm dann auch gelang. Seine Lyrik wurde zu einer eigenwilligen Stimme der tschechischen Poesie. Der vierte Band ist dann 1975 im Untergrund erschienen: *Modlitba k Janince (Gebet für Janinka)*. Gruša steht in der Tradition der tschechischen Avantgarde: seine Schöpfung neuer Wörter, die nicht immer zu übersetzen sind, weil sie in keinem Wörterbuch stehen, zeigen ihn als einen Meister des Sprachspiels, der sich nicht nur dem politischen Druck entzieht, sondern auch dem der Alltagssprache.

Der Band wird ergänzt durch einzelne Gedichte, die nach 1982 erschienen, und einige unveröffentlichte Gedichte aus den Tagebüchern.

Werkausgabe: Band 7 – *Gedichte I*

ca. 200 Seiten, gebunden, Lesebändchen, EUR 21,00,
ISBN 978-3-99029-259-7

Wieser Verlag GmbH, 9020 Klagenfurt / Celovec
www.wieser-verlag.com

VÝSTAVY v Praze

Zimní radovánky

Muzeum hlavního města Prahy, Městská knihovna v Piešťanech a nezisková organizace Bone Fide pořádají do 7. 1. 2018 v hlavní budově Muzea hlavního města Prahy výstavu velkoplošných ilustrací *Zimní radovánky*. Výstava představí ilustrace od slovenské umělkyně Márie Nerádové, které vycházejí z knihy Karoliny Medkové *Vánoce z celého světa*.

Výstava je součástí Festivalu české a slovenské tvorby pro děti. Festival je jedním z počinů Měsíce české a slovenské kulturní vzájemnosti. Festival české a slovenské tvorby podpořily významné osobnosti české a slovenské kultury – spisovatel Jiří Stránský, herečky Ivana Chýlková, Zuzana Kronerová a režisér Ján Sebechlebský. Záštitu nad celým festivalem převzal ministr kultury ČR Daniel Herman, ministr kultury SR Marek Maďarič a velvyslanec Slovenské republiky v Praze Peter Weiss.

Mária Nerádová (* 1988) – ilustrátorka, autorka a grafická designérka. Vystudovala grafický design na Univer-

zitě Tomáše Bati v Zlíně a ilustraci u prof. Kállaye na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě, studium ukončila v roce 2012. Už během studií začala pracovat jako ilustrátorka na volné noze, poté i v Asociaci ilustrátorů. Od roku 2013 se věnuje výhradně ilustracím pro děti. Spolupracovala s mnohými domácími i zahraničními vydavateli (Ladybird Penguin, Usborne Publishing, Mondadori, Glottogon, Ikar, Mladé letá). V roce 2010 získala cenu Nejkrásnější knihy Slovenska za *Slovensko-český obrázkový slovník* (v roce 2014 vyšel v nakladatelství Albatros pod názvem *Jak velbloud potkal řávu*). Další ocenění: Nejlepší knihy dětem (2015), Cena učitelů za přínos k rozvoji dětského čtenářství (2015).

Arcivévoda Ferdinand II. Habsburský

V roce 2017 uplynulo 470 let od doby, kdy syn českého a uherského krále Ferdinanda I. arcivévoda Ferdinand II. Habsburský (1529-1595) přijel do Čech, aby zde zastupoval zájmy svého otce i celé habsburské dynastie. V témže roce si připomínáme i výročí 450 let, kdy se arcivévoda ujal vlády nad Tyrolskem.

Druhozený syn císaře Ferdinanda I. prožil dětství a mládí ve společnosti staršího bratra a následníka trůnu Maxmiliána. Od roku 1547 arcivévoda Ferdinand II. pobýval v českých zemích a jako zástupce svého otce zde zastával důležitou úlohu v politickém a společenském životě. Mezi významné úkoly patřila též obnova královského sídla – Pražského hradu, kterou prováděl pod otcovým dohledem. Do dějin architektury se arcivévoda Ferdinand zapsal stavbou svého loveckého zámečku, proslulého letohrádku Hvězda. Významné místo v historii mu náleží též jako vášnivému sběrateli. Vybudoval jednu z největších knihoven ve střední Evropě své doby, rozsáhlou uměleckou sbírku podle vzoru italských velmožů a vynikající sbírku zbrojí slavných mužů. Ferdinand I. odkázal arcivévodovi vládu nad Tyrolskem, kam přesídlil v roce 1567. Domovem se mu stal zámek Ambras poblíž Innsbrucku. Vybudoval z něj výstavní sídlo, kam umístil své rozsáhlé sbírky. Řada vzácných předmětů se nachází na místě dodnes. Ambras tak náleží k prvním muzeím v Zápálí a jediným, které se dochovalo na původním místě. Arcivévodův příklad byl inspirativní pro mnohé české aristokraty i pro jeho synovce, budoucího císaře Rudolfa II., s nímž sdílel podobné zájmy. Kontakty s českou aristokracií pokračovaly i po arcivévodově přestěhování – Innsbruck se stával častou zastávkou představitelů tuzemské šlechty při jejich cestách do Rakous, Itálie, či cíleně do Tyrolska.

Významná jubilea se stala podnětem k uspořádání rozsáhlé výstavy *Ferdinand II. 450 Jahre Tiroler Landesfürst* na zámku Ambras v Innsbrucku a následné výstavy v Národní galerii v Praze. Obě vznikají ve spolupráci Kunsthistorisches Museum Wien s Národní galerií v Praze a Ústavem dějin umění Akademie věd České republiky. Kolektivní prací je i bohatě ilustrovaný výstavní katalog, na němž se podíleli další odborníci z Rakouska i ČR. 21.-23. února 2018 se bude při příležitosti výstavy konat v Ústavu dějin umění AV ČR ve spolupráci s Národní galerií v Praze mezinárodní konference o kulturním mecenátu arcivévody Ferdinanda.

Kdy: 3. 11. 2017 – 25. 2. 2018.

Kde: Valdštejnská jízdárna.

Libri prohibiti

Knihovna „zakázaných knih“ vznikla z potřeby soustředit na jednom místě a zpřístupnit širší veřejnosti produkci exilových a samizdatových vydavatelů a zaplnit tak jedno z „bílých míst“ naší nedávné historie. Od září roku 1999 můžete navštívit naše české, anglické, německé a od konce roku 2006 také francouzské internetové stránky na nové adrese www.libpro.cz. Naleznete zde základní informace o knihovně a sdružení, naši aktuální výroční zprávu, přechází výroční zprávy, články o knihovně, informace o našich publikacích a jejich recenze, seznamy našich sponzorů, přehled titulů samizdatových a exilových časopisů, přenesených do elektronické podoby, seznamy hledaných knih a také část našich knižních katalogů. Naleznete zde také informace o výstavách a dalších akcích v naší knihovně.

Fondy obsahují:

- samizdatovou českou a slovenskou literaturu z let 1960-1989 včetně časopisů;
- exilovou českou a slovenskou literaturu z let 1948-2008 včetně časopisů;
- samizdatovou polskou literaturu z let 1979-1989 včetně časopisů;
- literaturu čs. válečného exilu z let 1939-1945;
- literaturu ruského a ukrajinského exilu z let 1920-1990 včetně časopisů – v omezeném rozsahu;
- cizojazyčnou literaturu vztahující se k Československu včetně časopisů;
- materiály vytvořené československou a polskou domácí i zahraniční opozicí (letáky, pohlednice apod.);
- dokumenty VONS, Charty 77 a dalších nezávislých iniciativ;
- nosiče zvukového a obrazového záznamu vytvořené naší domácí i zahraniční opozicí.

Všechny fondy jsou přístupné k prezenčnímu studiu.

Cíle knihovny: Naším hlavním cílem je shromáždit co nejúplnější a nejkvalitnější sbírky knih, časopisů a dalších materiálů, které byly vytvořeny českým a slovenským exilem, i všech dostupných materiálů naší domácí opozice, tedy tzv. samizdatu. Tyto fondy chceme kompletně počítačově zkatalogizovat a výsledky zpřístupnit dalšímu badání prezenčně v naší počítačové síti, a také formou knižních a časopiseckých publikací a také na internetu.

PROSBA

Již delší dobu je ve fondu knihovny nejrozsáhlejší sbírka exilového a samizdatového tisku z uvedeného období, ještě stále však zůstávají ve fondu citelné mezery, které je třeba doplnit. Žádáme proto o pomoc přátele doma i ve světě. Máte-li staré samizdatové nebo exilové knihy, noviny, časopisy, gramofonové desky, nahrávky, filmy, brožury, letáky, oběžníky apod., ozvěte se, je to důležité!

Neméně důležitá je pro nás i finanční podpora. V loňském roce jsme mohli pokračovat v započaté práci a pořádat výstavy a literární večery také díky vaší pomoci.

Prosíme vás, podpořte nás, pokud můžete, i v letošním roce. Každá pomoc je vítána.

www.libriprohibiti.cz

Senovážné náměstí 2, Praha 1, 3. patro

Otevírací doba: pondělí – čtvrtek 13:00-17:00 (kromě prázdnin)

Telefon: 00420 224 22 59 71.

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK
ÖSTERREICHISCH-SLOWAKISCHER KULTURVEREIN

POZVÁNKA/ EINLADUNG
NOVEMBER 2017

Štvrtok/ *Donnerstag* 23. 11. 2017

Filmový klub

Únos

Beseda spojená s filmom

Réžia: Mariana Čengel Solčanská
2017, Dráma, Slovensko, 98 min.

Film Únos, o ktorom sa veľa hovorí, je o jednej z krutých udalostí doby, ktorú sme v skutočnosti zažili. Mená a tituly postáv príbehu je zbytočné uvádzať, všetci vieme, o koho a o čo ide. Pre tých, ktorí mená alebo dejinné udalosti nepoznajú, ako aj pre tých, ktorí by sa chceli dozvedieť niečo viac zo zákulisia príprav a nakrúcania filmu, budú po odpremiataní filmu pripravení zodpovedať ich otázky:

- režisérka filmu Mariana Čengel-Solčanská
- herci Ján Greško a Juraj Hrčka
- producent Milan Stráňava

- **Začiatok/Beginn:** 18,00 hod./ *Uhr* v spolku RSKS/ *im Verein ÖSKV*
- **Vstupné/Eintritt:** dobrovoľný príspevok/ *freiwillige Spende*

Štvrtok/ *Donnerstag* 30. 11. 2017

Zuzana Mauréry

Diskusný večer s obľúbenou slovenskou herečkou Zuzanou Mauréry, ktorá prijala naše pozvanie, aby nám priamo priblížila svoj všestranný umelecký repertoár, porozprávala o svojich hereckých začiatkoch, ale aj o najnovších projektoch.

- **Začiatok/Beginn:** 19,00 hod./ *Uhr* v spolku RSKS/ *im Verein ÖSKV*
- **Vstupné/Eintritt:** dobrovoľný príspevok/ *freiwillige Spende*

PRIPRAVUJEME

Pondelok/ *Montag* 4. 12. 2017

Chill out
Krásy slovenska

Príďte si zahrať spoločenskú hru Poznáš Slovensko? Hra je putovaním po slovenskej krajine na podklade dvoch ilustrovaných herných plánov mapy Slovenska s viac ako 800 otázkami. Okrem toho si predstavíme najzaujímavejšie knihy o Slovensku, ktoré vyšli vo vydavateľstve DAJAMA a oboznámime sa aj s časopisom Krásy Slovenska, ktorý vychádza už od roku 1921!

- **Začiatok/Beginn:** 19,00 hod./ *Uhr* v spolku RSKS/ *im Verein ÖSKV*
- **Vstupné/Eintritt:** dobrovoľný príspevok/ *freiwillige Spende*

Sobota/ *Samstag* 16. 12. 2017

Adventné posedenie pri punči

Prijemné vytrhnutie z často hektickej predvianočnej atmosféry, pri dobrom punči. Srdečne pozývame a tešíme sa na predvianočné stretnutie.

- **Začiatok/Beginn:** 17,00 hod./ *Uhr* v spolku RSKS/ *im Verein ÖSKV*
- **Vstupné/Eintritt:** dobrovoľný príspevok/ *freiwillige Spende*

Utorok / Dienstag 5.12.2017

MIKULÁŠKA BESIEDKA

Divadlo Jozefa Gregora Tajovského Zvolen
uvádza detské divadelné predstavenie
Das slowakische Theater JGT aus Zvolen
spielt für uns die Kindertheatervorstellung

POLEPETKO

Mladý Polepetko popletie skoro všetko: slová, príkazy aj dobré rady, ani vlastná mať mu nerozumie. Avšak len niekto taký ako on - veselý, odvážny a popletený - dokáže prejsť cez rozum zákernému zbojníkovi Zubadlovi. Zachráni z jeho rúk kráľovskú korunu a okrem nej získa aj srdce princeznej Pletany, ktorá milému Polepetkovi veľmi dobre rozumie.

v utorok / am Dienstag 5.12.2017
o / um 16.30 hod. / Uhr

v divadelnej sále Komenský Schule,
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vstupné / Eintritt: 10,-€ / osoba

členovia spolku SOVA / Vereinsmitglieder 5,-€

Vstupenky si rezervujte do 1.12.2017
mailom - elena.mandik@utanet.at

Napište **meno, telefónne číslo a počet detí.**
Vstupenky si možno vyzdvihnúť v pokladni divadla
1/2 hodinu pred predstavením.

Diese Veranstaltung in slowakischer Sprache
wird gefördert aus Mitteln der
Volksgruppenförderung

Sobota / Samstag 16.12.2017

DETSKÉ DIVADELNÉ PREDSTAVENIE THEATER FÜR KINDER

Pozývame vás na **vianočnú besiedku spolku**
SOVA spolu s divadlom **MAKILE**

LIENKA KIKILIENKA SA CHYSTÁ NA VIANOCE

Vianoce sú kúzelný čas roka. Všetci sa snažia byť milí a dobrí, všade panuje slávnostná nálada. Aj lienka Kikilienka sa chystá: upratuje, zdobí a pokúša sa robiť aj dobré skutky. Len akosi sa vždy všetko pokazí.... Podarí sa jej vyzdobíť adventný stromček pre Ježiška dobrými skutkami?

Na záver roka si zaspievame **vianočné koledy** a vymaľujeme sladké **vianočné perníčky od Cilky Kerschovej**

v sobotu / am Samstag 16.12.2017
o / um 10.00 hod. / Uhr
v spolku / im Verein SOVA
vstupné / Eintritt:

dobrovoľný príspevok / freiwillige Spende

Veranstaltung in slowakischer Sprache

Pripravujeme jarný tábor SOVA

Spolok SOVA pripravuje pre deti jarný tábor na Slovensku od **25.3.2018 - 30.3.2018** počas veľkonočných prázdnin. Presné informácie sa dozviete v nasledujúcich pozvánkach SOVA alebo na internetovej stránke **www.slovaci.at**

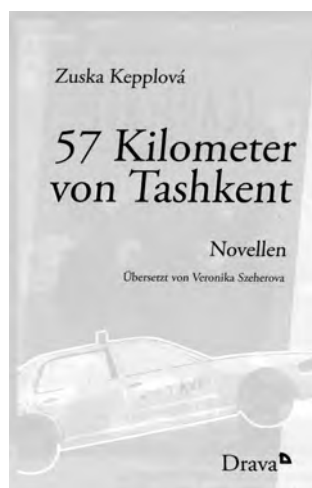
SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLEK SOVA SLOWAKISCHER SCHULVEREIN

Otto-Bauer Gasse 23/11, A-1060 Wien

Tel.: +43 1 596 13 15

Email: sova@slovaci.at

www.slovaci.at

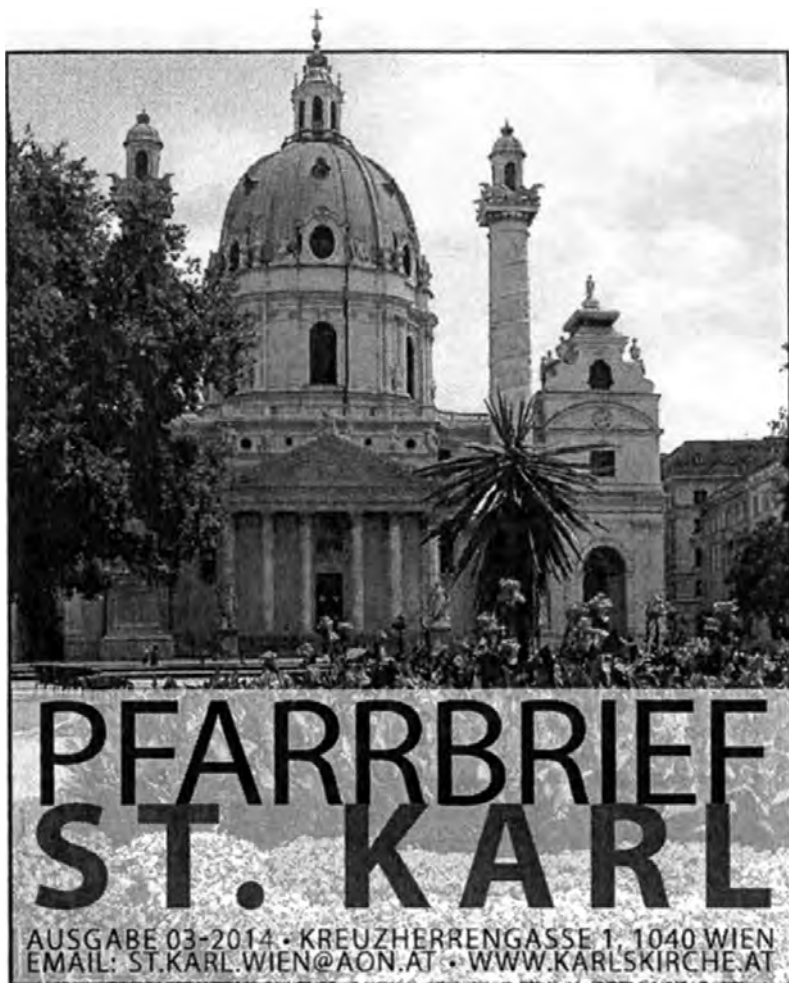

Zuska Kepplová: 57 kilometrov od Taškentu / 57 Kilometer von Tashkent

57 km od Taškentu je čitateľsky bližším rozprávaním o zvláštnej trojici - Maďaroch Zolim a Bélovi (Billovi), ktorí sa z cudziny vrátili naspäť domov zakúsiť neznámu (no domovskú) krajinu, a bejby, študentke antropológie zo Srbska. Ich príbeh sa odohráva v dnešnej Budapešti, do ktorej obaja muži zasadzujú svoju predstavu ideálneho mesta, zatiaľ čo bejby pláva životom a viac ako mestom je formovaná oboma mužmi. I keď téma zostáva rovnaká ako v autorkinom debute a prvej poviedke tohto zväzku, jej zasadením do ľúbostného trojuholníka sa stáva ešte naliehavejšou. Traja mladí ľudia túžiaci po „lepšom“ hľadajú sami seba - v (ne)cudzom meste, v náručí a samote zároveň. Autorkin ponor do intimity postáv cez vzťah k prostrediu v poviedkach nepriamo nadväzuje na jednu stranu dávneho romantického konfliktu dedina vs. mesto, ktorý okrem iného tiež zachytával osamoteného človeka v dave (či na rande so „svojím“ mestom?). Na príťažlivosti a aktuálnosti však nič nestráca.

Zuska Kepplová (* 1982) debutovala prózou *Buchty švabachom* (2011), za ktorú získala Cenu Jána Johaničesa a Cenu Nadácie Tatra banky (obidve v kategórii mladých tvorcov), prémie Ceny Ivana Kraska a bola zaradená medzi nominácie na cenu Anasoft Litera. Je lektorkou rodových a kultúrnych štúdií, momentálne pôsobí ako postdoktorandka na Masarykovej univerzite v Brne, žije v Bratislave.

Preklad: Veronika Szeherova, Klagenfurt / Celovec: Drava Verlag - Založa Drava GmbH, ISBN 978-3-85435-841-1, cca 150 stránok, 18,90 €, www.drava.at

HEILIGE MESSE

Montag bis Freitag 18:00 Uhr,
Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr
Sonn- und Feiertage 9:30 und 11:00 Uhr
Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr
in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zpověď také v českém jazyce!**Die Kirche ist geöffnet:**

Mo-Fr 7:30-19:00 Uhr
Sa 8:30-19:00 Uhr, So 9:00-19:00 Uhr

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30 Uhr
Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13
eMail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte
mit Kommunionempfang nach Vereinbarung
mit der Pfarrkanzlei

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): **++43-1-79 88 454**

e-mail: **info@kulturklub.at, www.kulturklub.at**

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2018 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €). Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2018 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složence zkratku ABO.

Vážení členové a čtenáři ve světě (s výjimkou ČR a SR), členský příspěvek či abo na rok 2018 činí včetně poštovného **50,- €**.

Bankovní spojení: Bank Austria
IBAN: **AT 03 1200000 683035901**
SWIFT: **BKAUATWW**.

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2017, viz též: www.kulturklub.at)

Rozměry v cm	Měsíční poplatek v €
2,5 × 5,2	9,50
3,3 × 10,0	24,00
6,5 × 5,2	24,00
7,0 × 8,5	39,00
7,0 × 10,5	48,00
5,0 × 17,3	52,00
12,5 × 17,3	125,00

Inzeráty otiskujeme v černobílém provedení.
Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 4 €.

Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otištěním inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce).
Sleva pro členy Kulturního klubu: 20 %.

Bankovní spojení:

- Bank Austria Creditanstalt
IBAN: **AT03 1200 0006 8303 5901**
SWIFT: **BKAUATWW**

účel: **inzerce**

Kontakt:

- Tel.: **+43/(0)699/195 440 77**
Fax: **+43/(0)1/7988454**
e-mail: **inzerce@kulturklub.at**

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien

tel.: +43-1-53 52 360

www.czechcentres.cz/vienna

e-mail: ccwien@czech.cz

www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00

Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00

**Každou první sobotu v měsíci
otevřeno pro veřejnost
od 10:00 do 15:00 hodin!**

**Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT**

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po – Štv 09:00-12:30, 13:00-17:00

Pia 09:00-12:30, 13:00-15:00

tel./fax: ++43-1 53 54 057

[www.mzv.sk/sivieden,
si.wien@gmx.at](http://www.mzv.sk/sivieden,si.wien@gmx.at)

Galerie auf der Pawlatsche
Institut für Slawistik
Universitätscampus,
1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

Münzwardeingasse 2, 1060 Wien
theaterbrett@gmx.at, www.theaterbrett.at
Tel. Vorbestellungen unter 0676/7345566

**VESELÁ ŠKOLA
s celodenní péčí**

MŠ / Česká škola / doučování

7:00-17:00 hodin, 0-15 let

Barichgasse 21/4, 1030 Wien

Tel.: 0650 33 23 579

Obchodní právo a nemovitosti

Adresa právníka / právničky v redakci

tel., fax a záznamník:

01 79 88 454 (od 11:00)

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

**RAKÚSKO-SLOVENSKÝ
KULTÚRNY SPOLOK**

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99

rsks@slovaci.at

www.slovaci.at

DŮLEŽITÉ ADRESY

Ateliér JAN, Jan a Tamara Brabenc
Spittelberggasse 7, 1070 Wien
tel./fax: 526 54 22

MOKI – Theater für Kinder
tel. 505 98 06, www.theater-moki.at

**Kreuzherrenmusikschule
WIEN**

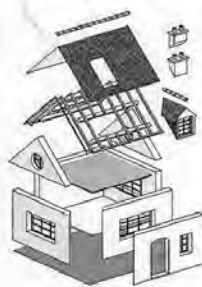
**Entdeckt die Freude an der Musik.
Kommt und musiziert mit.**

Anmeldung der neuen Schüler ab sofort
Auch Erwachsene sind willkommen
Flexible Unterrichtszeiten (auch Samstags)
Elternfreundliche Preise

Musikschule bei der Karlskirche

Kreuzherrenmusikschule Wien
Kreuzherrengasse 1 / 1040 Wien (hinter der Karlskirche)
Telefon: +43 1 504 61 87 / +43 664 621 68 84
E-Mail: info@kms.at Web: www.khms.at

Fa. Malermeister Benedek Kolenyak

- Stuckarbeiten
- Putztechniken
- Innen - und Aussenputz
- Renovierung
- Trockenbau
- Malerarbeiten
- Ausbau

und alle Arbeiten rundum Hausbau wie Estrich, Boden, Fliesen, Maurer Arbeiten.
Wir sind eine kleine Firma, aber mit guten Referenzen und Super Preisen mit Sitz in:

A-2145 Hausbrunn, Bezirk Mistelbach, NÖ

Mehr Info unter www.malerei.eu.sk oder unter Tel.: 0043 676 7417 564

**Aircraft Gewerbekälte GmbH
KÄLTE- & KLIMATECHNIK**

Dipl. Wi. Ing. (FH) Markus Stefan

Brigittenauer-Lände 156-158, 6/15, 1200 Wien

E-mail: m.stefan@aircraft-gewerbekaelte.at

Tel.: +43 699 109 50 189, www.aircraft-gewerbekaelte.at

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

**Familie Karl Kolařík
seit 1920**

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Raumdekor

ANTON FLORIÁN
MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**

1060 Wien, Hofmühlgasse 18

E-mail: raumdekor.florian@aon.at

**MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE**
>>> *sleva pro krajany*

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Informationszeitschrift der Tschechen

und Slowaken in Österreich

Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764

fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at

www.kulturklub.at

Restaurace
privátní pokoje

**BÖHMISCHER
HOF**

So-St 10:30-22:00 hod.

Čt 10:30-14:00 hod.

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF-
RÜCKERSDORF

Tel. 06 991 991 1111

www.hroch.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7, CZ-169 00 Praha 6

tel./fax: +420-220 511 681

KLP koniasch@gmail.com

Rudoleckého 23, CZ - Znojmo

tel./fax 515 22 57 30

e-mail: info@tiskarna-sladek.cz

www.tiskarna-sladek.cz

ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Česká kuchyně a speciality.

Oslavy pro malé i větší skupiny

v romantickém prostředí

české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,

www.restaurant-boehmerwald.at

otevřeno: po – ne 11:00-23:00 hod.

**Restaurant Dinner Theater
Schönbrunner Stöckl**

beim Meidlinger Tor

České a slovenské speciality!

rodina
Smadišova

10:00-22:00, otevřeno po celý rok

1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29

tel./fax: +43-1-812 82 71, www.schoenbrunnerstoeckl.com

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
1050 Wien - Margaretenstraße 60 - Tel (0222) 586 09 67

KOREC und BLAŽEK OEG

Mo-Fr 09:00-19:00, Sa 09:00-15:00

17:00-18:00 – sleva 25%

Täglich Mittagsmenü – Spezialitäten aus der ganzen

Monarchie – Trennkost- und Seniorenkarte

Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien

Tel. +74 331 81

Přímo v nákupním centru Simmering

3 hod. parkování v garáži zadarmo

Danica Korecová, fa. Korec

tel./fax: 038-7486 159

Info v reštaurácii Pressburg

*Miroslav Kryza
Kundenberater*

Grazer

Wechselseitige

Versicherung

Wien

Niederösterreich

Kontakt:

miroslav.kryza@grawe.at

Některé význačné svátky z pohledu staré Šumavy

Svátek sv. Martina (11. 11.) lze jednoduše charakterizovat jako svátek, kdy se „hodně jedlo a pilo“. Byl to totiž mimořádně důležitý den v hospodářském kalendáři. K tomuto dni uzavírala nebo končila čeleď službu, dostávala mzdu a prodlužovala smlouvy na příští rok.

Na Šumavě například byl svátek sv. Kateřiny (25. 11.) nazýván Dnem šumavských žen. Lidé si chtěli užít, během tradičních tancovaček platilo „ženské právo“. V té době začínaly přásky, draní peří, na stole byla vždy mísa s koblihami, nechyběl čaj s rumem, sušené ovoce, sudové zelí – aby přádelnice měly hojně slin, ale především nechyběli mláďenci a panny.

Na sv. Barboru (4. 12.) se nejen řežou třešňové větvičky, ale chodívaly Barborky, ženy a děvčata, zahalené do bílé, se zpěvem, průpovídkami a modlitbou.

Sv. Mikuláš („Niklo“) 6. 12. rozdělával oříšky a cukroví, anděl a čert (Krapusse) u toho nesměli chybět. Slavné mikulášské trhy bývaly kupříkladu v Klatovech. Jejich specialitou byly dodnes ještě někde vzácně viděné figurky čertů ze sušených švestek. Ale i zdobené pověrečné figurky nejruznějších řemesel a zvířátek, stejně jako perník.

S pěstováním lnu na Šumavě a Pošumaví souvisí i oslava svátku sv. Lucie (13. 12.).

Vánoce jsou svátky dětí. Aby se těšily ještě víc, nacházely každé ráno nějakou maličkost, co „zlatý koníček“ ztratil. Když na nebi zahořely červánky, říkalo se, že „Ježíškovi tluče srdce“.

Štědrý den znamenal přísný půst a jedlo se až s prvními hvězdami na nebi.

Čím se však zaručeně lišil šumavský Němec od Čecha, bylo i tím, že po nadílce se konaly jitrní vepřové hody „Mettenwurst“.

První svátek vánoční byl opravdu velkým svátkem. K snídani se podávala káva s buchtami, vánočkou a cukrovím. K obědu hovězí polévka s nudlemi, hovězí maso s křenem a jako svérázný dezert vaječné škrubanky „Eiersterz“.

„Štěpán“, druhý svátek vánoční, patřil návštěvám příbuzných. Speciálním cukrovím pro hosty byly „vánoční placičky“.

Vánoční čas byl na Šumavě a Pošumaví spojen nejen s návštěvou kostela, ale zejména s koledováním a návštěvami. Až do Tří králů trvalo pro radost a také výměnu informací toto setkávání rodin, které se často dlouhé měsíce celé nepotkaly a nesešly.

Silvestr nebyl nijak zvlášť oslavovaný den. Byl to čas určený spíše k zamýšlení u rozžaté svíce.

Nový rok byl opět dnem koledníků. Věřilo se, že kdo potká malé dítě, bude mít po celý rok štěstí. Snídala se již typická káva s vánočkou a po mši v kostele se šlo na sulc, pajšl nebo klobásu do hospody. Oběd byl tradiční: uzené maso s bramborovým knedlíkem a zelím.

(mk)

Jaroslav Seifert: *Vánoční píseň*

Rolničky slyším, slyším hlasy,
myslím si: Kdo to přijel asi?
Dlouho už neviděl jsem sáně,
a proto toužím dychtivě
podívat se zas jednou na ně,
pohládit koně po hřívě.
Však venku nikdo. Jenom vrána
do pola sněhem zasypána.

A slyším hudbu. Nechám všeho,
jdu přivítati neznámého.
Kdo je to? Slyším, někdo troubí,
housle se ozvou, k tomu vráz
i basa, která zpívá zhloubi.
Nic, jenom tma a ticho v domě
opírají se silou o mě.

A v koši u psacího stolu
hryže si myška. My dva spolu
známe se dávno. Tíše vklouzla
tak jednou ke mně. Od těch dob
je pokoj stále plný kouzla.
Jen, prosím, neplaš, nerozzlob
tu přítelkyni malých dětí,
umí tak krásně vyprávěti.

Vždyť je to ona, myška malá,
jež s Kristem Pánem v seně spala
a viděla, jak Marie Panna
už dlouhou cestou umdlévá
a klesá k zemi uplakaná
na trochu slámy do chléva.
A viděla, jak s nebe rázem
andělé slétali se na zem.

A teď je u mne. Pode dveřmi
tou škvírou chodí ke mně, věř mi.
A od těch dob mi takhle hrají,
rolničky slýchám v tento čas,
okna mi květy rozkvétají
a s nebe slýchám krásný hlas.
Ne obyčejný, ale svatý,
když do tmy ráno vyjdu vraty
a spěchám sněhem na roráty.

(mk)

Antonín Sova: *Ježíšek*

Že též jsou něžni u nás, o tom víte:
a já se právě v okno jizby díval
papírem slepené a neumyté,
po černých stěnách stín se v kouty vrýval,
a dveře bez petlic, tu černá bidla
nad pecí visela, tu holubice
zrobená z vajec, schvívala svá křídla,

pár stolic, obrázků a nic již více.
Však v mechu jesle barevné tu stály
a stromek drobný blíž mi kynul sněží.
A tušils na chvíli, že ráj tu malý,
tu bouřit bude veselý smích dětí!

Jaroslav Vrchlický: Vánoce

Hlas zvonů táhne nad závějí,
kdes v dálce tiše zaniká;
dnes všechny struny v srdci znějí,
neb mladost se jich dotýká.

Jak strom jen pohne haluzemi,
hned střásá ledné křišťály,
rampouchy se střech visí k zemi
jak varhan velké píšťaly. –

Zem jakby liliemi zkvětla,
kam sníh pad', tam se zachytil;
Bůh úsměv v tvářích, v oknech světla,
a v nebi hvězdy rozsvítíl.

A staré písně v duši znějí,
a s nimi jdou sny jesliček
kol hlavy mé, jak ve závějí
hlas tratících se rolniček.

Můj duch zas tone v blaha moři,
zdech srdcem táhne hluboce,
a zvony znějí, světla hoří –
Ó vánoce! ó vánoce!

Jaroslav Seifert: Po třech králich

Tři králové, krom vzácných darů,
z kterých nemáme zhola nic,
přivezou sníh na dromedáru
do povánočních plískanic.

Rybníček za vsí ledem zkrutne,
s nebe se schvěje něžný prach.
Je konec chmur, jako když utne,
a rozsvítí se v chalupách.

Hned Ondra snese sáňky s půdy,
mamka Verunku zabalí,
kluk v beranici, nos má rudý,
dcerka se choulí do šály.

A žádný král na zlatém voze
a na hedvábných polštářích
nejel kdy lépe po úvoze,
když do tváří zafičí sníh.

A večer doma to je rvačka,
když vrátí se ta dvojice
a voní s plotny bramboračka:
Kdo bude dříve u lžíce!

A žádný král, co už jich bylo,
si nemůže tak pochutnat.
Po polévce se zakouřilo.
Pak šaty dolů, jde se spát!

(mk) A žádný král, však kdopak věří
už na krále a jeho moc –
tak nespál na labutím peří,
jak tihle dva. A dobrou noc!

**František Hrubín: Špalíček veršů a pohádek
Zima**

Sněží snížek, sněží
kolem starých věží,
běž, Jiříčku, běž,
přines mi tu věž!

Věž je těžká, táto,
na nohou má bláto
a na hlavě sníh,
sotva bych ji zdvih.

Na ledě

Dobře dětem o vánocích
na rybnících, na potocích,
zima jim dá pod nohy
kousek zmrzlé oblohy.

Pro ně zmrzlo modré nebe,
co na tom, že trochu zebe,
honí se tam vesele
malí zkřehlí andělé.

Brusle, sáně

Brusle, sáně –
honem na ně,
dokud máme
sníh a led,
nenechme je
zahálet,
dokud máme sníh a mráz,
poletíme
jako ptáci,
spadneme-li,
vstanem zas,
bílí jako sněhuláci.

Michal Černík: Co víme o čertovi

To je mi záhada.
Nikdo nikdy neviděl čerta,
a přeci víme, jak vypadá.
Má kopyto na jedné noze
a umí létat po obloze.
Má rohy a oháňkou mává.
Kdepak, to není kráva.
Víme, že bydlí v pekle,
a víme, že žádné peklo není,
a víme, že hudruje vztekle,

asi takhle: blekle, blekle.
 A víme, že smrdí sírou,
 proletí komínem i jinou dírou.
 A víme, že je hrozně starý
 a hloupý a zlý a provádí čáry
 a je strašně chlupatý.
 Každý ho umí popsat od hlavy po paty.
 Kdo ví, čím je to vina.
 Bude v tom nějaká čertovina.
 Nikdo nikdy neviděl čerta,
 a všichni víme, jak vypadá.
 To je mi záhada.

České Vánoce Josefa Lada

Josef Lada: *Byl u nás Mikuláš*

Už několik dní před jeho příchodem povídal si můj tatínek se starým tovaryšem Vilímem, že tentokrát přijdou do Hrusic Mikulášci až z Vídně a ti že jsou moc přísní. Povíдали si to jako pro sebe, ale patřilo to mně a já, ačkoliv jsem se tvářil, jako když to neslyším, dostal jsem z těch vídeňských Mikulášů opravdu strach. A když konečně přišel ten tajemný večer, kdy Mikuláš přichází a naděluje, nebyl bych vyšel ven ani za zlaté prasátko. Slyšel jsem, jak tu a tam ve vsi vrískají děti, a každou chvíli přeběhl nějaký větší kluk s dupotem kolem našeho baráku.

„To ho asi čert honí, kluka nezbedného!“ říkával tatínek svým spolupracovníkům u verpánku a všichni takového kluka srdečně litovali: „Ubohej kluk! To už ho čert chytil a má ho v pytlí!“ Ale zkušený otec jim tu starost hned zase vymlouval: „No – on čert takového kluka hned do pekla neponese! Jen mu někde za větrem pořádně nalupá, napomene ho, aby byl hodnější a poslouchal líp svoje rodiče!“

A teď si přestavte, že vtom zabouchal u nás Mikuláš metlou na okno a hned také na dveře světnice. „Už jsou tady!“ vykřikl bratr a já jsem byl ihned pod postelí. Tam jsem slyšel, jak rodiče Mikuláše vítají a ptají se ho, kde nechal čerta.

„Mám ho venku uvázaného u vaší hrušky – javornice. Já vím, že tu máte málo místa, a ten chlupáč divokej by vám tu mohl ještě něco rozbít! No – a máte vy vůbec nějaké malé děti? Žádné tady nevidím a mám s sebou pro ně plno všelijakých dárků!“ – „I máme, pane Mikuláši! Máme

přece ještě kluka Josefa – polez ven, kluku zadržte, Mikuláš chce s tebou mluvit!“

Mně se ven moc nechtělo, ale měl jsem strach, aby se Mikuláš nedopálil a nevrátil se pro čerta, a tak jsem se raději vyšoural zpod postele doprostřed světnice.

„Modlit!“ poručil Mikuláš a já jsem ho ihned poslechl. Klekl jsem si na kolena a drmolil jsem jednu modlitbu za druhou, pletl jsem ve strachu páté přes deváté, ale Mikuláš byl přece se mnou spokojen. Pokynul mi, abych přestal, a ještě se zeptal rodičů, zdali se ve škole dobře učím a zdali také doma řádně poslouchám. A když slyšel od rodičů, že to se mnou ještě ujde, vytáhl z košíku velký papírový sáček s dárky a podal mi ho.

Radostně jsem mu poděkoval a sotva odešel, hned jsem obsah sáčku vysypal na ševcovskou třínožku. Jémine – to bylo dobrých věcí! Dal jsem se radostí do tance kolem třínožky po jedné noze a potom jsem se s chutí pustil do těch nadělených dobrot. A vděčně jsem přitom vzpomínal na hodného Mikuláše – ačkoliv se mi chvílemi zdálo, že mi jeho hlas byl hodně podvědomý a že byl nějak moc podoběn naší sousedce – tetě Skřivánkové! Ale dlouho jsem se tou nápadnou podobou nezabýval.

Zlaté prasátko

Zlaté prasátko, zjevující se za odměnu o Štědrém večeru všem, kdo se nenechají zlákat pochoutkami a dodržují po celý den až do východu první večerní hvězdy půst, patří mezi nejtajemnější vánoční bytosti. Málokomu se poštěstilo uvidět je, jak přebíhá přes zeď nebo na strop světnice. Přesto je nedílnou součástí Vánoc.

V některých rodinách zlatému prasátku trochu pomáhali tatínek s maminkou, když vyřezali prasečí postavíčku a prosvítili ji na zeď. Prasátko se mihlo před udivenými dětskýma očima a rychle se schovalo až do příštích Vánoc. Za prasátko občas zaskakovalo zlaté telátko, které se spouštělo po zlatém laně u kostela nebo na sebe bralo podobu zlatého ptáka, kohouta nebo beránka. V některých krajích věřili, že „při prvním hlaholu štědrovečerního zvonění“ pluje zlaté telátko mezi obláčky po obloze.

Proč se před štědrovečerní večeří objevuje zlaté prasátko, zůstává zahaleno tajemstvím. Prase však bylo v předkřesťanských dobách symbolem slunce a o zimním slunovratu, na který připadají křesťanské Vánoce, se sluneční koutoč ujímá vlády a noci se pomalu zkracují.

Protože půst o Štědrém dni se dříve nebral na lehkou váhu, pomáhaly prasátku hlídat děti i méně laskavé vánoční bytosti. Dohlížel na ně „svatý šprech“, který by prý nezávalhal nezbedovi provrtat břicho, aby se přesvědčil na vlastní oči, že je skutečně prázdné.

Vánočka

Vánočky patří mezi nejstarší české vánoční pečivo. Již benediktinský mnich Jan z Holešova, žijící za vlády krále Václava IV. v břevnovském klášteře, zaznamenal, že „v předvečer narození Páně věřící požívají velkého bílého chleba, to jest velkých vánoček nebo koláčů... Staří lidé pak

z dobré víry a ze správného názoru kladli na stoly a ubrusy tyto velké bílé chleby hmotné a vedle nich nože a dovolali o tomto svátku, aby čeled' z nich krájela podle vůle sobě i chudým“.

Ve středověku si na vánočkách pochutnávala šlechta i zmlsaní konšelé. A protože o Vánocích byli páni z městského zastupitelstva štedří nejen k sobě, ale i k ostatním, nakupovali z obecných peněz pro chudé „mnoho ryb a húsčí štědrovečerních“ (húsce – štědrovky neboli vánočky).

Dříve vánočky patřily mezi nejoblíbenější vánoční dárky. I později byly štědrovečerní vánočky považovány za vybranou pochoutku. Připravovaly se podle nejrůznějších receptů a každý člen rodiny musel dostat svoji vánočku. Pro rodinné příslušníky z bílé mouky, smetany s rozinkami a mandlemi, kořeněné anýzem či fenyklem, pro čeládku z obyčejného kynutého těsta. S kávou se vánočky podávaly teprve v 19. století.

Jiří Suchý: *Sto povídek aneb Nesplněný plán*

Nejsmutnější vánoce

*Venku je tma a sněží.
František Kaláb sedí ve své
kanceláři a srdečně se
směje. Taková komická věc.
Spis s jednacím číslem
nalevo místo napravo a s
nesprávným razítkem.
František Kaláb se přímo
zajíká. Není suchar.*

Ale dost zábavy! Došlý spis je nutno potvrdit, ať je sebe-směšnější. František Kaláb bere do rukou datumovací razítko. To už je skoro deset hodin. Nějak se dneska zdržel. Pečlivě otiskuje razítko a má radost, jak se stejnoměrně vyvedlo. 24. prosinec, jako když ho vyšije.

24. prosinec – to je nějaké povědomé datum... František loví ve své paměti. Co je to jenom za den? Nikdo už v kanceláři není, aby se přeptal, všichni dnes chvátali domů... Aha, snad si to plete s 24. listopadem, to je den, kdy je nutno hlásit spotřebu fasciclů na příští rok. Velmi důležitý den! Ba ne. 24. prosinec má co dělat s jeho soukromím. Dokonce mu to datum připomíná dětská léta. František Kaláb si oddychl. V první chvíli měl totiž obavu, zda nepropásl nějakou služební povinnost. Zakládal si vzdycyky na tom, že se mu nedá nic vytknout. Ani dneska se nemusel zdržet tak dlouho, kdyby nechtěl. Ale bylo nutno uspořádat pořadače za celý rok. Někdy se to udělat muselo, tak proč ne dneska. Snad proto, že je ten 24. prosinec? František Kaláb se oblékal a přemýšlel. Pak si nasadil klobouk. V ten okamžik pochopil. Jako by klobouk obsahoval odpověď na jeho otázku. 24. prosinec je Štedrý den a lidé si v ten den dělají radost. Jakou udělá dnes František Kaláb radost své manželce, to je ve hvězdách. Má jí snad vzít směšný spis s nesprávným razítkem, aby se zasmála?

*František Kaláb velmi a
správně chápe, že se
nemůže vrátit domů.*

*František se zachová velmi
konkrétně. Otevře dveře
trezoru a z předposlední
přihrádky vyjme láhev
francouzského koňaku,
určenou pro reprezentaci a
pro kontrolní orgány.*

Chvilku nato už sedí ve své oktávii a jede značnou rychlostí směrem na Benešov. Pojednou prudce odbočí. Ocitá se uprostřed opuštěného a sněhem zavátého lomu. Je mrazivá noc. Krajina je nevlídná, ale František ví, že dneska v noci nenajde nikde vlídnou krajinu. Jen kdyby nebyl tak sám. Pojednou se rozhodl pro nerovný boj se skličující samotou. Vrhá se do sněhu a začíná houževnatě stavět sněhuláka. Sníh se dobře lepí a práce jde od ruky. Dokonce se při ní přijde na jiné myšlenky. Když sněhulák stojí, přijde na řadu koňak. Františkovi je pojednou docela dobře. Neví už přesně, proč se ocitl tady, ve starém lomu, a není mu ani moc jasné, kdože je vlastně sněhulák. Dívá se upřeně do jeho bílé tváře, je taková napuchlá a bezvýrazná... František náhle poznává ve sněhulákovi svého představeného.

Je třeba urychleně se zavděčit. František hlásí, že zorganizuje oheň, a pak blábolí něco o klestí. Pak se rozbíhá proti nedalekému lesíku. Dvakrát ho mine, ale potřetí mizí mezi stromy. Asi za hodinu se vrací z druhé strany po státní silnici, vyválený a upocený, s náručí plnou roští. Skládá dřevo pod sněhuláka a pak vyndává z kapsy několik spisů, které si vzal s sebou ze zvyku, neboť si doma rád před spaním zarazítkuje. Roští i spisy polije zbytkem koňaku a podpálí. Při tom všem nenápadně pozoruje představeného, zda se jeho lhotejný výraz aspoň na okamžik nezmění. Ale v bílé

opuchlé tváři není ani stopy vděku, ani náznak brzkého povýšení.

Roští začalo praskat a oheň se ponenáhlu rozhořel. Sněhulák se mírně naklonil ke straně. František Kaláb se zatetelil štěstím a přihodil další kletší. Představený je mi nakloněn, mumlal si. Chtěl využít situace a zmínit se o svém pomalém postupu v úřadě. Měl vše promyšleno. Poznámku chtěl prohodit jen tak mimochodem, ale podtrhnout ji určitým gestem. Ale tu koňak, který se zdál být Františkovým přítelem, náhle zradil. Gesto se nevyvedlo a František upadl v polovině věty. Nepostřehl, že porazil sněhuláka a že jeho představený taje v ohni. Ležel a jen slyšel za zády podivný sykot. Protože se domníval, že je to zmije, zůstal asi deset minut nehybný. Když se osmělil vstát, postřehl okamžitě nepřítomnost představeného. Začal pobíhat po lomu. Pojednou si všiml, že oheň nehoří a že uprostřed ohořelých větvíček leží skrovné zbytky sněhuláka. Zmocnila se ho panika. Rozběhl se, aby sehnal pro představeného první pomoc. Nebo aspoň druhou. Několik hodin bloudil kolem lomu a pak se nadobro ztratil ve tmě.

Druhý den byla nalezena jeho oktávie v opuštěném lomu.

A o několik kroků dále ohořelé zbytky několika důvěrných spisů. Nikdo neuměl podat vysvětlení.

Nikdo neví, že tak musí skončit člověk, který zapomene, že jsou vánoce.

Marta Marková: Sen o českých vánocích aneb Pokoj lidem dobré vůle a českého srdce

Wie weit können wir uns auf das Erlebnis des Fremden einlassen, ohne den Boden unter Füßen zu verlieren?

Pomalou se probouzela. Sen jí ještě visel na víčkách jak olověná závaží. Po tvářích jí stékaly slzy. Děti pobíhaly někde vpředu po bytě a muž byl v práci. Zpracovával poslední aktuální zpravodajství pro večerní vysílání. Zvolna si utírala zvlhlé tváře a pokoušela si vzpomenout, co se jí to vlastně zdálo...?

Smutně ironicky si vzpomněla na Taničku, která ještě nedávno tolik sháněla „vánoční“ povídku. O českých Vánocích, aby v tom byl kapr a vanilkové rohlíčky a hlavně český bramborový salát. Takovou vánoční voňavou, aby ji mohla paní Brůhová číst o vídeňských besídkách všem stařečkům a stařenkám, lidem dobré vůle a českého srdce. Krajanům, kteří kdysi přišli do Vídně za prací, nikoliv svobodou. Nebyli to žádní intelektuálové. Ale nebyli tak bláhoví jako ti (k těm patřila i ona), co přišli mnoho let po nich, aby zde, v centru bývalé monarchie, hledali vyspělou západní demokracii. Oni hledali jen práci a našli ji. Někteří zůstali, jiní se už narodili v zůstavších rodinách.

Přišli se do Vídně vyučit, neboť tenkrát ještě platilo, že řemeslo má zlaté dno. Vídeňský výuční list, to bylo něco!

Před tím se otevřely leccaké dveře. Ti dnešní nově přichozí jsou podstatně jiní. Přicházejí s kritickým pohledem na vlast, ke které starousedlíci naopak chovají nábožný vztah, neboť jsou většinou ještě vychováni postaru a v jejich povědomí se „Cti otce svého i matku svou“ snoubí s úctou k zemi rodičů a prarodičů. Jejich vlastní rodinné vztahy nebyly deformovány ideologií, jako je tomu u dnešních emigrantů. U nich tomu bylo právě naopak. Existenční boj rodinné vztahy utužil.

Ti noví přicházejí už jako odborníci. S vysoce kvalifikovanou profesí, většinou jde o vysokoškolsky vzdělané lidi. S kritickým postojem i k zemi, která jim poskytuje právo azylu a posléze budoucí občanství. Právě tato poslední věc vzbuzuje odpor mezi starousedlíky. Mezi tou starou, nepolitickou imigrací, která pokládá zmíněný postoj nově přichozích za nestydatou neslušnost a nevděčnost. K zemi, která uprchlíka přijala a dala mu právo azylu...!

Už ví, co se jí to zdálo... Zdálo, má panenka, zdálo!

Bylo to ještě ve starém bytě v Šumperku. Se spanilým výhledem na kostelní věž, Kralický Sněžník a zachumlaný Praděd. Ale už tam byl muž, který tam neměl co dělat, a kdesi poletovaly děti, které ještě neměly být narozené. Zazvonil zvonek a listonoš mi podával psaní. Nedočkávej je rozbálím. To táta píše, že přijede... Táta, říkám nevěřičně, ale radostně svému muži, který ho nikdy nepoznal. Nevím, co je silnější. Zda to, že přijede, či že konečně budu mít někoho, kdo umí německy a může mi přeložit těch pár věcí, co se válí po šuplatech. Co se to jen do mě namluvil, abych dělala němčinu, že mi pomůže. Nic se mnou nehnu, měla jsem svou hlavu. Potrestala jsem se nakonec sama. Potrestala?

Ale to už se vynořují první obavy, zda má vůbec cenu mu ty věci ukazovat. Nicméně se raduju. Táta je pro mne šťastné vysvobození. Život má pro mne zase smysl a cíl. Horečně třídím v duchu, co mu „mohu“ ukázat a co raději ne. V té chvíli plně nadšené naděje беру ještě jednou tátův dopis do rukou. Neúprosná realita mě zaplavuje. S pláčem se obracím k mlčícímu muži. Jakpak by mohl přijít! Vždyť už je přece dávno mrtev, říkám ke svému muži. Letos jsou to už dvacáté Vánoce bez něho...!

Probouzím se se slzami do vídeňského bytu. Muž je v práci a děti v pyžámku poletují kdesi vpředu. Mimoděk si vzpomenu na přání křehké Taničky a na duši mi zatrne. Choulím se do teplých peřin, sladce těžkomyslné vize mě zbavují vůle. Někde v povzdálí si někdo lehounce píská, prozpěvuje...

Mám starou tetu ve Vídni,
co je frigidní,
peče, vaří, smaží,
o politickém dění
nemá ani ponětí.

U stolu sedí Honza, bývalý spolužák. V podstatě se vůbec nezměnil. Jen pár vrásek mu přibýlo. Zdálo se, že ani na jejich vztahu se nic nezměnilo. Jako by se právě před chvílí rozešli a znovu setkali. Byla to ale ona sama, která ho, téměř po dvaceti letech, vyhledala. A to, co nyní podnikal, se vymykalo jakékoli realitě. Doslova jí to vyrazilo dech. Když je někdo tak naivní jako ona a myslí si, že on na návštěvu do Vídně přijíždí jen proto, aby si popovídal a sentimentálně zavzpomínal na staré časy a už nic, vůbec nic jiného tím nesleduje, nemá snad ani na to, aby žil v tomto století. Když už konečně pochopila, oč běží, zmohla se na jediné. Že s jeho „poselstvím“ nechce, už z principu, nic mít. I když zvědavost jí nedala. Koneckonců byla jeho žena. Pan profesor Goldstücker, na kterého oba chovali něžné vzpomínky, to vyřešil po svém a jednou provždy. Když mu Honza po své „první cestě“ zavolal a vyřídil pozdravy od známých z Prahy, zavěsil. Ačkoliv jejich vztah byl víc než rodinný, napsal Honzovi dopis, že je buď blázen, nebo hochštapler, a pokud se neotevřou archivy české Státní bezpečnosti, nechce s ním mít nic společného.

Pan profesor měl asi pravdu a hlavně dobrý nos. Ani ona nevěřila, přes četné ujišťování, že by jeho „cesty domů“ zůstaly v tajnosti. Kdo v Čechách umí ještě udržet jazyk za zuby?! To radostné a vlahé štěstí, že by se komoušům otevřely oči, kdyby „věděli“, to se přece musí sdělit dál! Nedovedla si představit, že by se Honza mohl vidět s matkou svého syna, která byla zaměstnána v podniku, kde se to hemžilo vnitřáky a bývalými vojáky. Inu, pod svícnem bývá tma, může si říci cizinec, ale ne našinec, který prožil v zemích českých Kristových třiatřicet let!

Ale on se i tentokrát v pořádku vrátil. Ještě si stačil vyvednout potřebné osobní věci z nádražní úschovny, které mu ona odepřela ponechat u sebe v bytě. A už ho zase pobízela, tentokrát pro změnu do novoročního lososa, podstrkávala vanilkové rohlíčky, kterým nedokázal odolat. Vypadal přesně jako Castro, když před několika lety obléтал země svých „bratrů“ a žebřal o peníze. Připomínal Fidela vskutku v každém ohledu.

Honza se pro onu cestu definitivně rozhodl až ve Vídni. Prý mu nic jiného nezbyvá než informovat „pana Václava“ o chodu a intrikách české emigrační mafie. O jejím novém „organizačním způsobu“. Chtěl mu to všechno říci do očí. Odmítl pasivně čekat v Londýně na reprodukováné zprávy poslu a kurýrů. Chtěl vědět, nač se může spolehnout, s čím může počítat... (Oč mu vlastně šlo? O mravní reformu? Marnost nad marností!) Rozjel se na vlastní pěst; pod jiným jménem a s poněkud jiným obličejem. V rozhrkaném autíčku, které zákonem schválnosti vždycky těsně před cílem vypovědělo na nějaký čas službu. Jako právě teď, před vídeňským Westbahnhofem. Čímž byl nucen zůstat pár dnů v rakouské metropoli. Nic ho však nedokázalo odradit od cíle, který si vytyčil.

Byla to vpravdě husitská jízda, nezastírající naději, že mu tajně poselství otevře cestu k měšci obsahujícímu sdo-statek dolarů, z nichž se jich pár vysype na jeho tiskovou agenturu. Honza byl údajně jedním z mála, kteří svou „činnost“ provozovali „za své“ a bez ohledu či za „pomoci“ západních zpravodajských organizací. Co měl společného s panem Václavem? Ti, na které mu jel do Prahy „žalovat“, byli vesměs Václavovi generační kamarádi, o dobrou desítku let starší než Honza, kumpáni z dob mladosti. Václav, aniž o to stál, stal se pro mnohé symbolem i zástěrkou, neb účel světlí prostředky.

Ačkoli v Československu jeho hry byly zakázány, na Západě se staly neodmyslitelnou součástí divadelního repertoáru. Každý, kdo přijel ze Západu, se s ním chtěl setkat. Ať už šlo o přední kulturní pracovníky, politiky či zahraniční korespondenty. Byl živoucím symbolem pro všechny, kteří toužili po střední Evropě bez hranic. Polsko mělo svého Walesu a Československo Havla.

Milovníci vídeňského Burgtheatru se za ním vypravili do Prahy autobusem. Svůj „podíl“ na tom měl staříček pan Julius Mader, bývalý šumperský školák, který to ve světě „reálných hodnot“ nedotáhl samozřejmě tak daleko jako jiný, o mnoho let mladší školák ze Šumperka, Chiari. Vídeňská banka, kterou Chiari-Schmidt nyní reprezentoval, měla v Praze své stálé zastoupení. Komunistické Československo mělo zájem na zahraničních obchodech, které mohlo prostřednictvím „neutrálního“ státu podnikat. Kdo však v té jiné, válkou a událostmi roku šedesát osm „změněné“ Praze vlastně věděl a vůbec chtěl vědět, že Mader ještě žije? Julius Mader – spisovatel, novinář a překladatel. Redaktor legendárního *Prager Tageblattu*. Předválečného deníku, v jehož redakci se to hemžilo skvostnými jmény, které literární historiky dodnes přivádějí do extáze. Češi na ně raději ve víru dějin „pozapomněli“ a Rakušané si je honem vděčně přisvojili.

Vídeňští občané i se starým panem Maderem chvíli postáli před domem, který Václav obýval, vzrušeně pozorovali okna, jak se na nich hýbá záclona, stíny. I když se vídeňští obdivovatelé pana Václava nedočkali, vrátili se s uspokojením domů.

Václav věděl, že světská sláva je polní tráva. Zahraniční honoráře i peněžní ceny mu udělené uložil na nadaci Charty. Dispoziční právo přenechal důvěryhodnému člověku, který v zahraničí veřejně zastupoval zájmy chartistů. A protože kdo má v rukou peníze, má i moc, a naopak, přijel věčný don Quichote Honza do Prahy za Václavem.

Co měl Honza s Václavem společného? Snad jen ten

chlapecky široký úsměv do koutku, který dokázal partnera odzbrojit.

Poseděli spolu ve Slavii u okna, kolem po Národní chodili herci a vůbec známí, přátelsky kynuli, zdravili „pana Václava“ ve výkladní skříni. Tatam byla doba, kdy se člověk mohl v Praze na každém kroku setkat i s Honzovým jménem. Patřil do trojice studentských mluvčích, která stála v čele pražského vysokoškolského hnutí šedesátých let. Byl ale první, který z trojice vypadl. Emigroval na Západ. Toho druhého zakrátko zavřeli, a když ho pustili, odešel raději z Prahy na Moravu. Dostal se tak z deště pod okap. Přesto pracoval politicky dál. Stal se moudřejším. Třetího, nejznámějšího, Holečka, raději rovnou zabili. Říkalo se, že to byla nešťastná náhoda, ale nikdo tomu nevěřil. Ústní legenda pravila, že se to stalo nedaleko od kavárny, v níž Honza nyní seděl s panem Václavem. Holeček postával na refýži, čekal na tramvaj, která nejela a nejela. Nebyl sám. Byl tam i hlouček spoluobčanů, ale auto státního prokurátora dokázalo přejet jen jeho, Holečka. Hned po činu se auto rozjelo dál a jeho majitel se až po čtyřadvaceti hodinách dostavil k lékařce, jež prý byla poručicí uvnitř. Ta zkonstatovala, že panu státnímu prokurátorovi při vjezdu na refýž spadlo snítko do oka a tím se celý případ „zvláštních náhod“ uzavřel.

Honza vzal nohy na ramena v husákovském „konsolidačním“ roce 1969. Na sklonku roku plného studentských bouří a stávek. V roce, který se do historie zapsal protestními sebevraždami studentů Jana Palacha a Jana Zajíce. Nebylo náhodou, že Honza utekl právě do země, kam se kdysi uchýlil i jeho otec. Jako by to stálo ve hvězdách. Třicet let poté, co Honzův otec uprchl před nacisty, prchá i Honza do země, o které se domnívá, že mu bude zemí zaslíbenou. Honzův otec, ač v exilu spolupracoval s mezinárodní mládežnickou organizací, nebyl komunistou. Byla to jeho osobitá „přednost“ v té opatrné Anglii. Se zbraní v ruce prošel kus světa, než se dostal zpět do rodné země. Honza vstoupil do partaje ještě během studií na vysoké škole. Prý proto, aby mohl účinněji bojovat proti lidem, kteří měli na svědomí padesátá léta. Později, v exilu, se stal redaktorem odvrácené části Evropy. Jedním z čestných členů redakčního kolektivu, byť na dálku, byl i Václav...

Honza utekl, protože dobře věděl, co by ho čekalo. Jeho otec „proseděl“ padesátá léta v českém vězení. Mezi jeho tehdejší spoluvězně patřil jak pan profesor, tak i pozdější prezident Gustáv Husák. Honzův otec už pochopitelně společenský vzestup svých bývalých spoluvězňů nezažil. Brzy po propuštění z vězení zemřel. To byl jeden z nejpodstatnějších faktorů, který Honzu vyzbrojil k odporu proti politickému zřízení v Československu. Jeho nenávisť, kdysi k režimu Novotného a nyní pro změnu husákovskému, neskrývala pomstychtivost. Jen se vystupňovala a vyžrála.

Teď seděl kousek od Holečkovy refýže, která se pocho-pitelně jmenuje jinak. Jen zasvěcení vědí, jaká tragédie se tu před lety odehrála. Ale to už patří k historii. Patří? Seděl po dlouhém čase ve fotelu známé pražské kavárny, srdce v kalhotách a „bavil se“. Dva dny v roce ho fascinovaly. První máj (láska čas) a Štědrý den. V tyto dny skutečně nedokázal být nikde jinde na světě než tam, kam ho srdce tak jako tak táhlo. Vybral si ty dva dny po dlouhé úvaze. Snad i pro jejich protikladnost. A nakonec se do nich doslova zamiloval.

První máj s perverzním drilem pohotovosti všech bran-ných složek ve vnitrozemí i na hranicích, vždy připrave-ných, kdyby nepřítel udeřil. A laxní Štědrý den, pod jehož tíhou i příslušníci Státní bezpečnosti otupěli.

To byl čas, kdy se objevoval v ulicích staré Prahy. Patřil k ní jako polorozpadlý židovský hřbitov, v němž už se staletí nepohřbívá. Měl za sebou osobně vybudovanou informační síť, jež evokovala vzpomínku na „Masarykovy ženy“. Na mladé Čechoameričanky převážející ve sněrovačkách přes bojiště první světové války z Evropy do Ameriky a nazpět tajné zprávy. Informace tolik důležité pro nové a svobodné Československo. Pro zemi jejich rodičů a prarodičů, zemi hořce zaslíbenou.

Ještě při hnětení předvánočních vanilkových rohlíčků připomněla ono historické podobenství a hlavně konec těch nejstatečnějších žen. Smrt z vyhladovění a zapomně-ní, zatímco na Hradčanech už dávno vlála vlajka první sa-mostatné československé republiky a páni se dělili o křesla a politické strany. Neřekl na to nic. Znali se až příliš dobře. Host do domu, buň do domu. Šalom. Popíjeli, jak se slušší, dvanáct let starý košer v malé vídeňské kuchyni. A pekli spolu, až do té hodiny mezi psem a vlkem, vanilkové rohlíčky. Ale to bylo ještě v tom „starém“ roce ... před tím velkým skokem za železnou oponou.

Teď už tu byl nazpět. Seděl a povídal, o všem a o ničem. Vypadal vůbec dobře a odpočatě po těch pražských Vánocích... Až na ten rozbitý loket u košile, na který se žádná soudružka nenašla! Kdyby tak věděl, že jeho štiplavá poznámka, zda ty vanilkové rohlíčky miní péct skutečně až do Vánoc, se potvrdila? Že po těch, co spolu pekli, se jen zaprášilo? A že je dokonce pekla i v prvních hodinách Nového roku? Hned po hymně a připitku? Děti se koukaly na Jerryho Lewise a věčně upracovaný muž si šel lehnout. Byla to zase ta hodina mezi psem a vlkem, tentokrát ale s předzvěstí ticha, bez košeru. Zatímco on někde v zemích českých ilegálně bojoval za lepší „příští“ ...?

Už byl zase nazpět. V Mikulově, s prozíravou zkušeností českého člověka a vidinou tisíce kilometrů, které leží před ním, si honem ještě dal svíčkovou s knedlíkem. Což nemusel. Jídla bylo pro všechny dost. Během řeči se pozapomněl. Na okamžik se vyklonil na pravý bok. Myslela si, že mu jde o sklenku novoročního sektu a úslužně mu ji přisunula. S nonšalantní samozřejmostí jen jemu vlastní ji, stále nakloněn na pravou stranu, přijal. A pak si uprdl. Byla to docela normální reakce toho posledního pěšáka a la Rudi Dutschke na okolí, ve kterém se momentálně nacházel.

Rychle pohlédla na syna, který se na okamžik zarazil, a zpět na kamaráda ze studií. Ten však zaujatě hovořil dál, aniž by se vyrušil. Jeho syn za dveřmi pak lakonicky poznamenal „A není on nakonec taky z Moravy?!“

Odněkud z dálky dálavě se ozývá telefon. Nikdo se k němu nezvedá, marně vyzvání. Marně? Vytrhuju se násilně z polospánku. To je Tánička!

Věcně, stručně, co správná novinářka, ale lidsky tep-le oznamuje, že „musí na pár dní do nemocnice... Nic vážného to ale není... Jde o deset, čtrnáct dní...“ A s lehkou výčitkou v podtextu, jak už to jen novináři umějí, dodává, že nic jiného nesehnala, žádnou povídku se symboly pokojných českých Vánoc, kaprem a bramborovým salátem... Ano, nakonec přece jen četla tu Vánoční povídku od Seiferta, kterou jsem jí doporučila. Mermomocí mi chce

vrátit zpět knihu, kterou kupodivu nepotřebuji, ale Tánička trvá na svém, protože chce, aby po ní zůstal čistý stůl. Ještě je z té staré poctivé školy, která je dnes už na vymření!

„Tak sbohem“, říká ta holka, co prošla čtyřmi německými koncentráky, aby se nakonec v Ravensbrücku stala Treiteho „Revierläuferin“. A to mě načisto probudilo. Jak se říká, zvedlo se štokrlete. Trošku moc čerstvého vzduchu po tolika krásných snech. S mandlovou příchutí českého bramborového „salátu“ na patře. Jakže to jen říkával starý pán z Lobkovic... „Kvaltování je nemorální...“

„Táňo, prosím tě! Co to říkáš!“

Dělí nás dobrých třiatřicet let, ale to její „sbohem“, to-

lik typické pro tu starší a snad i slušnější generaci, ve mně vyvolalo pověřivý odpor. Nikdo nikomu nemá právo říci o Vánocích „sbohem“. Ať jsme, jací jsme. Mnohdy směšný i malí ve svých snech, věčně poznamenaní úzkostí světů, ve kterých žijeme. Tenounkou skořápkou obestření. O Vánocích se lidé setkávají, s vírou i nadějí, se srdcem na dlani. Kéž by se čas na chvíli pozastavil, aby ... aby! Denn „Eilen ist unmoralisch“. Pokoj všem lidem dobré vůle a českého srdce.

Vídeň – Vánoce 1987

(V roce 1991 a 1992 vysíláno Čs. rozhlasem jako vánoční povídka.)

***Veselé Vánoce
a šťastný nový rok 2018
přeje výbor a redakce
Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku...***

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina BODNAR
choroby kožní a pohlavní
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8
tel. 406 99 41

MUDr. Vít DOLEŽAL
zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRSATA
oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MUDr. Kamila HAJEK
soukromá léčba homeopatií
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10
tel. 689 22 80

MUDr. Hana LION
zubní lékařka
Waltenhofengasse 5/2/301,
1100 Wien
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15
tel. 615 46 10, všechny pokladny

MUDr. Kristina LION
všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii
Röttergasse 37, 1170 Wien
tel. 486-22-86, všechny pokladny

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK
internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

Digitale Praxis: **Dr. med. &
Dr. dent. med. Josef LUDVÍK**
FA für Zahn-, Mund- und Kiefer-
heilkunde
Simmeringer Hauptstr. 40/4,
1110 Wien
Po 10:00-13:00, 14:00-19:00,
út 7:30-14:00, st 7:30-14:00,
čt 12:00-17:00 a podle domluvy
tel.: 749 34 76, www.drludvik.at
e-mail: ordination@dr-ludvik.at

MUDr. Ilona POLZER
(roz. Bartošková)
choroby oční a optometrické
(Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ

po, út 9-12, po + st 17-19 hod.
a po dohodě (i sobota dopoledne
možná)
Tel.: 02236-496 93, v akutních přípa-
dech mimo ord. hod.: 0660-3470374
www.gesundeaugen.at

MUDr. Georg SOJKA
neurolog a psychoterapeut
tel. 0664/214 01 63,
termín po dohodě

PSYCHOTERAPEUT PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ

Mag. Dr. Ladislav Nykl, Ph.D.
lektor na vídeňské univerzitě
a Masarykově univerzitě v Brně
semináře růstu osobnosti, pomoc
při sociálních problémech, depresích,
psychosomatických problémech atd.

Praxe:
Lederergasse 17/7, Wien 8,
tel.: 523 57 44 nebo 0676/5194833
e-mail: nykl.psychoterapie@aon.at
<http://members.aon.at/nykl>

Ověřené překlady dokumentů aj.
Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER
A-2333 Leopoldsdorf, Weidengasse 2
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117,
+43-1-515 28-444, fax: 02235/44 638
práce: A-1030 Wien, Marxergasse 1a
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakisch.com

Mag. Lenka KOVARIK
A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@outlook.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at
<http://www.deutsch-tschechisch.at>

Dr. Milan KOŠÍČEK
A-1030 Wien, Salesianergasse 17
tel.: 0664/2537951, fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

Mag. Pavlína BÖHMOVÁ-LÖSSL
Allgemein beeidete und gerichtlich zertifizierte
Dolmetscherin für die tschechische Sprache
Sprachtrainerin für Tschechisch, Slowakisch,
Deutsch
A-1100 Wien, Dieselgasse 5/43
tel./fax 2082175, 0699/19544077
office@pavlina.at, www.pavlina.at

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE
Volksschule Sir Karl Popper
1150 Benedikt, Schellingerg. 1-3
Tel. 9823403
Sprachclubs in Französisch, Ungarisch,
Tschechisch, Slowakisch, Italienisch

DUCHOVNÍ SPRÁVA
Duchovní správce krajanů
P. Ing. Dr. Jiří Šindelář, CSSR
Salvatorgasse 12, A-1010 Wien;
<http://maria-am-gestade.redemptoristen.at/>
GSM: +43 6776 1418 232
Tel.: +43 1533 9594 202

E-Mail: jiri.sindelar.cssr@gmail.com
KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Viedeň 3., Rennweg 63: mše svatá každou nedělí
a svátek v 10:00 hodin.

CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Viedeň 1.,
Salvatorgasse 12: mše svatá každou nedělí a
svátek v 08:30 hodin.

KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů",
Viedeň 13., St. Veit-Gasse 25: mše svatá 3. sobotu
v měsíci v 18:00 hodin platná na nedělí.

**KOSTEL "Don Bosco", Viedeň 3., Hagenmül-
lergasse 33: mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu**
Linz, Herrenstr. a Redigierstr. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Římskokatolická
Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej
1030 Wien, Jaquingasse 12
Svätá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedeľu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub
Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
<http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/>
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneselig@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Schulverein Komenský
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel. +43-1-7133188-01

Mateřská škola
Ředitelka:
Sabina Eimer
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola
Ředitelka: **Dipl. Päd. Marcela Ofner**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium
Ředitelka:
Mag. Helena Huber
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-60
www.rgkomensky.at

Kulturklub der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

